

PRIMA, MEDIA ET ULTIMA

EERSTE, MIDDELSTE EN LAATSTE DINGEN

IN DRIE TRACTATEN VERVAT, WAARIN VERTOOND WORDT

TEN EERSTE:

De leer van de wedergeboorte.

TEN TWEEDE:

De oefening van heiligmaking in de middelen, plichten en inzetten, beide heimelijke en openbare, tot onderhouding en vermeerdering van een godzalig leven.

TEN DERDE:

Enige overdenkingen van de ellende van de mens in zijn leven, dood, oordeel en gericht en van Gods barmhartigheid in onze verlossing en ons behoud.

Alles krachtig op de praktijk uitgewerkt, door de hooggeleerde en door God verlichte leraar,

ISAÄC AMBROSIUS

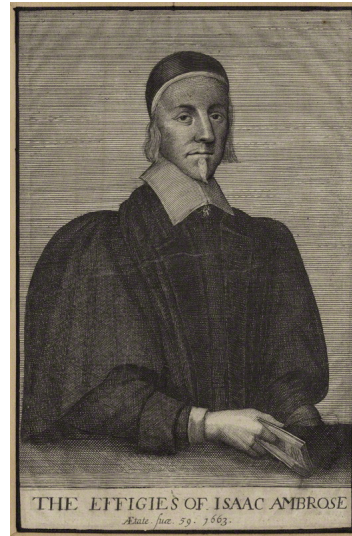
Uit het Engels getrouw vertaald door JOHANNES GRINDALLES.

**Uitgave: College Mr. James Cullen etc.
Glasgow 1737**

DOESBORGH,

**J. C. VAN SCHENK BRILL. z.j.
(Ca. 1880 Doesborgh)**

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
Vernieuwde versie 2024**

Engelse versie:

<https://ia801406.us.archive.org/1/items/primamediaetulti00ambr/primamediaetulti00ambr.pdf>

Engelse titel:

PRIMA, MEDIA ET ULTIMA

Or the doctrine of regeneration.

**The new Birth¹
The beginning of a Godly life**

**Glasgow 1737
College Mr. James Cullen etc.**

**Eerste Nederlandse uitgave:
Te Amsterdam
Bij
Abraham Boekholt 1688**

---

¹ De Engelse vertaling geeft overal nieuwe geboorte, wat vertaald werd met wedergeboorte.

INHOUD

EERSTE, MIDDELSTE EN LAATSTE DINGEN

1. Algemeen.
2. Wettische heiligmaking en evangelische heiligmaking.
3. Hebbelijkheid en dadelijkheid in de genade.
4. Perioden van de bedeling van het genadeverbond.
5. Heerlijke staat van de Kerk van Christus.

INHOUD EERSTE, MIDDELSTE EN LAATSTE DINGEN

EEN AANHANGSEL. Bevattende een meer bijzondere manier voor iemand die nog niet wedergeboren is, om zijn deel in de tweede geboorte te mogen verkrijgen. Blz. 58

1. De oorzaak en manier van deze verhandeling.
2. Het eerste middel om in de nieuwe geboorte te geraken.
3. Het tweede middel om in de nieuwe geboorte te geraken.
4. Het derde middel om in de nieuwe geboorte te geraken.
5. De middelen om uit de arbeid tot de nieuwe geboorte verlost te worden.

DE HANDEL EN WANDEL VAN IEMAND IN DE DAAD VAN DE NIEUWE GEBOORTE. Blz. 77

1. De voorbereiding van de ziel.
2. De algemene omstandigheden van voorbereiding aan Gods kant.
3. A. De algemene omstandigheden van voorbereiding aan de kant van de mens.
3. B. De wezenlijke daden van voorbereiding aan Gods zijde, of de gevolgen van Zijn werking op de ziel.
4. De wezenlijke daden van voorbereiding aan de zijde van de mens, of de toestand van de ziel door de werking van God.
5. De roeping aan de kant van God, zodat de ziel zich met Christus verenigt en op Hem steunt.
6. Het antwoord van de kant van de mens.
7. Het opwassen van de ziel met Christus.

DE MIDDELSTE DINGEN, blz. 133

DE VOORRECHTEN VAN EEN GELOVIGE ZIEL.

1. De voorrede, of ingang tot het werk.
2. Het eerste voorrecht, namelijk de rechtvaardigmaking.
3. Het tweede voorrecht, namelijk de verzoening.
4. Het derde voorrecht, aanneming tot kinderen.
5. Het vierde voorrecht, de heiligmaking.
6. Het vijfde voorrecht, de verheerlijking.

DE LAATSTE DINGEN

DE GELUKZALIGHEID VAN DE HEMEL, blz. 142

"Heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn." Lukas 23:43.

UIT GOD GEBOREN

Gedachten over de wedergeboorte. Blz. 168

&

Ambrosius is van blijvende betekenis vanwege zijn talrijke geschriften.

INLEIDING

ISAAC AMBROSIUS (1604-1664)

1. Afkomst.
2. Vervolgd en gevangen.
3. Onverdraagzaamheid.
4. De strijd over de kerkregering.
5. Clarendon-codex.
6. Dagboek.
7. Zalige dood.
8. Waardering.
9. Boeken.
10. Literatuur.

1. Afkomst.

Ambrose² werd in mei 1604 geboren te Ormskirk. Hij werd daar op 20 mei door zijn vader gedoopt. Vader Ambrose was in die plaats "vicar" (hulpprediker). Reeds jong ging Ambrose studeren. In 1621 werd hij als student ingeschreven bij het Brasenose College te Oxford. In 1624 behaalde hij de graad "Bachelor of Arts", vergelijkbaar met het kandidaatsexamen bij ons.

Na zijn ordening tot predikant werd Ambrose in 1627 door bisschop Morton van de Kerk van Engeland geplaatst te Castleton in Derbyshire, een kleine gemeente. Hij trok daar de aandacht van ene William Russell, die later graaf van Bedford werd en die zijn invloed bij koning Karel I aanwendde om hem benoemd te krijgen als docent aan de universiteit van Cambridge. Daar werkte hij in 1631 en 1632, nadat hij was losgemaakt van Castleton.

---

² Zijn familienaam was Ambrose, door Latijnse studie schreef men later Ambrosius.

2. Vervolgd en gevangen.

In 1632 werd Ambrose benoemd tot predikant te Garstang in Lancashire, als één van de vier predikanten die met een opdracht van de koning in dat graafschap werkzaam waren. Ongeveer in het jaar 1640 werd hij op voorspraak van Lady Margaret Houghton "vicar" van Preston in Amounderness.

Ambrose heeft daar ook zijn deel gehad aan de vervolgingen tegen de Puriteinen.

Drie keer heeft hij in de gevangenis gezeten: in november 1642 en in maart 1643, beide malen werd hij vrijgelaten op voorspraak van edellieden uit zijn omgeving. In april en mei 1649 zat hij opnieuw gevangen.

Daarnaast waren er nog de burgeroorlogen waarvoor ook Preston niet gespaard bleef.

De reacties hierop waren heftig en de moeiten die ook Ambrose aangedaan werden door plaatsgenoten gingen ten slotte zover, dat hij zich genoodzaakt zag om naar Garstang terug te keren.

In die jaren woedde de burgeroorlog tussen de aanhangers van koning Karel I en de troepen van het parlement. Laatstgenoemden zouden de overwinning behalen onder leiding van Olivier Cromwell.

Isaac Ambrose beijverde zich zeer voor de invoering van een Presbyteriaanse kerkorde, ter vervanging van het bisschoppelijke stelsel. Veel wederwaardigheden waren zijn deel in de tijd die hij doorbracht te Londen en Preston. In 1654 vestigde hij zich opnieuw te Garstang.

3. Onverdraagzaamheid.

Na de dood van Cromwell in 1658 kwam het reeds in 1660 tot een herstel van het koningschap. Op 25 mei 1660 stapte de zoon van de in 1649 onthoofde koning Karel I te Dover aan wal. In Londen werd hij door de bevolking uitbundig ontvangen. De nieuwe koning, Karel II, was sterk Fransgezind en gaf er steeds duidelijker blijk van de gevoelens en wensen van het Engelse volk niet te begrijpen. Hard trad hij op tegen degenen die hij verantwoordelijk achtte voor de dood van zijn vader. Berichten uit die tijd spreken over "een beestachtige slachtpartij". Het lijk van Cromwell werd opgegraven, aan de galg gehangen en aan de voet van de galg opnieuw begraven. Van deze koning, die gesteund werd door een zwak en anglicaans gezind parlement, hadden de puriteinen geen enkele verdraagzaamheid of tegemoetkomendheid te verwachten, integendeel.

4. De strijd over de kerkregering.

Toen Jezus eens op weg was naar Jeruzalem met Zijn discipelen, kwamen Jakobus en Johannes tot Hem om Hem iets te vragen. *"Geef ons, dat wij mogen zitten, de één aan Uw rechter- en de ander aan Uw linkerhand in Uw heerlijkheid."* De oude mens in de gelovigen begeert aardse macht en de nieuwe mens wil dichtbij Christus zijn zodat Hij in hem en anderen regere. Jezus geeft nuttig onderwijs aan de twee broers en zegt dat het met de hoogste plaats in Zijn kerk anders ligt dan in de wereld. De groten en oversten van de aarde oefenen gezag uit door heerschappij en macht. *"Alzo zal het onder u niet zijn, maar zo wie onder u groot zal willen worden, die zal uw dienaar zijn."* Markus 10: 43.

De eenvoudige, geestelijke kerkregering werd in de eerste Christelijke Kerk geleid door de opziens van de gemeenten. Het Griekse woord in *episkopos* betekent opziener, of oudste, ouderling. Hiervan afkomstig is het woord bisschop, wat in het begin dezelfde betekenis had als een opziener.

Nadat de leerlingen van de apostelen gestorven waren kwam in het begin van de 2e eeuw de gewoonte naar voren dat er uit de bisschoppen één gekozen werd om het

hoofd van één of meerdere gemeenten te zijn. Deze werd geacht als een opvolger van de apostelen. De andere bisschoppen werden aan hem ondergeschikt gemaakt. Zo kreeg men een ambtelijke macht waaruit later de metropoliëten voortkwamen. Dat zijn aartsbisschoppen aan het hoofd van een kerkprovincie. Dit heeft geleid tot de Roomse, pauselijke overheersing: *kerkelijke hiërarchie* genoemd.

De kerken van de Hervorming gingen weer terug tot de oorspronkelijke instelling namelijk het opziensambt, onderscheiden in leraars en ouderlingen. Het is wel mogelijk volgens het Gereformeerd kerkrecht, dat meerdere of hogere bestuurders macht ontvangen met anderen, bijvoorbeeld op een kerkelijke vergadering. Daarmee heeft hij echter geen hoger, ambtelijk gezag over collega's.

De Nederlandse Geloofsbelijdenis artikel 31 heeft terecht gezegd: "En aangaande de dienaars des Woords, in wat plaats dat ze zijn, zo hebben ze eenzelfde macht en autoriteit, zijnde al tezamen dienaars van Jezus Christus, de enige algemene Bisschop en het enige Hoofd der kerk."

De Hervorming van het bisschoppelijk, Roomse stelsel ging met zeer veel problemen gepaard, in het bijzonder in Engeland. De Anglicaanse kerk van Engeland was zeer gehecht aan dit zogenaamde episcopaatstelsel met al zijn liturgieën en ceremonieën.

5. Clarendon-codex

Eén van de vreselijkste maatregelen die in de historie van de staatskerk van Engeland zijn voorgekomen en door de aanhangers van het episcopaatstelsel werd genomen, was de zogenaamde Uniformiteitwet. Deze wet werd door het parlement aangenomen onder leiding van koning Charles II, in mei 1662. Ze verordende dat koning Charles II hoofd van de kerk werd.

Buitengewoon groot was de ellende die daaruit voortvloeide. Men schrijft dat 2000 tot 2400 predikanten werden afgezet en uit hun gemeenten en huizen verjaagd, zonder inkomen.

De vriend van de koning uit de tijd van diens ballingschap, Edward Hyde, graaf van Clarendon, stelde de zogenaamde Clarendoncodex op, een bundel van vier wetten.

- In de eerste plaats moesten al de burgemeesters en gemeenteambtenaren het presbyteriaanse "convenant" (verbond) afzweren, en beloven in de Kerk van Engeland de sacramenten te gebruiken.
- Verder werden al de predikers verplicht zich door een bisschop te laten wijden, het "algemeen gebedenboek" (Book of Common Prayer) te gebruiken en heel de ingewikkelde en vaak rooms aandoende liturgie te volgen in de kerkdiensten.
- De derde wet verbood iedere niet-anglicaanse kerkdienst met meer dan vier personen.
- En de vierde wet legde de predikanten die zich daar niet bij neer wilden leggen de verplichting op, op een afstand van ten minste vijf mijl (circa acht kilometer) te blijven van de plaats waar ze hadden gepreekt. Dat was de beruchte "five mile act".

De grote groep predikanten die dit gold, werd aangeduid als "dissenters".

Velen bleven in de velden en woonhuizen preken. Daardoor werd nogal eens gestraft met boete en gevangenschap. Heel bekende leraren die door de wet getroffen werden, zijn onder andere John Bunyan, Flavel, Brooks, Calamy, Brooks, Ambrosius en tientallen anderen. Ambrosius verhuisde naar Preston.

6. Dagboek

Ambrosius begon met een dagboek in 1641.

Enkele gedeelten citeert hij uit dit dagboek in zijn verhandeling over de "Middelste dingen." Hij schrijft over de voorrechten en de plichten van een gelovige ziel:

9e verdeling. Over de tijd van ons zelfonderzoek. Pagina 165.

Behalve de dagelijkse voorvallen is het ook gepast dat wij onszelf na een tijdlang, weer opnieuw onderzoeken. Bijvoorbeeld, na verloop van een maand, of jaar, dat we bij onszelf overdenken hoe wij toe- of afgenomen zijn in de afgelopen maand of jaren. Want zoals onze ledematen groeien en onze gedaante dagelijks verandert en onze zwarte haren grijs worden, hoewel wij het niet bemerken.... maar een tijd later worden wij dit echter gewaar, zo is het ook met onze zielen. Behalve de uiterlijke verandering die soms direct blijkt, zijn er sommige innerlijke veranderingen die wij niet direct bemerken, maar na een zekere tijd. En om die te verbeteren is het nodig dat wij in een maandelijks of jaarlijks onderzoek onze zielen wat nader beschouwen. Hierdoor zullen wij zien waarin wij beter of erger zijn geworden, hoe onze ijver is aan- of afgenomen. Zijn wij sinds ons laatste algemene onderzoek beter geworden? Dan zullen wij oorzaak hebben om God te loven. Als het anders is, dat wij ons daarover dan verootmoedigen en het vuur van ijver aanblazen en de genade van God in ons opwekken opdat "wij versterken zouden het overige dat sterven zou," Openbaring 3: 2.

Hierom lezen wij van velen die dagboeken van hun werken bijhouden en daaruit rekening trekken voor hun leven.

Zo'n register van Gods handelen met hem en van zijn handelen met God in voorname zaken, heeft God in het hart van een arm schepsel gegeven in het jaar 1641, die hij sinds die tijd aldoor onderhouden heeft en waarbij hij eenmaal in het jaar door Gods genade, gezind is zichzelf daarbij te onderzoeken.

De nuttigheid en het inzicht daarvan is deze:

1. Hierdoor komt hij iets van God aan zijn ziel en van zijn ziel ten opzichte van God aan te merken.
2. Bij gelegenheid stort hij zijn ziel uit voor God in het gebed naar advenand (evenredigheid), en is óf verootmoedigd, óf dankbaar.
3. Hij bedenkt hoe het met hem gesteld is ten aanzien van de vorige tijd. Als hij in genade is toegenomen, om dan de middelen na te speuren waardoor hij vooruitgegaan is, zodat hij zulke middelen aldoor mag gebruiken. Of als hij is achteruitgegaan, te letten door welke verzoeking hij overwonnen werd, zodat zijn vorige dwalingen hem in het toekomstige voorzichtiger zouden maken. Behalve vele andere voorbeelden te geven, zijn er de eigen ondervindingen en kentekenen die hij met Gods hulp uit dit dagboek mag verzamelen.

10e verdeling. Uit het dagboek van een zwakke en onwaardige dienaar van Christus.

Men zou mogen verwachten, dat ik hier enige voorbeelden gaf waarin ik in het stof lag, als ik daarmee Christus mocht verheerlijken, of aan Zijn kerk goed doen. Ik zou graag enige gedeelten uit mijn dagboek aan het licht willen brengen uit het dagelijks leven van een arme, onwaardige dienaar van Christus (werkelijk één van de geringste in het huisgezin van de Heere).

Bossen bij Houghton Towers:

13 mei 1651.³

Ik ging in een stille en eenzame plaats om in het bijzonder de verborgen plichten van een christen te oefenen. Mijn motief was uit Hooglied 7: 11,12. *"Kom, mijn Liefste, laat ons uitgaan in het veld, enz.; daar zal ik U mijn uitnemende liefde geven."* De Bruidegom van onze ziel, zegt Bernardus, is bescheiden en bezoekt Zijn bruid meer in eenzame plaatsen.

14 mei. In een liefelijke bos met aangename wandelplaatsen⁴ heeft God mij bewogen om krachtig de oefening van persoonlijke plichten te beginnen. En na de plichten in 't algemeen ving ik aan met de plicht van waken. God gaf mij toen te zien op mijn vorige slapheid en deed mij enige besluiten nemen. Ik ondervond dat de Heere mij zoet en vriendelijk was in het besluit van plichten. Hallelujah.

15 mei. Ik ving aan met de plicht van het zelfonderzoek, en 's morgens beleed ik mijn zonden, zowel vóór als na mijn bekering. Waarin de Heere mijn hart genadig deed versmelten. 's Avonds las ik mijn dagboek door van het laatste jaar waarin veel stukken van barmhartigheden van God en droefheid over de zonde waren, enz.

16 mei. 's Morgens ging ik door de plichten van ondervindingen en vond enige bewegingen van Gods geest in mijn ziel. 's Avonds nam ik de plicht van kentekenen bij de hand waarbij ik het geloof oefende en mijn bewijstekens duidelijk ondervond. O, hoe zoet was mijn God!

17 mei. Deze dag, in de morgenstond, dacht ik na over de liefde van Christus, waarin Christus verscheen en mijn hart in vele zoete stukken vermurwde. 's Avonds overdacht ik de eeuwigheid van de hel en de eeuwigheid van de hemel, waarin de Heere mijn ziel verbrak, verkwikte, verheugde en verwarmde. Werkelijk, de bemoedigingen van Gods Geest zijn net zo gevoelig als een uitwendige aanraking. Hallelujah.

19 mei. Op deze dag oefende ik het leven des geloofs, waar de Heere mij versterkte om het geloof te beproeven in bijzondere beloften, zoals tijdelijke, geestelijke en eeuwige. Ik had toen zoete, verkwikkende en aanmoedigende indrukken op mijn ziel tegen alle vervaarlijke, zondige en twijfelachtige dromen die ik een nacht of twee daarvoor had gehad. In de avond overdacht ik de plicht van het gebed en kreeg enige werkingen van Gods Geest in het nazien van de regels en naderhand in de oefening van deze plicht. Geloofd zij God!

Op 20 mei. 's Morgens zette ik mij om Gods Woord te lezen en ik lette op de onderwijzingen. Daarna doorzocht ik in het bijzonder gedeelten over wat nuttig was voor mijn verdorvenheden van nature en in de praktijk. Mijn vertroosting tegen de lasten van mijn dagelijkse zwakheden. Van de bevestiging van mijn hart tegen de

³ Deze data werden niet in de Nederlandse uitgave opgenomen, maar wel in de Engelse editie.

⁴ Bossen bij Houghton palace.

vrees om afvallig te worden. Van mijn onderrichtingen in mijn beroep. Van vertroosting tegen het uitwendige kruis. Van mijn voorrechten in Christus boven alle goddelozen in de wereld. In deze alle verscheen Christus enigermate naar de stand van mijn ziel. In de avond ging ik verder met zoete en nuttige gedeelten die mijn hart deden versmelten. Met opmerkelijke vertroosting en met plaatsen, zwaar om te verstaan. In het eerste werd mijn hart zoet vertederd, in het tweede verkwikt, tot besluit sloeg mij de Heere met ontzag voor Zijn Majesteit en tegenwoordigheid, vervulde mijn ziel met geestelijke lafenissen en deed mijn hart ontsteken met lofzangen en met begeerten om voor Hem te leven, Die mij in deze tijd van liefde zo veel zoete bezoeken en kussen van Zijn mond gegeven heeft. Hallelujah!

22 mei. Bij geval, maar niet naar gewoonte, merkte ik sommige gedeelten op van de plicht van zelfverloochening. De Heere heeft in barmhartigheid enige bekwaamheid tot die geestelijke plicht van het Evangelie gewerkt op mijn ziel. Heere, houdt dit vuur toch brandend. Och, het is een zoete, maar zeer moeilijke les!

31 mei. Ik oefende, naardat de Heere mij vermogen gaf, de plicht van het lijden van de heiligen, waarin mij de Heere te zien gaf dat mijn zonde de oorzaak was en om die te bewenen en te bidden om het tegendeel, genade en gunst van God. De Heere was mij goedertieren in de voorbereidingen daartoe, maar in het bijzonder in het juiste gebruik van het lijden. Nu liet de Geest in mijn ziel een liefelijke reuk na. Hallelujah. Amen. Amen.

Ik zou met dit dagboek nog wel verder willen gaan ware het niet dat ik twijfel of de kennis van veel van zulke stukken voor de zwakken of de kwaadwilligen aanstoot zouden geven. En ik zou niet graag enige reden tot ergernis willen veroorzaken aan degenen die binnen of buiten de kerk zijn. Zoveel, tot stichting en navolging alleen, heb ik geschreven. En hoewel ik met David verteld heb wat God aan mijn ziel gedaan heeft, Psalm 66: 16, toch begeer ik met Paulus altijd mijzelf te bestraffen: *"Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij,"* Galaten 2: 20.

7. Zalige dood.

Bij de grote uitwerping was Ambrose 58 jaar. Na zijn "uitstoting" vestigde hij zich te Preston, waar hij in januari 1664 plotseling stierf aan een beroerte. Op een morgen kwam iemand bij zijn kamer, die gesloten bleef. Toen die niet geopend werd, verschaften men zich toegang. Hij lag geknield, gestorven in gemeenschap met zijn God. Op 25 januari 1664 werd hij begraven.

8. Waardering.

"Ambrose," zei Calamy, "was een man van voorname vroomheid en met een voorbeeldig leven, zowel als een verbi divini minister (dienaar van het Goddelijk Woord) als een christen, zodat het moet worden beklagd, dat de wereld geen voordeel heeft gehad uit zijn persoonlijke memoires. Hij was van een vreedzame houding om zo mogelijk de politieke geschillen van die tijd ontwijken. Liefde, zachtheid van karakter en het ernstig preken van het Evangelie, deden hem aan zijn volk hechten. Uit overlevering is bekend dat zijn preken ontzag afdwongen door de grote ernst waarmee hij sprak. Ook dat hij zich regelmatig afzonderde van de mensen en zich terugtrok in de bossen van de Hoghton Tower om daar te mediteren en te bidden. Niet ten onrechte heeft men hem wel de meest meditatieve Puritein van Lancashire genoemd, waaronder Halley. Ambrose was gewend om in de meimaand de meeste tijd daar door te brengen. Naast zijn warme gevoel en ernstige vroomheid, dringt ook zijn waardigheid door in zijn geschriften.

Houghton Tower, is het voorouderlijk huis van de Houghton familie. Dit versterkte herenhuis is in 1565 opnieuw opgebouwd door Thomas Houghton en heeft een hoge ligging. De toren ligt midden tussen Preston en Blackburn, met een prachtig uitzicht van Lancashire tot Noord Wales.

9. Boeken.

Voor ons ligt de blijvende betekenis van Isaac Ambrose in zijn boeken. Veel heeft hij geschreven, op het gebied van dogmatiek, het gezinsleven en de opvoeding, en vooral op het terrein van de praktijk van de godzaligheid. Vooral dit laatste had de grote aandacht van de puriteinen, die invloed hebben uitgeoefend op de Nadere Reformatie in ons land.

Wie de werken van mannen als Ambrose ter hand neemt, wordt steeds weer getroffen door het samengaan van grondige geleerdheid met een diepgeestelijke en zielkundige verhandeling van het leven des geloofs. Of anders gezegd: Schriftuurlijk-bevindelijk!

In 1650, 1659, 1737 verscheen van zijn hand een boek over "De eerste, middelste en laatste dingen," (Prima, media et ultima). Dit was een bundeling van daarvoor uitgegeven traktaten. Nederlandse uitgaven verschenen in 1660, 1688.

Zijn grootste en meest bekende werk is: "Het zien op Jezus," (Looking unto Jesus, 1658).

De Nederlandse vertaling ervan werd verzorgd door ds. Johannes Lampe, predikant te Obdam.

"*Het zien op Jezus,*" heeft in Nederland veel drukken beleefd. De eerste druk verscheen in 1664 te Amsterdam, de tweede druk in 1683 te Amsterdam, de derde druk in 1728 te Rotterdam, de vierde druk in 1740 eveneens te Rotterdam en de vijfde druk in 1859 te Heeg. Verder verschenen herdrukken in 1861-62 te Oldenzaal, in 1874 te Leeuwarden, in 1883 te Doesburg, ca. 1900 te Groningen/Franeker, in 1910 en 1925 te Sneek. Bij Den Hertog verschenen van de uitgave die in 1900 uitkwam bij R. Boerma te Groningen en K.J. Zomer te Franeker fotografische herdrukken in 1957, 1972, 1978, 1984, 1992 en 1999.

Als dit overzicht compleet is, zag in 2003 de achttiende druk het licht. Deze druk is een volledig herziene editie van de uitgave uit 1990. Zetfouten zijn gecorrigeerd, de interpunctie is verbeterd en de spelling is enigszins aangepast aan het hedendaags Nederlands. Deze uitgave werd herzien door dr. H. Florijn en ziet er betrouwbaar uit. De noten waarin de auteurs genoemd worden die geciteerd worden uit de editie in oude druk, worden niet vermeld.

In 2021 is een volledig herziene uitgave en uittreksels daaruit - verschenen bij Den Hertog, Houten.

Ambrose schrijft in zijn voorwoord aan de lezer de motieven die hem gebracht hebben om "*Het zien op Jezus*" te publiceren:

AAN DE LEZER

Onder alle plichten die ik hiervoor genoemd heb, verzuimde ik er één waarop ik nu zie als op de voornaamste en de keur van al het overige. Dit is de plicht die ik noem: **het zien op Jezus**. Als ik de reden van mijn nalatigheid hierin moet bekennen, zo zal ik het oprecht en openhartig doen, in de eenvoudigheid van het Evangelie.

Zo werd ik in de lente van 1653 bezocht door een ernstige ziekte. Toen de Heere mijn gezondheid begon te herstellen, kwam het in mijn gedachten wat mijn Jezus aan mijn

ziel gedaan had, wat Hij er nog steeds voor deed en wat Hij er nog voor zou doen tot uiteindelijke redding. In mijn opvattingen aangaande deze zaken kon ik geen begin van Zijn daden ontdekken dan in de eeuwigheid, voordat de wereld geschapen was, noch kon ik een einde van Zijn daden ontdekken dan in de eeuwigheid, nadat de wereld tenietgedaan zou zijn. Slechts tussen deze twee uitersten beschouw ik de verschillende handelingen van Jezus Christus, zowel in verleden, heden als in het toekomstige. Mijn ziel verheugde zich in de menigte van deze gedachten binnen in mij, en dit genoegzaam verwekte in mij andere genegenheden want een gevoel kan niet alleen zijn.

Ik begon na te denken over die teksten in de Schrift, die allereerst de werking van mijn genegenheid op zo'n gezegend voorwerp als een evangelieplicht leken af te dwingen. Daarna besloot ik dat, als de Heere Jezus mijn gezondheid zou herstellen en mijn leven zou verlengen, ik zou trachten meer van deze evangelieplicht te ontdekken dan ik tot nu toe ooit wist. En opdat mijn pijnen daarin mijn andere noodzakelijke werkzaamheden niet mochten belemmeren, was het mijn doel mij in mijn gewoonlijke prediking op dit onderwerp te storten, waarin ik gelegenheid mocht hebben om zowel de Schriften, diverse auteurs, als mijn eigen hart te onderzoeken. In de loop van de tijd begon ik dit werk, smekend tot God of Hij mij zou willen helpen tot een einde te komen, zoals Hij mij neigde om te beginnen, en dat alles mocht strekken tot Zijn eer en het welzijn van de kerk.

In de voortgang van mijn werkzaamheden ontdekte God een wereld van geestelijke vertroosting, zowel met betrekking tot het Voorwerp dat ik behandelde: Jezus Christus, als wat de daad betreft waarin mijn plicht ten opzichte van Hem bestond: het zien op Jezus.

1. Ik ontdekte een wereld van geestelijke vertroosting met betrekking tot het Voorwerp dat ik behandelde: dat was het Onderwerp waarover ik enkel en alleen meer in het bijzonder moest preken. "Christus onder u, de Hoop der heerlijkheid," zegt Paulus tot de Kolossensen, en hij voegt er onmiddellijk aan toe: "Dewelke wij verkondigen" (Kol. 1:27, 28). En "mij, de allerminste van al de heiligen, is deze genade gegeven" Welke genade? "Om onder de heidenen door het Evangelie te verkondigen de onnaspeurlijke rijkdom van Christus" (Ef. 3:8).

Predikanten behoren plichtshalve overvloediger Jezus Christus te prediken. Dr. Sibbes is daarover duidelijk: "Dat de bijzondere taak van de dienst van Christus is om Christus te verklaren, de lendenen op te schorten en de verborgenheden van Christus te ontvouwen." Enz.

Verder schreef hij een rouwprek uit ter gelegenheid van het sterven van Lady Houghton, over *het uitkopen van de tijd* (Redeeming the Time, 1658). Deze Lady had hem altijd begunstigd.

Voorts over de *strijd met de duivel*, (War with the Devil) en over *de dienst der engelen* (The Ministrations of Angels, 1661). Deze werden herdrukt in folio, met portret, 1674, 1682, 1689.

10. Literatuur

Boeken over Ambrose zijn te vinden in:

Een artikel over Ambrose in Dictionary of National Biography.

E. Calamy, An abridgment of Mr. Baxter's history of his lift and times, London 1702, p. 407, 408.

R. Halley. Lancashire: its Puritanism and Nonconformity, vol. II, Manchester/London 1869, p. 194-204.

Reform. Dagblad, 15 mei 1987 door F. van Holten

EERSTE, MIDDELSTE EN LAATSTE DINGEN

1. Algemeen

In 1650, 1659, 1737 verscheen van zijn hand een boek over "De eerste, middelste en laatste dingen" (**Prima, media et ultima**). Dit was een bundeling van eerder uitgegeven traktaten. Nederlandse uitgaven verschenen in 1660, 1688.

In het eerste deel werd opgenomen: De leer van de wedergeboorte (The Doctrine of Regeneration).

In het tweede gedeelte: De praktijk van de heiligmaking, (The Practice of Sanctification) over de zelfverloochening, (On Self Denial) over de plichten in het gezinsleven, (On Family Duties) over het leven van het geloof en het lijden van een christen, (On the Life of Faith, etc.)

Het derde deel bevat 's levens merkpaal, over de korthed van het leven, de dood, het oordeel, de hel, de leer van verzoening en de heerlijkheid des hemels.

In deze digitale versie van dit boek is alleen het eerste deel over *de wedergeboorte* compleet opgenomen. Daarbij enkele hoofdstukken uit het tweede deel, *de Middelste Dingen*, die een direct gevolg zijn van de wedergeboorte, en het laatste hoofdstuk van *de eeuwige zaligheid*.

Het is wel de moeite waard om het complete boek te hertalen, maar daarvoor is veel tijd en geduld nodig. De Nederlandse druk van Schenk Brill is zó onoverzichtelijk en slecht in grammatica en zinsopbouw dat een algehele herziening nodig is. Wat hertaald is, voldoet ook nog niet aan de eisen van correctheid. Er blijft nog werk over voor iemand die alles grondig herzielt met de Engelse Editie's. De Engelse edities komen ook niet in alles overeen.

Er zijn ook enkele manco's in de Nederlandse uitgave.

- De aanspraak van Ambrosius aan de lezer werd niet vertaald.
- De voorrede aan de Nederlandse lezer in de eerste uitgave van 1688 door S. C. O. is niet afgedrukt in de editie van J.C. van Schenk Brill

Het boek "*De eerste, middelste en laatste dingen*" is eigenlijk een voorloper van "Het zien op Jezus". Dat kunnen we concluderen uit wat Ambrosius schrijft in de OPDRACHT van "Het zien op Jezus". Deze opdracht werd gericht:

Aan de edelachtbare William, Graaf van Bedford, Heer van Russel, Baron van Thornehaugh.

Edelachtbare,

Ooit stuurde ik vrijmoedig een brief aan U Edele, die voorafging aan mijn boek getiteld **Ultima**. Sinds die tijd hebt u uw gewoonlijke gunsten voortdurend vermeerderd. Zoals de zon, die verheugd zijn loop gaat en onvermoeid is na zijn vele wentelingen, zo hebt u jaar op jaar uw onvermoeibaarheid kenbaar gemaakt in uw grote vrijgevigheid. Daardoor zijn beide ikzelf en mijn gezin bijzonder verkwikt geworden. Evenals ik niet anders kan dan in de weg van dankbaarheid hierover zeer erkentelijk te zijn, zo zal ik beide U Edelachtbare en uw naaste betrekkingen aan de troon der genade gedenken.

Mijnheer, nu heb ik dit werk geschreven dat een noodzakelijk, praktisch en verheven voorrecht van ieder christen bevat. Het is bij wijze van aanvulling tot de andere

plichten opgetekend in mijn boek **Media**. Maar vanwege mijn uitvoerige behandeling daarvan, bewaarde ik het als een traktaat op zichzelf. Ik geef toe dat ik, van alle andere plichten, deze als de voornaamste verkies. Ik ben bijzonder verbaasd dat vóór deze tijd dit werk niet ondernomen is geweest door een bekwaamere hand.

Gewoonlijk gaan christenen tot het gebed, de sacramenten, het horen, het lezen en de overdenking van het Woord. En soms, hoewel meer zelden, zetten zij zich tot de oefening van andere plichten, zoals zelfbeproeving, zelfverloochening, het toenemen in de ondervindingen, de opheldering van de bewijzen, onvoorbereide en overdachte meditatie, enzovoort. (Deze worden beschreven in **De Middelste Dingen**)

Maar hoe wordt gewoonlijk het belangrijkste deel, de voornaamste bezigheid, namelijk de plicht der plichten, *het zien op Jezus*, geheel verwaarloosd? Aangezien velen, of de meesten, er tot nu toe onkundig van zijn, zo denk ik dat het hoog tijd is om dit de slapende wereld bekend te maken. En moge het zijn dat, wanneer het geheel dag is, zij wandelen zullen in het licht en God aanbidden voor het uitdenken van een weg, waarin zij een onmiddellijker omgang mogen hebben met Jezus Christus. Ik zou wel wensen dat er anderen waren opgestaan die bekwaamer waren in dit werk, in een nauwgezette behandeling van dit voortreffelijke onderwerp.

2. Wettische heiligmaking en Evangelische heiligmaking

In het *zien op Jezus*, 4^e hoofdstuk blz. 438 verklaart Ambrosius nog nadrukkelijker zijn visie over de plichten die hij in de **Media, de middelste dingen** had aanbevolen.

Heel duidelijk wordt ons voor ogen gesteld dat hijzelf ook een groei in de genade kende. Na de voltooiing van de wedergeboorte beschreven in **Prima** - beschrijft hij de voorrechten van de gelovige en de heiligmaking.

Veel gelovige zielen worden na de wedergeboorte wettisch in de heiligmaking. Namelijk, in de *standelijke* heiligmaking. Deze is onderscheiden van de Evangelische heiligmaking na meerdere kennis van Christus, in Wie de Vader verzoend is en samengaat met de *volle zekerheid* van het geloof. De ouden noemden dit: de *statelijke* heiligmaking.

Ambrosius schrijft:

Ik heb dit onderwerp nu afgedaan, alleen, voor ik nog eindig, merk op dit woord.

Ik heb soms gezien dat sommige Godzoekende zielen in hun poging naar genade, heiligheid en heiligmaking, menigmaal deze en andere middelen, plichten en voorschriften gebruikt hebben, waarvan ik niet anders kan zeggen dat zij daar goed aan gedaan hebben, en om hen op weg te helpen, heb ik daarom het werk dat **Media** genoemd wordt gemaakt. Maar van al Christus' voorschriften wordt dit *zien op Jezus* het minst gebruikt, hoewel dit het voornaamste van alles is. Christus is het (als alles gedaan is), Hij is Die grote Verordening, vastgesteld door Zijn Vader tot genade en heiligheid, *en zeker, die zielen die onmiddellijk met Jezus Christus handelen, zullen meer vorderen in één dag dan anderen in een maand of in een jaar*.

Ik verwerp geen andere hulpmiddelen, maar als ik er één uit die alle wilde kiezen om meer en meer heilig te worden, dan zou ik deze spiegel voor mij zetten, te weten Christus' heilig leven, het grote voorbeeld van heiligheid.

In de schepping zijn wij naar Zijn beeld in heiligheid geschapen en dit beeld hebben wij door onze zonden verloren, en nu moeten wij ons ijveren om naar dit beeld hersteld te worden door navolging. En hoe kan dit beter gedaan worden, dan door het zien op Christus als ons voorbeeld, dan door het doorlopen van de onderscheiden jaren van Christus en door al Zijn genaden en genadige werkingen op te merken. Enz.

3. Hebbelijkheid en dadelijkheid in de genade

Regelmatig wordt de vraag gesteld, *wat bedoelen oude schrijvers met hebbelijkheid en dadelijkheid in de genade?*

Over deze uitdrukking is veel onbegrip. Omdat dit taalgebruik ook bij Ambrosius voorkomt, volgt hier een korte toelichting.

De uitdrukking komt uit het Latijn, daar staat *habitus (vermogen) en actus (daad) van het geloof*.

Hebbelijkheid betekent iets wat je hebt, wat je bezit. De betekenis is heel eenvoudig. Het is actie, en in veel gevallen betekent het een actie in de ziel. Dus dadelijk betekent iets wat je doet of uitvoert.

Om dit met een voorbeeld te verduidelijken, een kind in de wieg heeft wel beentjes maar kan die niet zelfstandig oefenen. Zodra het kind kan lopen komen de beentjes in actie.

Als dit in het geestelijk leven wordt toegepast, bedoelt men dat iemand die geestelijke genade en gaven bezit, deze alleen kan oefenen door de invloed van God de Heilige Geest.

De geschonken genade wordt een zaad of een vermogen genoemd die geactiveerd wordt en geoefend door een gelovige. Ja, de oefening van het geloof is een daad van een gelovige, waarin hij bestuurd en bekwaam gemaakt wordt door Gods Geest.

De Heere handelt Verbondsgewijs met al Zijn kinderen. Een mens als een redelijk schepsel is bekwaam voor een Verbondsgewijze onderhandeling. Hij kan met God spreken en naar Hem luisteren. In deze Verbondsgewijze onderhandeling ligt de verantwoordelijkheid van een gelovige om alles te doen wat in zijn vermogen ligt. Daartoe heeft hij Christus nodig tot verzoening. *Zonder Mij kunt gij niets doen*. En Zijn Geest tot leiding. Zovelen door de Geest Gods geleid worden, zijn kinderen Gods.

Zien we nu wat **Ambrosius** schrijft in het vierde voorrecht: **de heiligmaking**

Het vierde voorrecht is, Heiligmaking, die in de orde van de natuur volgt op de aanneming tot kinderen. Zodra wij kinderen zijn, ontvangen wij het beeld van onze Hemelse Vader in de Heiligmaking. Op deze manier:

1. De Geest werkt in ons een beginsel van Geestelijk leven. De Schrift noemt het soms een Springader, soms een Fontein, soms het leven van Christus, omdat ze ons toegevoegd wordt door de Geest van Christus, door middel van onze onafscheidelijke vereniging met Christus. Welke naam dat wij het ook geven, wij mogen het niet zien als nieuwe kracht, gevoegd bij de krachten die van nature in de mensen zijn, maar als een gebruik van die gaven om op Geestelijke wijze te werken, zoals zij op natuurlijke wijze deden vóór de wedergeboorte.

Hierom wordt een wedergeboren mens in de Schrift gezegd, te wandelen naar de Geest, Rom. 8: 1, geleid te worden door de Geest, Galat. 5: 18, te wandelen door de Geest, Galat. 5: 25.

2. Uit deze Fontein spruiten al die **hebbelikheden** [habits, beginsels] van Geestelijke genade die in het bijzonder met die van geloof, hoop, liefde etc. onderscheiden worden, hoewel we eigenlijk spreken, dat ze slechts veranderingen zijn van de Geestelijk grondslag in ons, onderscheiden door deze namen.

Zien we nu wat **Ambrosius** schrijft in *Het zien op Jezus*. Blz. 688

1. De schriftplaatsen zijn deze: "Die in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit Zijn buik vloeien. En dit zeide Hij van de Geest, Dewelken ontvangen zouden, die in Hem geloven; want de Heilige Geest was nog niet, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was" (Joh. 7: 38, 39). Aangaande de woorden: "Uit zijn buik zullen stromen des levenden waters vloeien." Door het levende water wordt verstaan de genade, door de stromen des levenden waters, de veelvoudige genade van de Geest, door het vloeien van deze stromen, de overvloeiing en mededeling van deze genade van de ene tot de andere, en door de buik waaruit deze stromen zouden vloeien wordt verstaan, het hart, aangedaan en vervuld met de Heilige Geest.

Nu, de springader en de rivieren, de fonteinen en stromen zijn verschillende dingen en moeten onderscheiden worden, het één is de *oorzaak* en het ander het *gewerkte*, het één is de boom en het ander de vrucht. De Heilige Geest, zoals Hij de harten van de gelovigen vervuld, is de Oorsprong en de Fontein waaruit al deze stromen des levenden waters vloeien, en daarom zegt de Evangelist nadrukkelijk: "Dit zeide Hij van de Geest, Welken ontvangen zouden, die in Hem geloven." Van welke Geest?

Van de Heilige Geest, Die nog niet in volle mate gegeven was, "overmits Jezus nog niet verheerlijkt was." Het is dezelfde Geest, Die de gelovigen ontvangen, uit Wie al deze stromen des levenden waters vloeien, maar deze stromen vloeien niet van de **hebbelijke genade**, noch van enige van de genaden van de Heilige Geest, maar van de Heilige Geest Zélf.

Zie ook: "Wanneer Die zal gekomen zijn, namelijk de Geest der waarheid, Hij zal u in al de waarheid leiden, - en toekomstige dingen zal Hij u verkondigen" (Joh. 16:13).

Nu, het **hebbelijke der genade** kan niet leiden noch leren, of de mens toekomstige dingen verkondigen. Het hebbelijke der genade kan niet spreken noch horen, zoals daar geschreven is: "Hij zal van Zichzelve niet spreken, maar zo wat Hij zal gehoord hebben, zal Hij spreken." Dit kan geen ander zijn dan de Geest in Zijn eigen Persoon. Dit is de Trooster, Die hoort, spreekt, in alle waarheid leidt en ons de toekomstige dingen verkondigt. Enz.

3. Hoe geeft God Zijn wet in het binnenste van ons?

Ik ontken niet dat de mensen van heerlijke gaven kunnen vervallen, maar dit is zeker, de minste christen, al heeft hij maar de kleinste mate van genade, zal zeker nooit vervallen. Als de wet in onze harten geschreven is, zal die daar altijd blijven: de **hebbelijke genade** kan niet weggenomen worden. Eerder zal de zon haar eigen stralen wegwerpen, dan dat Christus zal verlaten of verstrooien de minste mate van de ware genade, die een straal is van de Zon der gerechtigheid.

4. Perioden van de bedeling van het Genadeverbond

Ambrosius heeft een wat afwijkende mening hierover. Hij verdeelt de perioden vanaf Adam tot Abraham, daarna tot Mozes aan de Sinaï en vervolgens tot de Babylonische gevangenschap. De laatste periode verdeelt hij in de bedeling van het Genadeverbond onder het O.T. en onder het N.T.

Hij schrijft op blz. 163, 164 van *Het zien op Jezus*:

6. Van het verbond der belofte, zoals dat geopenbaard is aan Israël omstreeks de tijd van de ballingschap.

De grote doorbraak van dit genadeverbond is aan Israël geschied omstreeks de tijd van hun ballingschap. Door de Babylonische gevangenis waren de kinderen Israëls bijna geheel verstrooid, en daarom was het toen hoognodig dat de Heere, zoals de zon na de plasregen, zou verschijnen, en hun een meer helder licht zou geven van Christus en van het verbond der genade, dan ooit tevoren. En zo heeft Hij ook gedaan, wat vooral blijkt uit deze woorden: "Zie, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda een nieuw verbond zal maken; niet naar het verbond, dat Ik met hun vaders gemaakt heb, ten dage als Ik hun hand aangreep om hen uit Egypteland uit te voeren; welk Mijn verbond zij vernietigd hebben, hoewel Ik hen getrouwd had, spreekt de HEERE. Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis Israëls maken zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven; en Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn. En zij zullen niet meer een iegelijk zijn naaste, en een iegelijk zijn broeder leren, zeggende: Kent den HEERE, want zij zullen Mij allen kennen, van hun kleinste af tot hun grootste toe, spreekt de HEERE: want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en hunner zonden niet meer gedenken" (Jer. 31:31-34).

In deze verklaring van het verbond zullen wij in het bijzonder deze stukken onderzoeken:

1. Waarom het een *nieuw* verbond genoemd is. Enz.

Ik antwoord: het wordt nieuw genoemd, óf ten opzichte van de laatste of nieuwe zegeningen die God aan Israël gegeven heeft, doordat Hij hun gevangenen met blijdschap heeft teruggebracht en hen weer in hun eigen land geplant heeft, óf het wordt nieuw genoemd ten opzichte van de uitnemendheid van dit verbond. Zo waren de Hebreeën gewoon enige uitnemende dingen nieuw te noemen: "Zingt den HEERE een nieuw lied" (Ps. 98:1), dat is: een heerlijk lied.

Óf het wordt nieuw genoemd, in tegenstelling tot het verbond van de belofte voor Christus gekomen was. Enz.

Het nieuwe verbond wordt gewoonlijk in de laatste zin genomen: het is nieuw, omdat het onderscheiden is van dat wat God met de vaders vóór Christus gemaakt heeft. Het heeft een nieuwe bediening, een nieuwe aanbidding, een nieuwe kerkvorm, nieuwe getuigenissen, nieuwe tafelen, nieuwe sacramenten en instellingen, en deze zullen nimmermeer afgeschaft of vernietigd worden, zij zullen nooit verouderen, zoals de apostel spreekt.

Toch kan ten opzichte van deze nieuwe zegeningen, *die God onmiddellijk na de gevangenis aan Israël besteed heeft, zelfs deze openbaring nieuw genoemd worden.* Jer. 23:7, 8. Enz.

5. Heerlijke Staat van Christus' Kerk?

Deze verklaring van Ambrosius houdt in dat de Verbondsbeloften die de Heere heeft gedaan aan Jeremia en anderen, letterlijk vervuld zijn onder het Oude Testament en geestelijk in de dagen van het Nieuwe Testament. Dan zou er geen plaats zijn voor meervoudige vervulling.

Tal van Engelse theologen van naam speken over een meervoudige vervulling. Gedeeltelijk onder het oude Verbond en vervolgens onder het Nieuwe Verbond, in meerdere fasen. Waarbij de laatste en grootste vervulling voor Israël als natie nog te wachten staat.

Wij hebben de letterlijke vervulling voor onze ogen in de Staat Israël. Deze dient als een onderpand van de geestelijke vervulling.

Van de beloofde heerlijke staat van Gods kerk op aarde spreekt Ambrosius niet.

In zijn boek **Ultima** (gedeeltelijk opgenomen in dit digitale document) spreekt Ambrosius over *de heerlijkheid des Hemels*.

Er is een noot in de Engelse uitgave, die gemist wordt in de editie van Van Schenk Brill. Deze luidt als volgt:

Openbaring 21: 13 tot 15. Sommigen verklaren dit van een glorieuze staat van de Kerk op de aarde, die, na de ondergang van de Hoer, het Beest en de Draak en alle heimelijke en openbare vijanden, zal blijven tot de eeuwige heerlijkheid komt. Hun voornaamste argumenten zijn genomen uit vers 24. Ik zal niet veel inbrengen van de commentaren van anderen, omdat ik er niet helemaal van overtuigd ben. (Noot pag. 164 Engelse editie).⁵

Op bladzij 809 van het *Zien op Jezus*, spreekt Ambrosius over de val **van de Antichrist**. De verwijzing naar Paraeus wordt gemist en meest alle noten ontbreken in de versie van Den Hertog. De noten zijn meestal heel klein.

Ambrosius schrijft:

Christus heeft tot nog toe de macht van Zijn vijanden als door de vingers gezien, niet Christus, maar de antichrist schijnt nu te heersen en te zitten in de tempel van God. Maar nu heeft Christus voorgenomen Zelf te heersen en alle vijanden tot Zijn voetbank te maken, en daarom danken wij U nu Heere, God almachtig!

In Zijn hemelvaart heeft Hij altijd inderdaad geheerst, maar nu zal Hij in het bijzonder, Zijn Koninkrijk nog meer openbaren, want nu zal Hij "recht doen onder de heidenen; Hij zal het vol dode lichamen maken" (Ps. 110:6). Nu zal Hij pauzen, Turken en al Zijn vijanden overwinnen, en Hij zal alleen met de Vader en de Heilige Geest heersen over Zijn uitverkorenen, heiligen en engelen.

---

⁵ O.i. bedoelt de auteur, dat hij niet helemaal overtuigd is, dat de heerlijke Kerkstaat in Openbaring 21 vers 24 voorzegt wordt. Wat niet inhoudt dat hij de gedachten over de heerlijke Kerkstaat door andere verklaarders verwerpt, gezien zijn overtuiging dat de Antichristelijke machten op aarde verbroken worden. (Red. Gihonbron.)

EERSTE, MIDDELSTE EN LAATSTE DINGEN

DE LEER DER WEDERGEBOORTE

Aan de zeer achtenswaardige BURGEMEESTER, schepenen en andere inwoners van de stad Preston in Amounderness.

De apostel gelovende (zoals hij het uitdrukt in 2 Petrus 1: 14, 15) dat hij binnenkort zijn aardse tabernakel naar het vlees zou afleggen, zoals onze Heere Jezus Christus hem had geopenbaard, streefde er daarom naar dat Gods volk na zijn sterven, deze dingen die hij leerde, altijd in herinnering zou houden.

En zo is het dat we tot op deze dag kennis hebben van de Heilige Schrift, die hij vervolgens naliet in zijn brieven. Als de praktijk van Petrus het navolgen waard is, veronderstel ik dat dezelfde plicht op mij rust. Openbaringen heb ik niet, maar veel gebreken en zwakheden, die ik beschouw als de voorlopers van mijn vertrek van hier. Sommige van deze dingen, waaronder de EERSTE DINGEN, heb ik u geleerd. Wat blijft er van over zodat u na mijn sterven deze dingen altijd in herinnering zou hebben? Met dat doel heb ik deze woorden eenmaal voor uw gehoor uitgesproken, en ik presenteer ze nu voor uw ogen. Als het u toen aangenaam was om ze te horen, dan vertrouw ik erop dat u ze nu zult aannemen. Alleen, slechts één zaak wil ik dat u zult opmerken in deze verhandeling. Dat ik in de Naam van Christus, hen die niet wederomgeboren zijn, veel smee, vermaan, ja, gebied te geloven, om met God te worden verzoend en Hem te bidden, voor deze of die plicht neer te vallen. Het is niet zo dat u iets kan doen in uw eigen sterkte of macht, maar omwille van Jezus Christus, door Hem aan te manen en te smeken, of Hij Zijn eigen kracht en sterkte uitwerkt om u de bekwaamheid te geven. Waar Paulus de stokbewaarder aanspoorde om te geloven in de Heere Jezus, zodat hij zou worden gered, maakte God de stokbewaarder in staat om te geloven. Leven en kracht wordt overgebracht in de ziel door de Evangeliegeboden en vermaningen. Terwijl Ezechiël tot de doodsbeenderen profeteerde, kwam de Geest in hen en ze werden levend. En zo ook hier, terwijl de profeten des Heeren prediken tot zondige en onboetvaardige hoorders, net als bij het profeteren tot de dorre beenderen bij de profeet, komt de Heilige Geest van de Hemel, de Geest van de Allerhoogste, Die de bediening van het Evangelie inbrengt en hen zo tot nieuwe schepselen maakt en erfgenamen van het koninkrijk van God.

Ik heb niet meer te zeggen, maar ik smee God dat u een zegening ontvangt door deze arme arbeid voor uw arme zielen. Dit is de hartelijke bede van de uwe, u aanbevolen in alle christelijke diensten

ISAAC AMBROSE.

BERICHT AAN DE LEZER

God de Heere - ondanks de overstromende boosheid van deze tijden - laat Zich echter aan ons niet onbetuigd, zoals Hij eertijds ook niet aan het ondankbare Israëel gedaan heeft, zowel aan de inwoners van ons land, alsook aan hen die Gods volk willen genoemd zijn. Hoewel we voor al onze ondankbaarheid onwaardig zijn de allerminste zegeningen van de hemel te ontvangen, laat de Heere echter niet na, zowel ons als de Israëlieten in het Joodse land ten tijde van de Koning Salomo, én in het lichamelijke én in het geestelijke te zegenen. Ongetwijfeld zijn er tegenwoordig net zoveel rijkdommen en schatten in de vermaarde hoofdstad Amsterdam te vinden, als toen in die grote, beroemde Godstad Jeruzalem. En ook in geestelijke zin zijn er Salomo's te vinden, in het bijzonder in de plaatsen waar vermaarde academies, scholen en bloeiende gemeenten zijn. En of dit nog niet genoeg is, om de mensen door hen (die in ons land het Goddelijk woord prediken) de hemelweg aan te wijzen, zo laat Hij daarbij uit ver- en nabijgelegen landen, ons Zijn heerlijk licht (door de Geest) door verschillende geleerde mannen toeschijnen. Zoals blijkt uit sommige voorname, op de praktijk uitgewerkte boeken die dagelijks uit velerlei talen vertaald en in onze nederlandse taal gedrukt worden, die ons niet alleen wijzen op het ware gevoelen en geloof in God en Christus, maar ook hoe met God en Christus oprecht te wandelen om ons daardoor bekwamer te maken. Niet alleen geleerder, maar ook beter tot alle godsdienstige plichten gesteld te zijn. En hierin is nooit enig land ons zo van nut geweest als het Koninkrijk van Engeland. Want daar is het dat God de Heere op een bijzondere wijze door Zijn Heilige Geest, een licht van ware godzaligheid, in vele gelovige Christenen en Leraren, tot een voorbeeld van de ware gelovigen en tot beschaming voor al degenen die hen vervolgen en er tegen strijden, ontstoken heeft. Onder wie ook de uitnemende schrijver van dit boek geweest is: Ambrosius, dienaar van de gemeente van Christus te Preston, in Amoundernes, Lancashire. Een man met een bijzonder voorbeeldig leven, niet alleen door het lezen in de geschriften van de beste geleerden van zijn volk, maar door eigen oefening en ondervinding in de ware en levende kennis van de leer en de plichten van de ware christelijke Godsdienst.

En die in het geestelijke en hemelse leven van een gelovig mens hier op aarde, zoals deze drie delen van zijn boek uitwijzen, ver gekomen is, waarin hij als eerst de hoognodige leer van de wedergeboorte van de mens duidelijk verklaart. En ten tweede de praktijk en oefening van de heiligmaking, zowel in de plichten, middelen als de voorschriften, duidelijk uitlegt.

Evenals ten derde, door ware christelijke en schriftuurlijke overdenking, van de staat van dit korte en ellendige leven, van de dood, van het laatst oordeel, van de hel, van het ware vagevuur, van het bloed van onze Zaligmaker Christus en van de hemel, voor de mens tot een zalig afscheid uit deze wereld, waaraan zijn eeuwige staat hangt, bereidt.

Zeker een uitstekend werk, het getuigenis waard van enige hooggeleerde mannen, dat voor het eerste en tweede deel gevonden wordt.

Niet minder verdient de vertaler van dit boek grote lof van al de eenvoudige en waarheidslievende christenen, omdat zij door de vertaling van deze heerlijke in het engels geschreven geschriften, doet horen en verhalen de natuur en het eigendom van een oprecht, christelijk leven op aarde, om daardoor te komen tot een zalig leven in de hemel, waaraan hij een prijzenswaardig werk verricht heeft. Het was te wensen dat ieder christen voor zichzelf een schat van zulke boeken verzamelde en tot oprecht gebruik mocht lezen, om daardoor niet alleen in de kennis van de leer, maar ook in de

praktijk van de Godzaligheid toe te nemen en zijn gemeenschap met God in Christus hier in de staat der genade zó mocht bevorderen dat hij zich hier hiernamaals in de staat der heerlijkheid daarin eeuwig verblijden mocht.

Amen.

J. H. N.

1688.

VERKLARING VAN DE WEDERGEBOORTE.

Johannes 3:3.

Tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.

Wij lezen in het vorige hoofdstuk, Johannes 2:23 "*als Hij (Jezus) te Jeruzalem was, op het pascha in het feest, geloofden velen in Zijn Naam, ziende Zijn tekenen die Hij deed.*"

Onder die velen (zegt Augustinus) is hier één. Wat voor één? Van alle mensen is deze de onwaarschijnlijkste: een jood, van alle joden een overste, van alle oversten een farizeeër. "*Heeft iemand uit de oversten in Hem geloofd, of uit de farizeeën?*" Joh. 7:48. Maar al lijkt het voor ons nog zo onwaarschijnlijk, de Geest van God blaast echter waarheen Hij wil, zie Joh. 3:8. Hier is onder vele gelovigen een Nicodémus en hij is een mens uit de farizeeën, een overste der joden, Joh. 3:1. Een jood, een overste, een farizeeër. God kan zelfs uit de stenen, Abraham kinderen verwekken, Luc. 3:8. Ja, men ziet hier (al zijn ze noch zo steenachtig) dat onze Zaligmaker één van hen met een teken opwekt en door de wedergeboorte wil Hij hem inderdaad tot een zoon van Abraham maken. Een teken brengt hem tot Christus en Christus brengt hem tot een nieuwe geboorte.

Als eerste bekent Nicodémus. "*Rabbi, (zegt hij tot onze Heiland) wij weten dat Gij zijt een Leraar van God gekomen, want niemand kan deze tekenen doen, die Gij doet, zo God met hem niet is,*" Joh.3: 2.

Het tweede bevestigt onze Zaligmaker, alsof Hij geantwoord had, te zeggen, dat Ik van God gezonden ben en niet wedergeboren te zijn zal u nooit in de hemel helpen, uw belijdenis, dat Ik van God gezonden ben, is waar, maar uw wandel is verkeerd omdat u niet wedergeboren bent. U komt tot mij met de belijdenis van uw geloof, maar hier is noch een meerdere catechismus, een andere les. En daarom (omdat u mij Rabbi noemt) als u Mijn leerling in Mijn school wilt zijn, dan moet u deze beginselen, deze eerste dingen, deze tekst, dit A. B. C. van de christelijke leer eerst leren, "*Tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.*"

In de verklaring van deze woorden (die alle strekken tot dit ene punt van de wedergeboorte) zullen wij de orde volgen zoals door de Heilige Geest beschreven, waarin is:

1. De noodzakelijkheid ervan, geen ingaan in de hemel zonder dit: *tenzij*.
  2. De algemeenheid ervan, een ieder is daar toe verplicht, *iemand*.
  3. De manier waarop, hoe de mens daar in bearbeid wordt, *hij moet wederom geboren worden*.
  4. De uitkomst ervan, welke uitwerkingen vast zitten aan het Koninkrijk Gods en het zien van dat Koninkrijk. Een wederom geboren mens zal het Koninkrijk Gods zien *en tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien*.
- Dit zijn de punten en van een ieder daarvan zullen wij (met Gods hulp) de vruchten plukken tot voedsel voor uw zielen.

Het eerste punt is het eerste woord, *tenzij*.

Dit *tenzij* is zonder exceptie (uitvlucht), want tenzij dat wij wederom geboren worden,

kunnen wij niet in de hemel komen: voor wij hier op aarde komen te leven worden wij geboren en voor wij daar in de hemel komen te leven worden wij wedergeboren. Zoals niemand in deze wereld komt dan door de eerste geboorte, zo kan niemand naar de hemel, een ander wereld gaan, dan door de wedergeboorte en dit geeft ons de noodzaak te kennen van de wedergeboorte.

Tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan nooit zalig worden. Dit zijn de woorden van onze Heiland en Hij bekrachtigt ze met een dubbele verzekering: *Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u.* Tweemaal voorwaar, wat wij nergens vinden dan in het evangelie van Johannes en nergens in het evangelie zo dikwijls als wanneer over deze waarheid wordt gehandeld. Hoe kunnen wij dan deze waarheid wantrouwen als wij zo'n Getuige hebben als Christus, zo'n getuigenis als Zijn voorwaar, voorwaar, zeg Ik u?

En dus, God de Vader raadt niet alleen Nicodémus, maar al de Joden van de oude Kerk aan, zeggende, *"Maakt u een nieuw hart en een nieuwe geest; want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls?"* Ezech. 18: 31. Ondanks al haar voorrechten (want zij zijn *"Israëlieten, welker is de aanneming tot kinderen, en de heerlijkheid en de verbonden en de wetgeving en de dienst Gods en de beloftenissen,"* Rom. 9:4.) is hier één ding nodig, dat al het andere bekronen moet. Zij moeten een nieuw hart en een nieuwe geest hebben, dat is, zij moeten wederom geboren worden, of zij moeten de dood sterven. Wij zien hoe de Heere hen wegtrekt van deze dood met Zijn koorden van liefde, hen lokkende, liefhebbende en vragende, *"waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls?"*

En daarbij komt, niet alleen de Zoon en de Vader, maar ook de Heilige Geest zal deze waarheid voorstaan: *"die oren heeft, die hore wat de Geest tot de Gemeente zegt."* Openb. 2: 17. En wat is dit? *"Die overwint, Ik zal hem geven een witte keursteen, en op de keursteen een nieuwe naam geschreven. En Ik zal op hem schrijven de naam des nieuwen Jeruzalems en ook Mijn nieuwe Naam,"* Openb. 3: 12. De betekenis is, die wederom geboren is en zo de zonde overwint, Gods geest zal hem Zijn genade geven, de witte keursteen en Zijn Koninkrijk, het Nieuwe Jeruzalem en een nieuwe naam, de naam van zoonschap, (zegt een bekende schrijver) waardoor hij in waarheid genoemd wordt een wederom geboren zoon van God.

Zie hoe hier het oude voorbij gegaan is en alles nieuw geworden is, 2 Cor. 5: 17. Door een nieuwe geboorte heeft de mens een nieuwe naam, een nieuwe erfenis gekregen. En daarom, net als de Geest, wordt ook de nieuwe geboorte of wedergeboorte een vuur genoemd dat het schuim zuivert en de zielen helder en nieuw maakt. Wat betekent dat wij door dit vuur moeten gaan anders kunnen wij niet in het paradijs komen.

Deze leerrede is niet zonder reden of grond. Want de mens zonder wedergeboorte, is onheilig en daarom eheel onbekwaam om in de hemel te komen. *"Zonder heiligmaking zal niemand God zien,"* Hebr. 12: 14. En wat is de mens voor hij wederom geboren is? Als wij zijn ziel beschouwen, zien wij die mismaakt van zonde, bevuurd met lusten, ontsteld door driften, overheerst door de hartstochten, verteerd door nijdigheid, bezwaard door gulzigheid, overlopende van wraak, vervoerd door razernij en zo wordt dat beeld van God veranderd in de lelijke gedaante van de duivel. Of als wij het wat nauwkeuriger bekijken, dan is elke kracht van de ziel vol van ongerechtigheid: Het verstand begrijpt niet de dingen die des Geestes Gods zijn, 1 Cor. 2: 14. De wil begeert niet het goede, Rom. 6: 20. Het vlees begeert tegen de Geest, Galat. 5: 17. Met één woord, het verstand is verduisterd, de wil wordt gevangen weggevoerd, de hartstochten zijn ontregeld, het geheugen is besmet, de geweten is verdoofd, heel de inwendige mens is vol van zonde en er is geen deel dat goed is, ja

niet één.

Maar wat zeggen wij van het lichaam? Dat is werkelijk geen zier beter, 't is als een verrotte kadaver, totaal onprofijtelijk en nergens toe nuttig. Als wij ieder deel en lid daarvan bekijken: het hoofd bedenkt kwaad, de ogen aanschouwen ijdelheid, de oren geven aan de zonden gehoor, de tong vloekt en zweert.

Als wij lager dalen, dan zullen wij ondervinden dat het hart wellusten herbergt, de handen moord bedrijven, de voeten tot het kwaad lopen. De zintuigen zijn er alleen op gericht om de wellusten, bedriegerijen, nijdigheid - en wat niet? - aan te wakkeren en in brand te steken. Hoe nodig is dus de wedergeboorte voor een mens in zo'n toestand? Kan hij ook in de hemel komen, als helemaal naar de aarde smaakt? Zullen die kostelijke poorten van goud en parels zich openen voor zo'n zondaar? Nee, hij moet eerst hervormd en geheiligd worden, of hij wordt daarbuiten gesloten: *tenzij iemand wederom geboren wordt.*

Ten tweede, *tenzij* want de mens is Gods vijand. Er is geen grotere tegenstelling dan tussen God en een zondaar, hetzij dat wij Hem in Zijn Wezen, of in Zijn eigenschappen aanmerken. In Zijn Wezen wordt Hij genoemd Jehovah, zowel ten aanzien van Zijn Wezen, als van Zijn beloften.

Ten aanzien van Zijn Wezen, is God een vijand van de zonde. Want zonde is een wanorde, een verwarring, een niet-wezen. En God is orde, volmaaktheid, heiligheid, een volkomen en enkelvoudig Wezen.

Ten aanzien van Zijn beloften, heeft God een belangrijke afkeer van de zonde. Want hoewel hij de wedergeborenen belooft (en zo is de naam Jehovah een gouden Onderpand voor ons) dat hij ons op ons berouw zal vergeven. De onwedergeborene dreigt hij echter met storm en onweer, vuur en verderf. En zo is Zijn Naam en natuur totaal tegenovergesteld aan de zonde en zondaar. Maar als wij die eigenschappen van God beschouwen en zien op Zijn rechtvaardigheid, waarheid, verdraagzaamheid, heiligheid, toorn, macht. Dan zien wij:

Zijn rechtvaardigheid, door de onboetvaardigen naar hun verdiensten te straffen.

Zijn waarheid, waarmee Hij die plagen waar Hij van gesproken heeft op Zijn tijd uit te voeren.

Zijn verdraagzaamheid, door de zonden te gedogen totdat ze volkomen rijp geworden zijn.

Zijn heiligheid, Hij heeft een gruwel van alle onreinheid. Hij kan het kwade niet aanschouwen.

Zijn toorn, in het verwekken van wraak tegen alle aangedane leed.

Zijn macht keurt Zijn troepen, ja, al Zijn schepselen zijn tegen Zijn vijanden.

En nu God met al deze eigenschappen tegenover de zondige mens in vijandschap staat, wat kunnen wij anders zeggen dan: *wee de mens vanwege de ergernissen!* Het was beter dat hij nooit geboren was geweest, dan niet wederomgeboren te worden. Helaas, wat zal er van hem worden? Kan hij, die Gods vijand is, God aanschouwen in Zijn heerlijkheid? Och nee, daar is geen middel dan dit ene, tenzij dat hij berouw heeft, tenzij dat hij wederomgeboren wordt.

Ten derde, *tenzij* zonder wedergeboorte is de mens zonder Christus, Efeze 2: 12. "*Want zo iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel,*" 2 Cor. 5: 17. En als hij niet in Christus is, welke hoop is er voor die mens? Christus alleen is het Die de hemel opent. Christus alleen is de Weg naar de hemel, behalve Hem is er geen Weg, geen Waarheid, geen Leven. En als wij in Hem zijn, zoals de wijnrank in de wijnstok, dan moeten wij ongetwijfeld goede vruchten voortbrengen. Op deze voorwaarde is Zijn

dood krachtig, als wij nieuwe schepselen worden, en anders zijn al Zijn verdiensten (Zijn bloed dat vergoten werd, Zijn lichaam dat gekruist werd, Zijn stervende ziel) voor ons totaal zonder waarde, wij worden er niets beter van. Hij is wel voor allen gestorven, maar Zijn dood wordt niet toegeëigend, Zijn Koninkrijk wordt niet geopend, behalve en alleen door diegene die deze regel van *tenzij*, geleerd en gepraktiseerd hebben: *tenzij dat iemand wederom geboren worde*.

Ten vierde, *tenzij* zonder *tenzij*, is de mens alleen maar lidmaat van de satan, een kind van de duisternis en één van de huisgenoten van de hel. Bedenkt dit, u die buiten de stand van de genade leeft, in wat voor een akelige slavernij uw ziel is! Als iemand u dienstknechten of slaven van de satan zou noemen, hoe beledigt zou u zijn! Maar neem het zoals u wilt, als u niet wederomgeboren wordt, bent u niets meer dan dat! Paulus doet een beroep op uw eigen kennis: *"Weet gij niet dat wie gij uzelf stelt tot dienstknechten der gehoorzaamheid, gij dienstknechten zijt desgenen die gij gehoorzaamt?"* Rom. 6: 16. Als u dus de ingevingen van de duivel gehoorzaamt (wat u doet als u onwedergeboren bent) wat bent u anders dan dienstknechten van de duivel? En als hij uw 'baas' is, wat is uw loon of bezoldiging? U kunt het in het laatste vers lezen, *"de bezoldiging der zonde is de dood."* Rom. 6: 23. De dood van het lichaam en de dood van de ziel, de dood hier en de dood hierna in het helse vuur. Helaas, dat de satan zo'n macht over de mens zou hebben! Dat hij die de vijand is van de mens en niet anders met hem voor heeft als zijn dood en verdoemenis, baas over hem zou zijn en naar zijn lust en welgevallen over hem tiranniseren! Zou iemand zich willen verhuren om leeuwen en tijgers te dienen? En is de duivel niet een briesende leeuw, omgaande en zoekende wie hij zou mogen verslinden? 1 Petrus 5: 8.

Hem te dienen die zijn dienstknecht wil verslinden, is een zeer ellendige dienstbaarheid. En welk loon kan iemand van de duivelen verwachten, anders dan het briesen en verslinden en verscheuren van zielen? Ten opzichte hiervan zijn de knechten van de verdorvenheid, slaven van de satan, zo noem ik ze met recht. *"Want van wie iemand overwonnen is, die is hij ook tot een dienstknecht gemaakt,"* 2 Petrus 2: 19.

Tot besluit: *"Heere, wie zal verkeren in Uw tent? Wie zal wonen op de berg Uwer heiligheid?"* Als wij David geloven: *"die met zijn tong niet achterklapt, zijn metgezellen geen kwaad doet, die zijn geld niet op woeker geeft, noch geschenk aanneemt tegen de onschuldigen."* Psalm 15:3,5. Och nee, dit zijn de dienstknechten van de satan en hier is reden van exceptie of *tenzij* tegen hen: *tenzij iemand wederom geboren worde, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien*.

Het slot van alles is, *zonder wedergeboorte, geen Koninkrijk*. Want hetzij dat wij de mens aanmerken ten aanzien van hemzelf, óf van God óf van Christus, óf van de satan, hij is (tenzij hij wederom geboren wordt) onheilig, Gods vijand, zonder Christus, en in de satan.

Gebruik

En als dan de wedergeboorte zo nodig is, hoe behoorden wij dan te arbeiden om wederom geboren te worden? Ik bedoel niet, zoals Nicodémus, nogmaals in zijns moeders buik te gaan en geboren te worden. Het is niet het zaad van de man in het lichaam van onze moeders, maar het zaad van de genade in het lichaam van de kerk, dat ons zalig maakt. Is het dat wij zo uit genade geboren zijn, dan zijn wij geheiligd, Gods kinderen geworden, en erfgenamen met Christus, over wie de satan nooit meer geweld kan voeren.

Nu dan, voor zoveel uw ziel u lief is en u op uw sterfdag de hemel zou willen

verwerven, bijver u aan dit ene nodige te komen, heft uw harten op tot God "*opdat gij moogt zijn, afgewassen, geheiligd en gerechtvaardigd in de Naam van de Heere Jezus,*" 1 Cor. 6: 11. ⁶En dat u door de Geest Gods mag wandelen in nieuwe wegen, spreken met nieuwe tongen, als nieuwe schepselen, geschapen tot nieuwe werken. Als u zich hiertoe met een oprecht hart zou willen ijverig maken, vertrouw ik zeker dat de Heere u in genade zal gedenken en door Zijn Geest u zal bewerken en dan zou u zo'n verandering in u ondervinden en gevoelen, dat u God altijd en eeuwig zult loven over uw wedergeboorte. Anders, hoe ellendig bent u als we letten op deze grendel, die voor Gods deur is om de onwedergeborenen buiten te houden. "*Tenzij dat iemand wederom geboren worde, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.*" Tot zover wat de exceptie of het '*tenzij*' aangaat.

IEMAND

Nu komen wij tot de persoon, die de zaak moet bevorderen, *iemand*. En die iemand is ieder man en ieder deel daarvan. Het geeft te kennen alle mensen, want alle mensen zijn daartoe verplicht, ja, de gehele mens. Want al de leden van zijn lichaam en al de krachten van zijn ziel moeten vernieuwd worden anders kan hij niet zalig worden. Het woord 'iemand' is algemeen, hetzij dat wij zien op *genera singulorum*, de geslachten, alle mensen, of op *singula generum*, heel de mens of alle delen van de mens, lichaam en ziel.

Leerstelling 1.

Wij zullen eerst beginnen met de geslachten: alle mensen (of al het menselijk geslacht) moeten wederom geboren worden voor zij zalig kunnen worden. Niet één van alle kinderen van Adam zal ooit ten hemel varen, tenzij dat hij wederom geboren wordt. Ga met uw gedachten (bestuurd door Gods woord) door dat Paradijs daar boven, wandel door de straten, kijk naar de kastelen, kijk naar de onderdanen van het ene einde van de hemel tot het andere, en wie vindt u daar? Niet één die in zonde leeft en sterft. ..."*In haar zal niet inkomen iets dat verontreinigt en gruwelijkheid doet en leugen spreekt.*" Openb. 21: 27.

Als zij echter berouw hebben over hun zonden, dan zullen de poorten voor hen niet toegesloten worden. Al de heiligen die nu in haar licht wandelen, waren vroeger zondaren, maar zij werden eerst door het Lam gereinigd en door de Geest geheiligd: eerst waren zij wederom geboren en zo werden zij gezaligd.

Maar hier zou iemand kunnen tegenwerpen: als alle mensen die ten hemel varen wederom geboren moeten worden, wat zal er dan van kinderen worden die komen te sterven voor zij geboren worden? Kan men ook andermaal in zijner moeders buik ingaan en geboren worden? zei Nicodémus. Maar kan iemand in de tweede geboorte ingaan (zegt u) en wederom geboren worden, voor hij de eerste maal geboren is?

Ik antwoord: Wederom geboren te worden geeft te kennen dat men inderdaad eenmaal geboren is. Hierom is het dat onze Heiland, letterlijk, van een mens spreekt die al in de wereld geboren is, dat hij wederom geboren moet worden. Maar als wij de bedoeling van wederom geboren te worden willen nagaan (zoals onze Zaligmaker dat

---

⁶ Bid, omdat God u gebiedt om te bidden. Het mocht zijn dat Hij komt als u bidt. Toen Simon Magus erop gewezen werd dat hij een gal van bitterheid was, vroeg Petrus hem te bidden. Niet dat we Hem kunnen volgen door een kracht van onszelf, maar Hij geeft het degene die gelooft. "Daarom zal de Heere wachten, opdat Hij u genadig zij." Jes. 30: 18. Hij trekt en geeft de macht om Hem te verwachten, en Hij komt in, wanneer men wacht op Zijn bekwame tijd.

uitlegt) betekent het: geboren te worden uit water en Geest. Zo kunnen kinderen die in de wereld nog niet geboren zijn, wederom geboren worden. Zo lezen wij van Jeremia dat het Woord des Heeren tot hem geschiedde, zeggende: *"Eer dat ik u in moeders buik formeerde, heb Ik u gekend en eer dat gij uit de baarmoeder voortkwaamt, heb Ik u geheiligd."* Jer. 1: 5.

En zo lezen wij van Johannes de Doper, dat de Engel des Heeren van hem getuigde dat hij met de Heilige Geest vervuld zou worden, ook van zijner moeders lichaam aan, Luc. 1: 15. Uit deze voorbeelden ziet men wat de Heere doen kan. Ja, wat Hij inderdaad doet, hoewel wij niet weten of merken hoe.

U zou ook kunnen zeggen, wederom geboren te worden (zegt onze Heiland) is geboren te worden uit water en Geest. Nu, water is de uiterlijke Doop en de Geest is de inwendige genade (zo hebben al de oudvaders deze tekst uitgelegd, zegt Hooker).⁷ Ongeboren kinderen (als zij al door de Geest geheiligd zijn) kunnen niet met water gedoopt worden en daarom kunnen zij het Koninkrijk Gods niet zien.

Ik antwoord: in tijden van nood of van onmogelijkheid, als er niet gedoopt kan worden, is het mogelijk, en dit geven sommigen van onze tegenpartijen toe. *"Als de Doop in de daad ontbreekt, dan is echter de begeerte daarnaar voldoende tot zaligheid,"* zegt Aquinas en hier laat hij Augustinus aan het woord die zegt: heiligmaking kan er zonder Doop zijn en Doop zonder heiligmaking, als de heiligmaking er is, al is er geen Doop, dan is die krachtig tot zaligheid, maar als de Doop er is en de heiligmaking niet, dan is het nutteloos.

Ons besluit is dit, alle mensen (of het gehele menselijke geslacht) jongelingen en maagden, ouderen en kinderen, zij moeten allemaal wederom geboren worden, anders zullen zij nooit het Koninkrijk van God zien.

Leerstelling 2.

Ten tweede, net zoals alle mensen, zo moet ook de gehele mens met al de leden van zijn lichaam en al de krachten van zijn ziel wederom geboren worden. De heiligmaking (als zaligmakende) moet volkomen en geheel zijn, is het niet ten aanzien van de trappen dan toch ten aanzien van de delen. Elk deel en elke kracht van lichaam en ziel, moet deel hebben in de heiligmaking, hoewel geen deel de volkomen volmaaktheid zal hebben voor onze aardse tabernakelen afgebroken worden.

Hierom zeggen de theologen dat er een *aangevangen en een volkomen wedergeboorte of heiligmaking is*. (dit is éénzelfde betekenis) begonnen in dit leven, voltooid in het andere. En hiervan zegt onze Zaligmaker in Matth. 19: 28. *"Voorwaar Ik zeg u, dat gij die Mij gevolgd zijt, in de wedergeboorte wanneer de Zoon des mensen zal gezeten zijn op de troon Zijner heerlijkheid, dat gij ook zult zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls."* Wij spreken niet van *deze* wedergeboorte, maar van die, die ons hiertoe brengt. Want wij moeten hier wederom geboren zijn, of wij hebben geen deel met God in Zijn heerlijkheid.

En als wij op de mens letten in zijn delen, dan moet ieder deel, deel hebben aan deze geboorte. Zijn lichaam moet wederom geboren worden. Zijn ziel moet vernieuwd worden.

We zullen eerst beginnen met het lichaam, *"Gelijk gij uw leden gesteld hebt om dienstbaar te zijn der onreinheid en der ongerechtigheid tot ongerechtigheid, also stelt nu uw leden om dienstbaar te zijn der gerechtigheid tot heiligmaking."* Rom. 6:19.

---

⁷ Bellarminus in Eccl. III, boek 2. Hooker, Eccles. Polts, boek V, sect. 59

Zoals ieder lid van de oude mens vol zonde is, zo moet ieder lid van de wedergeboren mens vernieuwd worden door genade.

Om sommigen daarvan tot een voorbeeld te stellen:

Het hart, dat in de oude mens vol is van *"boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen."* Matth. 15:19. In de nieuwe mens is het hart het eerste lid dat vernieuwd moet worden. Hier is het dat genade zich het eerst zetelt en naderhand wordt ze overal verspreid. Zoals in de natuurlijke geboorte het hart het eerst geformeerd, gevormd wordt, zo wordt in de geestelijke wedergeboorte het hart het eerst gereformeerd.

Sommige noemen het de 'beweegster' van alle daden van de mensen. Want zoals de eerste beweging al de cirkelen van de hemel met zich meedraait, zo draait het hart al de leden van het lichaam met zich mee. En hierom is het dat de nieuwe mens als eerste begint met zijn hart. Want als die fontein niet verstopt is, zullen al de stromen van zijn begeerten, bedoelingen, genegenheden, woorden, werken, handel en wandel, lieflijk, zoet en helder lopen.

Het oog, dat in de oude mens de makelaar is, de bemiddelaar tussen het hart en het voorwerp om de zondige koop te sluiten. Onze Zaligmaker noemt het *"een boos oog,"* Matth. 6: 23, Petrus, *"een overspelig oog,"* 2 Petrus 2: 14. Dit oog moet nu in de nieuwe mens met andere voorwerpen bezig zijn. *"Ik heb een verbond gemaakt met mijn ogen, (zegt Job) hoe zou ik dan acht gegeven hebben op een maagd?"* Job 31: 1. *"Ik hef mijn ogen op naar de bergen (zegt David) van waar mijn hulp komen zal,"* Psalm 121: 1.

Het oor in de oude mens: *"Opdat zij niet hore naar de stem der belezers, desgenen die ervaren is met bezweringen om te gaan."* Psalm 58: 6, al is die belezers nog zo ervaren. Of als het oor open is, werkt het als een dodelijke portier die de zonde en de satan bij elke gelegenheid binnen laat. Het oor moet in de nieuwe mens de poort tot het leven of de deur van het geloof worden. Hierom is er geen lid dat de duivel meer benijdt als het oor, zoals te zien is bij degene die met een dove duivel bezeten was, Marc. 9: 25. De duivel doet er alles aan om hem het horen te beletten.

De tong, die in de oude mens *"een wereld der ongerechtigheid is, welke het gehele lichaam besmet en het rad onzer geboorte ontsteekt; en van de hel ontstoken wordt,"* Jacob. 3: 6. Die tong moet in de nieuwe mens, de bazuin van Goddelijke lof zijn, of (zoals David het noemt) *"de pen eens vaardigen schrijvers,"* Psalm 45: 1, die slechts die dingen spreekt die het hart in oprechtheid en waarheid bedenkt.

Om alles in één hoofdsom samen te vatten: het is het hart waar de genade het eerst begint en het laatste gevoeld wordt. En hierom zegt God, *"mijn zoon, geef Mij uw hart,"* Spr. 23: 26. En hierom bidt David, *"schep mij een rein hart, o God,"* Psalm 51: 12. En hierom wil Salomo, *dat wij ons hart boven alles behoeden en bewaren. Want daaruit zijn de uitgangen des levens,* Spr. 4: 23.

Als iemand die wederom geboren is tegen de zonden in zijn hart zou strijden, werd het onmogelijk dat ze in daden zouden kunnen uitbreken. Als het hart van iemand die wederom geboren is, de zonde met deze overweging wilde tegemoet gaan: "Als ik deze zonde doe, dan moet ik daar berouw over hebben, of geen berouw over hebben. Als ik daar berouw over heb, dan zal het mij meer hartzeer en geestelijke smart kosten dan het vleselijke vermaak mij gaf. Als ik nooit berouw heb, dan zal het mij de dood en de verdoemenis van mijn ziel kosten."

Werkelijk, als een wedergeborene dit in waarheid bedenkt en in zijn hart goed betracht, het zal de zonde in de eerste opkomende beweging genoeg kunnen verhinderen. En zo is het ook inderdaad, want als hij wederom geboren is, dan zondigt

hij niet. *"Een iegelijk die uit God geboren is, die doet de zonde niet,"* 1 Johan. 3: 9.⁸ Hij is opnieuw gevormd en al de leden van zijn lichaam schikken zich naar de opperste macht en regel van de genade. Ja, zijn lichaam wordt onberispelijk, heilig en Gode welbehaaglijk bewaard, 1 Thess. 5: 23. Het is een lidmaat van Christus, 1 Cor. 6: 15. Een tempel van de Heilige Geest, vers 19. Hoe gelukkig is de mens die met dit lichaam gezegend is! Dit is zeker, iemand die zo wederom geboren is, zal het Koninkrijk van God zien.

Ten andere, evenals het lichaam, moet ook *de ziel* van deze mens door genade vernieuwd worden. *"Zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest,"* zegt Paulus in 1 Korinthe 6: 20. Het lichaam en de geest moeten beide God verheerlijken, zoals alle delen van het lichaam, zo moeten ook al de krachten van de ziel daartoe aangewend worden.

Ten eerste, *het verstand*, dat in de oude mens blind is en onkundig wat hemelse zaken betreft, hoe kundig dat het ook⁹ in vele dingen mag zijn, nooit kan het echter tot de zaligmakende kennis komen. Het moet in de nieuwe mens gezalfd worden met de ogenzalf van de Geest en begaafd worden met de kennis van de Goddelijke waarheden, in het bijzonder met die heilige en zaligmakende verborgenheden die het Koninkrijk Gods betreffen.

Ten tweede, *de wil*, die in de oude mens alleen maar naar geringe en ijdele dingen haakt en in de wegen van de godzaligheid dwars en verkeerd is, moet in de nieuwe mens *"beproeven welke de goede en welbehaaglijke en volmaakte wil van God is,"* Rom. 12: 2. Ja, de wil moet luisteren naar en buigen onder de genade van God, omdat God in de daad en God alleen in ons *"werkt beide het willen en het werken,"* Fil. 2: 13.

Ten derde, *het geheugen*, dat in de oude mens vergeetachtig is in de dingen van God, of als het van nature goed is, is het echter niet op geestelijke wijze nuttig. Het geheugen moet in de nieuwe mens geheiligd worden tot goede werken en al is het dat ze niet tot een grotere, natuurlijke volmaaktheid kan komen (want genade doet dit niet). Toch moeten de volmaakheden die ze heeft, zonder leugen en bedrog zijn en zich naar God uitstrekken. *"Gij zult gedenken de Heere uw God,"* zegt Mozes in Deut. 8: 18.

Ten vierde, *het geweten*, dat in de oude mens slaapt en sluimert, of als het wakker is, zichzelf scheurt en schuimt, alsof het door een legioen duivelen bezeten is, moet in de nieuwe mens stil en gerust zijn en toch niet slapen noch sluimeren, maar veel meer op een vriendelijke wijze bestraffen en berispen waar zonde is. Ja, het moet niet rusten voordat het met vriendelijke maar toch ernstige smekingen, de zondaar voor God stelt om zijn schuld te bekennen en daarover vergeving te vragen.

Ten vijfde, *de hartstochten*, die in de oude mens vleselijk, ongeregeld, betoverd en op verkeerde voorwerpen gericht zijn, moeten in de nieuwe mens, op een ander weg gericht worden. Maria Magdalena (zo als u weet) was tot onkuise lusten genegen, maar de Heere heeft deze zondige passie in een ander weg veranderd en zo werd ze boetvaardig en dorstte naar genade. Met één woord, alles moet worden vernieuwd, het verstand, de wil, het geheugen, het geweten, de hartstochten.

---

⁸ Noot in Engelse uitgave: De betekenis is, hij zondigt niet habitually, [een hebbelijkheid van zondigen] hij verheugt zich niet in het zondigen, hij is geen slaaf van de zonde of een dienstknecht ervan. En als hij op een moment, door de kracht van verleiding of zwakheid en onvolkomenheid van zijn genaden, in de zonde valt, betreurt hij het van harte met oprecht berouw en keert terug tot zijn plicht.

Maar opdat wij de zoetheid hiervan des te meer zouden smaken, zal ik deze specerijen uitstorten en daar bij stil blijven staan. Zodat u beter weten mag wat een wederom geboren mens is en hem van de onwedergeborene te onderscheiden, vraag ik u om in het bijzonder op deze stukken te letten.

1. Eerst, zeg ik, moet het *verstand* in de nieuwe mens vernieuwd worden. Zo zegt de apostel in Koloss. 3: 10. *De nieuwe mens die vernieuwd wordt tot kennis.* Deze kennis omvat twee hoedanigheden: wijsheid en verstand, Koloss. 1: 9.
  - Ten eerste, *wijsheid* en deze is speculatief of theoretisch.
  - Ten anderen, *verstand* en deze is predicatief en bestaat uit de oefening.

Een kind van God bij wie door het ene, *de wijsheid*, de ogen van zijn gemoed geopend en verlicht zijn, ziet de verborgenheden van de zaligheid, de verborgenheden van het Koninkrijk en alle daden en wonderen van Gods wet.

Door het andere, *het verstand*, wordt hij met een verstandige oprechtheid in staat gesteld zich te beraden en een besluit te maken in gewetensvragen, in de oefening van de godzaligheid en in de ondervonden bevindingen van een christen.

Als wij *dewijsheid* overdenken, hoe is het mogelijk dat een onwedergeboren mens de verborgenheden van de zaligheid zou kennen? Misschien dat hij zover kan gaan als de kracht van de natuurlijke welbespraaktheid en het licht van de reden te gebieden hebben. Het kan zijn dat hij van buitengewone en uitmuntende geleerdheid voorzien is en ondanks dat de ware kennis van geestelijke wijsheid moet missen. Hoe dan? Omdat hij met al zijn kennis, zoals het schijnsel van de maan op anderen schijnt, maar nooit met reflectie op zijn eigen ziel schijnt. Hij behoort te kennen, maar kent de duisternis van zijn eigen verstand niet, noch de ongeregelde hartstochten, de sluimering van zijn eigen geweten en de doodsheid van zijn eigen hart. Maar de wedergeboren mens (al weet hij nog zo weinig) heeft de zaligmakende kennis, en hierin overtreft hij de allergrootste rabbijnen en de allerknipste leraren. Hij kent niet alleen God met een standvastig begrip maar hij kent ook zichzelf als een zeer gering, nietig en verachtelijk ding. Zijn wedergeboorte heeft hem geleerd hoe een goddeloos schepsel hij van nature is en ten aanzien hiervan is hij verachtelijk en walgelijk in zijn eigen ogen.

Als wij *het verstand* overdenken, hoe is het mogelijk dat een onwedergeboren mens door ondervinding, de beoefening van de godzaligheid op een christelijke manier zou kennen? Zullen wij als voorbeeld de verborgenheid van de wedergeboorte nemen? Dan zien wij een Nicodémus, een overste van de Joden, een leraar in Israël, die toch zo geleerd als hij was, als hij met Christus komt spreken over de zaligheid van zijn ziel, wonderlijk en puur kinderlijk is in zijn begrip. Spreek met hem over de wedergeboorte en het lijkt hem onmogelijk dat *een mens nu oud zijnde andermaal in zijns moeders buik kan ingaan en geboren worden*. Een natuurlijk mens kan de werking van de genade niet opmerken, hij kent die donkere en vreselijke wereld niet waarin wij van nature liggen voor wij (door ongewone angsten, verschrikkingen en kwellingen van de ziel) tot de rijke en heerlijke gelukzaligheid van het Koninkrijk van Christus komen. Terwijl de wedergeboren mens (die de kracht van de godzaligheid aan zijn ziel ondervonden heeft) het licht van de genade kan zien en beoordelen en de vruchten van de Geest kan proeven en smaken. En hierom is het dat menig eenvoudig mens (man en vrouw) die de wereldwijze mensen met smaad en verachting voorbij zien, dikwijls verstandiger en geleerder is in geestelijke zaken dan de allergeleerdste

leraren.

2. *De wil* moet vernieuwd worden en deze wil van de wedergeborene bevat twee zaken, *oprechtheid en vaardigheid*.

Eerst wordt de wil hersteld, waardoor ze naar de wil van God gericht is.

Verder wordt de wil zó vervuld met de liefde tot het goede dat hij dat graag met de waakzaamheid van de Geest achtervolgt.

Wij zullen als eerste *de oprechtheid van de wil* overdenken.

De ondervinding leert ons dat de wil van de onwedergeborene geheel ontregeld is, hij wil niets anders dan wat kwaad is. Hoe zou het ook anders kunnen zijn, als we zien op het missen van het beeld van God, de blindheid van zijn hart, de genegenheid tot het kwade, en daarbij de hevigheid van zijn hartstochten, die de wil met zich mee slepen en het oordeel in de war maken?

Maar als bij de wedergeboren mens de wil bewogen wordt, beweegt de wil zichzelf naderhand. Gods genade die daarin meewerkt, maakt de wil fris en levendig. Zodat nu zijn wil niets anders is als Gods wil. Als het gebeurt dat Gods wet iets gebiedt of verbiedt te doen, dan zoekt hij boven alles Zijn geboden na te volgen, wat er ook van hem zou worden. Want dit is het ware hart en merg van de wedergeboorte, dit staat vast, dat de man die boven alles God zoekt te behagen, de enige man Gods is en door God beloond zal worden.

Ten tweede zullen wij letten op *de vaardigheid van de wil tot het goede*.

Helaas, de wil van de onwedergeborene heeft geen vermaak in het goede, hij verstaat de zoetheid ervan niet. Daarom is hem niets zo verdrietig als de wegen van de godzaligheid. Daar tegenover is de wil van de wedergeborene gewillig, en deze gewilligheid is inderdaad de volmaaktheid van zijn wil. Ja, (om het nog beter te zeggen) het is de allerhoogste trap van zijn volmaaktheid in dit leven, als hij gewillig is om het goede te doen.

3. Het *geheugen* moet vernieuwd worden.

Het geheugen ziet naar de gelegenheid op twee soorten voorwerpen, *op God* en *op de dingen van God*, Deum en Deo verbum.

1. *Op God*, door te bedenken dat Hij overal tegenwoordig is.

2. *Op de dingen van God*, door zich die op gepaste tijden indachtig te maken.

1. We zullen als eerste letten *op God*.

De onwedergeborene heeft geen lust tot God, al zijn gedachten zijn, dat er geen God is, Psalm 10: 4. Zoals een geblinddoekte zot, die zelf niemand ziet en denkt dat ook niemand hem ziet, zo heeft hij in zijn hart gesproken, "*Wat weet er God van? Zal Hij door de donkerheid oordelen? De wolken zijn Hem een verberging, dat Hij niet ziet; en Hij bewandelt de omgang der hemelen,*" Job 22: 13, 14. Maar daar tegenover, de wedergeboren mens gedenkt aan zijn Schepper in de dagen zijner jongelingschap, Pred. 12: 1. En hoewel God omdat Hij een Geest is, niet in zijn zintuigen is, toch is zijn oog op God uit kracht van zijn geheiligde geheugen (dat de afwezige dingen hem als aanwezig doet zien) en hij denkt aan God als zijnde een Ooggetuige van al zijn gedachten, woorden, werken, handel en wandel. Hij weet dat niets voor Zijn alziend oog verborgen kan zijn en al was het dat de zonde hem verleidde onder dekking van nacht en duisternis, dan bedenkt hij nóg, ook al ziet hij niets, dat al die ogen in de hemel (van God en Zijn engelen) steeds rondom hem zijn. En daarom antwoordt hij de verzoeker: hoe zou ik voor Zijn aangezicht durven zondigen, Die alles ziet wat ik doe? Als ik deze dwaasheid niet voor de mensen durf te doen, hoe zou ik het dan kunnen

doen voor die toeschouwers in de hemel, voor God en Zijn engelen?

2. Wij zullen nu het tweede voorwerp overdenken, het Woord van God.

De onwedergeborene belast zijn geheugen niet met zulke gezegende gedachten. En als hij er soms wel aan denkt, is het óf uit dwang, óf door toeval maar nooit met een vaste bedoeling om daarmee bezig te zijn, of eraan te gehoorzamen. Maar de wedergeboren ziel bewaard uit alle macht deze dingen in zijn hart, Luc. 2: 51. Of hij zegt met David, *"Ik heb Uw rede in mijn hart verborgen,"* Psalm 119: 11. Alle lessen die hij leert, sluit hij als evenveel kostelijke juwelen op in een kast en naardat de nood vereist, denkt hij aan zijn voorraad en gebruikt ze tot zijn voordeel. Ik wil niet ontkennen dat ieder mens, (goed of kwaad) goede dingen kan onthouden naar de kracht die de natuur hem verleent, maar de wedergeborene, (van wie het geheugen geheiligd is) heeft alles wat hij onthoudt op de juiste tijd bij de hand. In tijden van verzoeking en ziekte denkt hij daaraan en eigent het zichzelf toe. En zo overdenkt hij wat is toe te eigenen en als hij toe-eigenent wat hij overdenkt, wordt hij gesterkt om het kwade te weerstaan, of die dingen te doen die de Heere bevolen heeft.

4. Het *geweten* moet vernieuwd worden en dat op twee manieren.

1. Door de ziel tot het goede te lokken, door overbuigen en aanmoedigen.

2. Door de ziel van het kwade af te trekken, door te bedwingen en in toom te houden.

1. Als wij op het eerste letten, dat het geweten de ziel tot het goede trekt en leidt, dan moet ik bekennen dat de onwedergeborene zo'n geweten niet heeft, want meestentijds ligt zijn geweten dood in zijn boezem. En als het zich soms roert, probeert hij uit alle macht om het te versmoren. Al was het dat mensen en engelen tegen zo iemand preekten, hij is zo door de zonde betoverd, dat hij geen lust heeft tot iets goeds, en als hij wat goeds doet (wat maar zelden gebeurt) is het niet door zijn geweten om het goede te doen, maar om een andere reden.

Het is anders bij de wedergeborene, zijn geweten prikkelt hem tot het doen van het goede en uit gewetensbehoefte doet hij het goede. Hij staat niet op voorwaarden van vermaak of profijt, maar zijn geweten is naar de regel en het richtsnoer van Gods Heilige waarheid gericht. Zo onderwerpt hij zich daaraan alleen uit gehoorzaamheid aan God. Hierom is het dat, wat hem ook overkomt, voorspoed of tegenspoed, zijn oog op God is gevestigd. En als een ander zich stelt tegen wat God hem beveelt, krijgt hij die woorden uit Jesaja 51: 12,13. *"Ik, Ik ben het, die u troost, wie zijt gij dat gij vreest voor de mens, die sterven zal? En voor eens mensenkind dat hooi worden zal? En vergeet de HEERE, die u gemaakt heeft, die de hemelen heeft uitgebreid en de aarde gegrond heeft? "*

2. De tweede werking van het geweten is de ziel van het kwade af te trekken.

De onwedergeborene hoort of let niet op zijn geweten dat spreekt. Als het spreekt dan probeert hij het weer in slaap te wiegen, of als het luidkeels roept en zich niet wil stil houden, dan loopt hij (ondanks het goede) van de ene zonde naar de andere en doorgaans van trotsheid naar wanhoop.

Daar tegenover heeft de wedergeborene een geweten dat hem trekt en weghoudt van het kwade.

Men herkent het eigenlijk aan deze twee eigenschappen, wroeging en voorzichtigheid. Wroeging ziet op alle voorgaande zonden en voorzichtigheid op alle toekomstige zonden. Door wroeging wordt de droefheid over de zonde geboren en een walging van de zonde. Zodra hij bedenkt hoe hij God door zijn veelvuldige zonden heeft vertoerd,

Christus heeft gekruisigd, de Heilige Geest heeft bedroefd, of zijn hart bloedt en verbreekt omdat hij zo goddeloos tegen zo'n genadige God misdaan heeft. Deze droefheid over de zonde brengt een walging van de zonde met zich mee. Hij kan niet nalaten te haten wat hem zijn hart heeft doen breken, ja hij haat het en haat zelfs de gedachte daaraan.

Elk omzien is een nieuwe vermeerdering van afkeer en elke gedachte doet de knagende wond weer bloeden. Uit de teerheid van het geweten wordt voorzichtigheid geboren en zorgvuldigheid en waakzaamheid om de zonde in de toekomst te schuwen. Zodra de zonde aan zijn geweten wordt vertoont, schrikt hij bij het zien daarvan en denkt aan de ijdelheid ervan en bepeinst de strenge en algemene rekenschap die hij daar eenmaal voor zal moeten geven. Als hij deze gedachten en de zonde samen in de weegschaal legt, durft hij om het werelds gewin geen goddeloosheid te bedrijven. En dit merken we hierbij op, dat deze teerheid (of genegenheid te bloeden bij het nadenken over de zonde) alleen dit geweten eigen is, dat verlicht en geheilgd en gereinigd is door Christus.

5. *De hartstochten (affections)* moeten vernieuwd worden en dat gebeurt door ze op de juiste voorwerpen te richten. Ik zal sommigen tot voorbeeld noemen, zoals liefde, haat, hoop, vrees, vreugde, droefheid.

De liefde stel ik voorop, die is in de onwedergeborene onordentelijk [buitensporig] op het schepsel gericht. En zoals de ene zonde op de andere uitloopt, zo werkt de liefde, op welk voorwerp die ook valt, zonde teweeg. Zo is het dat de liefde tot eer, eerezucht werkt, liefde tot rijkdom, gierigheid, liefde tot schoonheid, wellust, liefde tot vermaak, vleselijkheid. Alles wat hij liefheeft van het aardse, brengt zonde met zich mee en daardoor (dat is nog het ergste van alles) schat hij goddeloos de aarde boven de hemel, een mesthoop boven het paradijs, wat bitterzoet plezier voor een ogenblik in tijd, boven de onvermengde en onmetelijke vreugdewereld zonder einde.

Maar de wedergeborene mens zet zijn liefde op andere voorwerpen, zoals een vleselijk mens vleselijke dingen bedenkt, zo heeft een geestelijk mens geestelijke dingen lief. Zodra hij bekeerd is (door een zuivere en algemene verandering van de gehele mens) van de duisternis tot het licht en van de macht van satan tot God, Hand. 26: 18, begint hij zich direct met een lieflijk vergenoegen neer te zetten op de bloemen van het paradijs, op hemelse flikkeringen, zaligmakende genadegaven. En zo stijgt zijn oneindige liefde hoger en hoger, totdat ze Hem komt te omhelzen die in de allerhoogste hemelen woont, God almachtig.

En hoe zoet is die liefde die haar geheel werpt aan de boezem van zijn Schepper? Hoe gelukkig is die man die naar zijn barmhartige God schreeuwt, die Hem aanleeft en in Zijn liefde versmelt! Och, dit is een oprechte liefde en hierom is het dat de kerk geprezen wordt, Hoogl. 1: 4. "*De oprechten hebben U lief.*" of, zoals anderen het vertalen: het oprechte liefhebben, haar liefde is gevestigd op het juiste Voorwerp, God. Niet dat de wedergeborene niets anders lief heeft. Want zij beminnen de wet, Psalm 119: 165, de leraren, 1 Thessal. 5: 13, en al Gods inzettingen, die ten goede van hen zijn ingesteld. Maar alles wat hij liefheeft, dat ziet op God, hij heeft alles lief om God en God om Zichzelf.

De tweede hartstocht is *haat* die in de onwedergeborene zo ongeregeld is, dat hij een hater van God is, Rom. 1: 30. Niet dat hij God in Zichzelf haat (want God is geheel goed en kan niet gehaat worden) maar in het bijzonder hierom, omdat Hij hem van zijn vermaak afhoudt, of hem over zijn zonde straft, of omdat hij door Zijn heilige

geboden zijn ongebonden lusten tegen werkt. En zoals hij God haat, zo haat hij ook zijn broeder, 1 Joh. 2: 11. Hieruit ontstaat die nijd, afgunstigheid, twist en tweedracht onder degenen die zich voor christenen uitgeven. Waarvan de Heilige Paulus zeggen kon: *"De ene broeder gaat met de andere broeder te rechte,"* 1 Kor. 6: 6. Maar boven alle broederen haat hij hen het meest van wie onze Heiland de Eerstgeborene is. Gods gelovigen waren en zullen altijd zijn tot tekenen en tot wonderen van velen. Jesaja 8: 18. *"Tot smaad, en spot en schimp dengenen die rondom ons zijn,"* Psalm 44: 14. Maar een wedergeborene mens haat de zonde en kan niet nalaten hem te haten in wie de zonde heerst. *"Zou ik niet haten, HEERE, die U haten? En verdriet hebben in degenen die tegen U opstaan?"* zegt David, Ps. 139: 21.

Niet dat David, of iemand van Gods heiligen iemands persoon haat, maar de zonde in die persoon, of hij wordt gezegd hen te haten om de zonden die in hen zijn. Hierom is het dat hij hen uitdaagt in het volgende vers. *"Ik haat hen met volkomen haat, tot vijanden zijn zij mij,"* vers 22. Ik weet dat er een voortdurende strijd is in de wedergeborene, tussen het vlees en de geest en daarom moeten wij deze haat, die David *een volkomen haat* noemt, opvatten naar de volkomenheid in delen, maar niet in trappen. (Intensive non extensive) Nooit heeft iemand anders dan Christus, de zonde ten volle gehaat met al Zijn sterkte en met al Zijn kracht.

Maar in sommige opzichten is de haat van Zijn dienstknechten volkomen, waardoor het de zonde altijd doet haten in anderen en dikwijls in zichzelf, wanneer zij na het bedrijven van enig kwaad, daar berouw van krijgen en zich (zoals Job deed) in stof en as verfoeien, Job 42: 6.

De derde hartstocht is *hoop* (zo noem ik dit veel liever dan begeerte, omdat onze begeerte zich uitstrekt tot wat wij hopen en zo wordt het daarbij inbegrepen).¹⁰ Deze hoop in de onwedergeborene is gegrond op de wereld en de dingen daarvan. Hij hoopt op verhoging, rijkdom en dergelijke, en wat zijn hoop naar de hemel betreft, dat is slechts een dagdroom. Een droom zeg ik? Ja, zoals dromen ons met betoveringen en ijdele gedachten vervullen, (u weet wel dat een bedelaar kan dromen dat hij een koning is) zo misbruikt ook de hoop, de inbeelding van de onwedergeborenen en vervult hun zielen met ijdele of lege vermakingen.

Maar de hoop van de wedergeborene richt zich op het juiste voorwerp en de juiste middelen, hij staart op het toekomstige goede en hij probeert het na te jagen, totdat hij het in zijn bezit krijgt. Als hij in het najagen daarvan, kruis, verlies, moeiten, oneer, ziekten, of andere rampen tegenkomt, kan zijn hoop de aller-bitterste ellende die hij moet doorstaan, verzoeten. De problemen van dit leven dwingen hem naar een ander leven om te zien. Een kruis hier beneden doet hem denken aan de heerlijkheid daar boven en al is het dat deze hoop vele moeilijkheden heeft en vele tegenstrijdigheid in hem mocht openbaren, (daarom wordt de hoop vergeleken bij een anker, die het schip in storm en ontij vasthoudt, Hebr. 6: 19) toch blijft het zo standvastig in God en Zijn beloften, als dat hij er vast op vertrouwt dat hem na dit leven een hemelse kroon op het hoofd gezet zal worden, door de handen van God en Zijn engelen.

De vierde hartstocht is *vrees*, die in de onwedergeborene óf werlds óf slaafs is. Ziet het op de wereld, dan vreest hij het verlies van zijn reputatie, of van zijn voordeel en omdat hij en de wereld uiteindelijk scheiden moeten, is hij vooral voor deze scheiding bevreesd. De dood, hoe bitter is de gedachtenis van u voor een mens die in vrede leeft bij zijn goederen; voor een man die goede rust heeft en die het wel

¹⁰ *God boven alles!* Een voetnoot in de Engelse versie met instemming van Richard Baxter uit: *De eeuwige rust der heiligen.*

gaat in alles? Pred. 6: 2. O, deze gedachten aan de ijselijke gedaante en het lelijke gezicht van de dood, aan eeuwig te moeten scheiden van alle wereldse vermaak, aan te verrotten in zijn graf, aan het gesteld worden voor de vierschaar (het gericht) en aan de schrik voor de oordeelsdag, doen zijn hart van schrik ineen krimpen en dikwijls sidderen en beven als een espenblad.

Of als zijn vrees op God ziet, dan is het een slaafse vrees. Want zoals een knecht of huurling niet werkt uit liefde tot zijn heer, maar alleen uit vrees voor straf, óf zoals een overspelige vrouw vreest voor haar man, niet uit liefde of genegenheid tot hem, maar uit vrees dat hij haar zou vergelden naar haar vuile wandaden, zo vreest hij God uit vrees voor de straf die hij van God verdient.

Het is anders gelegen met de wedergeboren mens, zijn vrees is óf beginnend, óf kinderlijk (initial of filial, zegt een moderne schrijver). In het werk van de nieuwe geboorte, of in het pasgeboren kindje wordt de vrees beginnend genoemd omdat hij dan de zonde weg werpt, zowel uit liefde tot God, waartoe hij gedeeltelijk geraakt is, alsook door de ellendige uitwerkingen van de zonde, die hij grondig overdacht heeft. Met het rechteroog kijkt hij naar God en met het linkeroog kijkt hij naar de straf, zodat deze vrees het midden houdt (om zo te zeggen), tussen een slaafse en een kinderlijke vrees. En zoals de naald de draad doorhaalt, zo neemt deze vrees de liefde mee en baant de weg tot kinderlijke vrees. En als hij door groei in de genade volkomen rijp geworden is, dan vreest hij God uit liefde tot God, zoals de profeet Jesaja uitroept, "*De vreze des Heeren zal zijn schat zijn*," Jesaja 33:6. Nooit is een schat een werelds mens zo lief geweest, als de wedergeborenen de vreze tot God is. Zijn liefde tot God, zijn begeerte om God te behagen en zijn vrees om van Hem gescheiden te worden, houdt hem zo in bedwang, dat al was er nooit straf, geen dood, geen hel, toch zou hij om een wereld vol schatten niet goddeloos, moedwillig en uit boosheid willen zondigen.

De vijfde hartstocht is *vreugde*, die in de onwedergeborene alleen maar vleselijk en lichamelijk is. Het heeft geen beter voorwerp dan goud, of grootheid, of hoge ambten en bedieningen, etc. En wat zijn die allen anders dan een schaduw, een schip, een vogel, een pijl, een voorbijgaande bezorger? Of liever, als het geluid van doornen onder een pot, als een flikkerend licht dat het eeuwige vuur voorgaat?

Maar de vreugde van de wedergeborene is een geestelijke vreugde en het voorwerp daarvan is het licht van Gods aangezicht, of het kleed van Christus' rechtvaardigheid, of de beloften van Gods woord, of bovenal God Almachtig, gezegend in alle eeuwigheid. Zo zegt David, "*Wien heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde*," Psalm 73: 25. Dit is een vreugde die niemand bevatten kan dan die ze geniet, dit is die "*witte keursteen*," Openb. 2: 17. De glans daarvan alleen bestraalt de hemelse harten. Dit is die stralende heerlijkheid van de hemel, die in een geheiligd hart opborrelt uit de bornputten van de zaligheid en samengevoegd wordt met frisse vertroosting (uit het Woord en de sacramenten) die door vruchtbare rivieren en beken in het leven van mensen, eindelijk uitmondt in de grondeloze zee van de vreugden des hemels.

Ik zal niet zeggen dat de vreugde soms niet aangevochten en gestopt wordt door wantrouwen, twijfel en zwakheid vanwege haar stand, toch is het ten opzichte van haar schepping, wezen, of zalige uitkomst, (zegt iemand) een straal van de hemel zelf, een voorsmaak van liefde uit de rivier des levens. En de eerstelingen (zoals hij het noemt) van de eeuwigdurende vreugde.

De zesde hartstocht is *droefheid*, die in de onwedergeborene een wereldse

droefheid is, en de uitwerkingen daarvan zijn de dood, zo zegt de apostel, *"de droefheid der wereld werkt de dood,"* 2 Kor. 7: 10. Hoe oneindig is de droefheid van de mensen over hun schade of de rampen die hen soms overkomen? En hoewel sommigen hun troost bij Christus zoeken, zijn zij zo ongevoelig van hart, dat niets hen kan bewegen, niets dat de hemel of de zaligheid aangaat, is voor hen aanlokkelijk.

Maar de wedergeborene ziet in de droefheid omhoog naar God, -niet dat het aanschouwen van God de mens in zichzelf droefheid kan toebrengen,- want Hij is een zeer troostvol Voorwerp, die David deed zeggen, *"het licht Uws aanschijns geeft vreugde in mijn hart,"* Psalm 4: 7,8. Maar de werkingen van zonde, die het heldere zicht op dat Voorwerp belet, werkt droefheid, en dit noemt de apostel, *"een droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt,"* 2 Kor. 7: 10. Het is dus niet alle droefheid, maar de droefheid naar God. *"Ik verblijd mij,* zegt dezelfde apostel, *niet omdat gij bedroefd zijt geweest, maar omdat gij bedroefd zijt geweest tot bekering,"* vers 9. En wilt u weten wie er tot bekering bedroefd is? Het is hij en hij alleen die kreunt en steunt onder de zware last en het gewicht van zijn zonden, die een verbrijzeld en verslagen hart heeft, die beeft voor het gebod van God, die bedroefd is over zijn onheilige leven, die alle zonden verlaat en die zichzelf in alle heilige gehoorzaamheid aan de gezegende wil van God overgeeft. Deze droefheid is een zalige droefheid die vreugde en onsterfelijkheid bevat en voortbrengt.

Daarom troost u, troost u, een ieder die treurt in Sion, wat is er erg aan als u een nacht (door het werk van de wedergeboorte) ligt te schreien en wenen over uw zonden? Wees opmerkzaam en troost uzelf en de dag zal aanlichten. Rijdt voort vanwege het Woord der waarheid en de Morgenster zal in uw harten opgaan en nooit meer ondergaan. Ja, huil en houdt niet op met huilen totdat u met David zeggen mag, *"ik doe mijn bed de ganse nacht zwemmen; ik doornat mijn bedstede met mijn tranen,"* Psalm 6: 6. En weldra zal de Zon der Gerechtigheid verschijnen en Hij zal al uw tranen afdrogen en u met Zijn eeuwig licht beschijnen.

Werkelijk, zo is het gelegen met iedere wedergeborene: hij heeft lief en haat, hij hoopt en vreest, is verheugd en bedroefd. Al deze hartstochten worden in hem vernieuwd. Ik zal slechts David tot een voorbeeld van alle wedergeborenen invoeren. Zijn liefde blijkt in Psalm 119: 47, *"Ik zal mij vermaken in Uw geboden, die ik lief heb."* Zijn haat blijkt in Psalm 139: 22, *"Ik haat hen met een volkomen haat."* Zijn hoop in Psalm 62: 6, *"Maar gij, o mijn ziel, zwijgt Gode. Want van Hem is mijn hoop of verwachting."* Zijn vrees in Psalm 119: 120, *"Het haar mijns vleses is te berge gerezen van verschrikking voor U en ik heb gevreesd voor Uw oordelen,"* Zijn blijdschap in Psalm 119: 117, en vers 162. *"Ik ben vrolijk over Uw toezegging, als een die een grote buit vindt."* Zijn droefheid blijkt in Psalm 119: 136, *"Waterbeken vlieten af uit mijn ogen."* Hier zijn dan liefde en haat, hoop en vrees, vreugde en droefheid en allemaal zijn ze oprecht gegrond op hun geestelijke voorwerpen.

Dit is nu een afbeelding van de wedergeborene mens, en in die stand zouden alle mensen behoren te zijn. Mijn tekst zegt zonder enige bepaling: *iemand*. Wat te kennen geeft, alle mensen, en ieder deel van de mens. Ieder mens moet wedergeboren worden, en ieder deel van de mens moet vernieuwd worden. En omdat de mens uit twee delen bestaat, lichaam en ziel, moeten ook al de leden van zijn lichaam, zoals hart, oog, mond en tong, en in het bijzonder al de krachten van zijn ziel, verstand, wil, geheugen, geweten en hartstochten, geheel vernieuwd en zo de gehele mens wedergeboren worden.

En toch (geliefden) bedoel ik niet, dat een vernieuwd mens nooit meer door de zonde wordt overwonnen. Ik weet dat er in hem een voortdurende strijd is tussen vlees en

geest, die elkaar bestormen. En soms heeft Amalek de overhand en soms Israël, soms is zijn hart wellustig, gaan zijn ogen hier en daarheen, jeuken zijn oren, vloekt zijn tong. Soms dwaalt zijn verstand, zijn wil is ongehoorzaam, zijn geheugen laat hem in de steek, zijn geweten slaapt en zijn hartstochten leiden hem naar vleselijke voorwerpen.

Maar hierin verschilt hij van de onwedergeboren mens. Als hij zondigt is het met tegenzin, hij weerstaat de zonde met al zijn krachten en als hij uiteindelijk zonde bedrijft door de kracht van de verleiding, en de zwakheid van het vlees hem ten onderbrengt, dan schaamt hij zich meer en meer en dan begint hij berouw te werken in al de delen en krachten van zijn lichaam en ziel. Dan begint het geweten van binnen bij hem te knagen en is niet gerust voordat de regenbak van zijn hart overloopt, zijn ogen zijn als sluizen, die met vochtige, zondige¹¹ stemmingen, tranen van berouw langs de wangen heeft doen lopen. *En zo wordt hij afgewassen, gerechtvaardigd, geheiligd*, 1 Kor. 6: 11. En in zijn vorige oprechtheid hersteld.

Onderzoek nu uzelf, u die aan het einde van uw leven de hemel begeert, zou u het Koninkrijk wel willen beërven? Zou u met de engelen willen leven? Zoudt u uw zielen willen behouden? Leef dan naar deze geboden. Onderzoek en overweeg of uw lichamen en zielen geheel en al geheiligd zijn. En als u de wedergeboorte niet voelt, (want het is de onwedergeborene een verborgenheid) wees er dan van overtuigd dat u als u in die stand blijft, nooit het Koninkrijk van God zult zien.

Maar als u de krachtige werking van de zaligmakende genade in u gewaar wordt (en die moet u ongetwijfeld gewaar worden als u die hebt) als u voelt dat de kracht van de godzaligheid eerst uw hart inneemt en zich naderhand verspreidt over al de delen en krachten van lichaam en ziel. Of (om er nog dieper op in te gaan) als uw hart door de Geest vertederd is, en als uw ogen op God wachten, en uw oren naar Zijn Woord luisteren, als uw tong Zijn lof verkondigt, en uw verstand tot de zaligmakende kennis geraakt is, als uw wil gelijkvormig is aan de wil van God, en uw geheugen van hemelse lessen voorzien is, als uw geweten de kleinste zonde voelt en gewaar wordt, en u het goede liefheeft, als u het kwade haat, en hoopt op de zegen van boven, als u Hem vreest die beide lichaam en ziel verderven kan, - met één woord, als u zich in het goede verheugt, over de zonde bedroefd bent, dan bent u wedergeboren.

Gelukkig is de mens in deze stand dat hij ooit geboren werd! En hier moet een ieder deel aan hebben, anders kan hij niet gelukkig zijn: *tenzij dat iemand*, een ieder mens, een ieder deel van de mens, *wedergeboren worde, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien*.

Tot hiertoe over het onderwerp, een mens.

---

¹¹ Engelse voetnoot: zondig, vanwege angst voor zonde; niet zondig in zichzelf.

Nu komen wij tot de daad die gebeuren moet, ***hij moet wederom geboren worden.***

"De kinderen zijn gekomen tot aan de geboorte, en dat het gezegde niet waar zal worden onder ons: en er is geen kracht om te baren," 2 Koningen 19: 3.

Ik zal nu met Gods hulp verder gaan met de geboorte zelf.

Hier hebben wij op de manier te letten en die is tweeërlei.

1. De manier van de woorden die de wedergeboorte bevatten.

2. De manier van de wedergeboorte zelf zoals de woorden die bevatten.

1. De manier van de woorden blijkt uit de oorspronkelijke taal. Er zijn twee woorden en beide worden ze apart gelezen.

Valla wilde liever zeggen: te zijn '*genitus*', ontvangen, (in het Grieks *gennaō*, genereren, geboren worden) *tenzij dat iemand ontvangen wordt*. Anderen zeggen gewoonlijk '*natus*', geboren, *tenzij dat iemand geboren wordt*. Zo zeggen sommigen ook, dat zij '*van boven*', of uit de hemel is, *tenzij dat iemand geboren wordt van boven*.

En anderen zeggen gewoonlijk '*wederom*', (in het Grieks *anōthen*) *tenzij dat iemand wederom geboren wordt*. Chrysostomus gebruikt deze beide betekenissen, en uit beide zullen wij iets tot onze lering trekken.

Tenzij dat iemand wederom geboren wordt, of, ontvangen wordt (zegt Valla). Zoals iemand die uit een vrouw geboren wordt, door een man verwekt is, zo moet ook hij die wederom geboren wordt verwekt worden. En daarom wordt dit soms genoemd, *renascentia, een nieuwe geboorte*, en soms *regeneratie, een nieuwe ontvangenis* of wedergeboorte. Zie Erasmus' annotaties over deze tekst.

Als u nu vraagt, door wie de nieuwe mens verwekt wordt? Jacobus zegt het zo : *"Naar Zijn wil heeft Hij ons gebaard door het woord der waarheid,"* Jacobus 1:18.

De eerste woorden geven aan Wie de oorzaak is, de laatste het instrument of het middel waardoor: *1. het is God die ons baarde, 2. door het zaad van het woord.*

1. God verwekte ons en daarom worden wij Gods kinderen genoemd, "niet uit den bloede, noch uit de wil des vleses, noch uit de wil des mans, maar uit God geboren," Joh. 1: 13.

Wederbaren is Gods werk en omdat het een uitwendig werk is, wordt het daarom aan iedere Persoon in de Drie-eenheid toegeschreven. *"Gij zijt geheiligd, zegt de apostel, in de Naam van de Heere Jezus en door de Geest onzes Gods,"* 1 Kor. 6: 11. De Vader, Zoon en Heilige Geest, heiligen samen, Allen werken Zij hetzelfde werk: maar zoals er in de Godheid maar één Wezen is, toch zijn er drie wijzen van bestaan in datzelfde Wezen. Zo is het ook dat in Gods uitwendige werkingen, alle Personen dezelfde zaak werken, maar Zij werken niet allemaal op dezelfde wijze.

Bijvoorbeeld: De werken van de schepping, verlossing en heiligmaking, zijn de gewoontelijke werken van God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest, toch zijn al deze werken aan alle Drie gemeenschappelijk en wordt aan elk van Hen in het bijzonder toegeschreven. Zo wordt de Vader gezegd te scheppen, de Zoon gezegd te scheppen, de Heilige Geest gezegd te scheppen.

Zo wordt de Vader gezegd te verlossen, de Zoon gezegd te verlossen, de Heilige Geest gezegd te verlossen. Zo wordt de Vader gezegd te heiligen, de Zoon gezegd te heiligen, de Heilige Geest gezegd te heiligen. Zo is het dat Zij alle Drie in deze bijzondere werken samenwerken en toch krijgt elk werk in het bijzonder, de bepaling,

gedaante en orde door Eén van deze Drie.

Het werk van de schepping wordt onvermijdelijk bepaald in God de Vader, het werk van de Verlossing in God de Zoon, het werk van de wedergeboorte in God de Heilige Geest. En het is opmerkelijk, dat zoals de gemeenschap van deze werken (ad extra, naar buiten) afhangt van de eenheid van Gods Wezen, ook de onderscheidenheid van hun bepalingen afhangt van de onderscheiden manieren van Gods Wezen.

- De Vader is uit Zichzelf, niet geschapen, noch ontvangen en daarom past het Hem het beste alles uit niets te scheppen. Zijn werk is het werk van de schepping.
- De Zoon is uit de Vader alleen door de reflectie van Zijn Zelfstandigheid en wordt de afbeelding genoemd van Zijn Vader, of *het uitgedrukte Beeld Zijner Zelfstandigheid*. En daarom past het Hem het beste dat Hij de barmhartigheden van Zijn Vader aan het menselijke geslacht vertoont, door hen te verlossen van de dood en de hel. Dit is het werk van de Verlossing.
- De Heilige Geest komt uit de Vader en de Zoon voort, (en als uitgeblazen) uit Hen Beiden door de daad van de wil en daarom past het Hem het beste (Die blaast waarheen Hij wil) te blazen op onze wil, en door Zijn adem ons te zuiveren en te reinigen. Dit is het werk van de wedergeboorte.

Met één woord, dit werk van de wedergeboorte (of heiligmaking, of hoe u het noemen wilt) is ten opzichte van het werk, van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Maar ten opzichte van de laatste daad, is het uit de Heilige Geest en niet uit de Vader, noch uit de Zoon. En zo besluit onze Heiland in Joh. 3: 8. *"Hetgeen uit de Geest geboren is, dat is geest," en "alzo is een iegelijk die uit de Geest geboren is,"* Joh. 3: 6, 8.

2.

Zoals Gods Geest de voornaamste oorzaak is van onze wedergeboorte, zo is ook Gods Woord de instrumentele oorzaak daarvan: *"Gij zijt wedergeboren,"* zegt Petrus, *"niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwigblijvende Woord Gods,"* 1 Petrus 1: 23. Dit woord noemt Johannes, *"het Woord des Levens."* 1 Joh. 1: 1. Paulus noemt het de voortbrenger van het geloof, Rom. 10: 17 en *"een kracht Gods tot zaligheid,"* Rom. 1: 16. Ja, dit Woord is *"Levendig en krachtig en scherpsnijdender dan enig tweesnijdend zwaard en gaat door tot de verdeling der ziel en des Geestes en der samenvoegselen en des mergs; en is een oordeler der gedachten en der overleggingen des harten,"* Hebr. 4: 12.

Zij die wedergeboren zijn, kunnen niet vergeten hoe levend en krachtig en scherpsnijdend Gods woord was bij hun wedergeboorte.

Eerst, dat het als een hamer klopte op hun hart totdat het dat vermorzelde, daarna dat het als een zwaard, met een vreselijke, snijdende en doordringende kracht, de diepste kern van hun zielen met siddering en beving sloeg, en uiteindelijk dat het als olie (zoals met de man in het Evangelie die werkelijk gewond was) die wonden begon te verzachten en die builen te genezen en het zwakke en tere hart te verkwikken met al de beloften van God die in Christus geopenbaard zijn.

Zo wordt de mens die uit de Geest door het Woord der waarheid *ontvangen is*, dan eindelijk geboren.

Zo lezen wij, *tenzij dat iemand wederom geboren worde!*

En dit lijkt mij beter te zijn dan andere uitleg, omdat er een ontvangenis kan zijn en géén geboorte daarop volgt, zoals er velen in het lichaam van hun moeder komen te overlijden, die wel ontvangen, maar niet geboren zijn. Maar als de geboorte daar is, geeft het *een ontvangenis* te kennen en zo wordt het hier uitgelegd: *"Tenzij dat iemand*

geboren wordt, dat is, *tenzij dat iemand ontvangen en geboren wordt*, hij kan het koninkrijk Gods niet zien."

U vraagt, uit wie geboren?

Ik antwoord: zoals God de Vader is, zo is de kerk de moeder van ieder kind van God. Hierom zegt de apostel, *"Jeruzalem dat boven is, dat is vrij, hetwelk is ons aller moeder,"* Galat. 4: 26. Wat is Jeruzalem anders dan de Kerk? Want zoals die stad de stoel van het huis van David was, Psalm 122: 5, zo is deze kerk de stoel van Christus, afgebeeld door het koninkrijk van David, Openb. 3: 7. En daarom is het dat God van deze beide zo betuigt: *"dit is Mijn rust tot in eeuwigheid, hier zal Ik wonen, want Ik heb ze begeerd,"* Psalm 132: 14.

En het is terecht dat de kerk *onze moeder* wordt genoemd, ten eerste omdat ze aan de Bruid van onze Vader is ondertrouwd, Hoséa 2: 19, en éénparig geworden, Hoogl. 6: 3. *"Ik ben mijns Liefsten en mijn Liefste is mijne."*

Ten andere, omdat wij kinderen zijn die uit haar geboren zijn, dit leert ons dat wij moeder eren en als kinderen ons voedsel uit haar borsten zuigen. *"Opdat gij moogt zuigen en verzadigd worden van de borsten harer vertroosting; opdat gij moogt uitzuigen en u verlustigen met de glans harer heerlijkheid,"* Jes. 66: 11.

Het is de kerk die God kinderen baart door de dienst van Zijn Woord en als wij kinderen van deze moeder zijn, moeten wij ons voeden met die melk die uit haar twee borsten vloeit, het Oude en Nieuwe Testament. *"Als nieuwgeboren kinderkens (zegt de apostel) zijt zeer begerig naar de redelijke en onvervalste melk, opdat gij door dezelve moogt opwassen,"* 1 Petrus 2: 2. Met één woord, buiten de kerk is geen zaligheid. Men zei vroeger wel, die de kerk niet tot hun moeder hebben, die kunnen God niet tot hun Vader hebben. En dat is terecht. Want buiten de kerk is er geen middel tot de zaligheid, geen Woord om uit geleerd te worden, geen sacrament om te versterken, maar al deze weldaden en alle andere middelen zijn in het lichaam van de kerk. Het is hier, en hier alleen dat de Geest het onsterfelijke zaad van de genade in het hart baart en zo wordt de mens wederom geboren.

Dit, *wederom*, lezen sommigen als, *uit de hemel*, en dan zullen de woorden zo luiden: *tenzij iemand van boven geboren wordt*, het is van boven dat alle goede en volmaakte gave neerdaalt. *"Een mens kan geen ding aannemen, zo het hem uit de hemel niet gegeven is,"* Joh. 3: 27.

Maar hoe zegt onze Zaligmaker dan van de wind, waar Hij een ieder bij vergelijkt *die uit de Geest geboren is*, dat wij niet weten *vanwaar hij komt en waar hij heen gaat?*

Ik antwoord, dit *van waar* ziet meer op de oorzaak dan op de plaats. Wij weten van zelf wel dat de wind uit het zuiden komt, of uit het noorden, of oosten, of westen. Maar waarom dat zo is? Dat kunnen wij niet zeggen. Wij weten wel dat de Geest boven is. En dat de *nieuwe* geboorte of *weder* geboorte van de Geest komt.

Maar waarom het zó is, of wat de Geest beweegt om zo te doen? Wij kunnen niet meer zeggen dan dat het Zijn welbehagen is

Als wij het lezen als *wederom, opnieuw*, zoals weer anderen dat willen, dan zijn de woorden als volgt: *tenzij dat de mens wederom geboren wordt.*

Hierop lijkt het antwoord van Nicodémus beter aan te sluiten, *hoe kan een mens geboren worden nu oud zijnde? Kan hij ook andermaal in zijns moeders buik ingaan?* Ongetwijfeld heeft hij de woorden van Christus, van boven, als *wederom* verstaan. Alleen vergiste hij zich hierin, dat hij zich inbeeldde dat de tweede geboorte op de manier van de eerste zou gaan. Daarom zegt hij: *kan een mens oud zijnde* (zoals hij

zelf was) *wederom geboren worden* ?

Nee, zegt onze Heiland, *hetgeen uit het vlees geboren, is vlees*. En op deze manier is er maar één geboorte. Maar wederom geboren worden, is geboren worden naar de Geest en dit is die tweede geboorte. De mens wordt eerst geboren uit het vlees en hij moet wederom geboren worden uit de Geest.

Lering:

Hieruit blijkt het onderscheid tussen de eerste en tweede geboorte. De eerste geboorte is uit de aarde, aards, de tweede geboorte is uit de Heere van de hemel, hemels. De eerste geboorte is uit de natuur, vol zonde, de tweede geboorte is uit genade, vol heiligheid. De eerste geboorte is oorspronkelijk uit vlees en bloed, de tweede geboorte is oorspronkelijk uit Geest en water. Met één woord, de eerste geboorte leidt tot de dood, de tweede geboorte geeft leven, de geboorte heeft ons bedorven, de wedergeboorte moet ons herstellen.

O, zalige wedergeboorte, zonder die wedergeboorte is geen geboorte gelukkig, al zou men als erfgenaam van de hele wereld geboren worden, ten opzichte daarvan zou alles maar ellende zijn! Dit was Mozes tot eer dat hij de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom achtte te zijn, dan de schatten in Egypte, Hebr. 11: 26. Hij wilde liever een zoon van God zijn, dan een zoon van Farao's dochter genaamd te worden. Het is zonder twijfel een grote eer een schoonzoon van de koning te zijn, maar in niets te vergelijken bij een zoon van God. Dit zoonschap is die trap waar men niet hoger behoeft te komen en waar er lager geen gelukzaligheid is, geen hemel, geen koninkrijk. *Tenzij dat iemand wederom geboren worde, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.*

Tot hiertoe over de *manier van de woorden*, die de weder- of nieuwe geboorte uitdrukken. Zo blijkt hieruit, dat de Vader daarvan God is, het zaad daarvan is het Woord, de moeder daarvan is de kerk, de plaats van waar, is uit de hemel, de tijd wanneer is, nadat de mens eenmaal geboren is, moet hij wederom geboren worden. *Tenzij dat iemand wederom geboren wordt.*

2. De manier van de wedergeboorte zelf zoals de woorden die bevatten.

Zoals u de manier van de woorden ziet die de nieuwe geboorte bevatten, zo zien we nu *de manier van de wedergeboorte*, zoals die is vervat in de woorden.

Ik weet wel dat de wedergeboorte niet in allen op eenzelfde manier gewerkt wordt, en ook de manier waarop is ons niet bekend, dan voordat wij de manier in ons gevoelen en hierom moeten wij de mens aanmerken vóór de Doop, in de Doop en na de Doop.

In sommigen wordt de nieuwe geboorte gewerkt vóór de Doop, zoals in de kamerling, van Candacé, de koningin van de Moren, Hand. 8: 37. En in de hoofdman Cornelius en zijn huisknechten, Hand. 10: 47. En zo zegt *onze liefde*, dat een ieder kind dat sterft voor het gedoopt wordt, *door de Geest wordt vernieuwd*. Maar de manier van deze werking weten wij niet, want het is één van de verborgenheden van Gods Geest.

In anderen wordt de nieuwe geboorte gewerkt in de Doop die inderdaad het sacrament is van de nieuwe geboorte en het zegel van de wedergeboorte. Maar al is het dat wij in de kinderdoop het uitwendige zegel zien, wij zien en voelen echter niet de manier van de inwendige werking. Want dit is ook een verborgenheid van Gods Geest.

In anderen wordt de nieuwe geboorte gewerkt ná de Doop zegt Polanus.¹²

---

¹² Bellarminus, [R.K. theoloog] in vol. II . van Sacram. Baptism. Chap. 10. Habent fidem

Maar of dat is na de Doop, of in de Doop, daarover willen wij niet disputeren, alleen (zoals de zaak met ons staat) dit houd ik staande, dat de nieuwe geboorte zich niet eerder openbaart dan ná de Doop. Maar wanneer na de Doop?

Ik antwoord. Wanneer de mensen Christus door het geloof aannemen, hoewel het ettelijke jaren daarna gebeurt, toch voelen zij dan dat de kracht van God hen wederbaart en alle dingen in hen werkt, die Hij hen in de Doop aanbod.

Nu, de manier van dit gevoel (of van Gods Geest Die werkt) gaat er gewoonlijk zo aan toe.

Er zijn zekere stappen of trappen (zeggen de godgeleerden) waar dat bij opgaat. Zo is het dat in diegene wie God met die grote genade van een heilige en christelijke opvoeding gezegend heeft, deze trappen echter niet zo opgemerkt worden, terwijl de Geest van God zelfs al vroeg genade in hun harten neer liet druipen.

Maar zij die een tijd lang in zonde geleefd hebben, van wie de zonden grof en groot geweest zijn, zodra zij tot een nieuwe geboorte gekomen zijn, kunnen zij voelen dat genade langzaam maar zeker en bij trappen in hen werkt.

Deze trappen zullen wij tot 8 in getal optellen.

De eerste trap is een gezicht van zonde en dit rekt onze Heiland voor het eerste werk van de Geest. *"En Die gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde,"* Joh. 16: 8 Van zonde? Hoe? Wel op deze manier.

Zodra deze gezegende verandering van de natuur tot genade begint, opent het geweten (bewerkt door Gods Woord) zijn boek en vertoont aan de ziel een rol van vele, geweldige, zware zonden bedreven tegen God en de mensen. Daar kan hij lezen in bloedig brandende regels, de gruwelijkheid van zijn jeugd en de zonden van zijn hele leven. En om ze ordentelijk voor ogen te stellen staan de geboden van God als een gedenkteken voor hem.

Het eerste gebod herinnert hem eraan dat hij iets boven God lief heeft.

Het tweede, dat hij een valse god dient, of de waarachtige God op een valse manier.

Het derde, dat hij de hoogwaardige en machtige Naam van God onteert.

Het vierde, dat hij de dag des Heeren overtreedt, of door de werken van het vlees te doen, of door de werken van de Geest na te laten

Dit is nog niet alles, zoals hij tegen God gezondigd heeft, zo heeft hij ook tegen zijn naasten gezondigd.

Het vijfde, maakt hem zijn weerspanning en ongehoorzaamheid indachtig.

Het zesde zijn driften (passies) en wraakgierigheid.

Het zevende zijn ongebonden wellusten.

Het achtste, zijn roverij en dieverij.

Het negende, zijn leugentaal en lasteringen en haastig oordeel.

Het tiende, zijn begerige gedachten en de driften van zijn hart tot allerlei kwaad.

O, goede God! Wat een ontelbare boosheden, ja, wat een ontelbare zwermen van ongebonden gedachten en woorden en werken vindt hij in zijn geweten? Maar boven alles, is zijn troetelzonde geschreven met zeer grote letters. Hij ondervindt dat die hem

---

hahitualem. Ze hebben de habit (hebbelijkheid) van het geloof. Zie Dr. Field betreffende de Auteur van de gronden van de oude en nieuwe religie. Fides est in infantibus potentia inclinatione. Ursinus parte secundes Catechismi vraag 74. Etc. Zij hebben de Geest des geloofs, Zanchius over 3^e cap. van Efeze.

het meest betoverd heeft en boven al de andere zonden in zijn verharde geweten geheerst heeft. Deze zonde is in sommigen wereldsgezindheid, dartelheid, woeker, hoogmoed, wraakgierigheid, etc. In anderen is het dronkenschap, vraatzucht, geldzucht, jaloezie, etc. Wat het ook zij, zijn geweten herinnert hem daar steeds aan.

En dat hij ze daar met alle andere zonden zou lezen, daarom is het dat de Geest van God hem nu de ogen van zijn verstand opent en hem laat zien de modder en het slijk van zijn ziel die voorheen ongezien en onopgemerkt op de bodem lag.

Zo gaat het in de eerste werking van het nieuwe leven, namelijk, dat hij in zijn ziel het oude leven in zonden en overtredingen voelt. En hier is het axioma (dogma) waar, dat er geen voortplanting is zonder verdorvenheid, *men moet eerst deze dood gevoelen, voor dat men wederom geboren wordt.*

De tweede trap, is het gevoel van de Goddelijke toorn, dat in hem vrees werkt, want zegt de apostel, Rom. 8: 15. *"Want gij hebt niet ontvangen den Geest der dienstbaarheid wederom tot vreeze."* En de werking daarvan is als volgt:

Zodra de mens een gezicht en gevoel van zijn zonde heeft, vertoont Gods Geest (nu genoemd de Geest der dienstbaarheid) hem de wapenrusting van Gods vlamme toorn en vurige verbolgenheid. Dit laat hem voelen (alsof hij met een pijl getroffen, of met de punt van een zwaard, of door een adder gestoken wordt) dat hij een geheel vervloekt en verdoemelijk schepsel is, en rechtvaardig al de ellenden van dit leven verdient en al de vurige kwellingen van de hel in het toekomstige. Ja, dit doet hem sidderen en totaal ontzet zijn voor het toornige aangezicht van de Almachtige God. Zou u hem in deze toestand willen zien? Zijn geweten heeft hem nu uit zijn dodelijk wellustige slaap opgewekt. Door de bazuin van de wet is zijn hart ineen gekrompen, omdat hij in het verborgen de grimmigheid van het Wezen Gods voelt. Zijn ziel is totaal verpletterd onder de allerzwaarste last van ontelbare zonden, zijn gedachten zijn vol van angst en ontzetting alsof nu de helse verschrikking zijn lichaam en ziel zal aantasten.

Ik zeg niet in welke mate deze toorn over alle mensen is uitgestort in hun bekering, want ik geloof dat sommigen daar meer van voelen en sommigen daar minder van hebben. Maar ik geloof vast, dat er sommigen zijn die (in deze zware arbeid van de nieuwe geboorte) als gebraden zijn geweest in de vurige vlammen van de hel, in die mate dat zij werkelijk met Heman konden zeggen: *"Gij hebt mij nedergedrukt met al Uw baren,"* Psalm 88: 8.

En dit is geen wonder, want dit is de tijd van angst en vrees. Nu gaat de satan vlijtig aan het werk om de nieuwe mens in de baarmoeder te verstikken. Waar hij voorheen de zonden voorstelde als klein en niets beduidend stelt hij ze nu voor als ontelbaar veel en groot, als hij ziet dat de mens *verpletterd is in een plaats der draken en met een doodsschaduw bedekt is*, Psalm 44: 20. Ook wijst hij (wat daarop volgt) op de vloek van de wet en de toorn van God, die Hij noch afschrikwekkender en feller maakt, met de bedoeling om hem in een grondeloze put van ontzetting en wanhoop te storten. Hierdoor roept hij met Kaïn uit (toen hij in deze toestand was): *"mijn misdaad is groter dan dat zij vergeven worde,"* Genesis 4: 13. Of, zoals in een andere vertaling, *"dan dat ik ze dragen kan."*

En daarom gaat de onwedergeborene mens tot zover samen op met de wedergeborene, beiden hebben zij een gezicht op de zonde en een gevoel van de toorn. Maar hier verlaten zij elkaar. Want de onwedergeborene verzinkt eronder, of zoekt die te stillen met wereldse vertroosting, of met een valse vrede. Maar de wedergeborene wordt daardoor vernederd en zoekt de juiste manier om die te genezen. Om (met de hulp van Gods Geest) door deze hel op aarde, eindelijk in te gaan in de geestelijke genietingen

van het Koninkrijk der genade. Dit is *wederom geboren te worden*.

De derde trap is *de droefheid over de zonde* en dit is in het bijzonder bij Gods kinderen.

Er is een droefheid die voort komt uit de algemene genade, die ook een huichelaar kan hebben, en er is een droefheid die het werk is van bijzondere genade, en die gaat vooraf aan de oefening van het geloof.

Maar sommigen zullen tegenwerpen *dat Christus deze droefheid moet werken anders is het nergens goed voor*. Want als Christus in de ziel de droefheid moet werken, dan is er geloof en dan gaat het geloof *vóór* de droefheid.

Ik antwoord: hoewel het waar is dat Christus niet in de ziel kan zijn of er moet tegelijk de hebbelijkheid van het geloof zijn, daaruit volgt echter niet dat het geloof er is voorafgaand aan de droefheid. Want de hebbelijkheid¹³ van deze genaden komt beide tegelijk in de ziel. Maar daaruit volgt niet dat de ziel onmiddellijk in staat wordt gesteld, Christus door een daad van het geloof, zichzelf toe te eigenen, zodra Christus in de ziel komt, of zodra de hebbelijkheid van het geloof wordt ingestort in de ziel.

De vraag is, kan er in onze gewaarwording (waar wij alleen kunnen oordelen over de hebbelijkheid vanuit de daad), gezegd worden dat de droefheid voor het geloof gaat?

Dus de vraag is niet, wat de ziel het eerst heeft ten opzichte van Gods gave, maar *welke daden zijn er het eerst ten opzichte van onze bevattings*.

Zeker, ten opzichte van ons is er eerst de droefheid over de zonde en dan de daden van de geloofsoefeningen door de openbaring van Christus en het vertrouwen op Christus tot zaligheid, etc.

Let er op, dat deze droefheid soms in een ruimere zin genomen wordt voor het gehele werk van bekering, en soms in een nauwere zin voor de bekering, het diepe berouw, en de vernedering. Op dezelfde manier wordt de droefheid in een ruimere zin genomen en soms in nauwere zin. Door dit onderscheiden komt duidelijk openbaar dat de droefheid *vóór* de bekering gaat en dat bekering gaat voor het geloof. Inderdaad is er over het laatste een grote woordenstrijd die sommigen op de volgende manier overeen laten komen:

De bekering heeft twee delen: de afkeer van de ziel tegen de zonde en de bekering van de ziel tot God. Het laatste deel hiervan is alleen een gevolg van het geloof, het voorgaande deel ervan, namelijk de afkeer van de zonde in de ziel, is ook een gevolg. Maar het is niet alleen een gevolg, want het is begonnen voorafgaand aan het geloof, en het zal ook ons hele leven niet meer eindigen.

Sommigen werpen tegen, *dat God de droefheid en het geloof samen werkt*.

Maar wij bespreken niet hoe het met Gods werk er in hen aan toegaat, maar hoe de *ziel* werkzaam is. Niet wat er in de ziel het eerst is, maar wat zich in de ziel het eerst openbaart.

In de filosofie is het niets nieuws om te zeggen, *het zijn de oorzaken die het gevolg uitwerken*, hoewel ze wat tijd betreft gelijk zijn toch gaan de gevolgen de één voor de ander naar de orde van de natuur en naar de verschillende hoedanigheden ten opzichte van de oorzaak. Zo kan iemand de droefheid hebben voordat hij het zaligmakend en rechtvaardigend geloof bezit. En toch moet iemand het geloof hebben voordat het werk van droefheid voltooid kan worden in de ziel.

Als wij handhaven dat de droefheid een voorafgaand werk is, zo ontkennen wij niet

---

¹³ Iets wat men in *beginsel* heeft ontvangen

dat het ook een uitwerking heeft die er op volgt.¹⁴

En dat berouw voorafgaat aan de wedergeboorte, bewijst de apostel in 2 Kor. 7: 10. *"De droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid."* De droefheid bereidt iemand voor op de bekering, het gaat eraan vooraf en het bereid iemand erop voor.

En hier is het dat Gods Geest zijn hart begint te vernieuwen. Ja zo, dat God Zelf uitroept door Ezechiël in hoofdstuk 11: 19. *"Ik zal een nieuwe Geest in het binnenste van hen geven. En Ik zal het stenen hart uit hun vlees weg nemen en zal hun een vlesen hart geven."* Zijn hart dat hiervoor zo hard was als een keisteen, begint nu meegaand en murw te worden en te verbrijzelen. Hoe dan? Het is Gods Geest die het hart doorsteekt, Hand. 2: 37. En deze steek verbreekt het, berouw verzacht en verbreekt het hart, zodat al is het nog zo steenachtig, het nu een vlesen hart wordt.

U weet wel dat men hen die gemakkelijk huilen of treuren, *teerhartige mensen* noemt. En dit is zeker, dat hij die doorstoken wordt totdat zijn hart inwendig bloedt, en hij bloed schreit, (wat ieders hart doet, dat op deze wijze doorstoken wordt en verslagen is) zo iemand moet wel teer van hart zijn.

Ik zeg, teer van hart, want zoals het woord zelf aangeeft, zijn hart schreit. Waarom toch? Zijn hart is gebroken. David voegt het zo samen. *"Een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God, niet verachten,"* Psalm 51: 19. Het is dan niet vreemd dat een hart dat gebroken en verslagen is en gewond en doorstoken, bloed schreit. Zo mocht David zeggen toen hij verbroken was, (ik heb geweend - maar wat meer is) *"ik brul van het geruis (of onrust) mijns harten,"* Psalm 38: 9. En ook: *"mijn ziel (of mijn hart) drupt weg (versmelt) van treurigheid,"* Psalm 119: 28. Niet dat zijn hart inderdaad wegdroop, maar omdat de tranen die hij stortte niet alleen druppels water waren uit zijn ogen (zoals een ui wel kan veroorzaken) maar uit zijn hart. Als een hart bedroefd, ja, zeer zwaar bedroefd is, dan wordt gezegd dat het doorwond is en dat het van tranen vloeit. Niets minder dan tranen van bloed, druppels bloed die vloeien uit een gewond hart. Zo is het gelegen met de mens die nu werkzaam is in zijn nieuwe geboorte. Zijn hart treurt, zijn oog schreit, de weg naar Gods Koninkrijk is te huilen als kinderen die ter wereld komen. De weg om opnieuw geboren te worden, is dat men vlagen (weeën) voelt (zoals een barende vrouw) en zo krijgt Christus in ons een gestalte.

Kan ook iemand wederom geboren worden zonder bitterheid en smart in de ziel?

Och neen! Als hij ooit zijn zonde gaat leren kennen en Gods heiligmakende Geest in hem de droefheid over de zonde werkt, dan zal zijn ziel treuren totdat ze met Jeremia zeggen mag: *"Mijn oog vliet en kan niet ophouden, ...mijn oog doet mijn ziel moeite aan, vanwege al de dochteren mijner stad,"* Klaagl.van Jeremia 3: 49, 51, vanwege al de zonden van mijn ziel.

Wel is het waar dat sommige kinderen met minder, anderen met meer barenssmart geboren worden, zo kan het ook in de wedergeboorte bij sommigen met meer, en bij anderen met minder barensnood toegaan. Maar meer of minder, het kan nog zo weinig zijn, maar de mensen die hiermee werkzaam zijn, zullen treuren en rouwklagen. *"Te dien dage zal te Jeruzalem de rouwklage groot zijn, gelijk de rouwklage van Hadadrimmon, in het dal van Megiddon."* Zacharia 12:11. Hoe anders?

Hij kan de Heilige niet aanschouwen, die niet eerst door de oceaan van tranen gevaren heeft. Hierom is het, dat hij met Abraham op zijn aangezicht valt, als Jacob met God worstelt, met Job zijn droefheid uitschreeuwt, met Hanna zijn ziel uitgiet, met David

---

¹⁴ Dit eerste gedeelte van de 3^e trap ontbreekt in de Nederlandse uitgave van Abraham Boekholt 1688, de uitgave van Schenk Brill, en in de Engelse editie van 1750.

waterbeken van tranen schreit, met Hizkia kirt als een duif. Ja, als een kraan of zwaluw piept hij; O, smartelijke vlagen en zware arbeid van de mens, wanneer *hij wederom geboren moet worden.*

De vierde trap is, dat iemand op de juiste manier troost zoekt. Hij loopt niet naar de wereld, naar het vlees, of naar de duivel, die allen ellendige vertroosters zijn, maar naar de Heilige Schrift, tot het gebed, of tot het horen van Gods woord. Vindt hij troost in de Schrift, dan zal dat zijn in het Evangelie, niet de wet, maar *"het Evangelie (zegt de apostel in Rom. 1: 16) is een kracht Gods tot zaligheid een iegelijk die gelooft."* De wet is "de bediening des doods ...en der verdoemenis," 2 Kor. 3: 7,9. Maar het Evangelie is de blijde boodschap van zaligheid, Luk. 2: 10. De wet stelt de mens slechts zijn ellendige toestand voor ogen, maar wijst hem geen raad of middel aan. En toch schrijven wij de wet niet af, als we deze troost alleen aan het Evangelie toe schrijven. Al is de wet niet de oorzaak van de troost, toch geeft ze daar wel de aanleiding toe. Die jammerlijke verschrikkingen en angsten in het geweten die door de wet zijn verwekt, mogen in zichzelf de poorten en het neerstorten in de afgrond van de hel zijn, toch kan ik niet ontkennen dat ze een zekere aanleiding geven om genade te ontvangen. En als het God behaagd de gedachten van de mens, die nu de zware barensweeën van de wedergeboorte in zichzelf voelt, slechts juist op het Evangelie van Christus te houden, dan zal hij zonder twijfel daaruit mogen zuigen de allerzoetste vertroosting en geneugten die ooit aan iemand werden geopenbaard.

Of, als hij troost vindt in het gebed (waartoe hij zich aanhoudend begeeft in elk van deze trappen) dan is dat door Christus, in Wiens Naam hij alleen tot die hemelse troon der genade kan naderen. Toen de Koning van Ninevé zich verootmoedigde, was direct zijn uitroep: *"Maar mens en beest zullen met zakken bedekt zijn, en zullen sterkelijk tot God roepen, wie weet, God mocht Zich wenden en berouw hebben. En Hij mocht Zich wenden van de hittigheid Zijns toorns, dat wij niet vergingen."* Jona 3: 8, 9. En zo is het nu gelegen met de mens die worstelt met zware benauwdheden en verschrikkingen in zijn geweten.

"Wie weet, (zegt hij) God mocht Zich wenden van de hittigheid Zijns toorns? Ik zal daarom sterk roepen tot de Heere in de hemel. Laat mij roepen en aanhouden met roepen, totdat de God der barmhartigheid mij in barmhartigheid wil aanschouwen." En als God hem desondanks niet verhoort om redenen bij Hem bekend en als hij eenmaal, tweemaal, driemaal, viermaal, ja meerdere malen tevergeefs lijkt geroepen te hebben, begeeft hij zich uiteindelijk onder de bediening van het Woord. En als hij zijn zin zou krijgen, dan zou hij graag de moedigste, ervarenste, oprechtste en wijste onder al de gezonden dienstknechten van God willen treffen. Zo was het met de toehoorders van Petrus. Toen hun harten verslagen en doorstoken waren door de verschrikkingen van de wet, begonnen zij uit te roepen: *mannen, broeders, wat zullen wij doen?* Hand. 2: 37. Zo was het met de stokbewaarder, Hand. 16: 30. Die na zijn beven en neervallen voor Paulus en Silas, met een ootmoedige verbaasdheid kon zeggen: *"Lieve heren, wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?"*

En zo gaat het met de mens die in de wedergeboorte staat, die, als hij geen middel vindt om de ontzetting en schrik van zijn schuldige geweten te stillen, eindelijk naar Gods dienaar komt met de vraag: Wat moet ik doen, opdat ik zalig worde? Helaas! Nu word ik gewaar dat gewonde geweten, dat gebroken en verslagen hart, die geestelijke blindheid, die gevangenschap en armoede waar u mij zo dikwijls op gewezen heeft. Als er nu enige troost, onderwijzing of plicht is, die tot mijn heil zou kunnen strekken, of mij van dit onheil bevrijden, o, open nu de lippen die de wetenschap bewaren, onderwijs mij in de vreze Gods en ik zal graag alles in het werk

stellen om dat te zoeken.

En nu (en niet eerder) heeft Gods dienaar een krachtige en passende gelegenheid om de zaligmakende voldoening van Christus lijden en sterven te verbreiden en te verheerlijken. Als het bloed van Christus en de beloften van de zaligheid aan een ongewond geweten aangeboden wordt, is het alsof men een kostelijke balsem over een gaaf en gezond lichaam giet. Het is en blijft de enige, waarachtige manier, om eerst te verwonden door de wet en dan te genezen door het Evangelie. Eerst pijn en smart te veroorzaken over de zonde en dan een pleister van Christus' bloed daarop te leggen.

En daarom, als het hart gebroken is, dan heeft Gods knecht vrijheid om het te verbinden, dan mag hij de barmhartigheid van God grootmaken, dan mag hij de hemelse schoonheid van het lijden van Christus en van Zijn Persoon, op het allerheerlijkst vertonen. En zo komt hij met het hoge en heilige dienstwerk om de bedroefden te vertroosten, en wordt door zijn bediening *het kind van God (voorbereid op de geboorte) een wedergeboren mens*.

De vijfde trap is een helder (ik zeg niet een algemeen gezicht zoals hij hiervoor had) gezicht van Christus vertoont aan het geloofsoog. Zodra de arme gewonde ziel grondig is onderricht in de verborgenheid en genade van het Evangelie, ziet hij zijn Heiland aan zoals de Joden op de koperen slang zagen. En als hij Hem dan ziet zoals Hij aan het kruis verhoogd is, dan móet hij toch zeker in Hem een oneindige schat van barmhartigheid en liefde, een weidse en grondeloze zee van mededogen en ontferming, een hemel vol van zoetheid, gelukzaligheid, vrede en vermaak zien. Na de Geest der dienstbaarheid heeft de Geest der aanneming tot kinderen een ingang in de ziel. De verschrikkingen van de wet leiden hem tot de vertroosting van het Evangelie, zijn droefheid over de zonde voert hem tot het heldere licht van zijn Heiland.

En dan, zoals iemand die in stervensnood zijn ogen naar de hemel opheft vanwaar zijn hulp komt, zo heft hij in deze barensnood zijn ogen tot Christus op, Die hem helpen moet, anders zinkt hij weg onder zijn zonde in de grondeloze afgrond van de hel. En dit moet ik u zeggen, dat dit gezicht op Christus voor een zondaar die oprecht berouw heeft over zijn zonde (door die heerlijke voorrechten die Hij meebrengt, *zoals verzoening met God, vergeving van zonden, aanneming tot kinderen, rechtvaardigmaking, gerechtigheid, wijsheid, heiligmaking en verlossing*), een zeer aangenaam, verheugend en hemelse gezicht is. Salomo in al zijn heerlijkheid, ja, de leliën op het veld, sierlijker dan Salomo, met al het fraaiste wat op de aarde is, met al die glinsterende sterren aan de hemel kunnen op geen enkele manier zo aangenaam of gemakkelijk zijn voor het oog van de mens dan dit ene Voorwerp (Christus, bloedende aan het kruis) voor de ziel van een zondaar. Beeldt u zich in dat u een misdadiger (die zijn vonnis heeft gekregen) naar de plaats van zijn terechtstelling zag brengen, beeldt u zich in dat u hem over zijn slecht bestede tijd, zijn bloedige daden, zijn grove zonden hoort wenen en klagen. Ja, beeldt u zich in dat hij zo smartelijk huilt en kreunt, dat zelfs iemand met een stenen hart zich over hem zou willen ontfermen en alle ogen die hem zien zich vullen met tranen. Als deze man in deze toestand zijn koning met zijn gratiebrief in zijn hand naar hem toe zag komen lopen, wat zou dit voor hem een onbeschrijfelijke opluchting zijn? Werkelijk niets is daarbij te vergelijken.

Nu, zo is het met de mens die bedroefd is over zijn zonden en zijn jammerlijke toestand beklaagd en erkend. Wat een handbreed is er tussen hem en de verdoemenis (alsof hij nu voor de mond van de hel staat of voor zijn terechtstelling staat).

Maar als hij dan Christus ziet, met een lans in Zijn zijde, met een doornenkroon op

Zijn hoofd, Zijn voeten met nagelen doorboord, met een gratiebrief in Zijn hand, die Hij aan alle mensen aanbiedt die het maar door het geloof willen aannemen. O, dit gezicht kan de aller-goddellooste mens op de aarde, die dood ligt in zonden en overtredingen, weer levend maken!

Nu is er de mogelijkheid tot de geboorte. Als het ooit zover komt, dan is er apparentie (waarschijnlijkheid) op een gelukkige verlossing. Wij zullen het noemen *de beweging van Gods kind, of het eerste gevoel van leven, voor hij wederom geboren wordt.*

De zesde trap is, een hongerende begeerte naar Christus en Zijn verdiensten, en gelukkig zijn zij die tot deze trap komen. *"Zalig zijn die honger en dorsten naar de gerechtigheid. Want zij zullen verzadigd worden,"* Matth. 5: 6. Verzadigd? Hoe?

"Ik zal de dorstigen geven uit de fontein van het water des levens voor niet," Openb. 21: 6. Dit is de trap (alsof het Jacobs ladder was) die hem naar de hemel opvoert. Het is zó'n kenteken van een waarachtig geloof, dat als hij dit heeft, hij niet meer hoeft te twifelen dat hij gelooft, net als iemand die adem haalt niet twijfelt of hij leeft. En waarom toch? Zijn dorst naar wereldse dingen is gelest, zijn dorst naar hemelse dingen is opgewekt. Geen hongerig mens heeft ooit zo sterk naar voedsel verlangt, of een dorstig mens naar iets te drinken, of een gierig mens naar geld, of een eerzuchtig mens naar eer, dan hij nu verlangt om met God in Christus verzoend te worden. Nu hij in deze toestand is, zou hij liever al het plezier en het profijt van 1000 werelden willen missen voor de toe-eigening van Christus' lijden. Het is dát heilzaam bloed dat alleen zijn ziel kan genezen, het is dát bitter lijden dat alleen zijn ziel kan genezen, het is dát bitter lijden dat alleen zijn dorst kan lessen. Geef hem slechts de verdiensten van Christus' dood (waardoor God en hij verenigd kunnen worden) en het doet er niet toe al zou hij de dood en hel nogmaals moeten lijden. Ja, hij zal graag goed, bloed en alles geven, of als de Heere dit niet eist van hem, zal hij alles doen wat hem te doen staat, alles wat hij heeft verkopen, alle zonde die hij bemint verlaten. Ja, al was het zijn rechterhand, of zijn rechteroog, niets zal hem zo lief zijn, als hij maar slechts zijn Heiland mag genieten.

O, hier is een dorst boven alle dorst! Ze verwekt vurige begeerten, heftig verlangen, onuitsprekelijk zuchten, krachtige openingen, zoals de dorre en dorstige aarde zich opent, barst en splijt om druppels regen op te vangen. David, hoewel hij in de woestijn van Juda was, een dor en mat land zonder water, klaagt toch het meest over deze dorst: *"mijn ziel dorst naar U, o God,"* Psalm 63: 2.

Dit is die geweldig sterke genegenheid die God in de harten van hen geeft die Hem in oprechtheid en waarheid zoeken. Nooit heeft Achab meer gedrongen naar een wijngaard, noch Sisera naar melk, noch Simson naar water, (toen God hem een fontein opende in een ezelskinnebak) dan een oprecht ootmoedige ziel naar Christus hunkert, voortdurend dorstend en verlangend dat hij schuilen mag in Zijn rechtvaardigheid en zwemmen in dat bloed dat zijn Heiland voor hem vergoten heeft.

Ik heb gelezen van een zekere godvruchtige vrouw, die hierin werkzaam was en naar Christus verlangde en uitriep: "Ik heb negen kinderen met evenveel pijn als andere vrouwen ter wereld gebracht en ondanks dat zou ik ze wel allemaal opnieuw willen dragen en baren, ja, ze mijn leven lang dragen, als ik maar van mijn deel in Christus Jezus verzekerd mag zijn."

Waarop geantwoord werd: wenst en verlangt uw hart zó naar Hem?

'Och! (zei zij), ik heb een man en kinderen en vele andere vertroosting, en ik zou alles wel willen geven met al het goede wat ik in deze wereld of in de toekomstige mag zien, als mijn dorstige ziel maar gedrenkt mag worden met dat dierbaar bloed van mijn Zaligmaker.'

Zo ijverig en ernstig verlangt het hart van ieder mens naar dit bloed, dat het grimmig aangezicht van God verzoent.

"Ik heb dorst, ik ben flauw, ik verlang (zegt hij) naar een druppel van barmhartigheid. Mijn geest is in mij versmolten tot tranen van bloed. Mijn hart schudt en beeft zo vanwege mijn zonde. Mijn ziel is van droefheid zo verteerd en verdroogd, dat mijn dorst niet te lessen is. Mijn ingewanden zijn in mij verhit. Mijn verlangen naar Christus is zeer groot en heftig."

Toets al deze verklaringen of manieren van uitdrukken. Ze zijn niet te vergelijken bij die vurige begeerten, die niemand kent, dan die ze ontvangt en die wederom geboren is. Openb. 2: 17.

De zevende trap is, een vertrouwen op Christus. Als hij denkt aan die beminnelijke en doordringende nodigheden van onze Heiland, *als iemand dorst, die kome tot Mij, en alle gij dorstigen komt tot de wateren; komt herwaarts tot Mij allen die vermoeit en belast zijt* met zonden, dan valt hij (steunende op de onfeilbare waarheid van deze gezegende beloften) in de barmhartige en verdienstelijke armen van Zijn gekruiste Heere. Hetzij leven, hetzij dood, hetzij hemel, hetzij hel, wat hem ook overkomt, daar wil hij altijd blijven rusten. *"Wie (zegt Paulus) zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard? Nee, Ik ben verzekerd dat (niet deze, of meer dan deze dingen) noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onze Heere,"* Rom. 8: 35, 38, 39. Zo is het gelegen met de mens die hier in zijn nood mee werkzaam is.

"Hoe, zegt hij, roept Christus hen die belast zijn? Hoe, Heere, ik ben belast met een zware last, met een last van zonde, en als hij komen mag die geroepen wordt, Heere, ik kom, ik kom! En nu ik gekomen ben, wil ik bij U een tabernakel bouwen, bij U wil ik altijd rusten."

En dit is geen wonder, de ondervinding leert ons, dat het opgejaagde dier naar zijn hol vlucht. Die gewond is haast zich naar een arts. En zo gaat het ook met een arme man die gebroken en verslagen is onder de last van zijn zonde, wat zou hij anders doen dan zichzelf vrijwillig te werpen in de vriendelijke, ontfermende, nodigende armen en omhelzingen van Christus, Wiens beloften hierop uitlopen: *Ik zal hem rust geven. Ik zal hem verkwikken.*

Men ziet soms dat een klein kind, zodra er maar gevaar nadert, snel naar zijn moeders armen toeloopt. Zo is het ook met een oprecht gewonde ziel (die door de verschrikking van de wet en door het grimmig gezicht van de almachtige God wordt opgejaagt), die vlucht met haast naar de boezem van die gezegende Verlosser. Daar klemt hij zich vast aan Zijn gezegende wonden, daar rust hij op Zijn verdienstelijke dood, daar omhelst hij Zijn gekruiste lichaam, daar verbergt hij zich in de kloven van deze Steenrots, daar blijft hij met dit vaste besluit, - ook al was het dat alle verschrikkingen, alle verzoekingen, alle mensen, alle duivelen samenspannen om hem in de hel te werpen, dat ze hem geweld aandeden, hem losscheurden en van de bloedige wonden en tere ingewanden van zijn hemelse Heiland afrukten. Dit was Jobs toestand, die in zijn aller-bitterste benauwdheid kon uitroepen: *"Ziet, zo Hij mij dode, zou ik niet hopen?"* En dit moet ik u zeggen, dit steunen, dit aanhangen, dit vertrouwen (of hoe men het noemen wil) op de verdiensten van Christus, is het ware

rechtvaardigmakende geloof, waartoe de mens nu gekomen is.¹⁵ *Zo is er slechts één trap meer over en dan is hij wederom geboren.*

De allerlaatste en allerhoogste trap is, een algemene gehoorzaamheid aan Christus. Zodra hij zichzelf op Christus heeft geworpen, neemt hij Hem niet alleen aan tot de Zaligmaker om hem te verlossen van de ellenden van de zonde maar ook tot een Man, een Heere, een Koning, om Hem te dienen, Hem te beminnen, Hem te eren en Hem te gehoorzamen.

Nu wil hij Zijn juk op zich nemen, nu wil hij Zijn kruis dragen en Hem navolgen, nu wil hij op de smalle weg gaan, nu wil hij het heilige pad bewandelen. Nu wil hij zich voegen bij de broederschap en sekte, die overal weersproken wordt, Hand. 28: 22. Nu wil hij strijden tegen allerlei zonde. Nu wil hij zijn oude vrienden verlaten. Nu wil hij vrede houden en een onergerlijk geweten bij God en de mensen. Nu wil hij waken over zijn verborgen zonden, wulpse gedachten en gelegenheden tot het kwaad. Nu wil hij zijn woorden gebruiken tot eer van God en om tot genade te dienen voor die ze horen. Nu wil hij al zijn werken schikken naar de autonomie van de genaden. Nu wil hij zich vermaken in het Woord, de heiligen, de wegen en de dienst van God. Nu wil hij zich nooit weer tot dwaasheid keren, of tot het handhaven van zijn zonde. Ja, al zou de satan hem verleiden om hem slechts met een troetelzonde of iets anders onder zijn macht te houden, zo is hij gezind hem te antwoorden zoals Mozes aan Farao deed: *daar zal niet één klauw achterblijven.* Want hij weet wel dat één bres in de stad, de stad voor de vijand openlegt, één lek in een schip kan het doen zinken, één steek in het hart kan een mens om het leven brengen, zowel één knoop in een draad als 500 knopen, beletten dat die door een naald kan. Daarom wil hij alles dat hij heeft verkopen, namelijk al zijn zonden tot het minste stipje toe van zijn lievelings-, zijn troetelzonde.

En zo is de nieuwe mens onder ons geboren. Wilt u hem eens zien? *"Het oude is voorbijgegaan, ziet het is alles nieuw geworden,"* 2 Kor. 5:17. Zijn hart, zijn oor, zijn tong, zijn verstand, zijn wil, zijn geheugen, zijn geweten, zijn liefde, zijn haat, zijn hoop, zijn vrees, zijn vreugde, zijn droefheid, wilt u nog meer? Zijn gedachten, zijn woorden, zijn werken, zijn hartstochten, allemaal zijn ze nieuw.

Deze bekering geldt alles, deze verandering omvat alles. Nu heeft Christus een gestalte in hem, nu is hij in een nieuw schepsel veranderd. Eerder werd hij een *nieuw mens* gemaakt, maar nu is hij in *alles nieuw* geworden. God de Vader neemt hem als Zijn zoon aan, God de Zoon drukt in hem het Beeld van Zijn Vader uit, maar nog meer onmiddellijk heeft God de Heilige Geest hem gevormd en gefatsoeneerd, zoals ik u heb laten zien. En nu is hij wederom geboren, *tenzij dat iemand zó wordt, hij (zal) kan het koninkrijk Gods niet zien.*

Ziehier, de trappen die de mens verheffen tot de staat van de wedergeboorte: - een gezicht van zonde, - een gevoel van ellende, - een droefheid over zonde, - troost te zoeken bij Christus, - verlangen naar Christus, - steunen op Christus, - gehoorzaamheid aan Christus.

Nog een enkel woord als laatste.

---

¹⁵ Ursinus, secunja. Catech. Vraag 5. Fides justificans non est tantum notitia, sed etiam fiducia. Etc. Ursinus Catec. vr. 6. zegt: Rechtvaardigend geloof is niet alleen intellectueel [dat is, met betrekking tot het begrip] maar siducial. [Dat wil zeggen voortbrengend geloof of vertrouwen] waarin we vertrouwen op of berusten in de verdiensten van onze Middelaar en van harte verenigen in Hem.

Lering 1.

U ziet hoe God de mens die Hij heeft voorgenomen de Zijne te maken, via trappen opvoert. Maar laat een oprecht berouwde zondaar niet terneergeslagen worden, als hij de volgorde van deze trappen niet zo onderscheiden opmerkt en dan voornamelijk in die gradatie zoals u ziet dat wij beschreven hebben. Want is het dat ze in wezen en kracht in hem zijn gewerkt, is het dat hij ze in der waarheid (hoewel misschien niet in deze gradatie) heeft, zo durf ik van hem te zeggen, dat hij zeker wederom geboren is.

Wat onmisbaar van elke ziel wordt vereist is: ten eerste een oprecht boetvaardig gezicht en gevoel van, en haat tegen alle zonde.

Ten tweede, een oprechte en onverzadigbare dorst naar Jezus Christus en naar Zijn gerechtigheid.

Ten derde, een ongeveinsd en openhartig voornemen tot een algehele nieuwe gehoorzaamheid voor het toekomstige.

Als iemand deze genegenheden en werkingen in zijn eigen ziel ondervonden heeft, ook als het in meer of minder mate is, hij mag veilig gaan en met troost deze heilige weg bewandelen.

Nu dan laat mij u aanraden (wie u ook bent die dit leest) dat u uw eigen ziel onderzoekt en uw eigen toestand overweegt, of u ook wederom geboren bent of niet!

Onderzoek en zie, of de Geest der dienstbaarheid Zijn werkingen al in u gewerkt heeft? Dat is, of u door een merkbare overtuiging in het bijzonder over uw ellendige staat, verlicht, overtuigt en verschrikt bent geworden? Onderzoek uzelf en zie, of de Geest der aanneming tot kinderen u al als de Zijne verzegeld heeft? Dat is, of u (nadat uw hart verbroken, uw geest verbrijzeld, uw ziel verootmoedigd, uw geweten gewond en ontwaakt is geworden) een gezicht op Christus hebt gehad en naar Hem hebt gedorst en uzelf op Hem geworpen hebt en Zijn wegen en geboden door een algehele gehoorzaamheid nagevolgd hebt?

Als u na dit onderzoek (zonder uzelf te bedriegen) zeggen kunt dat het zo met u gesteld is, dan mag u God loven dat u ooit geboren werd. Werkelijk (ik durf het te zeggen) *u bent wederom geboren*.

Lering 2

Maar als u deze werkingen niet gevoeld noch gewaar wordt, als alles wat ik besproken heb verborgenheden voor u zijn, wat zal ik zeggen? Als u ooit, ja als u ooit het Koninkrijk Gods wilt zien, zoek, werkt, worstelt met al uw kracht en vermogen om waarachtig wederom geboren te worden.

U zult misschien zeggen, het is niet in mijn vermogen, ik kan alleen maar ondergaan [onderwerp] en Gods Geest is de Werkmeester, en wie heeft toch over de Geest van de Heere te gebieden, Die blaast waarheen Hij wil, en waar het Hem lust en welgevult?

Ik antwoord. Het is inderdaad de Geest en niet de mens, die wederbaart en heiligt. Maar ik zeg daar meteen bij, de leer van het Evangelie is de bediening van de Geest en overal waar die gepreekt wordt (zoals ik die u nu voorhoud) daar is de Heilige Geest tegenwoordig en daar komt Hij om te wederbaren.

Ja, ik zal nog meer zeggen, daar is een algemene werking van verlichting die de weg baant tot de wedergeboorte en deze algemene werking versterkt de mens tot het doen daarvan, zodat wanneer hij dit doen zal, de Geest Gods kan, ja, zal krachtig in hem werken, om hem levend te maken en te reinigen. Als u deze krachtige werking van God nog niet in u voelt en die toch graag zou willen voelen en dat u daar zeer naar verlangt (anders is het tevergeefs daarvan te spreken) volg mij dan na.

Ik zal u twee vleugels lenen om u op te tillen, twee handen om u te geleiden naar de

voet van deze ladder. En als u deze eerder genoemde trappen opklimt, durf ik u ronduit te zeggen *dat u een wedergeboren mens bent.*

De eerste vleugel is het gebed dat u eerst brengt tot Gods troon en dan (als u daar uw verzoek krijgt) tot de nieuwe geboorte. Dit gebed is niet zondig, noch zonder geloof, omdat u (zoals u zou kunnen tegenwerpen) nog niet wedergeboren bent. Want het is *een beginsel* (zo zal ik het noemen) *van de wedergeboorte*, die ongetwijfeld voltooid zal worden, als u in het gebed volhardt.

U mag met vertrouwen zo bidden, Hos. 14: 3. *Neem deze woorden met u, en bekeert u. Ja, neem weg al onze ongerechtigheden en geef het goede.* En dan is het volgende: *En Ik zal hun afkering genezen, Ik zal hen vrijwillig liefhebben.* Zie Jeremia 31: 18.

Maar een ziel kan tegenwerpen: ik heb dat gebeden, maar het wordt niet beter.

Maar ik antwoordt, zeg het, hoewel het niet beter wordt, want God gebiedt het u. Zeg het, zeg het, en zeg het weer, het kan zijn dat Hij zal komen wanneer u het zegt. Hos. 14: 5.¹⁶

De belofte is algemeen: *bidt en u zal gegeven worden.* En als u slechts (hoe u ook bent) wenst wederom geboren te worden mag u volgens uw wens deze plicht volbrengen. Een plicht waaraan de belofte gedaan is, uw gebed moet immers uit het geloof zijn (hoewel een zwak geloof) en dus is het geen zonde maar het is een dienst, ja, een aangename dienst voor God uw Schepper en Verlosser. Bidt dan en houdt niet op met bidden, totdat u de wens van uw hart hebt verkregen.

Moet ik u zeggen, hoe? Bidt God of Hij uw hart zou willen voorbereiden, uw hartstochten wil heiligen, uw wil besturen, u voor zonde wil bewaren en bekwaam wil maken om op te wassen tot volkomen heiligheid en gerechtigheid. Dit was de inhoud van het gebed van Jeremia: *"Bekeer mij, o HEERE, zo zal ik bekeerd zijn."* Jer.31: 18. *"Genees mij, HEERE, zo zal ik genezen worden; behoud mij HEERE, zo zal ik behouden worden,"* Jer.17:14. En Klaagl. 5: 21. *"Heere, bekeer ons tot U, zo zullen wij bekeerd zijn."*

Het is de Heere die bekeert en geneest en behoudt, en gebed is het middel om deze uitwerking in u te voltrekken. Buig dan uw knieën en smee ootmoedig, hartelijk, dikwijls en vurig om de invloed van Gods gezegende Geest. Roept uit met de Bruid in het Hooglied, *"ontwaak Noordenwind en kom gij Zuidenwind; doorwaai mijn hof, dat zijn specerijen uitvloeien."* Hoe meer deze Wind van de Geest ruist en waait, hoe meer hij u vruchtbaar maken zal met Zijn genadegaven en zegeningen. Roep daarom steeds weer en weer: *"O Heere, laat uw Geest op mij neerdalen! Schep mij een rein hart, o God, en vernieuw in het binnenste van mij een vaste Geest. Heere Jezus zendt Uw Geest in mij, die mij redden kan uit deze dood der zonde en herstellen tot het leven der heiligheid."*

Als u zo zal bidden en zal aanhouden met bidden, als u zó zal roepen en zal aanhouden met roepen, dan kan ik u verzekeren van de belofte die God gedaan heeft en niet kan weigeren. *"Want een iegelijk die bidt, die ontvangt, en die zoekt die vindt, en die klopt (met volharding en aanhoudend) die zal geopend worden,"* Matth. 7: 8.

De tweede vleugel of hand die u draagt en leidt tot deze trappen van de wedergeboorte, is het voortdurend aanhoren van Gods woord. *U moet dagelijks waken aan de poorten der Wijsheid en waarnemen de posten harer deuren.* U moet in het huis des Heeren komen en de onderlinge samenkomst niet verzuimen. Als u in deze

---

¹⁶ Staat in de Engelse versie, maar niet in de Nederlandse

plicht blijft volharden, zal God u ongetwijfeld een goede Samuël verwekken. God zal sommige van Zijn Priesters (tot dat ambt geheiligd) gebruiken om u te wederbaren. Hierom worden de dienaren van God genoemd, *geestelijke vaders*. Ik heb u (zegt Paulus) door het Evangelie geteeld, 1 Kor. 4: 15.

De tong van de herder is de watergoot van de Heere, en hierdoor voert Hij de zoete en heilzame wateren des levens in de zielen van Zijn uitverkorenen. Maak gebruik van de middelen en u zult vroeg of laat zien dat God u in barmhartigheid zal gedenken.

Het is waar, ik weet niet wanneer, en daarom raad ik u aan om geen enkele zondag over te slaan om naar Gods huis te gaan, zodat de dag dat u verzuimt niet de dag zou zijn van uw bekering. Niemand moet Gods zegen verwachten zonder Zijn instellingen. Er is geen eten zonder ploegen en zaaien, er is geen gezondheid zonder eten en drinken. Men kan niet snel over land reizen zonder paard om op te rijden, en zonder schip kan men de zee niet oversteken. Zo is er ook geen zegen, geen genade, geen wedergeboorte, geen nieuwe geboorte, zonder dat men Gods wegen en instellingen waarneemt en onderhoudt.

Nu dan als u de hemel begeert, of (de weg naar de hemel) wederom geboren wil worden, dan smee ik u, houd deze instelling van God, het prediken van Zijn woord, in hoge ere. En daarbij wens ik dat u het niet alleen aanhoort, maar dat u ook nadat u het gehoord hebt, het onderzoekt, erover peinst en dat u de dreigementen en bestraffingen, de geboden en beloften, op uw eigen ziel toepast.

Als u zo luistert en overdenkt, twijfel ik er niet aan dat het een krachtig woord in u zal worden. En u mét het gebed zal leiden tot de nieuwe geboorte, want 'tenzij dat iemand(daartoe) komt, hij kan het koninkrijk Gods niet zien.'

Tot zover van de nieuwe geboorte. U ziet dat wij die trappen opgeklommen zijn waarvan het opperste (zoals bij Jacobs ladder) aan de hemel raakte. Hiervan getuigt het volgende, *die wederom geboren is zal het Koninkrijk Gods zien, maar die niet wederom geboren is, kan het koninkrijk Gods niet zien.*

Hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.

De voorrechten van de nieuwe geboorte zijn 1. *te zien*; en 2. *het zien van het Koninkrijk Gods*.

1. *Te zien* wat soms betekent (zegt een schrijver) te bezitten.

De mens kan echter zien wat hij niet bezit. Maar zonder wedergeboorte is er geen gezicht, en nog veel minder het bezit van het Koninkrijk Gods.

Te zien dan, is het mindere geluk, waarvan de onwedergeborenen echter beroofd zijn. Want *te zien* is in zichzelf het grote en genadige voorrecht, waartoe de wedergeborenen een toegang hebben. Want hetzij dat met het koninkrijk Gods bedoeld wordt het koninkrijk der genade of het koninkrijk der heerlijkheid, zalig zijn de ogen die deze dingen zien.

Maar wiens ogen zijn dit?

Als wij de onwedergeborene onderzoeken, die ziet niets in de ontzaglijke Majesteit van God de Vader. Hij ziet niets van de heerlijkheid, barmhartigheid en ontferming van die Heiland. Hij ziet niets in die heerlijke hoogheid van Gods Geest in de hemel, noch ook van Zijn nabijheid bij zijn broeders op de aarde. Hierom is het, dat als hij in Gods huis komt onder de vergadering van Gods heiligen, zijn ziel geen vermaak scheidt in hun gebeden, lofzangen, psalmen en godsdienst. Hij bemerkt geen troost, geen vermaak, geen vergenoeging in hun doen.

Maar de nieuwe mens heeft een beter gezicht, de genadegaven van de Geest en de schatkist van Gods heerlijkheid worden hem allen vertoond, alsof de Heere zeggen wil, *kom en zie*. Zo zegt Mozes: "*staat vast en ziet het heil des Heeren*," Exod. 14: 13. En Christus tot Zijn Apostelen: *u is gegeven deze dingen te zien, maar anderen in gelijkenissen*. Die wederom geboren is, heeft een geestelijk oog en een hemels voorwerp. "*Het oog van zijn verstand is verlicht*," zegt Paulus, Efeze 1: 18. "*Gij zijt gezalfd*," zegt Johannes in Openb. 3: 18. Waartoe? Namelijk opdat hij mag weten "*welke is de hoop van Zijn roeping en welke de rijkdom is der heerlijkheid van Zijn erfenis in de heiligen*," Ef. 1: 18.

Ziehier, een voorrecht waar de onwedergeborene altijd van afgehouden wordt. Zijn verstand is duister, ja de duisternis zelf, Ef. 5: 8. Het is dan ook geen wonder dat onze Heiland zegt, *dat hij het Koninkrijk Gods niet kan zien*.

2. Het voorwerp van dit gezicht, hier genoemd *het Koninkrijk Gods*.

Waar bij sommigen hiermee de hemel wordt bedoeld, en bij sommigen de weg naar de hemel. De meesten onder de ouden zeggen, dat met dit Koninkrijk bedoeld wordt de hemel. Calvijn is van mening, dat niet de hemel, maar een geestelijk leven hierdoor verstaan wordt.

Aretius zegt (en dat is ook mijn mening) of wij nu het ene of het andere bedoelen, dat is niet zo belangrijk. Dit is zeker, dat deze beide, (genade en heerlijkheid) aan de nieuwe geboorte verbonden zijn en dat ze beide met dit woord, *het Koninkrijk Gods* uitgedrukt kunnen worden.

A. We zullen dan als eerste spreken over het Koninkrijk Gods als daarmee het Koninkrijk der genade bedoeld wordt, (waarvan onze Zaligmaker spreekt, "*het Koninkrijk Gods is binnen ulieden*," Lukas 17: 28.) Zie wat een voorrecht de nieuwe mens gekregen heeft: al de genadegaven van God, al de vruchten van de Heilige Geest zijn hem nu ingestort. Vraagt u welke genadegaven?

Paulus haalt ze aan in Galat. 5: 22. Liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid. Of, zou u he wat

korter willen hebben? Paulus zegt het ergens anders zo, *het Koninkrijk Gods is rechtvaardigheid en vrede en blijdschap door de Heilige Geest*, Rom. 14: 17.

1. Rechtvaardigheid. Die is of *dadelijk*, [in daden] of *lijdelijk*.
  - *Dadelijk*. Dit is de heiligheid van het leven, of de oorzaak van deze heiligheid, en dat is onze rechtvaardigheid in Christus. Met het eerste wordt bedoeld dat zodra de mens wederom geboren is, hij dit heilige pad betreed, hij wijkt van alle kwaad en draagt zijn boezemzonde op de punt van zijn zwaard. En, als een zonde (door het geweld van de verleiding) weer grip op hem krijgt, voelt hij opnieuw de pijnen van de nieuwe geboorte in zijn lichaam en zo vernieuwt hij zijn droefheid en berouw en let hij nog nauwkeuriger op zijn wegen. *Hij heeft een afkeer van het boze, en hangt het goede aan*, Rom. 12: 9. Zijn geloof schijnt net als de zon, op al die genadige, hemelse sterren, zoals hoop, ijver, ootmoedigheid en lijdzaamheid. Met één woord, een algehele gehoorzaamheid en vruchtbaarheid in alle goede werken. Niet alleen één, maar alle goede plichten van de eerste en tweede tafel der wet beginnen hem eigen en als aangeboren te worden. En al is het dat sommige plichten hem wat zwaarder vallen, toch is zijn opzet en bedoeling te doen wat hij kan. Hij wordt erg bezwaard en bedroefd, als hij niet doet wat hij behoort te doen.
  - *Lijdelijk*. Als men bij rechtvaardigheid een *lijdelijke* rechtvaardigheid bedoeld, namelijk, onze rechtvaardigheid in Christus. Zodra de mens wederom geboren is wordt hij met deze rechtvaardigheid bekleed. De andere rechtvaardigheid is helaas maar zwak en vol van onvolmaaktheid. En dus is het eigenlijk de rechtvaardigheid in God die ons rechtvaardig doet verschijnen voor God. Zou u het graag wat duidelijker willen voorgesteld hebben? Zoals Jacob om de zegen van zijn vader te krijgen, de kleding van zijn broeder aandeed en zo de zegen ontving tot zijn eigen voordeel, onder de persoon van een ander, zo is het dat de nieuwe mens de rechtvaardigheid van Christus aandoet, als of hij met een kleed bekleed is. En zo neemt God hem in de plaats van Christus aan, en bedekt zijn gebreken met de volmaaktheid van zijn Heiland.

2. Uit deze rechtvaardigheid ontstaat *vrede*.

Zodra de mens gerechtvaardigd is, heeft hij vrede met God, en vrede met zichzelf. Hij heeft vrede met de mensen, *"de wolf zal met het lam verkeren en de luipaard bij de geitenbok nederliggen,"* zegt de profeet, Jesaja 11: 6. Wat betekent dat in het koninkrijk van Christus, als de mens geroepen wordt tot de staat van de genade, al is hij van nature een wolf, of een luipaard, of een beer, toch zal hij dan zijn wreedheid afleggen en in vrede leven met alle mensen, met alle mensen, zeg ik, kwaden en goeden.

Want als het kwaden zijn, geeft de apostel dit te kennen met deze woorden, *"indien het mogelijk is, zo veel in u is, houdt vrede met alle mensen."* Rom. 12: 18. En als het goeden zijn, moet hij dan vrede met hen hebben? Ja, al is het dat hij hen voor zijn bekering, gehaat en benijd heeft, nu is hij echter met vermaak en liefde tot hen ingenomen. En hierom is het dat hij alle vlijt aanwendt om in hun gezegende gemeenschap opgenomen te worden. En hoe kan hij hen anders dan lief hebben en hen toegedaan zijn, van wie hij gelooft bij hen in de hemel te zullen wonen en hij met hen en zij met hem daar altijd te genieten?

Maar dit is nog niet alles, hij heeft vrede met God, hij heeft zichzelf verootmoedigd, zijn misdaden beleden, om genade geroepen, zich op Christus geworpen, beloofd zijn leven te beteren. Zodat God nu door Zijn woord, zijn ziel vrede toegesproken heeft.

Door de bemiddeling van Christus is het verworven en door de getuigenis van de Geest voelt hij het van binnen in zich. Dit is die vrede die alle verstand te boven gaat. Dit heeft de engelen doen zingen, *vrede op aarde*. Dit doet zijn ziel antwoorden, *mijn vrede is in de hemel*. Hoe anders? Het onweer is over en de regen is voorbij. Hij, die hiervoor in een nacht van duisternis en van droefheid lag en zijn zonden beweede, ziet nu de Zon der gerechtigheid aanbreken (zoals de discipelen op de Olijfberg zagen, omringd met vrede¹⁷) geheel gerust en stil en aangenaam.

Nog is dit niet alles, hij heeft vrede met zichzelf, ik bedoel met zijn eigen geweten. Dat wat eerst als een vuur brandde, wat hem tot een gezicht van de zonde en tot een gevoel van de Goddelijke toorn bracht, dat wat hem vreselijke verschrikkingen, hartepijn, berouw en oprechte droefheid bracht, is nu in rust en stilte veranderd. Salomo noemt het een gedurige maaltijd. Wie zijn de dienaren anders dan de heilige engelen? Wat zijn de gerechten anders dan blijdschap in de Heilige Geest? Wie is de Gastheer van die maaltijd anders dan God Zelf en Zijn goede Geest Die in Hem woont? Deze maaltijd is ook niet zonder snarenspeel. Gods woord en Zijn werken vormen een gezegend samenspel en hij doet zijn best om het vast te houden met vrede, en een goed geweten bij God en de mensen.

3. Uit deze vrede vloeit *blijdschap door de Heilige Geest*.

Zo gauw de mens vrede heeft met de mensen, met God en met zichzelf, is hij vervuld met een blijdschap die niemand van hem nemen kan. Met deze blijdschap bedoel ik die gezegende gemoedsbewegingen van het hart, die het zegel zijn op de vergeving van de zonden en die als eerste op de ziel gezet wordt door de Geest der aanneming tot kinderen. Want zo is het gelegen, nadat de ziel de zware arbeid van een nieuwe geboorte uitgestaan heeft, wordt hij gewassen in het bloed van Christus, en mag hij genieten aan de boezem van Gods barmhartigheden, verzekerd door de Geest van haar erfenis hierboven.

En zo volgt daar doorgaans een zee van vertroosting, een teder gevoelen van eeuwigdurende gemakkelikheden op, alsof hij al één voet in de hemel had staan.

Maar ik hoor sommigen hier tegenin brengen, dat zij die arbeid gevoeld hebben, zich op Christus geworpen hebben, een strijden tegen alle zonde voorgenomen hebben en dat er echter geen troost komt.

Het kan zo zijn, hoewel het niet algemeen is. Het is zeker, een ieder die deze vreugde heeft is nieuwgeboren, maar toch heeft niet iedere nieuwgeborene deze blijdschap. Als er nu iemand in deze toestand is, laat hem horen wat de Geest der waarheid zegt: "*Ja, vanouds heeft men het niet gehoord, noch met oren vernomen, en geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God, wat Hij doen zal dien die op Hem wacht.*" Jesaja 64: 4.

"Om te wachten met geduld (zegt een schrijver) op de komst van de Heere om ons te troosten, hetzij in tijdelijke of geestelijke moeilijkheden, is met recht een behaaglijke en aangename plicht en godsdienst, die Hij, als Hij komt, met vele overvloedige zegeningen pleegt te kronen. Hierom zegt de profeet, "*Die de HEERE verwachten, zullen de kracht vernieuwen, zij zullen opvaren met vleugelen, gelijk de arenden. Zij zullen lopen en niet moede worden, zij zullen wandelen en niet mat worden.*" Jesaja 40: 31. Ja, (zegt deze schrijver) al was het dat de mens stierf in deze toestand van verwachting, als hij met zijn hart ondertussen oprecht alle zonde haat, van harte verlangt naar de barmhartigheid van God in Christus en een waarachtig voornemen heeft om werkelijk gehoorzaam te zijn in het toekomstige, dan zal hij zeker zalig

---

¹⁷ Toen Jezus opvoer ten hemel

worden, omdat de Heilige Geest zegt: *"Welgelukzalig zijn die allen, die Hem verwachten."* Jesaja 30: 18.

Of, als dit hem niet genoeg is, laat zijn begeerte (met een buitengewone ijver) de Geest des gebeds aanwakkeren en prikkelen, laat hem zien op de beloften in de Schrift aan de benauwde, verslagen, zonde-berouw hebbende zielen. En als de tijd door God bestemd, gekomen is, dan zal hij deze onuitsprekelijke blijdschap voelen, de blijdschap van de Heilige Geest. En dit is het hoofd, het hoogste, de top, de allerhoogste trap in dit Koninkrijk der genade, *het Koninkrijk Gods*.

B. Als men door *het Koninkrijk Gods* bedoelt het Koninkrijk der heerlijkheid, let dan eens op het voorrecht dat de nieuwe mens te wachten staat. Zodra bij het sterven zijn ziel en lichaam gescheiden zijn, zal zijn ziel gezeten op de vleugelen van de engelen, opgevoerd worden boven het firmament van de hemel en daar een Koninkrijk bezitten, het *"Koninkrijk der hemelen,"* Matth. 7: 21. *"Het koninkrijk Gods,"* Hand. 14: 22.

En dat is terecht zo genoemd, want het is een Koninkrijk van Gods eigen maaksel, versierd en gezegend. Een Koninkrijk dat de heerlijke residentie van de Koning der Koningen plaats geeft, een Koninkrijk dat een ieder koning maakt die het slechts bewoont.

Maar hier moet mijn rede een plaats inruimen voor uw overdenkingen. Ik kan dit voorrecht niet uitleggen en daarom, laat uw overdenkingen met de vleugelen van het geloof opvaren en aanschouwen die plechtige wonderen in de hemel: patriarchen die blinken, profeten die loven, heiligen die zich verwonderen, handen die klappen, harpen die spelen, harten die dansen, de oefening of dienst is één gezang, de wijs het Hallelujah, de koorzangers zijn de heilige metgezellen van de engelen.

Laat de nieuwgeboren Christen zijn ziel verlustigen in deze Fontein van vermaak want het komt hem toe en hij is het alleen die dit zien, die dit genieten zal. *Tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij zal het Koninkrijk Gods niet zien.*

Tot zover over de voorrechten van de nieuwe geboorte.

Daardoor verwacht het oog des geloofs en rechtvaardigheid en vrede en blijdschap in de Heilige Geest. Met één woord, het Koninkrijk der genade en het Koninkrijk der heerlijkheid.

En nu (zeer geliefden) zeg eens, wat zou u wel willen doen om deze voorrechten te mogen verwerven? Als iemand u een kroon aanreikte zou u geen moeite doen om die aan te nemen? Als iemand een zak met goud voor uw voeten neerwierp, die u slechts op hoefde te rapen om voor uzelf te houden, zou u om zo'n grote schat niet zo'n kleine dienst willen doen? En wat is de dienst van God anders dan volkomen vrijheid? Het juk is zacht, de last is licht, maar de beloning is genade, heerlijkheid en oneindige gelukzaligheid. Haast u dan en als u ooit het Koninkrijk Gods wilt zien! Jaag naar deze nieuwe geboorte en verbeter uw leven meer dan u ooit gedaan hebt.

Ik besluit mijn toespraak tot u (wie u ook bent) in wiens handen dit boek is terecht gekomen. Het is zo, dat dit werk zwak is en dat komt overeen met de schrijver ervan. Vele, vele steken in mijn zijde, veel pijn aan mijn hart, vele knagingen in mijn maag, (met daarbij de benauwdheden van mijn ziel, terwijl ik probeerde te doen wat ik geschreven had) heb ik geleden en gevoeld sinds ik eraan begon. En toch is de troost die ik zelf genoten heb in deze noodzakelijke dingen, die in dit korte werk beschreven staan, (tegen de begeerte van mijn allerbeste vrienden) dat ik er meer tijd voor

genomen heb dan mijn aanhoudend ongemak nu en dan wilde toelaten.

Als u (als ik heengegaan zal zijn) enig geestelijk heil door mijn nagelaten arbeid mag genieten, is het, naast de eer van God, alles dat ik wens. Maar ik leef nog, en om uw ziel te behouden vraag ik niet wanneer ik sterven zal. Ja, op die voorwaarde zou ik wel willen (als God het zo gelieft) dat de regels die u leest, met het aller-warmste bloed in mijn hart geschreven waren.

Willen, zeg ik? Ja, ik zou met blijdschap dat weinige bloed dat ik in mijn lijf heb, wel weg willen laten lopen tot uw Geestelijk heil, tot de laatste druppel in mijn aderen.

Ik laat het hierbij, overdenk wat ik gezegd heb. *Tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.*

EEN AANHANGSEL

Dit bevat een meer uitgewerkte manier, voor iemand die nog niet wedergeboren is, om zijn deel aan de tweede geboorte te mogen verkrijgen.

HOOFDSTUK 1.

De oorzaak en manier van deze verhandeling.

Er zijn sommigen die gehoord hebben dat de nieuwe geboorte (of eerste boete) nodig is tot zaligheid. Maar daar zij nooit zo'n verandering of bekering in zich gevoeld hebben, vragen zij daarom naar nog andere hulpmiddelen. Het is zo, dat ik hen in de vorige verhandeling aangeraden heb vurig te zijn in het gebed en ijverig in het aanhoren van Gods Woord. Maar (zeggen zij) dit hebben wij al gedaan, maar toch voelen wij geen bekering.

Het kan zo zijn, want dikwijls is het niet het doen van plichten, maar de volharding in het doen van die plichten dat de gewenste zegen verwerft. Maar als zij met dit werk willen verdergaan, zal ik hen een meer uitgewerkte manier voorstellen en zonder bijbeltekst te gebruiken, meer vrijheid nemen om hen op die weg te helpen.

Twee zaken acht ik nodig te zijn voor hen die deel willen hebben in de nieuwe geboorte.

1. Dat zij daar in geraken.

2. Dat zij daaruit verlost worden

1. Het middel om daar in te geraken, is:

1. Onderzoeken van zichzelf.
2. Belijdenis van hun zonde.
3. Een hartelijk gebed tot verbreking van hun hart.

Door deze drie, worden de drie eerste trappen verkregen:

- Gezicht van de zonde.
- Gevoel van Goddelijke toorn.
- Droefheid vanwege de zonde.

2. Het middel om daarvan verlost te worden, is door toepassing van de beloften. En naar de verschillende voorwerpen brengt het ook hun verschillende uitwerkingen voort. Sommige een gezicht van Christus, sommige een begeerte naar Christus, sommige een vertrouwen op Christus, sommige een gehoorzaamheid aan Christus, sommige een troost in Christus. Deze horen niet alleen gezocht te worden, maar worden ook verkregen, naar gelang de beloften naar behoren worden toegeëigend.

TWEEDE HOOFDSTUK.

1.

Het eerste middel om in de nieuwe geboorte te geraken.

Het eerste middel om tot de nieuwe geboorte te geraken, is onderzoek. En de manier van onderzoeken, is de mens te stellen voor de kristallen spiegel van de wet tot een licht en regel. Tot dat doel heb ik hier een register of tafel opgesteld, om hen hun misdaden aan te wijzen. Niet dat ik alle zonden zou kunnen opstellen, maar alleen de soorten. En als ik hierin tekort schiet, zullen ontwaakte gewetens hierdoor gelegenheid hebben om zichzelf de andere zonden indachtig te maken die hier niet genoemd worden.

Nu dan (wie u ook bent die dit gezegende werk ter hand neemt) onderzoek uzelf volgens dit register. Maar handel voorzichtig en oprecht. En waar u zichzelf aan schuldig weet, teken dat aan in dit boek of op papier zodat u ze in het zicht mag hebben als u ze gaat belijden.

2.

Zonden tegen het eerste gebod.

In elk gebod moeten we zowel *de plichten* die vereist zijn, als de *zonden* die verboden worden opmerken, want deze beiden worden onder elk gebod begrepen.

Als u aan het eerste schuldig bent, moet u antwoorden bij wijze van ontkenning. Aan het tweede, bij wijze van bevestiging.

Nu dan, het eerste gebod is, *gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.*

De plichten die hier vereist worden zijn:

Ten eerste, hebt u ooit in uw gemoed, wil en hartstochten de waarachtige God in Christus voor uw God aangenomen?

Ten andere, bent u overvloedig geweest in die genadegaven waardoor u God behoort aan te kleven, zoals in de warmte van kennis en liefde, vrees en vreugde en in het vertrouwen op God?

Ten derde, hebt u Gods barmhartigheden en beloften, werkingen en oordelen aan u in acht genomen en (door een bijzondere toe-eigening) persoonlijk opgemerkt?

Ten vierde, hebt u zich opgehouden met de godvruchtigen en u gevoegd bij Gods volk en u voornamelijk in hen vermaakt?

De zonden die hier verboden worden zijn:

Ten eerste, bent u schuldig geweest aan godslastering, afgoderij, toverij, atheïsme, genotslust of ketterij?

Ten andere, bent u schuldig geweest aan hoogmoed? Een zonde die direct tegen God strijdt en als eerste door de duivelen werd bedreven?

Ten derde, hebt u inwendige overleggingen gehad dat er geen God is, of dat Hij u niet ziet, of niet kent, óf dat er geen hoop voor u is om Hem aan te lopen? Psalm 14: 1, Jesaja 29: 15, Job 21: 14.

Ten vierde, bent u niet nalatig geweest in het beminnen en vrezen van God en in het stellen van al uw vertrouwen op Hem?

Ten vijfde, hebt u niet op een mens vertrouwd, Jeremia 17: 5. Of de mens gevreesd, of de wereld lief gehad en dat daardoor uw hart van de Heere is afgeweken?

Ten zesde, hebt u naar occultisten en waarzeggers geluisterd, of u in de eerste plaats tot artsen gewend en niet tot de levende God?

Ten zevende, hebt u God uw Heere niet verzocht en hebt u in de zaken van God niet een koude of lauwe of een verkeerde ijver gehad?

Ten achtste, bent u niet geneigd tot zonde, ja tot rebellie tegen uw God in uw hele menselijkheid?

Ten negende, met één woord, bent u niet slordig geweest in het doen van de inwendige plichten van de godsdienst, in oprechtheid en waarheid?

Als u hierin overtreden hebt, dan hebt u dit gebod verbroken: *gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.*

3.

Zonden tegen het tweede gebod.

Het tweede gebod is, *gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkenis maken. etc.* De plichten die hier vereist worden zijn:

Ten eerste, hebt u de waarachtige God altijd in zuiverheid gediend naar Zijn wil?

Ten tweede, hebt u al de uiterlijke plichten van Zijn dienst waargenomen, zoals gebed, geloof, vasten, mediteren?

Ten derde, bent u naar Gods huis opgegaan, hebt u de plichten van huisgodsdienst waargenomen, de predikers van het Evangelie ontvangen?

De zonden die hier verboden worden zijn:

Ten eerste, hebt u niet gewandeld naar het goeddunken van uw hart, door God te dienen uit sleur, of (zoals uw voorvaderen) uit bijgeloof?

Ten tweede, hebt u geen afgoderij bedreven, door u God voor te stellen en in uw gedachten te eren in de gelijkenis van een schepsel?

Ten derde, hebt u niet aan de namen van andere goden gedacht, of door bij hen te zweren, of u door hen te verontschuldigen?

Ten vierde, hebt u geen beeld gemaakt om God daarbij te vergelijken, of om dergelijke beelden liefde en eerbied te bewijzen?

Ten vijfde, met één woord, bent u niet slordig geweest in het aanbidden van God, in het aanroepen van de Heere, in het ontvangen van Gods dienaren, of in het doen van enige andere uitwendige plichten van godsdienst?

Als u enige van deze voornoemde dingen overtreden hebt, dan hebt u dit gebod verbroken, *gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkenis maken.*

4.

Zonden tegen het derde gebod.

Het derde gebod is, *gij zult de Naam des Heeren uws Gods niet ijdelijk gebruiken.* De plichten die hier vereist worden zijn:

Ten eerste, hebt u in Gods woord en wil voortdurend geleerd, het aangehoord en gedaan?

Ten tweede, hebt u gebeden met volharding, verstand en met kracht door de Geest, zonder te twijfelen?

Ten derde, hebt u zich voorbereid om aan het Avondmaal des Heeren te komen en hebt u daar het lichaam des Heeren juist onderscheiden?

Ten vierde, hebt u alle namen, eigenschappen, werken en inzettingen van de Heere gebruikt met kennis, geloof, eerbied, vreugde en oprechtheid?

De zonden die hier verboden worden zijn:

Ten eerste, hebt u niet soms in uw redevoeringen de namen, eigenschappen, religie, het Woord, het volk van God, of iets dat het zegel van Zijn heiligheid draagt onteert?

Ten tweede, hebt u niet gezworen, of vals gezworen, of een valse eed lief gehad? Zach. 8: 17. Is door uw goddeloos leven, of door het bedrijven van een grote zonde, de naam van de godsdienst of van Gods volk gelasterd geworden?

Ten vierde, hebt u niet met een onachtzaam, onvoorbereid of haastig gemoed Gods Woord gelezen, de preken aangehoord, de sacramenten gebruikt, of enig ander deel van de godsdienst geoefend?

Met één woord, hebt u niet lasterlijk of verachtelijk, gedacht of gesproken van God, of van iets dat God aangaat? Als u zich aan enige van deze bezondigd hebt, dan hebt u dit gebod overtreden: *gij zult de Naam des Heeren uws Gods niet ijdellijk gebruiken.*

5.

Zonden tegen het vierde gebod.

Het vierde gebod is, *gedenkt den Sabbatdag dat gij dien heiligt.*

De plichten die hier vereist worden zijn:

Ten eerste: Hebt u (naar de eis van dit gebod) altijd de dag des Heeren gehouden alsook de andere dagen die door de kerk zijn ingesteld tot eer van God?

2. Hebt u op die dag gerust van de slaafse werken van de zonde en gerust en gesteund op Christus tot vergeving van zonden, en een heilig en godvruchtig leven geleid om in de rust des hemels in te gaan? Hebr. 4: 11.

3. Hebt u zich altijd in uw hart voorbereid voor u naar het huis des Heeren ging, met het overpeinzen van Gods woord en werken, met uw wegen te onderzoeken en te verbeteren door gebed, dankzegging en een heilig voornemen om u te gedragen als in de tegenwoordigheid van God en alles aan te horen en te gehoorzamen wat u zou kunnen leren uit het zuivere Woord van God?

4. Hebt u gebruik gemaakt van de mogelijkheid om naar het huis des Heeren te gaan en hebt u de hele dienst met bidden, lezen, preken, zingen en het gebruiken van de sacramenten tot het laatste toe bijgewoond?

5. Hebt u persoonlijke godsdienstige plichten gedaan op de dag des Heeren, namelijk, dat u God in de eenzaamheid gebeden en gedankt hebt, uw overtredingen voor God bekend hebt, uzelf verzoend hebt met degene die u vertoornd hebt, of met wie u onenigheid hebt, hebt u de zieken bezocht, de zwaarmoedigen vertroost, de armen in hun nood bijgestaan, uw kinderen en knechten (en de rest van uw gezin) in de vreze des Heeren onderwezen?

De zonden die hier verboden worden zijn:

Ten eerste, hebt u soms de dag des Heeren niet in nietsdoen of in wereldse dingen, in ijdelheid of in zonde doorgebracht?

2. Hebt u de openbare plichten niet nagelaten, of te laat in de dienst gekomen of eerder weggegaan?

3. Hebt u op die dag niets verkocht, geen lasten gedragen, garven ingebracht of de oogst verzameld? Neh.10:31, 13:15.

4. Hebt u uw vee of uw knechten, uw kinderen of iemand anders niet aan het werk gezet, ook al hebt u zelf niet gewerkt?

5. Hebt u de dag des Heeren niet ontheiligt, door onnodige werken, woorden, of gedachten over uw beroep?

6. En is de strikte onderhouding van de plichten op die dag u niet tot afkeer geworden, zodat u in uw hart dacht: *wanneer zal de nieuwe maan overgaan.....en de sabbat?*

Amos 8: 15.

Als u in enige van deze nalatig bent geweest, dan hebt u het vierde gebod overtreden, *gedenkt den Sabbatdag dat gij dien heiligt.*

6

Zonden tegen het vijfde gebod.

Het vijfde gebod is: *Eert uw vader en uw moeder.*

De plichten die hier vereist worden zijn óf in het huisgezin, óf in de samenleving, of in de kerk.

Ten eerste, het huisgezin.

Zeg, als u een getrouwd man bent eerst eens of u uw vrouw altijd lief gehad hebt en met verstand bij haar gewoond hebt, *aan het vrouwelijke vat, als het zwakste, eer gevende, als die ook mede-erfgenamen der genade des levens met haar zijt; opdat uw gebeden niet verhinderd worden?* Eféze 5: 25, 1 Petrus 3: 7.

Als u een vrouw bent.

Bent u uw eigen mannen altijd onderdanig, zoals de Heere in alles? Eféze 5: 22, 24. Hebt u aangedaan het versiersel van een zachtmoedige en stille geest, die kostelijk is voor God? 1 Petrus 3: 4.

Als u een vader of moeder bent:

Hebt u uw kinderen in de lering en vermaning des Heeren opgevoed? Eféze 6: 4.

Hebt u hen gestraft en toch door onmatige straf niet tot toorn verwekt?

Hebt u hen in hun beroep of uiterlijke zaken goed verzorgd? 1 Timoth. 5: 8.

Als u een kind bent:

Bent u uw ouders gehoorzaam geweest en hebt u hun opvoeding met onderdanigheid en eerbied aangenomen?

Hebt u hen in hun nood bijgestaan?

Hebt u hun wijsheden aangenomen en hun gebreken bedekt?

Als u een werkgever bent:

Hebt u Gods dienaren ontvangen en uw knecht zijn bescheiden deel gegeven?

Als u een werknemer bent:

Bent u uw heer, naar het vlees, gehoorzaam geweest met vreze en beven, in eenvoudigheid uws harten gelijk als aan Christus? Eféze 6: 5.

Ten tweede, de samenleving.

Als u in dienst bent van de overheid:

Hebt u rechtvaardige wetten ingesteld?

Hebt u het misbruik van anderen zoveel als in uw macht is, verbeterd?

Als u een onderdaan bent:

Bent u de machten over u gesteld in alle rechtvaardige bevelen gehoorzaam geweest?

Hebt u zich eraan onderworpen, niet alleen om de straf te ontlopen maar ook vanwege uw geweten? Rom. 13: 5.

Ten derde, de kerk.

Als u een predikant bent:

Hebt u tijdiglijk en ontijdiglijk het woord gepredikt?

Heeft uw licht zo geschinen voor de mensen, dat zij uw goede werken mochten zien?

Als u een toehoorder bent:

Hebt u hen die u onderwezen hebben mee laten delen van alle goederen? Gal. 6: 6.

Bent u hen gehoorzaam geweest en hebt u voor hen gebeden en hun geloof nagevolgd, aanschouwende de uitkomst van hun wandel? Hebr. 13: 7, 17, 18.

De zonden die hier verboden worden zijn:

Ten eerste, het huisgezin.

Als u een man bent:

Hebt u uw vrouw wel eens mishandeld, of geslagen, of tekort gedaan in gedachten, woorden of werken?

Als u een vrouw bent:

Bent u niet verkwistend, of kribbig of laks geweest?

Als u een kind bent:

Hebt u de opvoeding van uw vader of moeder veracht? Spr. 15: 5.

Hebt u hen wel eens bespot, veracht, gevloekt, geslagen, beschaamd of bedroefd gemaakt? Spr. 30: 17, Spr. 20: 20.

Als u een werkgever bent:

Bent u niet verkeerd geweest in het regeren van uw werknemers?

Hebt u hen niet tekort gedaan naar wat recht en billijk is ten aanzien van eten en drinken en loon?

Als u een werknemer bent:

Bent u niet lui en onoplettend geweest?

Hebt u uw werkgever gediend met ontevredenheid en niet met een oprecht en eerlijk hart?

Ten tweede, de samenleving.

Als u in dienst bent van de overheid:

Hebt u niet als een brullende leeuw of beer die heen en weer loopt, over een arm volk geheerst? Spr. 28: 15, 10.

Hebt u geen ongerechte inzettingen ingezet? Jes. 10: 1. Het aangezicht van de geringen aangenomen of het aangezicht van de groten voorgetrokken? Levit. 19: 15.

Als u een onderdaan bent:

Hebt u de goden niet gevloekt, of de overste van uw volk belasterd? Exod. 22: 28.

Bent u de machten over u gesteld niet ongehoorzaam geweest, en heeft u niet geweigerd te geven schatting, of de vreze, of eer die gij eer schuldig zijt? Rom. 13: 1, 7.

Ten derde, de kerk.

Als u een predikant bent:

Bent u niet goddeloos geweest in uw handel en wandel? En hebt u geen valsheid bedreven? Jer. 23.

Hebt u niet gelopen voor u gezonden werd? Jer.23:13.

Of, nadat u gezonden was, hebt u de gave die in u is niet verzuimd? 1 Tim. 4: 14.

Hebt u niet door de Baäl geprofeteerd en Gods volk verleid? Jer. 23: 13.

Hebt u zich niet meer uitgestrekt naar de wol, in plaats van te zien op de kudde?

Hebt u de handen van de boosdoeners niet gesterkt, Jer. 23: 14, door de goddelozen vrede te verkondigen?

Hebt u zich niet begeven tot fabelen of andere waardeloze woorden in plaats van tot stichting Gods, die in het geloof is? 1 Tim. 1: 4.

Als u een toehoorder bent:

Hebt u de predikant en het Woord dat hij preekt, niet tegengestaan, niet één woord?

Wie u ook bent, man of vrouw, vader of kind, werkgever of werknemer, overheidsdienaar of onderdaan, predikant of toehoorder?

Als u in één van deze dingen nalatig geweest bent, hebt u ook dit gebod gebroken:
Eert uw vader en uw moeder.

7.

Zonden tegen het zesde gebod.

Het zesde gebod is, *gij zult niet doodslaan.*

De zonden die hier verboden worden zijn:

Bent u naar anderen toe wel eens afgunstig geweest om hun rijkdom, hun gaven, hun eer en aanzien bij anderen?

Bent u anderen met uw gebaren niet tot aanstoot geweest, knersende over hen met uw tanden en tegen hen uw ogen scherpene? Job 16: 9.

Hebt u anderen niet geërgerd met woorden, door anderen te veroordelen, of uit te schelden, of kwaad voor kwaad te vergelden? 1 Petrus 3: 9.

Hebt u anderen met uw daden geen aanstoot gegeven door tegen de rechtvaardige, listige aanslagen te bedenken, Psalm 37: 12, of door iemand kwaad te doen?

Bent u niet zonder oorzaak boos geweest of gebleven op uw broeder, uw vervolgenheid altoos behoudende? Amos. 1: 11.

Hebt u zich niet verblijd als uw vijand viel, en u zich in uw hart verheugd als hij nederstruikelde? Spr. 24: 17.

Hebt u zichzelf geen kwaad gedaan door een onmatige vraatzucht, boosheid, door drinken en klinken, of door te zeggen in uw drift: och of ik gestorven ware? Num. 14: 2.

Met andere woorden. Hebt u geen twisten veroorzaakt, of op geen enkele manier de dood van uw naasten veroorzaakt?

Als u in één van deze dingen nalatig bent geweest, dan hebt u dit gebod, *gij zult niet doodslaan*, overtreden.

8.

Zonden tegen het zevende gebod.

Het zevende gebod is, *gij zult niet echtbreken.*

De plichten die hier vereist worden zijn:

Hebt u zich altijd naar ziel en lichaam rein bewaard, zowel voor uzelf als voor anderen?

De zonden die hier verboden worden zijn:

Hebt u zich niet verontreinigt met hoererie, sodomie, incest, overspel, veelwijverij, zelfbevlekking of door het natuurlijk gebruik te veranderen in het gebruik tegen nature? Rom. 1: 26.

Hebt u niet gezondigd door de verleidingen tot onreinheid, zoals in luiheid, vraatzucht, dronkenschap, slecht gezelschap, hoerachtige kleding, of welriekende kruiden?

Hebt u niet gezondigd met uw zintuigen, gebaren of woorden, door vuile reden die uit uw mond gaan? Ef. 4: 29.

Hebt u in uw hart geen plaats gegeven aan ophitsende lusten, onreine gedachten, schandelijke bewegingen?

Met andere woorden, hebt u zich niet ongepast, onmatig gedragen, of uw lichaam

schandalig misbruikt, of allerlei darterheid en wulpsheid gebruikt?

Die in één van deze dingen schuldig is heeft dit gebod overtreden: *gij zult niet echtbreken.*

9.

Zonden tegen het achtste gebod.

Het achtste gebod is, *gij zult niet stelen.*

De plichten die hier vereist worden zijn:

Hebt u altijd met alle ijver de welvaart van u en uw naasten bevorderd?

De zonden die hier verboden worden zijn:

Bent u niet dikwijls door oneerlijkheid aan uw bestaansmiddelen gekomen?

Hebt u zichzelf niet verarmd door luiheid, overdaad, of onnodige uitgaven?

Hebt u zichzelf en anderen niet tekort gedaan door niet te geven wat u had moeten geven?

Hebt u geen goederen van uw naaste gekregen of gehouden door bedrog of geweld en die niet terug gegeven?

Hebt u niet gestolen door woeker of onderdrukking, bedrog in het kopen of verkopen, wat een gruwel is voor de Heere?

Hebt u God niet beroofd van Zijn tienden en het offer door de kerk te beroven?

Met andere woorden. Hebt u niet op de één of andere manier uw naasten ernstig benadeeld?

Als u zich hieraan te buiten gegaan bent, bent u ook nalatig in dit gebod, *gij zult niet stelen.*

10.

Zonden tegen het negende gebod.

Het negende gebod is, *gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste.*

De plichten die hier vereist worden zijn:

Hebt u altijd zoveel als mogelijk de goede naam en faam van uzelf en uw naaste geprobeerd te verdedigen, naar waarheid en uit een oprecht geweten?

De zonden die hier verboden worden zijn:

Hebt u soms de leugen liefgehad, of gedaan? Openb. 22: 15.

Hebt u een kwaad gerucht veroorzaakt en gelasterd tot oneer van velen?

Hebt u anderen veroordeeld en daarbij de balk die in uw eigen oog is niet opgemerkt?

Hebt u zichzelf en anderen niet geveleid, door tot de goddelozen te zeggen, *gij zijt rechtvaardig?* Spr. 24: 24.

Hebt u niemand veroordeeld zonder getuigen, of geweigerd voor anderen te getuigen terwijl u de waarheid wist?

Hebt u geen liefdeloze gedachten over uw naasten gehad, of hen gesmaad?

Met andere woorden. Hebt u niet gelogen, hetzij uit gekstekerij, door instemming of tot verderf van een ander?

Hebt u hierin gefaald, dan hebt u dit gebod, *gij zult geen vals getuigenis spreken,* overtreden.

11.

Zonden tegen het laatste gebod.

Het laatste gebod is, *gij zult niet begeren*.

De plichten die hier vereist worden zijn:

Bent u ooit echt tevreden geweest met uw eigen uiterlijke omstandigheden?

Hebt u zich verblijd in de welvaart van de ander, en hield u van uw naaste als van uzelf?

De zonden die hier verboden worden zijn:

Hebt u soms geen slechte gedachten gehad in uw hart?

Hebt u soms geen vermaak gehad in het overdenken van het kwade?

Bent u nooit ontevreden geweest over uw eigen omstandigheden?

Hebt u dit nooit gevoeld, *een andere wet in uw leden, welke strijdt tegen de wet uws gemoeds?* Rom. 7: 23.

Met andere woorden, hebt u niet het één of ander begeerd dat van uw naaste was, of met uw gedachten, of door een daad?

Als u hier schuldig aan geweest bent, dan hebt u dit gebod, *gij zult niet begeren*, overtreden.

HET DERDE HOOFDSTUK.

Het tweede middel om aan de nieuwe geboorte te komen.

Na onderzoek (wat wel een dag of twee dagen werk zal zijn) is dit de volgende plicht, *uw belijdenis*.

Neem dan nu de lijst met zonden (of als uw ontwaakte geweten u ook nog van andere kan vertellen) die u weet begaan te hebben en die u óf in dit boek, óf op papier geschreven hebt. En kniel dan op uw knieën en spreid uw lijst uit voor het aangezicht des Heeren. Ik zeg, spreid uw lijst uit voor het aangezicht des Heeren, zoals Hiskia dat met zijn brieven deed. En lees ze dan met aandacht en belijd ze persoonlijk, zeggende: "O Heere, ik belijd dat ik deze zonde en alle andere zonden, zoals ik die geordend heb opgeschreven en ze voor Uw aangezicht liggen, bedreven heb. Aan al deze zonden ben ik schuldig, in het bijzonder aan die waar ik vermaak in had, mijn troetelzonden, mijn boezemzonden. (Let daarop en belijd ze nogmaals). Aan al deze zonden ben ik schuldig. En nu Heere, sta ik als voor Uw rechterstoel, ik arresteer mijzelf en beschuldig mijzelf en weet dat ik Uw toorn en gramschap op het allermeeft verdiend heb. Om één zonde hebt U Adam uit het paradijs geworpen, om één zonde hebt U de engelen uit de hemel verstoten, om één zonde hebt U een wereld vol mensen vernietigd en wat zal er dan van mij worden, die een wereld vol zonden bedreven heb?"

Blijf hier wat bij stilstaan en overdenk uw onwaardigheid. Och, dat ik zo dwaas, zo onverstandig, zo buiten zinnen kon zijn om deze zonden, deze menigvuldige zonden! te bedrijven. Och, dat ik door deze zonden zo'n heilige wet heb overtreden, zo'n goede en grote Majesteit heb vertoerd! Wat zal ik toch doen, als ik denk aan mijn boze wegen, krijg ik een walging aan mijzelf, ja, ik verfoei mijzelf in stof en as, Job 42: 6, om mijn ongerechtigheden en om mijn gruwelen, Ezech. 36: 31.

Tot besluit kunt u de tollenaar navolgen, hij durfde zijn ogen niet naar de hemel op te heffen, hij sloeg op zijn borst. Doet u ook zo en zeg met hem: *O God, wees mij zondaar genadig*, Luc. 18: 13.

HET VIERDE HOOFDSTUK.

1.

Het derde middel om aan de nieuwe geboorte te komen.

Na de belijdenis (die nog wel een dag werk kan zijn) is de volgende plicht die u betrachten moet, dat u aanwerkt op oprecht berouw en droefheid over uw zonden. Zoek daar naar en houd nooit op met zoeken, totdat u voelt dat uw hart in u versmelt. Leest tot dit doel geschriften¹⁸ die over de dood, het oordeel, de hel, het lijden van Christus en de vreugden van de hemel gaan.

Tot slot, (en dit houd ik voor het beste van alles) maak voor elke dag een vaste tijd om vol te houden om dit berouw van de Heere af te smeken. En val op die bestemde tijd neer op uw knieën, spreidt de lijst uit, beken, beschuldig, veroordeel en verdoem opnieuw uzelf.

Heeft u dit gedaan, smee dan de Heere of Hij u zo'n gehoorzaam en vlezen hart wil

---

¹⁸ Engelse noot: Van Sherlock over de dood en het oordeel. En Dr. Scot over het Christelijk leven

geven als Hij beloofd heeft in Ezech. 36: 26. *"Ik zal u een nieuw hart geven en zal een nieuwe geest geven in het binnenste van u. En Ik zal het stenen hart uit uw vlees wegnemen en zal u een vlezen hart geven."*

Zeg dan in uzelf: 'Is dit de belofte van de Heere? O Heere, wilt U dit in mijn hart werken, neem het stenen hart uit mijn vlees weg en geef mij een vlezen hart, een nieuw hart en een nieuwe geest.' Doe hier uw eigen gebed, wees niet bekommerd om de woorden, laat slechts uw woorden de oprechte stem van uw hart zijn. En om u gewilliger te maken, moet u zuchten en steunen en op uw borst slaan, bovenal moet u bidden en roepen met een onuitsprekelijke heftigheid en vurigheid.

Als u dit gedaan heeft en de Heere heeft u nog niet verhoort, bid dan de volgende dag opnieuw, ja, neem u voor dat u nooit zult ophouden met bidden totdat de Heere u uit genade verhoort, totdat Hij u doet voelen dat uw hart van binnen in u versmelt. Ja, (misschien) totdat u uw tranen langs uw wangen ziet lopen, vanwege uw zonden. De Heere zal u (misschien) de eerste maal of de tweede maal horen. Of zo niet, blijf aanhouden, uw verzoek is rechtvaardig en het ernstig aanhouden zal de overhand krijgen. Ja, ik kan u zeggen, uw standvastige begeerte naar droefheid is al een trap van godzalige droefheid en de Heere zal die zonder twijfel vermeerderen, als u een tijd lang hartelijk smeekt.

2.

De eerste reden om zo bedroefd te zijn.

Dit moet gebeuren, omdat er zonder weeën geen geboorte volgt. De arbeid van een zonde-rouwend mens (zegt Augustinus) is als de weeën of de pijn van een vrouw in barensood. Zoals er nu geen geboorte is zonder weeën vooraf, zo is er geen oprecht berouw zonder enige verschrikkingen van de wet en benauwdheden van het geweten. *"Gij hebt niet ontvangen de Geest der dienstbaarheid wederom tot vreze,"* zegt de apostel, Rom. 8:15. En wat laat ons dit anders zien, dan dat zij dit eertijds ontvangen hadden? Wanneer?

Wel, in de eerste voorbereiding tot hun bekering. Toen was het dat Gods Geest door de wet hen zodanige getuigenis gaf van hun dienstbaarheid, dat Hij hen deed vrezen. En zo is het werkelijk met ieder mens in zijn eerste bekering, zijn berouw moet het hart prikkelen, verbrijzelen, breken, scheuren en de smartelijke weeën (als van een vrouw in barensood) voelen, voor er een nieuwe geboorte, of een nieuw schepsel voortgebracht kan worden.

3.

De tweede reden om zo bedroefd te zijn.

Nogmaals, zonder oprecht en hartelijk berouw geen Christus. Hierom heeft God eerst de ogen van onze voorouders geopend om hen hun zonde en ellende te doen zien en gevoelen, Gen. 3: 7 voor hij hen Christus beloofde, vers 15. Hierom heeft Johannes de Doper, (zegt Chrysostomus) het gemoed van zijn toehoorders, eerst ernstig beangst gemaakt met de schrik van het oordeel en de verwachting van de pijniging, en met het noemen van een bijl en hun verwerping en de aanneming van andere kinderen, en met de straf te verdubbelen, namelijk van afgehouden en in het vuur geworpen te worden. En toen hij hen zo met alles getemd had en hun hardnekkigheid besnoeid, maakte hij tenslotte de Christus bekend.

Dan (zegt Mesculus) wordt Christus op de gepaste tijd geopenbaard, als door de

verkondiging van boetpreken, het gemoed van de mensen doorstoken is, en zij met een verlangen naar de genadige rechtvaardigheid van Christus vervuld zijn.

Of, zoals Calvijn zegt: 'aan wie is Christus anders beloofd dan aan hen alleen die vanwege het gevoel van hun zonden verootmoedigd en schaamrood zijn?'

Dit is zeker, het eerste waardoor wij tot Christus komen, is, dat wij onze ellendige toestand buiten Hem opmerken en erkennen. Niemand zal tot Christus komen tenzij dat hij hongerig is. Niemand zal het juk van Christus op zich nemen, tenzij dat hij de last van het juk van satan kent en voelt. Hierom moet een ieder door dreigementen en weeën en slagen in het geweten verbrijzeld worden, zodat hij aan zichzelf gaat wanhopen en tot Christus zal vluchten.

4.

De derde reden om zo bedroefd te zijn.

Nogmaals zonder hartelijke droefheid geen geestelijke troost: *Wij moeten ons eerst voor de Heere vernederen en dan zal Hij ons verhogen*, Jacob 4: 10. Het is wel zeker dat Christus gezalfd werd om een blijde boodschap te brengen, maar aan wie? Aan de zachtmoedigen, de gebrokenen van hart, de gevangenen en de gebondenen, Jesaja 61. God stort de olie van Zijn genade niet uit dan alleen in gebroken vaten. God verleent nooit gegronde troost dan alleen daar waar Hij vernedering en berouw vindt.

Gods woord laat zien dat er drie trappen zijn in het werk aan het hart van Zijn uitverkorene.

1. Eerst komt het de mens ter ore als het gedruis van vele wateren, een geweldig groot en vermengd gedruis, dat doorgaans noch schrik, noch vreugde aanbrengt. Maar toch, verwondering en een erkennen van een buitengewoon geweld, meer dan menselijke macht. Dit is de kracht die velen, toen zij Christus hoorden, voelden toen zij zich versloegen over Zijn leer. Want Hij leerde hen als machthebbende. *Wat nieuwe leer is deze? Nooit heeft een mens also gesproken, gelijk deze mens*. Marc. 1: 22, 27, Luc. 4: 32, Joh. 7: 46.
2. De volgende werking is de stem van donder, die niet alleen verwondering maar ook vrees met zich meebrengt. Dit vervult de oren niet alleen met een geluid en het hart met ontsteldheid, maar doet bovenal het geweten schudden en schrikken.
3. De derde werking is het geluid van een harp, zodat het Woord het geweten niet alleen met verwondering en met schrik slaat, maar die ook uiteindelijk met een lieflijke vrede en vreugde vervult.

Hoewel de twee eerste trappen er zonder de laatste kunnen zijn, niemand voelt echter de laatste voor hij ook de twee eerste in enige mate gevoeld heeft.

(Calvijn over Jesaja 41 en Forbes over Openbaring).

Het is terecht in 'enige mate', hoewel het wel zo is dat hoe dieper het gevoel van de ellende doorgaans is, hoe zoeter het gevoel van genade en barmhartigheid is.

In onze doodstaat en zorgeloosheid vóór de bekering (zegt een andere auteur, Bolton in *'een ontroerd geweten'*) wordt God genoodzaakt wet, zonde, geweten, satan, het diepe gevoel van onze verfoeilijke en vervloekte toestand op ons los te laten en zelfs het vuur van de hel in onze zielen te ontsteken, zodat wij hierdoor opgewekt en naderhand des te zoeter verkwikt en hoger verheven mogen worden. Want na de allerswaarste arbeid volgt de aller-zoetste slaap, na de allergrootste stormen het kalmste weer. Geheiligde bekommelingen en verschrikkingen maken de aller-zoetste vrede.

En het waaien van deze winden maakt dat de bomen van Gods Eden des te vaster wortelen.

HET VIJFDE HOOFDSTUK.

1.

De middelen om van de weeën van de nieuwe geboorte verlost te worden.

En nu, als u (door Gods zegen) deze droefheid en het smelten van het hart voelt, is het volgende dat u doen moet naar genezing zoeken. Deze genezing vindt u in de volgende middelen:

- 1. Een gezicht van Christus.*
- 2. Een verlangen naar Christus.*
- 3. Een vertrouwen op Christus.*
- 4. Een gehoorzaamheid aan Christus.*
- 5. Het zoeken en verwerven van troost in Christus.*

U zult zeggen, deze geneesmiddelen zijn werkelijk parels, maar hoe kom ik er aan? Ik antwoord, door toe-eigening van de beloften. En daar elk geneesmiddel zijn eigen bijzondere uitwerking heeft, zal ik ze u ordelijk aantonen, u moet ze slechts op uzelf toepassen. Het is genoeg dat een dokter de medicijnen voorschrijft, uw eigen lichaam moet ze innemen. Zo is het ook met deze medicijnen, u moet ze op uzelf toepassen, als u wilt dat uw ziel gezond wordt.

2.

1. De beloften die dit gezicht van Christus doet verwerven.

De eerste trap of geneesmiddel die uw droevige ziel troost toebrengt, is het gezicht van Christus, en om dit gezicht te verwerven, hebt u deze beloften.

Matth. 1: 21, "En gij zult Zijn Naam heten Jezus. Want Hij zal Zijn volk zaligmaken van hun zonden."

Luc. 2:10,11, "Zie, ik verkondig u grote blijdschap die al den volke wezen zal; namelijk dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus de Heere in de stad Davids."

Joh. 1: 29, "Zie, het Lam Gods, Dat de zonde der wereld wegneemt."

Joh. 3: 16, "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe."

Joh. 3: 17, "Want God heeft Zijn Zoon niet gezonden in de wereld opdat Hij de wereld veroordelen zou, maar opdat de wereld door Hem zou behouden worden."

Rom. 3: 25, "Welken God voorgesteld heeft tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed."

1 Kor. 1: 30, "Christus Jezus is ons geworden wijsheid van God, tot rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing."

1 Tim. 1: 15, "Dit is een getrouw woord en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om de zondaren zalig te maken."

Heb. 13: 12, "Jezus, opdat Hij door Zijn eigen bloed het volk zou heiligen, heeft

buiten de poort geleden."

1 Joh. 2: 1,2, "Indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus de Rechtvaardige, en Hij is een verzoening voor onze zonden en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der gehele wereld."

Openb. 5: 9, "Gij zijt geslacht en hebt ons Gode gekocht met Uw bloed, uit alle geslachten en talen en volken en natiën."

Al deze schriftplaatsen zeggen u, dat zolang u een zondaar bent, u ook een Zaligmaker hebt. Als u ze slechts uzelf toe-eigent, zullen zij u zeker brengen tot de eerste trap, het eerste geneesmiddel voor uw ellende, namelijk *het gezicht van Christus*.

3.

2. *Hoe de beloften een verlangen naar Christus werken.*

U zou kunnen zeggen, 'ik zie Christus en ik zie dat Zijn Persoon en dood en bloedstorting, dierbaar en heilzaam zijn. Maar hoe kan Hij de mijne worden? Hoe zal ik kunnen weten dat Hij mijn Zaligmaker is?'

Ik antwoord: u moet naar Hem hongeren en dorsten. Deze begeerte, dit verlangen is de tweede trap. En om u tot deze plicht aan te sporen, moet u aan deze beloften denken.

Jesaja 55: 1, "O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk."

Matth. 5: 6, "Zalig zijn die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid. Want zij zullen verzadigd worden."

Joh. 7: 37, 38, "En op de laatste dag zijnde de grote dag van het feest stond Jezus en riep, zeggende, Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke. Die in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn buik vloeien."

Openb. 21: 6, "Ik zal de dorstige geven uit de fontein des water des levens voor niet."

Openb. 22: 17, "Die dorst heeft, kome, en die wil, neme het water des levens om niet."

Psalm 63: 2, "O God, Gij zijt mijn God, ik zoek U in de dageraad, mijn ziel dorst naar U; mijn vlees verlangt naar U in een land, dor en mat, zonder water."

Psalm 145: 19, "Hij doet het welbehagen dergenen die Hem vrezen."

Al deze Schriftplaatsen kunnen in u een dorst naar Christus opwekken, die zeer heilzame en zielsbehoudende fontein, geopend voor het huis Davids en voor de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde en tegen de onreinheid. Zachar. 13: 1.

4.

3. *De beloften verwerven een vertrouwen op Christus.*

En toch zou u nog kunnen zeggen, 'ik heb werkelijk dorst, maar ik durf niet te drinken.

Ik verlang wel, maar ik durf niet te naderen, om Christus aan te grijpen.'

Hoe zo?

'Ik ben (zegt u) geheel ellendig en onwaardig, een goddeloos mens en mijn zonden zijn van een scharlaken rode kleur.'

Het is waar, als u zich nog in uw zonden wentelt, en u zou zich inbeelden deel aan Christus te hebben, u zou geloven dat Christus uw rechtvaardigheid is, terwijl u nog geneigd bent in de zonden door te gaan of daar aan vast te houden, dat zou werkelijk een zeer vervloekte en gruwelijke brutaliteit zijn. Maar als al uw zonden een zware last zijn, iedere belofte een wereld vol goud is en het u oprecht te doen is om een nieuw leven te leiden, daar mag men vrijmoedig zijn. Men mag?

Ja, men *moet*. Als u zucht en steunt onder de zonde, als u naar Christus verlangt, eigen u dan deze beloften toe en zij zullen u kracht geven om ze op de Steenrots te leggen,

Christus als de uwe aan te nemen, uw zondige ziel op de bloedige wonden van Jezus te werpen en met vertrouwen te rusten aan de boezem van Zijn liefde.

Merk op:(zegt een hedendaagse schrijver)

Jezus Christus houdt open hof voor alle hongerige en dorstige zielen.

Openb. 22: 17, "Die dorst heeft kome en die wil, neme het water des levens om niet."

Of als een open hof niet past zonder uitnodiging, hoor Hem roepen:

Matth. 11: 28, "Komt herwaarts tot mij allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven."

Of als een uitnodiging niet past zonder uitroep, hoor Hem uitroepen:

Joh. 7: 37, 38, "Jezus stond en riep, zeggende: Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke, die in Mij geloofd, gelijkerwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn buik vloeien."

Of als u het vermoeden hebt dat u op uw eigen kosten zult moeten komen en met gevulde handen, hoor hoe Hij in tegendeel tot twee of drie maal toeroept.

Jesaja 55: 1, "O alle gij dorstigen, komt tot de wateren en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja, komt, koopt zonder geld en zonder prijs wijn en melk."

En zeg toch niet, in plaats van dat ik met gevulde handen kom, breng ik een wereld vol goddeloosheid mee in mijn hart en ik vrees dat mijn zonden mij zullen beletten dat ik aangenomen word.

Nee, (zegt Hij alweer)

Jesaja 55: 7, "De goddeloze verlate zijn weg en de ongerechte man zijn gedachten, (en dit is uw wens, uw toestand) en hij bekere zich tot de Heere, zo zal Hij Zich zijner ontfermen en tot onze God, want Hij vergeeft menigvuldiglijk."

Of als dit alles u niet overtuigd zonder een plechtige nodiging, zie dan eens hoe de Heere des hemels Zijn gezanten uitzendt om u te bewegen en te bidden om toch binnen te komen.

2 Kor. 5: 20, "Zo zijn wij dan gezanten van Christuswege, alsof God door ons bade; wij bidden van Christuswege: Laat u met God verzoenen."

Of, als Hij met Zijn liefde niets kan bereiken, zie, Hij gebiedt u:

1 Joh. 3: 23, "En dit is Zijn gebod, dat wij geloven in de Naam van Zijn Zoon Jezus Christus."

Of, om u nog meer naar Christus te drijven, gebiedt Hij u niet alleen maar Hij dreigt u ook.

Hebr. 3: 18, "En welken heeft Hij gezworen, dat zij in Zijn rust niet zouden ingaan, anders dan degenen die ongehoorzaam geweest waren?"

Wat is er meer te doen aan Zijn wijngaard?

Ten eerste, houd Hij open hof om hen welkom te heten.

Ten tweede, Hij nodigt.

Ten derde, Hij roept uit.

Ten vierde, Hij biedt aan, u zonder geld of penning vrij te houden.

Ten vijfde, Hij verantwoordt Zich.

Ten zesde, Hij ontbiedt.

Ten zevende, Hij gebiedt.

Ten achtste, Hij dreigt.

Hoor wat de auteur (Bolton) uit de hiervoor genoemde zaken besluit.

Hoe onbarmhartig is die mens voor zijn eigen gewonde geweten, die in zijn ergste geestelijke dorst niet te bewegen noch over te halen is door deze acht koorden, om tot zijn behoud te drinken uit de fontein van het water des Levens, en zich met

vertrouwen en troost te werpen in de armen van de Heere Jezus? Ja, hoe is het mogelijk dat dit alles, of zelfs maar iets daarvan, een verslagen hart niet doet geloven, dat iemand die zijn zonden zat en moe is, het eeuwige behoud van zijn ziel niet aan de Heere des Levens toevertrouwd?!

5.

4. *De beloften werken gehoorzaamheid aan Christus.*

Nu zou u kunnen zeggen, *ik heb mezelf op Christus geworpen, is dit alles wat mij te doen staat?*

Nee, daar is nog een andere trap. Hij moet niet alleen uw Heiland zijn, maar ook uw Man. U moet Hem lief hebben en Hem dienen, Hem eren en Hem gehoorzamen. U moet niet alleen staan naar vergeving van zonde en naar verlossing van de hel, maar ook naar reinheid en nieuwe gehoorzaamheid, naar het vermogen om iets te doen of te lijden om Christus' wil.

En om u aan te sporen tot deze plicht, moet u denken aan deze beloften:

Matth. 7: 21, "Niet een iegelijk die tot Mij zegt, Heere, Heere, zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen, maar die daar doet de wil Mijns Vaders, die in de hemelen is."

Matth. 11: 29, "Neemt Mijn juk op u en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart, en gij zult rust vinden voor uw zielen."

Matth. 16: 24, "Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf en neme zijn kruis op en volge Mij."

2 Korinthe 5: 15, "Hij is voor allen gestorven, opdat degenen die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar Dien Die voor hen gestorven en opgewekt is."

2 Korinthe 5: 17, "Indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel, het oude is voorbij gegaan, zie, het is alles nieuw geworden."

1 Joh. 1: 6, 7, "Indien wij zeggen dat wij gemeenschap met Hem hebben, en wij in de duisternis wandelen, zo liegen wij, en doen de waarheid niet. Maar indien wij in het licht wandelen, gelijk Hij in het licht is, zo hebben wij gemeenschap met elkander en het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonde."

1 Joh. 2: 5, 6, "Zo wie Zijn Woord bewaart, in dien is waarlijk de liefde Gods volmaakt geworden. Hieraan kennen wij dat wij in Hem zijn. Die zegt dat hij in Hem blijft, dit moet ook zelf alsoo wandelen, gelijk Hij gewandeld heeft."

1 Joh. 3: 6, 9, "Een iegelijk die in Hem blijft, die zondigt niet. Een iegelijk die uit God geboren is, die doet de zonde niet, want Zijn zaad blijft in hem, en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren."

1 Joh. 3: 24, "Die Zijn geboden bewaard, blijft in Hem en Hij in dezelve. En hieraan kennen wij dat Hij in ons blijft, namelijk uit den Geest, Die Hij ons gegeven heeft."

1 Joh. 5: 18, "Wij weten dat een iegelijk die uit God geboren is, niet zondigt. Maar die uit God geboren is, bewaart zichzelf, en de boze vat hem niet."

Al deze schriftplaatsen nodigen u uit om het heilige pad te betreden en onder de banier van Christus te strijden tegen de wereld, het vlees en de duivel, tot het einde van uw leven.

6.

5. *De beloften verwerven troost in Christus.*

Nog eens kunt u zeggen, 'Ik ben oprecht vernederd geweest over het gevoel van de

zonde en het gevoel van de ellende en ik heb berouw over de zonde. Ja, ik heb uitgezien, gedorst en gekreund naar mijn Heiland. Ik heb me voorgenomen Hem te gehoorzamen, maar ondanks dat komt er geen troost.'

Dit kan zo zijn. Maar hebt u God geloofd en geprezen om dit wonderwerk, deze nieuwe geboorte die in u is gewerkt? Zo ja, dan wordt er nog een ander plicht verwacht van hen die oprecht dierbaar en behaaglijk in des Heeren oog zijn, en dat is wachten. Even goed raad ik u aan zich te schikken naar deze kostbare beloften. Vestig met een stellige overdenking en vurig gebed uw ziel daarop. En als u de voorwaarden van de beloften gewaar wordt, dat ze door Gods genade in u gewerkt zijn, dan mag u in uw ziel vast verzekerd zijn van die genade, zoals die nadrukkelijk bij de beloften is inbegrepen, Leviticus 26: 40-42 en 44, "*Indien zij hun ongerechtigheid belijden, hun onbesneden hart gebogen wordt, dan zal Ik gedenken aan Mijn verbond. Want Ik ben de Heere hun God.*" De voorwaarde is, te belijden en zich te buigen. En als u dit doet, is het verbond vast, de Heere is uw God.

Job 33: 27, 28, "*Indien iemand zegt: ik heb gezondigd en het recht verkeerd, hetwelk mij niet heeft gebaat. Maar God heeft mijn ziel verlost, dat ze niet voere in het verderf. Zodat mijn leven het licht aanziet.*" De voorwaarde is dat iemand zegt: *Ik heb gezondigd.* Als uw hart dit in oprechtheid en waarheid zo zegt is de belofte vast, God zal uw ziel verlossen van de hel en u zult het licht van de hemel aanzien.

Psalm 51: 19, "De offeranden Gods zijn een gebroken geest. Een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God, niet verachten."

Spr. 28: 13, "Die zijn overtredingen bekent en laat, zal barmhartigheid verkrijgen."

De voorwaarde is, *de zonde belijden en laten.* En als u dit doet, zo zeker als God Gó is, zult u barmhartigheid verkrijgen.

Jesaja 57: 15, "Alzo zegt de Hoge en Verhevene: Ik woon in de hoogte en in het heilige, en bij dien die van een verbrijzelde en nederige geest is, opdat Ik levend make de geest der nederigen en opdat Ik levend make het hart der verbrijzelden."

Jesaja 61: 1, "De Geest des Heeren is op Mij, omdat de Heere Mij gezalft heeft, om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen. Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart."

De voorwaarde is, zachtmoedig en gebroken van hart te zijn en als dit uw toestand is, dan komt u de blijde boodschap toe, en is Christus gezonden om uw gebroken hart te verbinden in een bundeltje van vrede.

Jeremia 31: 19, 20, "Zekerlijk, nadat ik bekeerd ben heb ik berouw gehad, (zegt Efraïm) en nadat ik mijzelf ben bekend gemaakt, heb ik op de heup geklopt; ik ben beschaamd, ja ook schaamrood geworden, omdat ik de smaadheid mijner jeugd gedragen heb. Daarom rommelt Mijn ingewand over hem, spreekt de Heere, Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen."

De voorwaarde is berouw te hebben, beschaamd en schaamrood te zijn. Als uw toestand is zoals bij Efraïm, zal God ook zo voor u zijn, Zijn ingewand rommelt over u. Hij zal Zich zeker over u ontfermen.

Matth. 5: 6, "Zalig zijn die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden."

De voorwaarde is te hongeren en te dorsten naar de gerechtigheid van Christus. Als u dit doet, dan bent u zalig, door de mond van onze Heiland.

Matth. 11: 28, "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt en Ik zal u rust geven."

De voorwaarde is, vermoeid en belast te zijn door de zonden, en als het zo met u gesteld is, Gods woord is waarachtig, u zult rust hebben, geestelijk en eeuwig.

Openb. 21: 6, "Ik zal de dorstige geven uit de fontein van het water des levens voor

niet."

De voorwaarde is, te dorsten naar de hemelse stromen van Gods gunst en Christus' heilzame bloed. En als u dit doet, dan hebt u deel aan die zuivere rivier van het water des levens, "voortkomende uit de troon Gods en des Lams," Openb. 22: 1.

Al deze schriftplaatsen zijn zo vol troost, dat als u ze uitperst met de hand van het geloof, het niet anders kan of er komt een zoete sap uit voor uw benauwde ziel.

7.

Het middel om de hiervoor genoemde beloften uzelf toe te eigenen.

Ik heb aan het begin gezegd dat het genoeg was dat ik de medicijnen bereid, maar dat u ze moet innemen. Als u schroomt om het uwe te doen, zal ik u enkele middelen voorstellen om u aan te zetten tot het volbrengen van deze plicht.

Neem dan de beloften en draag ze op (zoals u deed met de lijst van uw zonden) voor God. Kniel voor Hem neer en smeeke God omwille van uw Heiland, dat Hij uw hart nijgt om die beloften te geloven. Wordt u afgewezen, bidt nogmaals en nogmaals, ja neem u voor om nooit te bidden zonder te vragen of het de Heere wil behagen, u het leven van deze beloften enigszins te laten voelen.

En als u voelt dat sommigen daarvan geest en leven voor u zijn, als u voelt (door een zekere smaak) dat de vreugden van de Heilige Geest op u zijn uitgestort, o gelukkig mens, dat u ooit geboren werd! Dan bent u (naar uw eigen weten) inderdaad opnieuw geboren, dan hebt u zonder twijfel dit allerheiligste werk verricht van het ondergaan van de nieuwe geboorte en dan hebt u oorzaak, (want u kunt niet anders) om voor God lofzangen te zingen, dag en nacht, zonder einde, zolang u op de wereld bent. Zo waarachtig is het wat Christus zegt: "*Zalig zijn die treuren, want zij zullen vertroost worden,*" Matth. 5: 4.

8.

De conclusie.

Aan het einde wil ik tot u, aan wie ik dit werk opgedragen heb, dit nog zeggen.

Het is nu een jaar geleden sinds ik voor het eerst bij u kwam, en hoe de Heere door mij gewerkt heeft, is u het best bekend. Wat mij betreft, als ik wist dat er slechts één arme ziel onder u waarachtig bekeerd was, door mij, door zo'n zwak, onwaardig instrument, dan zou ik mezelf zeer gelukkig achten met die ziel, dan ben ik rijk betaald voor mijn moeite. Ik weet dat noch Paulus, noch Apollos dit kan doen, tenzij dat God de wasdom geeft. Maar even goed moet ik, met Paulus tot u zeggen, dat mijn begeerten daarop gericht zijn. Ik heb sinds mijn komst 'gearbeid en wederom gearbeid u te baren, opdat Christus een gestalte in u krijgje.' En wat is de vrucht daarvan? In Jesaja zegt de Heere, '*zou Ik de baarmoeder openbreken en niet genereren?*'

En heb ik u bearbeid te baren en niet één van u gegenereerd? God verhoede dat.

Ik moet bekennen, (zeer geliefden) dat ik veel vriendschap van u ondervonden heb, nu, om Gods wil, doe mij nog deze ene blijk van gunst, geef mij ten minste één ziel onder u, zodat ik die God mag opofferen. O, wat zou u mij dan uw vriendschap doen blijken! Al de rijkdom in uw stad, al de vermeerdering van uw goederen, alles dat u hebt, of ooit hebben zult, zal mij nooit zoveel goed doen in de dag van de Heere Jezus, als deze ene gunst die ik u vraag. Dan zou ik kunnen zeggen, "Heere, ik heb de vruchten van mijn arbeid in deze stad niet verloren, ziehier, deze ziel die blinkt in heerlijkheid, die ik door Uw kracht bekeerd heb. Ziehier, de ziel van deze en die

personen die door Uw genade en mijn dienst tot U bekeerd werden."

Als dit zo mocht zijn, och zeer geliefden, dan zou u mij altijd prijzen en ik zou u altijd prijzen en wij zouden God altijd prijzen, voor dit zo genadige en prijzenswaardige werk.

Nu de Heere geve u in genade een gezicht van uw zonden en een waarachtig berouw over uw zonden. En was het niet eerder, laat het dan nu op deze dag zijn. De Heere drukke deze dag Zijn zegel op u.

De tijd gaat door, ik heb slechts een korte tijd over om tot u te spreken. Laat dan tot een afscheid, deze laatste woorden dieper in uw harten zinken. Als u alles zou doen wat ik van u gedaan zou willen hebben, dan kan ik niet meer wensen, dan dat u bij deze vernedering of dit berouw goedheid en liefde wilde voegen. Het eerste bent u God schuldig en het tweede uw naasten, door het eerste kunt u nieuwe schepselen worden, door het tweede oprechte christenen, van één gemoed, één hart en één ziel, zoals in de begintijd van de kerk.

Werkelijk, het is niet mogelijk dat wij vergeving van zonden hebben, zonder bij het gezelschap der heiligen te horen.

Het is een slechte zaak te horen van de vele scheuringen en verdeeldheden in onze kerk, in het koninkrijk, in steden en gezinnen. Bidt om de vrede van Jeruzalem, wel moeten ze varen die u beminnen. En laat ons bidden (zoals het ook zo dringend nodig is) om onze eigen vrede onder elkaar.

U komt nooit tot de tafel des Heeren, of deze les wordt u in het nodigen voorgehouden, u die van harte berouw en leed over uw zonden hebt en uw naasten liefde en barmhartigheid toedraagt. Hier is het beide, boete tot God en liefde tot uw naasten.

Wat mij aangaat, ik wens dat zelfs mijn hartenbloed, de verdeelheid van Ruben (waar over grote onderzoekingen van het hart zijn) in deze stad en in deze kerk, beteren kon. Ik zal niet meer zeggen, maar besluiten met de woorden van de apostel: *Voorts broeders, zijt blijde, wordt volmaakt, zijt getroost, zijt eensgezind, leeft in vrede en de God der liefde en des vredes zal met u zijn.*

**DE LERINGEN EN ONDERWIJZINGEN
IN HET BIJZONDER IN DE HANDEL EN WANDEL
VAN EEN MAN IN DE DAAD VAN DE
NIEUWE GEBOORTE.**

Een traktaat, als een vervolg op het voorgaande.

DE OORZAAK VAN DIT TRAKTAAT

Tot hiertoe hebben wij u voorgedragen de leer en toe-eigening van de nieuwe geboorte die de ziel behoudt. Maar er zijn sommigen van wie het hart zo van staal is, dat dit alles op hen niets kan uitwerken. Als deze mensen nog meer begeren (en begeren moeten zij, of anders zijn zij niet te helpen) dan heb ik tot bevordering van hen een voorbeeld van iemand die het in de praktijk bracht, een practizijn.¹⁹

Het was voor Caesar een grote eer dat hij zijn soldaten steeds kon gelasten te komen. En ik denk dat als de mensen maar vele Caesars of leidslieden hadden in deze praktische punten, dat er meer navolgers zouden zijn. Een eenvoudige leer kan sommigen overreden, persoonlijk onderwijs kan er meer overreden, maar een goed voorbeeld doet het allermeest.

Al is het dan dat ik, aangaande de nieuwe geboorte, de leer voorgesteld heb in preken en onderwijzingen in het aanhangsel. Eén ding ontbreekt er echter, wat nog meer zou kunnen uitwerken dan één van beide, namelijk *de praktijk of uitoefening* van een heilig persoon in dit noodzakelijke werk. En welke heilige persoon?

Wie heeft er meer over deze stof geschreven dan **Thomas Hooker**?

Er wordt getuigd van de godvruchtige leraar **Robbert Bolton**, dat, wat hem zelf betref, hij tot zijn troost op zijn doodsbed kon verklaren, dat hij nooit enige godvruchtige leer geleerd had of die had eerst op zijn eigen hart haar werking gehad.²⁰ Hetzelfde, dat vertrouwd ik vast, deed deze persoon, Thomas Hooker ook. Het leek mij daarom raadzaam, zijn boeken²¹ in dit aanhangsel niet alleen in het kort samen te vatten, maar ook - en dat nog op een meer bijzondere wijze - u (wie u ook bent) voor te dragen die voornaamste, krachtige, bewogen uitdrukkingen van de mens in zijn ziel in de wedergeboorte, als een navolgenswaardige zaak.

Deze uitdrukkingen, waar ik voornamelijk op zie, worden als u er op let, altijd in de *eerste persoon*, *ik* voorgesteld. En ik geloof vast dat ze niet geveinsd waren, maar dat hij ze in zijn eigen hart en ziel gevoeld heeft. Wat ontbreekt er nog?

Als óf de leer in het eerste deel, óf de onderwijzing in het tweede, óf de oefening in het derde deel van het boek (dat het meest uit oefeningen bestaat) op uw zielen zouden werken, dan hoop ik dat iets hiervan of alles, u zal brengen ván de weg van het verderf tot het christendom en van de staat van de natuur tot het Koninkrijk van de genade.

HET EERSTE HOOFDSTUK.

---

¹⁹ Die de praktijk beoefend

²⁰ Mr. Bolton's begrafenisrede door Mr. Estwick

²¹ Van Bolton

De voorbereiding van de ziel.

Voordat de ziel deel kan hebben aan de verdiensten van Christus (om de woorden van de auteur zonder enige verandering te volgen) worden twee dingen vereist:

Ten eerste: Een voorbereiding om Christus te ontvangen en aan te nemen.

Ten tweede: Een inenten van de ziel in Christus.

Dat er een voorbereiding moet zijn, is de eerste grond die wij noemen. En hierin hebben wij aan te merken.

1. *De materie,*
2. *De manier en*
3. *Het middel van deze voorbereiding.*

1. Wat de materie betreft.

De ziel van een zondaar moet voorbereid worden voor hij Christus kan aannemen. Als koningen ergens naar toe gaan, zenden zij hun dienaren vooruit om hen een plaats te bereiden. Zal Christus (de Koning der Heiligen) in de ziel komen, dan moet er een voorbereiding zijn voor Hij inkomt. En dat zeer terecht, want Hij is niet zomaar een mens, of een algemeen persoon, maar een Koning, een Koning der ere. David heeft dit ingezien en kon zijn ziel opwekken: (zo mogen wij zijn poorten en deuren uitleggen) "Heft uw hoofden op, gij poorten en verheft u gij eeuwige deuren; opdat de Koning der ere inga," Psalm 24: 7. Alsof hij zeggen wilde, *'Heft u op liefde, vreugde, hoop, doet open, maak ruimte, want de Heere komt. Maar "wie is de Heere? De Heere sterk en geweldig; de Heere geweldig in de strijd;"* vers 8. En daarna klopt hij nog eens aan: *Heft uw hoofden op, gij poorten, ja heft op gij eeuwige deuren, opdat de Koning der ere inga!"* Alsof hij zeggen wilde: Hoe? Zal de Heere kloppen? Zal de Koning der ere voor de deur blijven staan? Doe haastig open en maak alle voorbereidingen!

2. De manier van deze voorbereiding bestaat uit deze drie stukken:

- 1. Eerst verbreekt de ziel dat verbond dat hij tevoren met de verdorvenheden had gemaakt en bewaart zichzelf voor Christus.
- 2. De ziel wil graag ruimte voor Christus Jezus maken en laat Hem verdelgen alles wat tegen Hem is.
- 3. De ziel wil dat God over alles heerst, niet alleen over het oog of de hand, de tong of het hart, maar over de gehele mens. Zij opent alle poorten en begeert dat Christus komt en al de sleutels van het huis neemt.

3. Het middel tot deze voorbereiding is de krachtige bediening van het Woord, zoals God die tot dit werk gesteld heeft. En het openbaart zich in deze drie zaken:

1. Dat men in een bijzondere toe-eigening, met ijver, de waarheid aan de ziel van de mensen toepast.
2. Dat men de waarheid door deugdelijke argumenten en duidelijke bewijzen in de Schrift bevestigt.
3. Dat er een geestelijke vurigheid in het hart en in de genegenheden van de prediker is die overeenkomt met wat hij het volk mededeelt.

En deze krachtige bediening werkt in de ziel:

- Door te openbaren wat er in het hart van de mens is, zodat de ziel gaat zien wat ze daarvoor nooit zag en zo wordt ze stilgezet.
- Door de ziel zover te brengen dat ze een ontzag krijgt voor de zonde, zodat ze zich met de zonde niet meer durft in te laten als voorheen.

Als een ziel deze middelen voor een tijd genoten heeft en nog niet geschikt en voorbereid is, is daar een ernstig vermoeden dat God die ziel nooit iets goeds zal geven. Ga dan naar huis (als er zulke mensen zijn). Redeneer met uw eigen ziel en argumenteer met uw eigen hart als volgt.

"Heere, waarom ben ik nog niet verootmoedigd en voorbereid!? Zullen dan vermaningen nooit voor mij gelden? Zullen verschrikkingen en bestraffingen mijn hart nooit vermorzelen? Ik heb preken gehoord die zelfs de stenen waar ik op stond zouden doen daveren en de plaats waar ik zat zich bewegen, zelfs het vuur van de hel heeft in mijn aangezicht geflikkerd. Ik heb zelfs de plagen van de hel gezien. En als er iets is dat mij voordeel geven kan, waarom dan niet die waarschuwingen, onderwijzingen, vermaningen en bestraffingen die ik zo dikwijls gehad heb? Ik heb al zoveel krachtige middelen gehad als er zijn kunnen, en tot nog toe hebben ze geen nut gedaan."

De Heere zij zo'n arme ziel genadig, de Heere bekere het hart van zo'n arme zondaar, opdat hij toch eenmaal de barmhartigheid aanvaarden mag.

HET TWEEDE HOOFDSTUK.

1.

De algemene omstandigheden van de voorbereiding aan Gods zijde.

Om dit verder uit te werken zullen we in deze voorbereiding op twee zaken letten.

- Ten eerste, de algemene omstandigheden.
- Ten andere, de wezenlijke delen.

De algemene omstandigheden zijn tweeërlei, sommigen aan Gods zijde, sommigen aan de zijde van mensen.

Aan Gods zijde zijn het deze:

1. Het aanbod van Christus en Zijn genade.
2. De voorwaarde van dit aanbod.
3. De gemakkelijkerheid van deze voorwaarde.

Aan de zijde van mensen zijn deze twee dingen aan te merken.

1. Dat de verdorvenheid deze genade tegenstaat.
2. Dat God deze verdorvenheid zal weg nemen.

1. De algemene omstandigheden van de voorbereiding van de ziel aan Gods zijde zijn:

1. Het aanbod van Christus en Zijn genade.
2. De voorwaarde van dit aanbod.
3. De gemakkelijkerheid van deze voorwaarde.

Wij kunnen het alles uitleggen met dit ene voorbeeld: Stel dat er een misdadiger is die schuldig is aan hoogverraad tegen zijn koning. De koning laat hierop een oproep rondgaan dat als hij van zijn goddeloze aanslagen afstand neemt, hij dan pardon of

vergeving zal verkrijgen. Ja, stel dat de koning in het geheim aanhoudend de ene bode na de andere naar hem toe zendt en hem laat weten dat als hij de wapenen neerlegd, hij vrijwillig vergeving ontvangen zal en weer in genade bij de koning aangenomen zal worden. Als nu deze verrader liever zijn pardonbrief dan zijn wapenen wil wegwerpen, dan zal de koning tegen hem te strijde trekken, hem overwinnen en gevangen nemen en zonder enige genade ophangen.

Nu doe ik een beroep op uw geweten, krijgt hij niet loon naar werken? Wat zal de wereld hierop zeggen? Hem werd een ruimhartige aanbieding van vrede gedaan en de koning heeft hem de ene bode na de andere gezonden. Als hij dan al deze aanbiedingen geweigerd en afgewezen heeft, dan is het niet meer dan billijk dat hij ter dood veroordeeld wordt. Dat zou iedereen zeggen.

En zo is nu de toestand van iedere arme ziel. Wij zijn allen rebellen en verraders. Door onze vloeken en godslasteringen hebben wij onze mond tegen de hemel open gedaan, en toch, ondanks al onze hoogmoed, hardnekkigheid, losbandigheid en verachting van Gods Woord en Zijn instellingen, behaagt het de Heere aan iedereen die het wil aannemen, Zijn barmhartigheid te verkondigen: u allen die Mijn Naam hebt onteerd, u allen die Mijn sabbatten hebt ontheiligd en Mijn inzettingen versmaad, alle vervloekte en wederspannige mensen, - *kom, kom en wie wil die neemt de vergeving aan*. Hieruit bestaat het aanbod.

Laat hen slechts al hun wapens neerleggen. Hieruit bestaat de voorwaarde.

En zo kunt u Hem krijgen door Hem aan te nemen. Hieruit bestaat de gemakkelijkerheid van de voorwaarde.

'Gezegende God (zal iedere ziel zeggen) als ik dit niet omwille van Christus doen zal, dan zal ik het nooit doen. Had de Heere een grote zaak van mij geëist om de zaligheid te verwerven, had Hij duizenden rammen en tienduizend rivieren van mij gewild, had Hij mijn eerstgeborene om de zonden van mijn ziel geëist, had hij mij willen laten knielen en bidden totdat mijn ogen bezweken, totdat mijn handen moe waren, totdat mijn stem hees werd en totdat mijn hart verflauwde, één druppel van barmhartigheid zou al deze kosten en moeiten hebben kunnen vergoeden. Maar wat een goedheid is dit, dat de Heere niets anders van mij wil eisen dan dat ik mijn wapenen zal neerleggen en de aangeboden Christus zal aannemen?

Zie, de Heere heeft deze dag van de hemel gezonden en aan u, o mensenkinderen, de zaligheid aangeboden, De Heere Jezus komt om u lief te hebben en ik als de boodschapper van Christus bid u door Hem.

Och, dat wij deze boodschap van u mochten ontvangen! "*Och, dat Mijn volk zulk een hart had*, zegt God, *om Mij te vrezen en al Mijn geboden te allen dage te onderhouden!*" Deut. 5: 29. Zouden de Heere en Zijn boodschappers nu zó moeten smeken? En zullen er nog zijn die zich tegen God kanten en zeggen, ik bekeer Christus niet, ik zal het tot op het uiterste laten aankomen?

O, als dan de grote God van hemel en aarde komt met tien duizend maal duizend oordelen en die over die mens uitvoert, als Hij een heel legioen duivelen meebrengt en die beveelt om hem te grijpen en eeuwig te pijnigen in de hel, omdat hij de aangeboden genade niet wilde aannemen, dan zal er voor hem geen genade meer zijn omdat hij de zaligheid weigerde toen ze hem aangeboden werd, laat hem nu verdoemd zijn.

De algemene omstandigheden van voorbereiding aan de zijde van de mens.

Bij de algemene omstandigheden van de voorbereiding van de ziel aan de zijde van de mens letten wij erop dat:

- Ten eerste, de verdorvenheid de genade wederstaat.
- Ten tweede, dat God deze verdorvenheid wil wegnemen.

1. Het eerste blijkt helder en duidelijk uit 1 Korinthe 2: 14: *"De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen die des Geestes Gods zijn, ... en hij kan ze niet verstaan."* En uit Handelingen 7: 51: *"Gij hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren, gij wederstaat altijd de Heilige Geest, gelijk uw vaders, also ook gij."* Kijk naar een mens in de staat van de natuur. Hoe alle predikanten onder de hemel hem ook barmhartigheid voor preken en hoe alle engelen in de hemel hem vermanen en smeken, wat er ook aan heerlijkheid en gelukzaligheid aan hem voorgedragen wordt en hoe men ook van hem verlangd dat hij toch zou geloven en de genade zou aannemen zodat die voor altijd de zijne zou zijn. Hij heeft in zijn natuurlijke staat niet het vermogen om zo'n gezegende aanbieding aan te nemen. Hoewel dit hem niet mag beletten om het van God in de middelen te verwachten.

2. Ten tweede, zal God deze verdorvenheid van de mens wegnemen, zoals Hij dat alleen maar doen kan. Hierin letten wij op:

- (1) De Werker daarvan
- (2) De tijd van deze genade.

(1) De Werker is God. *"Ik zal het stenen hart uit hun vlees wegnemen (zegt God) en zal hun een vlezen hart geven,"* Ezech. 11: 19. Ik zal dat hardnekkige hart dat in hen is wegnemen en hun geven een gehoorzaam, leerzaam hart, dat zich buigen zal onder alles wat Ik hen zal leren.

Om de onbekwaamheid tot enige plicht van de ziel weg te nemen en het geschikt te maken, te vormen en bekwaam te maken om enige geestelijke dienst te volbrengen, dat is alleen het werk van God. Stilt dan uw ziel en troost uw hart.

Maar zult u zeggen: 'Ik heb een hard hart binnen in mij en het wil niets goeds van buiten aannemen, het Woord raakt mij niet, de sacramenten hebben geen kracht in mij, al de moeite, arbeid en kosten die God aan mij besteedt heeft, is tevergeefs, mijn hart is nóg niet verootmoedigd, mijn verdorvenheden zijn nóg niet verzwakt.'

Maar wees hierin getroost; al is het dat de middelen het niet doen, die God naar Zijn welgevallen gebruikt, toch kan de Heere het doen, niets valt Hem te zwaar die de hardheid zelf onder Zijn bevel heeft.

Wees dan gewaarschuwd, u die een stenen hart hebt, ga tot deze grote God in de hemel. Als een dokter een boodschap laat horen waarin hij verklaart dat iedereen die nierstenen heeft door hem genezen kan worden en dat wij van velen horen die hij genezen heeft, dan zou dat iedereen die daardoor gekweld wordt, aansporen naar hem toe te gaan. De Heere heeft op deze dag ook een boodschap laten uitgaan dat Hij allen met een stenen hart die alleen maar tot Hem komen, wil genezen. En alle kinderen van God hebben hier het bewijs van gehad, tot vertroosting van hun zielen.

Alle vrouwen dan, die mannen hebben met een stenen hart en alle ouders die kinderen hebben met een stenen hart, zeg hen dat u vandaag gehoord hebt van een Dokter die hen genezen wil en vermaan hen dat zij naar Hem toegaan.

- (2) De tijd van deze genade is:

- a. Ten aanzien van de middelen.
- b. Ten aanzien van de mensen.

- a. Ten aanzien van de middelen.

Dat is, als het evangelie het aangezicht van de mensenkinderen beschijnt. Als God ooit op hun harten werkt, is het dan. Dit moet ons leren hoe dankbaar wij de Heere behoren te zijn, die deze vrijheid in het land der levenden genieten, dat men in deze tijd geboren is, in de laatste eeuwen van de wereld, in dit koninkrijk, waarin de weg tot het leven en de zaligheid zo rijk, zo duidelijk en zo krachtig wordt uitgedragen. Dat de zon van het Evangelie zó helder in ons aangezicht schijnt en nog niet is ondergegaan. O, hoe dankbaar behoorden wij te zijn!

En wat hen betreft die de middelen tot hun zaligheid verwaarlozen, hoe behoorden wij hen te beklagen?

Als ik op zo'n arm schepsel zie, dat de barmhartigheid en zaligheid klein achtte toen het aangeboden werd. Als ik die mens zie sterven, het licht zijn ogen zie verlaten en zijn ziel die scheidt uit zijn lichaam. De naam van een dienaar, van een kerk zijn als getuigen tegen de ziel van deze mens.

Als ik zo iemand stervend hoor zeggen: 'De dag is verstreken, de poort is gesloten en nu is het te laat om binnen te komen.'

En zo verhuist de ziel uit het lichaam, het lichaam naar het graf en de ziel naar de hel. O, wat een bittere jammerklachten zal die ziel in de hel uiten!

'O, de gouden tijd die ik wel gezien, maar niet geacht heb! O, die aangename tijd van zaligheid die mijn ogen gezien hebben en die ik toch verwaarloosd heb! O, de barmhartigheid en genade en goedheid van God, die mij zijn aangeboden! Al deze dingen heb ik veracht en onder mijn voeten vertreden en daarom moet ik nu met de duivel en zijn engelen gepijnigd worden van eeuwigheid tot in alle eeuwigheid.'

Nu, de Heere geve in onze harten dat wij op deze dingen zouden letten. Als ik nu mijn laatste snik zou geven, zou ik dit testament aan alle levende christenen nalaten: *dit is de welaangename tijd, dit is de dag der zaligheid.*

Hoor je wel? Vandaag wordt de genade aangeboden en als iemand hier die wil aannemen, o wat een troost zou hij dan mogen hebben! 'Ik ben nooit eerder (zou hij dan zeggen) verootmoedigd geweest, maar vandaag werd ik verootmoedigd, ik heb nooit eerder barmhartigheid ontvangen, maar vandaag heb ik die ontvangen. Dit was voor mij een goede dag, nu ben ik gezegend tot in eeuwigheid.'

- b. Ten aanzien van de mensen.

De tijd van de genade werkt de Heere bij sommigen in hun tere jaren, bij sommigen in hun rijpe jaren en bij sommigen in hun hoge ouderdom. Maar al is het dat de Heere op verschillende tijden verschillende van zijn kinderen bekeerd, toch gebeurt dat meestal en gewoonlijk vóór hun hoge ouderdom. En dit hebben sommige uitleggers zo opgemerkt uit de gelijkenis van de wijngaard. *De heer van de wijngaard (zegt de tekst) ging uit omtrent de derde, zesde en negende ure, en toen hij anderen vond, ledig staande, zond hij hen naar zijn wijngaard,* Matth. 20: 3, 4, 5. Hij ging toen (zeggen de uitleggers) om te zien en om allen die gewillig waren te huren en als arbeiders naar zijn wijngaard te zenden.

Maar toen hij uitging omtrent de elfde uur, was dat niet om enige arbeiders te huren. Hij verwachtte niet dat hij nog iemand ledig zou vinden. Zijn uitgaan was ergens anders voor en ziende hen daar staan, verwonderde hij zich en zei: *wat staat gij hier de gehele dag ledig?* Alsof hij zeggen wilde, niemand zal u nu nog huren, de nacht is aanstaande en daarom is het eerder tijd om het werk te stoppen dan om er nog aan te

beginnen.

O! Laat dit ons aansporen om in de bloei van ons leven alle middelen tot ons heil aan te wenden. Laat ons nu in de zomerhitte van onze dagen, in goede werken uitblinken, zodat als de oogst komt wij in Gods schuur verzameld mogen worden. O, dat wij ons zouden laten vermanen om de geschiktste tijd en gelegenheid tot zaligheid waar te nemen, dan zouden wij de vruchten van onze arbeid, de zaligheid van onze zielen genieten.

HET DERDE HOOFDSTUK.

De wezenlijke delen van de voorbereiding aan Gods zijde, of de gevolgen van Zijn werk in de ziel.

Tot hiertoe ging het over de algemene omstandigheden bij de voorbereiding van de ziel om Christus te ontvangen.

Nu, er zijn meestal twee wezenlijke delen in deze voorbereiding:

- 1. *De gevolgen van Gods werk in de ziel.*
- 2. *De hoedanigheid van de ziel door Gods werk.*

De gevolgen van Gods werk openbaart zich in de ziel te trekken uit de zonde en te trekken tot Hem.

Maar omdat deze twee door eenzelfde werking en beweging worden gewerkt, zullen wij ze daarom tegelijk behandelen. De hoofdsom is dit, dat God door een heilige manier van geweld, (wat in Joh. 6: 44 *trekken* genoemd wordt) de ziel uit de zonden rukt die in hen wonen, tot Zichzelf. Daaruit komen deze twee zaken naar voren:

1. *Wat dit trekken is.*
2. *De middelen waardoor God trekt.*

1. Dit trekken bestaat uit twee manieren.

- Er is een *morele* trekking, als er voorgestelde redenen en goede zaken aan het verstand en de wil aangeboden worden, waardoor het verstand van de mens daardoor wordt verlicht en zijn wil overgebogen om de aangeboden dingen te omhelzen. Zo was het bij Paulus, toen hij door Lydia gedwongen werd in haar huis te blijven, Hand. 16:15.

- Er is een *natuurlijke* trekking, als het de Heere behaagt een nieuwe kracht in te storten in de ziel van een zondaar en daarbij de wil bestuurd naar het voorgestelde voorwerp, om dat te omhelzen. Als de Heere de ziel niet alleen goede dingen aanbiedt, maar hen ook de kracht geeft om de aangeboden dingen aan te nemen. Zo trekt de Heere een zondaar uit de zonde tot Zichzelf.

2. Wat de middelen aangaat waardoor Hij trekt, dat zijn er vier:

a - De Heere laat een licht opgaan in de ziel van een arme zondaar en openbaart hem dat hij op een verkeerde weg is. Hierover is de ziel verwonderd, omdat het meestal plotseling komt, terwijl de zondaar hier helemaal niet op bedacht was. Jesaja 65:1.

b - Hoewel de mens de kracht van dit licht wil vernietigen, achtervolgt God hem echter met krachtige argumenten en trekt hem met het koord van Zijn barmhartigheid. *"Ik nochtans leerde Efraïm gaan, (zegt God) Hij nam hen op Zijn armen.... Ik trok hen met mensenzelen, met touwen der liefde,"* Hoséa 11: 3,4.

Deze barmhartigheid bestaat uit deze deugden, of deze liefde is uit vier koorden gemaakt.

1. De Heere laat zien dat Hij gewillig is om zondaren te ontvangen en dat Hij bereid is om ze als ze tot Hem komen, te omhelzen. *"De goddeloze (zegt de profeet) verlate zijn weg, en de ongerechte man zijn gedachten, en hij bekere zich tot de Heere, zo zal Hij Zich zijner ontfermen, en tot onze God, want Hij vergeeft menigvuldiglijk,"* Jesaja 55: 7. Hebt u uw afkeringen vermenigvuldigd? De Heere zal ook Zijn vergeving vermenigvuldigen. Zijn ingewanden van mededogen zijn steeds open en de armen van Zijn barmhartigheid zijn voortdurend uitgestrekt. Hij heeft Manasse, Paulus en Petrus vergeven en zo zal Hij u ook doen. Zijn vergevingen

worden vermenigvuldigd, er is ook nog barmhartigheid voor u en voor duizenden, duizenden meer.

2. De Heere is niet alleen gewillig om te vergeven als de mensen tot Hem komen, maar Hij roept en nodigt hen zodat ze zullen komen.

'Maar mag ik, (zegt een arme zondaar) zal ik tot God, de Heere durven gaan om barmhartigheid? Mag ik zo vrijmoedig zijn, om bij God de Heere aan te dringen om genade? Ik ben een boze zondaar geweest, en heb de ene zonde op de andere gestapeld, ik vrees daarom in de tegenwoordigheid van God te komen.'

Is het zo met u gesteld? Hoor dan wat de Heere zegt, *"Keert weder gij afkerige kinderen, Ik zal uw afkeringen genezen."* Jeremia 3: 22. U die nooit bad, nooit gekomen bent om te horen, alle afkerigen, keert weder!

En daarop antwoordt het volk, *"Zie hier zijn wij, wij komen tot U, want Gij zijt de Heere onze God."* Dit geeft een arme zondaar zeer veel moed. Hij begint Hem nu te bewonderen en te zeggen, Heere, zullen al mijn zonden vergeven worden? Zullen al mijn eden, vloeken, en gruwelen kwijtgescholden worden?

Ik, die zoveel barmhartigheden klein geacht heb! En die zoveel dwaasheden bedreven heb, zal ik in genade aangenomen worden?

Ja, (zegt de Heere) *keert weder en u zal vergeven worden, keert weder, Ik beveel het u, keert weder!*

3. De Heere beveelt niet alleen de arme zondaar te komen, maar als hij hierin terughoudend is en zegt: 'Er is wel barmhartigheid bij God, maar niet voor mij,' dan achtervolgt de Heere hem nog verder. Hij zendt hem nog een ander koord toe, zodat waar mogelijk, Hij hem mag overhalen om barmhartigheid van Hem te ontvangen.

Als dan het bevel niets uitwerkt, dan bidt en smeekt Hij hem om te komen en barmhartigheid te ontvangen.. En dit (lijkt mij) zou het aller-hardste hart onder de hemel moeten bewegen. *"Zo, zegt de apostel, zijn wij dan gezanten van Christus wege alsof God door ons bade, wij bidden van Christus wege, laat u met God verzoenen,"* 2 Korinthe 5: 20. Voordat u zich van Christus zou afkeren, zal de barmhartigheid zelf komen en voor u neerknielen en u bidden en smeken, om Christus' wil medelijden te hebben met uw arme zielen en vergeving van uw zonde te ontvangen.

Een zondaar kan dit niet begrijpen, maar begint verbaasd te staan. Hoe? 'Zou de Heere mij smeken, opdat ik vergeving van mijn zonden zou ontvangen en voor altijd gezegend zijn!'

"Goede God (zegt de ziel) is dit mogelijk, dat de grote Koning van de hemel, bij zo'n verrader, bij zo'n rebel als ik ben, zou komen en smeken om vergeving te ontvangen? Dat een koning op aarde aan een bekende verrader genade zou geven is veel. Maar dat de Koning van de hemel Zijn kroon zou neerleggen en mij smeken en (als op zijn knieën) bidden om genade te willen aannemen? o, dit gaat alle verwachting te boven.

Hoe? Zal de hemel zich tot de aarde buigen? Zal de Majesteit Zich tot ellendigen buigen? Die grote God van hemel en aarde, Die Zijn eer door mijn verderf had kunnen verkrijgen als Hij mijn ziel had willen verdoemen en ik vergaan en veroordeeld was geworden. Is het mogelijk, is het te geloven, dat deze God mij niet alleen zal ontvangen als ik kom en mij niet alleen gelast te komen, maar mij zelfs zal bidden en smeken dat ik zal komen en barmhartigheid van Hem ontvangen zal? O, de diepte van de onbegrijpelijke liefde van God!

Beeldt u in dat u God de Vader tot u zag bidden en u God de Zoon zag smeken, zoals Hij nu doet, - kom nu en verlaat uw zonden en neem de barmhartigheid aan die u bereidt is en u geschonken zal worden - zou dit een ziel niet bij zichzelf doen denken:

'Wat? Een rebel? Dat mij niet alleen barmhartigheid aangeboden wordt, maar ik ook verzocht wordt die te willen aannemen, terwijl het rechtvaardig zou zijn (als ik die niet wilde aannemen) dat ik naar de hel moest en eeuwig veroemd werd.'

De Heere klaagt, *"waarom zoudt gij sterven?"* Ezech. 18: 31, *"Zo, waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere, HEERE, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen! Maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve. Bekeert u, bekeert u van uw boze wegen, want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls?"* Ezech. 33: 11.

Barmhartigheid wordt u aangeboden, de Heere Jezus reikt u Zijn hand toe. Graag wil Hij de dronkaard van de drank afhalen en de overspeler van zijn hoer!

O, als u die hand wegslaat, weet ik niet wat ik tot u zeggen moet. Dit kan een berg aan stukken breken. *"Gij bergen (zegt de profeet) maakt een groot gedruis."* Waarom toch? *"Want de HEERE heeft Jakob verlost,"* Jesaja 44: 23. De verlossing van Jakob was genoeg om de berg te doen breken. Laat Zijn barmhartigheid ook onze harten verbreken. Het is God Die bidt, de zegen is voor ons!

4. Als dit alles echter niets uitwerkt, verwacht de Heere dan met lankmoedigheid en verdraagzaamheid om te zien of de zondaar zich toch op enig tijdstip tot Hem wil bekeren. Onze Zaligmaker achtervolgt de arme zondaren van de ene herberg in de ander en zegt: 'Ik smeed u, dronkaards, neem de barmhartigheid aan en laat uw zonden vergeven worden.'

God de Heere (om zo te zeggen) vermoeit Zichzelf met dag in dag uit te wachten. Misschien (zegt Christus) zal deze week, deze zondag, door deze preek, de zondaar zich tot Mij bekeren. Wat? Zal het dan nooit gebeuren? En schaamt u zich niet (mijn vrienden) dat de Heere Jezus zo lang op u moet wachten en u achterna moet komen van het ene huis in het andere en van de ene plaats naar de andere? Ja, dat Christus Zich elke morgen aan uw verstand vertoont en elke nacht voor uw bed staat, en zegt: 'Laat dit de laatste nacht zijn van uw zondigen en de dag van morgen de eerste dag van uw berouw. O, wanneer zult u zich vernederen? Wanneer zult u barmhartigheid aannemen, opdat het u en de uwen voor altijd goed mag gaan?'

Kan niets van het vorige u bewegen, laat dan vooral dit koord u tot de Heere trekken. Hoor naar Zijn jammerlijke klachten: *"Wee u, Jeruzalem, zult gij niet rein worden? Hoelang nog na dezen?"* Jer. 13: 27. Een vrouw die in barensood is, o hoe hijgt en verlangt zij naar verlossing! Zo dikwijls als er een wee opkomt roept ze van smart uit: o, wanneer zal de verlossing komen!

Zo stelt God de Vader Zich voor als een vrouw in barensood. Hij doorworstelt wee na wee totdat Hij een zoon tevoorschijn brengt, totdat de ene of andere ziel bekeert wordt en bij Hem thuis gebracht wordt. *"Wee u Jeruzalem, zult gij niet rein worden? Hoelang nog na dezen?"* Ik heb één, tien, twintig, dertig, veertig jaren lang op dit geslacht gewacht, hoe lang moet dit nog duren?

Zo werkt de Heere met lijdzaamheid, verwachtede wanneer wij de aangeboden genade zullen aannemen. Zal ons trotse hart dan nooit vernederd worden? En zullen onze hardnekkige harten dan nooit vermurwd worden? En zullen onze goddeloze harten dan nooit geheiligd worden? Wanneer zal het ooit gebeuren?

Christus heeft deze dag, deze week, deze maand, dit jaar, deze tien, twintig, dertig, veertig jaren lang op ons gewacht.

En stokoude zondaren, die in uw goddeloosheid grijs geworden bent, hoelang heeft de Heere op u gewacht? Foei, laat Hem niet langer wachten maar keer terug, bekeer u tot Hem, opdat u genade van Hem mag ontvangen.

c - Als banden van liefde u niet bewegen, dan heeft de Heere ijzeren banden die ons zullen vermorzelen, namelijk de banden van het geweten, wat dit tot besluit heeft:

- Die dikwijls wordt bestraft en echter toch zijn hart verhard, zal eeuwig verloren gaan.
- En als u dikwijls bestraft bent, en nog steeds uw hart verhardt. Dan zult u voor eeuwig verloren gaan.

In deze redenering zien wij:

1. De vermaning van het geweten.
2. De beschuldiging van het geweten.
3. De veroordeling van het geweten.

1. De vermaning. In het eerste voorstel, geeft het geweten de zondaar een vermaning dat die de zonde moet verlaten, op straffe van het aller-zwaarste oordeel dat men iemand zou kunnen aandoen.

Het is de Heere die het geweten er met deze boodschap op uit stuurt, ga naar die mens en zeg hem: u hebt de Naam van God gelasterd en u hebt de heiligen van God tegengesproken en u hebt Gods sabbatten ontheiligd en u hebt de inzetten van God veracht. U moet weten, zegt het geweten als ze deze boodschap overbrengt, dat ik een bevel van de hemel en van God heb. Ik beveel u het volgende, omdat u het in die verschrikkelijke dag des oordeels zal moeten verantwoorden: wacht u voor die onheilige en zondige werken die u tot nu toe gepleegd hebt, opdat uw ziel niet in de eeuwige verdoemenis veroordeeld wordt. Trekt u dit bevel in twijfel? Lees Spr. 29: 1, "*Een man, die dikwijls bestraft zijnde, de nek verhardt, zal schielijk verbroken worden.*"

Als u dikwijls bestraft wordt en uw leven niet wilt beteren, dan zegt de Heere en het geweten door de Heere: *hoedt u voor de shade, u zult schielijk verbroken worden.*

Zodra het geweten overwint, laat de zondaar zijn veren hangen en verlaat hij zijn vorige zondige wegen. Maar als de goddelozen nu zien dat hun makker weg is, jagen zij hem na en dan is het dat het geweten hem de ene weg op trekt maar zij hem een andere weg op trekken. Eindelijk, door zondig gezelschap en vervloekte raadgevingen, wordt de ziel teruggetrokken naar haar vorige goddeloze wegen en zo kan het dat deze band gebroken wordt en de zondaar verloren gaat.

2. De beschuldiging. Als het zo gaat, dan is het dat het geweten, dat tevoren een vermaner was nu een beschuldiger wordt. Eerst was het geweten slechts Gods heraut om hem te waarschuwen, maar nu is het een gerechtsdienaar geworden om hem op te pakken. Het volgt hem na tot in de kroeg, tot in huis, en dan pakt het hem op zijn bed en arresteert hem in zijn slaap. Daar is het dat het geweten (door een overdenking) de ziel voor de vierschaar van God sleept, en zegt: 'Zie, Heere, dit is de man, dit is de dronkaard, de hoereerder, de godslasteraar. Dit is hij, Heere! Een vijand van Uw dienstknechten, een hater van Uw waarheid, een verachter van Uw inzetten, op die tijd, in die plaats, met dat gezelschap heeft deze man Uw waarheid versmaad. Dit is hij, Heere, dit is de man!'

Als het geweten hem nu zó voor God gesleept en hem beschuldigd heeft, dan is het dat angst, benauwdheid, nood, schrik en vrees zijn ziel bezwaren, totdat hij zijn zonden bekent en een voornemen heeft om die te verlaten. Zo was het met David gesteld toen hij genoodzaakt werd te zeggen: "*Mijn beenderen werden verouderd in mijn brullen de ganse dag. Want Uw hand was dag en nacht zwaar op mij; mijn sap werd veranderd in zomerdroogten.* En toen? "*O toen (zegt David) maakte ik U mijn zonde bekend; ik zeide, ik zal belijdenis doen van mijn overtredingen en Gij vergaift*

de ongerechtigheid mijner zonde," Psalm 32: 3, 4, 5.

David verborg zijn zonden eerst. En daarom is het dat zijn beenderen verdorden en hij voortdurend brulde. Toen de Heere hem op de pijnbank had, heeft Hij hem doen brullen en Hij wilde niet ophouden met pijnigen voor David tot bekentenis kwam. Maar toen hij deze en die zonde bekende, vergaf de Heere hem de ongerechtigheid van zijn zonde.

Zo legt het geweten de ziel van een zondaar op de pijnbank (zoals men verraders deed, die anders niet wilden bekennen) en doet hem zijn zonden belijden en dan roept hij uit: 'O, die gruwelen die ik gepleegd heb, die de zon nooit zag. In die plaats, op die tijd heb ik Gods dienaren beledigd en de Naam van God gelasterd, Gods sabbatten ontheiligd en Zijn inzettingen veracht. Wat nu?'

Het geweten zal hem steeds meer laten bekennen. Wéér op de pijnbank met hem. Dan roept hij het uit en brult in zijn geestelijke benauwdheid. Dan belijdt hij alles en neemt zich voor zijn leven te beteren, dan wil hij bidden en horen en Gods sabbatten heiligen en een nieuw leven gaan leiden.

Zo krijgt het geweten enige vergenoeging en begint wat stiller te worden. Maar terwijl hij wat tot rust is gekomen, vallen zijn goddeloze makkers hem weer aan. 'Vermaak je ziel (zeggen zij) met je vroegere oude, genoegelijke vermaken', etc. Als hij naar deze en dergelijke verleidingen van de satan luistert, dan begint hij zijn oude zonden weer opnieuw te doen en misschien wel met meer lust en ijver dan ooit.

En nu wordt ook een tweede band gebroken.

3. De veroordeling. Als het zo gaat, dan wordt het geweten dat eerder een vermaner en een aanklager was, nu een beul. Het eerste voorstel was vermanend, het tweede beschuldigend of aanklagend, en als geen van deze beide helpen, dan besluit het geweten, *u moet sterven, u zult eeuwig verloren gaan!*

Nu roept het geweten uit: 'Vermaningen noch beschuldigingen hadden op deze mens geen vat. Kom, kom dan, verdoemde geesten, en neem deze dronkaard, deze godslasteraar, deze overspeler weg en werp hem in de afgrond van de hel. Hij wilde zich niet beteren, hij wordt nu veroordeeld. Hij wilde zich niet vernederen. Hij wordt nu verdoemd.'

Als de mens dit hoort, is hij verbaasd en oordeelt dat er voor hem geen hoop, geen hulp, geen genezing meer is.

Hebt u ooit een gepijnigd geweten in deze benauwdheden gezien of gehoord? Nu tiert hij, dan roept hij, hij ziet waar de duivelen staan, de hemelen jagen hem angst aan, daar is een vertoornd God en de hel spert zijn kaken open.

En nu wordt er een predikant ontboden, die aan deze mistroostige ziel de barmhartigheid en genade van God in Christus bekend maakt.

'O, antwoord hij, dit is mijn ondergang, mijn verdoemenis, had ik maar nooit van barmhartigheid gehoord, had ik maar nooit onder het Evangelie en de middelen tot zaligheid geleefd, dan was ik gelukkig geweest. Helaas, het is de barmhartigheid die ik verwaarloost heb, het is de zaligheid die ik veracht heb, hoe zou ik nu nog zalig worden? O, wat heb ik een vermaningen van de Heere gehad! De Heere heeft over mij geweend, zoals Hij over Jeruzalem weende: *"och, of gij ook bekendet, hetgeen tot uw vrede dient!"* Toch, heb ik al deze vermaningen veracht en daarom moet ik zeker naar de hel.'

De predikant antwoordt: 'Het is waar, u hebt dit gedaan, maar u zou het noch niet weer willen doen? Is het goed om dronken te zijn, of te lasteren, of de heiligen van God uit te schelden, of de inzettingen van God te verachten?'

'O, nee, nee, (zegt hij) nu ervaar ik wat de uitkomst van deze goddeloze wegen zijn

zal. Gods woord had geen kracht in mij. De predikant kon mij niet overtuigen. De voortreffelijke preken die ik gehoord heb, zelfs de vlammen van de hel hebben in mijn aangezicht geflikkerd. De predikant heeft geen moeite gespaard en zou zelfs zijn bloed vergoten hebben tot behoud van mijn arme ziel. Maar helaas, ik heb het Woord veracht en de dienaar daarvan bespot. Wee, wee mij, in der eeuwigheid!

Nu klaagt mijn geweten mij aan en verscheurt en verschrikt mijn ziel mij, en hierna zal ik naar de hel gaan en voor eeuwig verloren zijn.'

Hierop antwoordt de predikant hem nogmaals: 'Het is waar, zó hebt u gedaan, maar zou u dit nu nóg willen doen? Zou u nóg steeds willen lasteren en vloeken en dronken zijn? Of zou u niet liever al deze dingen willen laten, en in plaats daarvan barmhartigheid aannemen?

Nu roept de arme ziel uit: 'De Heere, omwille van Zijn barmhartigheid, neme deze zonden van mij weg. O, ik heb hiervoor nooit zoveel vermaak in mijn zonden gehad, als ik nu jammer, ellende en verdriet erover heb. Maar (helaas), het is niet in mijn vermogen mijn ziel te redden. Als de Heere dit wil doen, dat Hij dan doe met mijn ziel wat Hem behaagt.'

Wat wilt u dan? (zegt de predikant) Zou u dan uw zonden toch willen verlaten?

Ja, (zegt de ziel) ik zou liever de hele wereld dan God tot een vijand hebben. Ik zou liever naar de hel gaan, dan mij weer met de zonde in te laten. Als het Gods wil zou zijn mij te helpen, dan zou ik mijn zonden van ganser harte verlaten.

Kijk, zo keert de ziel weer terug als God hem trekt uit zijn verdorvenheden en zondige losbandigheid.

d. Als de ziel zó losgemaakt is, dan trekt de Heere hem ten volle met de koorden van Zijn Geest. Met een almachtige hand snijdt hij de ziel af van de zonde en neemt hem in Zijn eigen hand, zodat Hij hem mag regeren en hem mag besturen naar Zijn welgevallen.

Tot zover over het wezen van de voorbereiding, aan Gods zijde.

HET VIERDE HOOFDSTUK.

1.

De wezenlijke delen van de voorbereiding aan de kant van de mens, of de hoedanigheid van de ziel door de werking van God.

We gaan nu letten op de hoedanigheid van de ziel aan de kant van de mens, zoals God dit werkt in de harten van hen die Hij trekt.

Dit zien wij in de volgende twee werkingen:

1. *Berouw, waardoor de ziel van de zonde afgesneden wordt.*
2. *Vernedering, waardoor de ziel van zichzelf afgesneden wordt.*

Want zo is het gelegen, dat de ziel óf niet ziet dat het nodig is de zonde te verlaten, óf denkt dat hij zichzelf uit de zonde redden kan.

Het eerste wordt genoemd zorgeloosheid, als de blinde ziel zich gerust stelt en denkt dat het niet noodzakelijk is beter te worden, en er daarom ook niet naar verlangd.

Hierom zendt de Heere berouw, waardoor Hij de mens de ellende van de zonde laat zien en de noodzaak van een verandering.

Het tweede is: vleselijk vertrouwen, als een zondaar begint om te zien naar hulp en dat zoekt in zijn zelfvergenoeging en in zichzelf wroet om troost. Hiertegen werkt de Heere vernedering, waarbij Hij de ziel de zwakheid en leegheid laat zien van zijn plichten en dat er in zijn allerbeste werken genoeg is om hem eeuwig te verdoemen.

Voordat wij over de werkingen spreken, is het nuttig om met de beletselen aan te vangen.

1. De eerste is zorgeloosheid.

Wanneer de ziel ingenomen is met haar zorgeloos gedrag en zichzelf paait met haar eigen werk, ziet ze nooit enige noodzaak om zich te veranderen en probeert dat ook niet. Zolang nu een mens zo leeft en zichzelf in zijn zonde tevreden houdt, is het onmogelijk dat hij het geloof ooit aanneemt, of uit de kracht van het geloof tot Christus gaat. Waar het geloof komt, daar werkt het altijd een verandering. *Het oude is voorbijgegaan, ziet, het is alles nieuw geworden.*

De Heere maakt het de ziel dan zeer moeilijk om deze hinderpaal weg te nemen, en zegt: 'U wilt in dronkenschap, in gierigheid leven? U wilt toch uw zonden hebben, neemt dan uw zonden en ga daarmee naar de hel.'

Hierdoor begint de zondaar te zien waar hij is. Als dat waar is, (zegt hij) dan moet ik het ellendigste schepsel onder de hemel zijn. Net als de mannen die zeiden: "wat zullen wij doen, mannen broeders?" Wij hebben zo en zo geleefd, maar als wij hier blijven, zal het ons eeuwig verderf zijn, wat moeten wij doen? Zo krijgt de ziel een afkeer van zichzelf en zegt: ik moet anders gaan leven, anders ben ik voor eeuwig verdoemd.

2. Als de ziel zo bij zichzelf overlegt dat het noodzakelijk is om te veranderen, als ze wonde en zonde voor ogen ziet om haar te verdoemen, als ze als het ware door een spleet in de hel kijkt, dan begeeft de ziel zich in deze nood tot het gebed, tot het horen van preken en tot heilige godsdienstige werken en denkt door haar kennis en plichten, of door soortgelijke zaken zichzelf te redden. Ze begint te zeggen: *mijn horen en mijn gebed, zullen die mij niet zalig maken?* Zo blijkt dat de ziel door dit besluit op de

plichten rust. Ik wil niet zeggen dat deze plichten niet goed, eerlijk en troostrijk zijn, maar het is God niet, maar de instellingen van God. Het is de aard van een zondig hart de middelen te stellen als verdiensten tot zaligheid. Een mens die zijn dronkenschap en zijn geringschatten van God opmerkt, die belooft een nieuwe manier van leven te leiden en begint in het beteren van zijn leven een behagen te scheppen. Hij roept, 'nu wil ik niet meer dronken zijn, niet meer schimpen en spotten met hen die Gods Woord horen. En dan zegt hij, wat kan ik nog meer doen? Ik moet immers naar de hemel gaan?'

Dit alles is slechts de menselijke eigen ik.

Hoe zo?

Christus, die het ware Wezen van alles is, en de Kern van de belofte, wordt vergeten. Er wordt niet op Christus gelet in het horen, op Christus gelet in het bidden en daarom vergaat de arme ziel van honger.

Ik hoop dat u mij goed begrijpt, deze plichten moet men hebben en gebruiken, maar de mens moet daar niet in blijven hangen. Het gebed zegt: Daar is geen zaligheid in mij. En de sacramenten, het vasten zeggen, daar is geen zaligheid in ons. Deze allen zijn ondergeschikte hulpmiddelen en geen volkomen oorzaken van de zaligheid. De mens gebruikt wel een emmer, maar hij verwacht water uit de put. Deze middelen, zijn de emmers, maar al onze troost, al ons leven en al onze genade is alleen in Christus.

Zegt u nu dat uw emmers u zullen helpen, dan zult u van honger sterven zonder Christus, als u ze niet in de Put neerlaat om water te scheppen.

Zo is het ook als u roemt in uw bidden, uw horen en vasten, uw giften en goede werken. Als niets van dit alles u tot Christus brengt, zodat ze u op Christus grondvesten, dan zult u zonder Christus sterven, al waren uw werken als de werken van een engel. Het is zoals met een ent, eerst moet die van de oude stam afgesneden worden, dan moet hij besnoeid en geschikt gemaakt worden om in een ander ingeënt te worden.

Als de ziel ook zo door berouw afgesneden wordt van de zonde, dan snoeit de nederigheid haar (zoals ze alle voorrechten van de mens snoeit) en maakt haar bekwaam om in Christus ingeënt te worden. Tot zover over de beletselen.

2.

Een gezicht van de zonde.

Gaan wij nu verder met de werken van berouw en vernedering.

Tot nadere verklaring van deze twee noodzakelijke dingen, zullen wij de volgende punten in het bijzonder aanwijzen en beginnen met *berouw*.

Berouw bevat deze trappen:

1. *Een gezicht van de zonde.*
2. *Een gevoel van de Goddelijke toorn.*
3. *Droefheid over de zonde.*

1. *Een gezicht van de zonde.* De zonde moet men zien:

- a. Op een heldere wijze.
- b. Op een overtuigende wijze.

a. Op een heldere wijze.

Het is geen algemeen gezicht of een losbandig gezicht van de zonde die hiertoe leidt.

Het is niet genoeg dat men zegt: het is mijn zwakheid en ik kan het niet helpen, wij zijn allemaal zondaren.

O nee, dit is de oorzaak dat wij onze zonden niet juist zien en ons leven niet beteren. De mens moet zijn manier van leven scherp onderzoeken en beproeven, zoals de goudsmid zijn goud beproeft in het vuur. *"Ik heb mijn wegen bedacht (zegt David) en heb mijn voeten gekeerd tot Uw getuigenissen."* Psalm 119: 59. De woorden betekenen, *ik heb mijn zonden ondersteboven gekeerd*. Hij heeft al zijn wegen onderzocht. En dit heldere gezicht van de zonde blijkt in het bijzonder uit deze twee zaken:

1. De mens moet zijn zonde naakt zien in haar eigen kleuren. Wij moeten de zonde niet zien door middel van het profijt, het plezier en de vergenoeging van deze wereld, want zo begrijpen wij de zonde niet juist. Maar de ziel van een oprechte christen die de zonde helder zien wil, die moet ze ontdoen van alle vergenoeging en rust die het hart daar ooit in vond. Zodat een overspeler de zonde niet meer ziet ten opzichte van z'n vermaak, en een gierigaard ten aanzien van het profijt. U die zo bent, de tijd zal komen dat u sterven moet, en bedenk dan welk voordeel deze zondige wegen u zullen opleveren. Hoe zult u dan over de zonde oordelen, als ze een smet op uw ziel en een knagen aan uw geweten zal nalaten?

2. Men moet de zonde beschouwen in zijn vergif. En dit moet men ten dele in vergelijking met andere dingen bezien én ten dele zoals ze in zichzelf is.

1. Vergelijk de zonde met die dingen die zeer vreselijk en verschrikkelijk zijn. Stel dat iemand hier de verdoemden in de hel zou kunnen zien en dat u het afgrijzen van de verdoemden zag. Beeldt u dan eens in wat de tormenten zijn die de verdoemden moeten lijden? Zou uw hart niet sidderen en beven? En toch, de allerminste zonde die u ooit bedreven hebt, (is in zijn eigen aard) een groter kwaad dan de allergrootste tormenten van de verdoemden in de hel.

2. Beschouw de zonde zoals die in zichzelf is. Wat is het anders dan een openlijke vijand van God Zelf? Een zondig schepsel valt de duivel toe en vertoont zich in zijn strijd tegen de Heere en valt de Heere der Heerscharen aan in het aangezicht. Ik smeed u, bedenk met geheel uw hart en zeg: 'Goede Heere, wat een zondig schepsel ben ik, dat zo'n arme, slechte, verdoemde aardworm tegen God zou opstaan! Dat ik mij onder de duivel buig en mij tegen de Heere der Heerscharen verzet.'

b. Op een overtuigende wijze.

De zonde wordt in onze ogen zoals die in zichzelf is. En dat openbaart zich in het bijzonder in deze twee stukken.

1. Als wij persoonlijk zien dat alles wat zonde in het algemeen is wij die ook in onze eigen zielen belijden. Het is de vervloekte kwaadaardigheid van ons hart dat wij wel de waarheid van de zonde in het algemeen zien, maar dat wij die toch in onze eigen persoonlijke zonden ontkennen. De overspeler bekent wel het gevaar en de vuilheid van die zonde in het algemeen, maar hij wil die niet op zichzelf toepassen. De regel is dan ook, zet uzelf stil (wie u ook bent) bij die zonden, in het bijzonder die waar u schuldig aan bent. Zeg dan bij uzelf, zijn doodslag, hoogmoed, dronkenschap en onreinheid, zulke gruwelijke zonden? Het was *mijn* hart dat hoogmoedig en ijdel was, het was *mijn* tong die schandalige en lasterlijke dingen sprak, *mijn* hand die goddeloosheid werkte. *Mijn* oog dat zo dartel was en *mijn* hart dat zo onrein en ijdel was. Heere, hier zijn ze! Leg zo uw hart open voor God.

2. Als de ziel onder het gehoor van de waarheid zit en geen uitvluchten zoekt om die geopenbaarde waarheid tegen te staan. Dan komt de Heere om de harten van hen die Hij gezind is goed te doen, aan te raken. De tekst zegt: *Hij zal de wereld overtuigen van zonde en gerechtigheid.* Hij zal de ziel zo doen verstommen, dat ze geen verweer heeft en zich er met uitvluchten niet uit zal kunnen redden.

De predikant zegt, 'God haat deze en die zondaar.' 'En de Heere haat mij ook (zegt de ziel) want ik ben schuldig aan die zonden.'

Zo wordt een zondaar die in de kerk komt (als het de Heere behaagt in hem te werken) dikwijls in zijn geweten verlicht als de predikant hem wijst op zijn verdorvenheden, alsof hij weet wat er in zijn hart leeft. Hij weerlegt al zijn argumenten en slaat al zijn tegenwerpingen ter neer.

Hierop raakt de ziel ontsteld en zegt: 'Als het werkelijk zo is, en ik voel dat het ook zo is in mijn geweten, als dit allemaal waar is wat de predikant zegt, o Heere, wees dan mijn ziel genadig. Ik ben de ellendigste zondaar die er ooit geboren werd.'

U die uw zonden niet kent, opdat u ze in uzelf door overtuiging zien mag, verdiep u in de wet, bekijk uzelf in de spiegel ervan en tel dan al uw zonden op. Zoveel zonden tegen God Zelf in het eerste gebod, tegen Zijn godsdienst in het tweede, tegen Zijn Naam in het derde, tegen Zijn sabbat in het vierde. Ja, al onze gedachten, woorden en werken, zijn allen zonden geweest, die onze zielen in de afgrond van de hel kunnen doen vallen.

En opdat u de zonden duidelijk zien mag, denk aan hun kracht, zowel in hun oordeel, als in de uitvoering, zal ik het volgende tot een voorbeeld stellen tot uw oordeel.

Ik stel mij voor dat ik de Heere des hemels en der aarde zie en de eigenschappen van God zie verschijnen: de barmhartigheid van God, de goedheid van God, de wijsheid van God, de macht van God, de lijdzaamheid en verdraagzaam van God. Deze komen allen tot een zondaar, tot een geveinsde, tot een vleselijk gezinde en zeggen: 'Barmhartigheid heeft u bij gestaan, goedheid is u behulpzaam geweest, wijsheid heeft u onderwezen, macht heeft u beschermt, lijdzaamheid en lankmoedigheid heeft u verdragen.'

Nu, al deze troostvolle eigenschappen zullen u vaarwel zeggen met de woorden: 'Vaarwel, verdoemde zielen, u moet van hier naar de hel gaan, om die verdoemde geesten te vergezellen. Barmhartigheid zal u nooit meer ondersteunen, goedheid zal u nooit meer behulpzaam zijn, wijsheid zal u nooit meer onderwijzen. Macht zal u nooit meer beschermen, lijdzaamheid en lankmoedigheid zullen u nooit meer verdragen.'

En dan zult u naar de eindeloze en onophoudelijke tormenten moeten gaan, waar u altijd aan uw zonden zult denken en zeggen: Mijn egoïsme en hoogmoed zijn hier de oorzaak van, dit mag ik dank zij mijn zonden weten.

Ik smeed u, denk ernstig na over deze dingen en bezie uw zonden hier, om het hierna volgende gezicht te voorkomen.

3.

Het gevoel van Goddelijke toorn.

Nu de ogen van de zondaar zo ver geopend zijn dat hij zijn zonden ziet, begint hij te denken dat God hem najaagt. En dit gevoel van Goddelijke toorn openbaart zich in het bijzonder in deze twee stukken:

- *Ten eerste, het werkt een vrees voor een toekomstig kwaad.*

- *Ten tweede, dit gevoel van kwaad bezet de ziel geheel.*

Ten eerste denkt de ziel, dat de straf die God gedreigd heeft, vroeg of laat uitgevoerd zal worden. Hij roept dan ook uit: wat, als God mij zou verdoemen? God zou het met recht kunnen doen. En wat als God Zijn wraak over mij zou uitvoeren? Zo vreest de ziel dat het geopenbaarde kwaad hem zal overkomen. Hierop zien die Schriftplaatsen: *"Wij hebben niet ontvangen de Geest der dienstbaarheid wederom tot vrees,"* Rom. 8: 15. De Geest wijst onze dienstbaarheid aan en daaruit ontstaat deze vrees. En hier, *"God heeft ons niet gegeven een geest der vreesachtigheid."* 2 Timoth. 1: 7. Dat is de Geest der dienstbaarheid die vrees werkt.

Het is met een ziel in deze vrees, zoals het was met Belsazar, toen hij beval dat men de gouden en zilveren vaten uit het huis des Heeren zou voor zetten. Daar kwamen vingers van een mensenhand tevoorschijn, die op de kalk van de wand schreven en daarom veranderde zich de glans des konings en zijn gedachten verschrikten hem. Alsof hij zeggen wilde, er zal mij zeker wat ergs overkomen. En daarop begon zijn hart te sidderen en te beven. Zo is het ook met deze vrees. Hij die onverschillig doorloopt op de goddeloze weg en de Geest van God denkt te verachten en de almachtige Heere te haten en de werking van Zijn genade tegen te staan, daar komt deze vrees bij hem op en dit handschrift tegen hem, komt voor zijn ogen. En dan roept hij uit: 'dit zijn mijn zonden en dit zijn de plagen en oordelen daar zij mee gedreigd hebben. Waarom zou ik niet verdoemd worden? Waarom niet geplaagd worden?'

Ten tweede, de Heere achtervolgt de ziel en laat hem dat kwaad overkomen waar hij eerder voor vreesde. En nu staat zijn geweten in vuur en vlam en zegt hij bij zichzelf: O, ik heb gezondigd en de rechtvaardige God vertoornd en daarom moet ik verdoemd worden en naar de hel gaan.

Nu siddert en beeft de ziel en is radeloos en zou ten onder gaan, was het niet dat de Heere hem met de ene hand ondersteund, terwijl Hij hem met de andere hand neerslaat. Hij denkt dat alles hem tegen is. Hij meent dat het vuur brandt om hem te verteren, dat de lucht hem zal verbranden. En dat de mond van de hel onder hem wijd gaapt en dat Gods toorn boven hem hangt. Als de Heere hem nu het leven benam, dan zou hij in de grondeloze hel neerstorten.

Als een predikant de ziel in dit geval aan zou raden tot God te gaan om genade, zou ze dit antwoorden: 'Zou ik tot God gaan? O, hierin ligt mijn bezwaar. Is Hij niet de grote God van wie ik de rechtvaardigheid, barmhartigheid en lankmoedigheid misbruikt heb? Is hij niet die grote God van hemel en aarde die op mij vertoornd is? O, met welk gezicht zou ik voor Hem verschijnen? En met welk hart zou ik enige barmhartigheid van Hem kunnen verwachten? Ik heb Zijn rechtvaardigheid tekort gedaan en zou Zijn rechtvaardigheid mij vergeven? Ik heb Zijn barmhartigheid tekort gedaan en zou Zijn barmhartigheid zich over mij ontfermen? Hoe? Zó'n slecht mens als ik ben? Had ik de middelen van barmhartigheid nooit genoten, dan zou ik nog enigszins te verschonen zijn. Maar och, ik heb die barmhartigheid verstoten en heb Christus onder mijn voeten vertreden, zou ik dan enige barmhartigheid kunnen verwachten? Nee, nee, ik zie dat de toorn van God tegen mij ontstoken is, en dat is alles dat ik tegemoet zie.

4.

Droefheid over de zonde.

De volgende trap is droefheid over de zonde. Waarbij wij twee vragen kunnen stellen.

- 1 *Is droefheid een werk van de zaligmakende genade?*
- 2 *Werkt God die droefheid in allen op dezelfde wijze?*

Op het eerste antwoord ik, dat er tweeërlei droefheid is, de ene in *devoorbereiding*, de andere in de *heiligmaking*.

Ze verschillen als volgt: de droefheid in *devoorbereiding* is, als Gods Woord een indruk op het hart geeft, zodat het hart van zichzelf als een patiënt is en alleen de slagen van de Geest draagt. En hierop wijzen al die manieren van spreken, zoals gewond, verslagen, doorsneden, enz. Er wordt op een lijdelijke wijze van gesproken. Zodat deze droefheid meer een droefheid is die in mij gewerkt is, dan een werk wat voortkomt uit enig geestelijk vermogen in mij.

Maar droefheid in de *heiligmaking* vloeit voort uit een geestelijke grondslag van genade en van de kracht die het hart hiervoor van Gods Geest ontvangen heeft. Zodat hierin de mens een vrijwillige werker is.

Nu, deze beide zijn een zaligmakende droefheid, maar zij verschillen wonderlijk. Velen menen dat ieder zaligmakend werk een heiligmakend werk is, maar dat is niet juist. *"Die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd, en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt,"* Rom. 8: 30. U ziet hier, dat verheerlijking hier te kennen geeft heiligmaking hier en heerlijkheid hierna. Nu, voor de heerlijkmaking uit, gaan rechtvaardigmaking en roeping, en deze beide zijn zaligmakend.

Op het tweede antwoord ik, hoewel deze werking bij iedereen hetzelfde uitwerkt, wordt het bij de meesten wel op verschillende manieren gewerkt. Twee mensen worden gestoken, de een met een speld, de ander met een spies. Twee worden gesneden, de een met een pennemes, de ander met een zwaard. Zo handelt God liefelijk en zacht met de één en wat harder met een ander. Men kan ijs smelten, maar ook met hamers breken. Zo is er ook een verschil in personen.

- Iemand die een schandelijk leven leidt en God en Zijn genade tegenstaat.
- Iemand draagt onreinheid in zijn hart en volhardt een tijdlang in zonde.
- Iemand vertrouwt op een formeel en burgerlijk leven.
- Iemand wordt door God gebruikt om grote werken door Hem te doen.

In al deze vier voorbeelden geeft Hij het hart een zware slag. De Heere zal het harde hart verbrijzelen en hen naar een getrouwe predikant doen vragen om onderwijs en naar een eenvoudig christen om raad, die zij tevoren hebben veracht.

Maar is de ziel door godvruchtige ouders opgevoed en leeft ze onder de heilzame bediening van het Woord, dan kan de Heere deze mens tot beterschap brengen en hem op een zachte wijze van zijn verdorvenheden afsnijden en heimelijk zijn hart breken. De verlating van de zonden en de wereld zal men bij deze mensen niet merken.

Van deze beide hebben wij een voorbeeld in Lydia en de stokbewaarder. Lydia was een zondares en God opende haar ogen en heeft haar hart zachtjes vermurwd en deed haar Zijn goedheid smaken hier en Zijn heerlijkheid hierna.

Maar de stokbewaarder was een zeer hardvochtig mens. Want toen de apostelen in de kerker geworpen werden, verzekerde hij hun voeten in de stok en geselde hen zwaar. Er was veel voor nodig om deze man tot bekering te brengen. Toen de apostelen lofzangen voor God zongen, was daar plotseling een grote aardbeving, zodat de fundamente van de kerker bewogen en al de deuren geopend werden en de boeien van de gevangenen los gingen. En nog beefde het hart van de stokbewaarder niet. Maar eindelijk deed de Heere ook zijn hart beven, en al bevende zou hij zichzelf

omgebracht hebben, omdat hij dacht dat de gevangenen ontvlucht waren. Maar de apostelen riepen met grote stem: *"doe uzelfven geen kwaad, want wij zijn allen hier."* Hierop valt hij neer aan de voeten van Paulus en Silas, zeggende: *"lieve heren, wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?"*

Tot besluit, wijs mij een christen aan in wie het God behaagt heeft op een buitengewone wijze te werken en zijn hart grondig te breken en neer te slaan, zodat het hem duur komt te staan. Zo iemand wandelt doorgaans zorgvuldiger en liefdevoller en geniet inwendig meer troost en geeft God meer de eer.

- Is de ziel van een mens zo doorsneden en door de toorn van de Almachtige getroffen?

Laat dan aan alle mensen horen hoe zij zich gedragen moeten tegenover hen met wie God zo gehandeld heeft. Zijn het verslagen mensen? O, heb medelijden met hen! Laat onze ziel, laat de ingewanden van barmhartigheid en ontferming naar hen uitgestrekt zijn! Laat ons niet ophouden om hen goed te doen, naar ons uiterste vermogen.

Want ik denk dat de rede en de godsdienst ons tot ontferming horen te bewegen. Hoor hun geroep. 'Och, (zegt de arme ziel) zullen deze en die zonden nooit vergeven worden? Zal mijn trotse hart nooit verootmoedigd worden?' Zo zucht en treurt de ziel en zegt: 'O Heere, ik zie de zonden en voel de last ervan en toch heb ik geen hart om mij daaronder te verootmoedigen en daarvan verlost te worden. O, wanneer zal het ooit zijn?'

Als u dit toch wist, het zou uw hart pijn doen als u hem hoorde. 'Och! Het zwaard van de Almachtige God heeft zijn hart doorsneden en hij kermt zijn droefheid uit, alsof hij naar de hel gaat. En hij zegt: 'Als er enige barmhartigheid, enige liefde, enige gemeenschap van de Geest is, wees mij, arm schepsel, genadig, die onder de last van de Almachtige ben!'

O, bidt voor hen en heb medelijden met deze gewonden en benauwden van geest, die geen mens kent noch voelt, dan hij die ook zo gewond is geweest. Het is een teken dat die ziel ten enenmale tot het verderf overgegeven is, die een hartgrondige afkeer heeft van arme, gewonde zielen. Is het mogelijk dat iemand zo'n geest kan herbergen? Al was de duivel zelf mens geworden, ik kan niet bedenken wat voor slechter zonde hij zou kunnen doen.

- Als u ooit troost en barmhartigheid van God wilt ontvangen, rust dan nooit voordat u uw hart tot een eerlijke mate van droefheid hebt gebracht. U hebt een kleine en geringe droefheid, maar och, maak dat uw hart in waarheid getroffen wordt, opdat het eindelijk verbreken zal vanwege uw veelvuldige ongerechtigheden. Bedenk, hoe langer de zaaitijd, hoe groter de oogst. *"Zalig zijn die treuren, want zij zullen vertroost worden."* Matth. 5: 4. *"Maar wee de gerusten te Sion,"* Amos. 6: 1. Het is beter dat u nu gewond raakt, dan dat u eeuwig gepijnigd wordt. Verlangt u Gods aanzicht met troost te aanschouwen, wilt u van Christus horen: *Komt, gij beladen zondaar, Ik zal u verkwikken?* Leg dan deze last op uw hart, de droefheid over uw zonden. O, wat een troost zal een arm, verslagen hart vinden in die dag!

5.

Hoe ver deze droefheid zich uitstrekt.

Het volgende werk is ootmoed. Dit verschilt van het andere niet in wezen, maar in omstandigheid, daar ootmoed (naar mijn oordeel) alleen de reikwijdte is van de

droefheid over de zonde, waarover wij gesproken hebben. En dit heeft deze twee plichten:

1. *Onderdanigheid of tevredenheid, naardat het God behaagt met ons te doen.*
2. *Gelatenheid, naardat het God behaagt met ons te doen.*

Het eerste deel van de ootmoed is onderdanigheid, die gewerkt wordt op deze wijze.

Daar de zondaar nu kennis van zijn zonden gekregen heeft en ook enigermate een droefheid over de zonde, zoekt hij overal, stelt alle middelen in het werk in de oefening van alle plichten, om (zo het mogelijk was) zijn gewonde ziel te genezen. Zo, overal zoekende, maar geen hulp vindende in wat hij heeft of doet, wordt hij eindelijk genoodzaakt (in deze hopeloze toestand) een proeve te nemen van de Heere. Het is wel zo dat hij nu inziet dat God rechtvaardig en op hem vertoornd is. Hij heeft vóór deze tijd geen ervaring van Gods gunst, geen zekerheid wat hem overkomen zal, maar hij gaat naar de Heere, omdat hij ziet dat hem niet erger kan overkomen als hij dat doet en dat niemand hem behalve God kan helpen, als het Hem behaagt. Daarom valt hij neer aan de voetbank der genade en voor de poort van barmhartigheid en buigt zich onder de Heere, of Hij met hem wil handelen naar Zijn welgevallen, of zoals het Hem goeddunkt in Zijn ogen.

Dit was de toestand van de Ninevieten toen Jona dat zware oordeel had uitgesproken en als een wildvuur door de straten geworpen had: "Noch veertig dagen dan zal Ninevé worden omgekeerd."

Kijk eens wat hun reactie was. Zij riepen een vasten uit en bekleeden zich met zakken en baden. *"Wie weet? (zeiden zij) God mocht Zich wenden en berouw hebben. En Hij mocht zich wenden van de hittigheid Zijns toorns, dat wij niet vergingen."* Alsof zij gezegd hadden, wij weten niet wat God voorheeft, maar dit weten wij, dat wij zijn oordelen niet kunnen tegenstaan, noch onszelf redden.

Zo is het met een zondaar gesteld, als hij het helse vuur in zijn ogen ziet flikkeren en zichzelf niet helpen kan. Dan zegt hij: dit weet ik, dat al de middelen in de wereld mij niet kunnen zaligmaken, maar toch, wie weet, de Heere mocht Zich over mij ontfermen en mijn benauwde geweten genezen, en al de wonden helen, die de zonde in mijn ziel gemaakt heeft. Dit is een levendige afbeelding van de ziel in deze staat.

Of, tot nadere uitleg, deze onderdanigheid openbaart zich in het bijzonder in deze vier stukken:

1. Hij ziet en belijdt dat de Heere (voor zover hij weet) rechtvaardig tegen hem handelt als Hij over hem die plagen uitvoert waar Hij hem mee bedreigd heeft en die zijn zonden verdiend hebben. Hij ziet dat de rechtvaardigheid nog niet voldaan is en dat die rekeningen tussen God en hem nog niet vereffend zijn en daarom kan hij zich niet anders inbeelden dan dat God Zich aan hem zal wreken. Hoe kan het anders? Als hij alles dat hij doen kon heeft gedaan, blijft hij toch nog een onnutte dienstknecht. De rechtvaardigheid blijft toch onvergenoegd en zegt: u hebt gezondigd en ik ben beledigd en daarom zult u sterven.

2. Hij bedenkt dat God doet wat Hij doen wil en dat hij het niet ontgaan kan. Zou de Heere komen en hem de eer van Zijn rechtvaardigheid afeisen, dan is er geen middel om het te ontkomen of te verdragen. En dit verbrijzeld het hart en maakt dat de ziel radeloos is en geen uitvluchten meer weet om onder de slagen van de Heere uit te komen.

3. Hij werpt zijn wapens weg en valt de Heere te voet en geeft zichzelf over aan de soevereine macht en het gezag van God. Zo zei David, toen de Heere hem uit zijn

koninkrijk stootte, tot Zadok: *"Breng de ark Gods weder in de stad, indien ik genade zal vinden in des Heeren ogen, zo zal Hij mij wederhalen en zal ze mij laten zien, mitsgaders Zijn woning. Maar indien Hij alzo zal zeggen, Ik heb geen lust tot u, zie hier ben ik, Hij doe mij zoals het in Zijn ogen goed is."* Dit is de gestalte van een arme ziel. Wanneer een arme zondaar op zijn voorrechten wil staan en de Heere zegt, *"Draag Mijn rechtvaardigheid en stel u teweer met alles dat u hebt of doen kunt,"* dan antwoordt de ziel: *"Ik ben uw knecht, Heere, doe mij zoals het in Uw ogen goed is, ik kan mezelf niet helpen."*

4.De ziel erkent vrijwillig, dat het in Gods macht is met hem te doen en met hem te handelen naar Zijn welgevallen en daarom ligt hij in het stof en roept: *genade, genade, Heere!* Hij denkt niet eens barmhartigheid van God te zullen verkrijgen, maar zegt alleen: *'God mag met mij doen wat Hij wil,'* en roept: *'genade Heere, genade voor mijn arme benauwde ziel.'*

O, antwoord de Heere: *'Heeft u barmhartigheid nodig? En kan uw horen naar Gods Woord en bidden en vasten u niet zonder gevaar naar de hemel brengen? Omgordt nu uw lenden en doe uw ijverigste gebeden en laat die Mijn rechtvaardigheid tegemoet treden en zien of ze Mijn toorn kunnen verdragen, of enige barmhartigheid verwerven.'*

'Nee, nee,' zegt de zondaar, *'ik heb de droevige ondervinding dat al mijn gebeden en werken, mijn ziel nooit vrede kunnen aanbrengen, noch Uw gerechtigheid voldoen, ik bid slechts om barmhartigheid en ik verlang ernaar een blijk van Uw genade te ontvangen, tot troost van mijn ellendige, gruwelijke ziel. Het is barmhartigheid alleen die mij helpen zal, alleen genade (als het mogelijk is) voor mijn verslagen ziel.'*

Ik denk dat het tafereel van die arme, uitgehongerde melaatsen, past bij deze arme zondaar ter vergelijking. Toen de hongersnood binnen Samaria groot was, waren er vier melaatse mannen voor de deur van de poort. *"Die zeiden de ene tot de ander: Wat blijven wij hier tot wij sterven? Indien wij zeggen, laat ons in de stad komen, zo is de honger in de stad en wij zullen daar sterven en indien wij hier blijven, wij zullen ook sterven. Nu dan komt en laat ons in het leger der Syriërs vallen. Indien zij ons laten leven, wij zullen leven en indien zij ons doden, wij zullen maar sterven."* Zij hadden slechts één middel om zichzelf te redden en dat was dat zij zich in het leger van de vijanden begaven en daar, zoals het gebeurde, hebben zij hun leven behouden.

Dit is een levendige afbeelding van een arme zondaar in zo'n mistroostige toestand, als hij ziet dat Gods toorn hem najaagt en dat de Heere hem aan alle kanten omringd heeft.

Ten einde raad overlegt hij: als ik op mijn voorrechten steun, is er niets dan leegheid. En steun ik op mijn natuurlijke toestand, dan kom ik ook om. Laat mij dan maar vallen in de handen van de Heere der heirscharen. Ik beken het, ik heb Hem getergd. En voor zover ik weet is Hij mijn vijand. Ik ben een verdoemd mens en als de Heere mij van Zich afstoot, kan ik alleen maar verdoemd worden.

En dan komt hij voor de Heere en valt neer voor de voetbank van een verterend God en zegt met Job: *"Wat zal ik U doen, o Mensenhoeder?"* Job 7: 20. *'Ik heb geen reden om mij schoon te praten, ik heb geen macht om mezelf te redden, mijn beschuldigingen zijn mijn beste verontschuldigungen, al de voorrechten van de wereld kunnen mij niet rechtvaardigen en al mijn plichten kunnen mij niet zaligen. Is er nog genade over? O, kom een arme, verslagen zondaar in de gal van bitterheid te hulp.'*

Op zo'n wijze gedraagt de ziel zich in dit werk van onderdanigheid.

Het tweede deel van de ootmoed is gelatenheid.

Hiermee geeft men zich geheel aan God over.

En dit stuk is van een hoger trap dan het vorige. Neem als voorbeeld een schuldenaar die alle middelen heeft aangewend om aan zijn schuldeiser te ontkomen. Eindelijk ziet hij in dat hij het recht niet kan ontgaan en betalen kan hij niet. De enige manier is zijn schuldeiser te vertrouwen en zich in zijn handen over te geven. Maar als zijn schuldeiser zijn schuld tot de laatste cent opeist en in de kerker laat werpen om de aller-zwaarste bejegeningen te laten ondergaan, is dat een harde zaak en een hogere trap.

Zo is het ook als de ziel die zichzelf aangeboden heeft, ziet dat Gods handschrift tegen hem is en dat hij het oordeel (wanneer het ook komt) niet kan ontgaan, noch verdragen. Dan is het dat hij zichzelf onderwerpt en zegt: Heere, waar zal ik heengaan? Uw toorn is zwaar en onverdraaglijk. Ja, wat God ook mocht eisen, de ziel legt de hand op de mond en gaat tevreden heen en heeft niets meer te zeggen.

Dit is de aard van tevredenheid en gelatenheid.

Tot nadere uitleg, deze tevredenheid zien we in deze drie volgende stukken.

1. Eerst ziet de ziel op Gods barmhartigheid, en hoewel hij daarom smeekte toen hij zich onderwierp, nu ziet hij zoveel verdorvenheid en onwaardigheid in zichzelf, dat hij zichzelf alle genade en barmhartigheid onwaardig keurt. 'O, genade, genade, Heere en geen recht!'

'Hoe, zegt de Heere? Ik had gedacht dat uw eigen plichten barmhartigheid zouden verdiend hebben.'

'O nee, zegt de ziel, het is barmhartigheid alleen die mij redden en ondersteunen kan. Maar mijn zondigheid is zo groot, dat ik de allerminste gunst en genade niet waardig ben. En de goddeloosheid van mijn gruwelijk hart is zo groot dat hoe vreselijk ook de allergrootste plagen mogen zijn, ik die allemaal verdiend heb, al zijn ze nog zo onverdraaglijk. Aan al de straffen die God gedreigd en voor de duivel en zijn engelen bereid heeft, staat mijn arme ziel schuldig. O,' zegt de ziel, 'hadden de duivelen de hoop en middelen en lankmoedigheid die ik wel genoten heb, ze zouden voor zover ik weet, zich beter gedragen hebben dan ik.'

Dit maakt de ziel beschaamd in alle droefheden en doet zeggen. 'Hadden zij ook dergelijke barmhartigheid?'

'O, die lieflijke vertroosting en die kostelijke beloften die ik gehad heb! Hoe dikwijls heeft de Heere aan mijn hart geklopt en gezegd, *"komt tot mij, gij afvallige kinderen; keert wederom, waarom wilt gij sterven?"* O, die barmhartigheid die mij van mijn huis, op de weg en vandaar naar mijn slaapkamer gevolgd is! Hier heeft de barmhartigheid met mij gesproken en daar heeft barmhartigheid mij liefde bewezen. Ja, in mijn nachtelijk waken heeft barmhartigheid voor mij een knieval gedaan en mij gesmeekt of ik mijn kwade wegen wilde verlaten en toch heb ik haar afgeslagen en ben met geweld mijn eigen wil gevolgd. Hadden de duivelen maar die hoop en die genade aanbiedingen gekregen, die nu sidderen door gebrek aan barmhartigheid, ze zouden die ongetwijfeld van harte aangenomen hebben. Maar hoe?

Bid ik om barmhartigheid? Zal ik spreken van barmhartigheid? Hoe? *Ik*, ik barmhartigheid ontvangen? Het allerminste van Gods barmhartigheid is voor mij te goed en de aller-zwaarste plagen van God zijn voor mij te weinig. Ik denk, want zo voel ik het, dat God mij niet meer kan toezenden dan ik naar recht verdiend heb.'

Ja, dit is vast en zeker, dat de mens niet zoveel kan lijden als hij wel verdiend heeft, als God rechtvaardig met hem zou handelen.

Daarom redeneert hij zo: 'Om één zonde alleen verdien ik de eeuwige verdoemenis, want de bezoldiging der zonde is de dood, omdat ze bedreven is tegen de Goddelijke

rechtvaardigheid en tegen een oneindige Majesteit. Dus wat verdienen dan ál mijn zonden wel niet, waar ik in heb volhard, tegen al het knagen van het geweten in, tegen alle bestraffingen en tegen het licht van Gods woord? De hel is te goed en tien duizend hellen te weinig om zo'n gruwelijk mens als ik ben te pijnigen. Hoe? Zou ik barmhartigheid ontvangen? Ik schaam mij die te verwachten. Met welk hart, vraag ik u, kan ik om deze barmhartigheid smeken, die ik onder mijn voeten vertreden heb? De Heere heeft mij dikwijls Zijn liefde betoond. En toen Zijn wonden aan het bloeden waren en Zijn zijde doorstoken werd en Zijn smartelijk roepen mij ter oren kwam, in het: *"Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?"* Toen, zelfs toen heb ik deze Christus klein geacht en had Zijn bloed voor mij geen waarde. En kan dit bloed van Christus nu voor mij nog tot nut zijn?

Het is wel zo dat ik smEEK om genade, maar hoe kan ik nog denken die te zullen ontvangen? Al de pilaren van de kerk kunnen ervan getuigen hoe dikwijls mij barmhartigheid en genade aangeboden werden, maar ik heb die altijd maar weer geweigerd. Hoe kan ik nu dan nog om genade smeken? Vanwege al deze vuilheid, hardnekkigheid en gruwelijkheid ben ik het waard dat ik voor eeuwig verworpen zal worden.'

2. De ziel ziet ook op Gods gerechtigheid en nu erkent hij dat Gods handelen rechtvaardig is, al is die nog zo streng. Hij erkent dat hij is als leem in de hand van de pottenbakker en de Heere mag met hem doen wat Hij wil. Ja, de ziel staat verbaasd over de lankmoedigheid van God, dat Hij hem zólang heeft verdragen, dat God hem niet van voor Zijn aangezicht verworpen en allang naar de hel gezonden heeft. Het is de gestalte van de geest die de arme, klagende kerk had: *"Het zijn de goedertierenheden des Heeren dat wij niet vernield zijn, omdat Zijn barmhartigheden geen einde hebben,"* Klaagl. 3: 22.

Wanneer God het hart van een dronkaard of overspeler verootmoedigd heeft, dan begint hij zo bij zichzelf te denken: de Heere zag al het kwaad dat ik gedaan heb. En dan? Dan verwonderd de ziel zich over Gods rechtvaardigheid dat Hij zo'n monster ooit kon verdragen en dat God hem in zijn dronkenschap of hartstochten niet heeft verdoemd en in de hel neergestort.

'Och, zegt hij, het is omdat Zijn barmhartigheden geen einde hebben, dat mijn leven en alles niet al lang omver geworpen is.' Hierom is het dat de ziel niet langer tegen het handelen van de Heere wil ingaan. Of, als de natuur en de verdorvenheid soms boven komen drijven en zeggen, 'waarom worden mijn gebeden niet beantwoord?' Ik weet dat deze of die ziel vernederd is, ik zie dat daar een ziel vertroost is en waarom ik dan niet net als hij?'

Maar dan verstikt, verplettert en versmoort de ziel deze slechte gedachten en vernedert zich voor de Heere en zegt: 'Stel dat God mijn gebeden niet verhoort, stel dat God mijn geweten niet bevredigt, doet de Heere mij dan te kort? O, slechte hellehond die ik ben! Ik in mijn zonde en mijn schande. Toorn is mijn deel en de hel is mijn plaats, daarheen zou ik gaan als ik zo blijf leven, het is Gods barmhartigheid die zo met mij handelt.'

En nu spreekt de ziel God vrij in Zijn rechtvaardigheid en zegt: 'Het is niet meer dan billijk dat God al de gebeden die uit mijn vuile hart voortkomen, verfoeit en dat al mijn werkzaamheden in de heilige plichten nooit gezegend worden. Ik, ik ben het die gezondigd heb tegen het spreken van mijn geweten, tegen beter weten in, tegen de hemel, en daarom zou het rechtvaardig zijn dat ik deze schrik in mijn hart met mij mee het graf in zou dragen. Ik ben het die de barmhartigheid misbruikt heb en daarom zou het rechtvaardig zijn dat ik met een gepijnigd geweten naar de hel zou gaan.'

'O, dat ik (als ik in de hel ben) een geest mocht hebben om Uw Naam daar te verheerlijken en te rechtvaardigen en te zeggen: nu ben ik met Uw verdoemde schepselen naar de hel gegaan, maar de Heere is rechtvaardig en gezegend in al Zijn weg en werk en ik ben rechtvaardig veroordeeld.'

3. Zo wordt de ziel rustig en gehoorzaam onder de zware hand van God in die reddeloze toestand waar hij in is. Hij laat zich slaan, hij ligt onder de last en gaat met stilte en lijdzaamheid zijn weg. O, dit is een hart wat goud waard is!

'O, (zegt hij) het is gepast dat God Zichzelf zou verheerlijken, hoewel ik eeuwig zou verdoemd worden! Want ik verdien het ergste, en alles wat ik heb, is slechts loon naar mijn werken en het einde van mijn eigen wegen. Word ik verdoemd, ik heb het aan mijn hoogmoed en mijn hardnekkigheid en de gruwelijkheid van mijn geest te danken. Hoe? Zal ik tegen de Heere morren, omdat Zijn toorn en ongenade op mij ligt? Ach nee! Laat ik tegen mijn zonde, de oorzaak van alles, morren. Laat me morren tegen mijn venijnige hart die deze adders aan mijn boezem gevoed heeft, maar laat mij liever de Heere loven en Hem niet één woord tegenspreken.'

Zo zei David: *"Ik ben verstomd, ik zal mijn mond niet opendoen, want Gij hebt het gedaan,"* Psalm 39: 10. Zo gaat het ook met de ziel. Als het vonnis der verdoemenis hem treft en God hem uit Zijn gunst schijnt te werpen, dan roept hij uit: 'Ik beken, God is rechtvaardig en daarom loof ik Zijn Naam en buig mij onder Hem. Mijn zonde is de oorzaak van al mijn ellende.'

Jeremia beklagde de stand van de kerk die naar de gevangenis ging. *"O, wee mij over mijn breuk, mijn plaag is smartelijk; maar ik zeide, dit is immers een krankheid die ik wel dragen zal,"* Jerem. 10: 19. Zo is het met een waarachtig vernederd hart gesteld, het laat Gods water over Zijn akker gaan en is stil en wel tevreden. Hij zegt: 'Dit is mijn plaag en die moet ik dragen, dit is mijn droefheid, ik zal die lijden.'

Zo ziet u hoe de ziel zich gedraagt in deze stand, zij onderwerpt zich geheel aan God en is tevreden met alles wat Hij doet.

Vraag: Maar sommigen zullen misschien zeggen: Moet of behoort de ziel niet te blijven in deze verdoemelijke stand en zich daarmee tevreden stellen?

Antwoord: Tevredenheid kan zich in twee dingen uiten.

Het eerste is een vleselijke zorgeloosheid en achteloosheid over onze toestand en dit is een zeer vervloekte zonde.

Het tweede is een gelatenheid van de ziel die niet mort tegen het handelen van God. Deze gelatenheid gaat altijd vergezeld met het zien van de zonde van de mens en met een smeken om genade. Het stelt steeds alle hulpmiddelen in het werk die hem dichter bij God kunnen brengen. Maar als hem genade wordt geweigerd dan is de ziel stil en tevreden.

En deze tevredenheid (die strijdt tegen het twisten met de Almachtige) kan iedere verootmoedigde ziel krijgen, hoewel dat in iedereen niet altijd zo duidelijk gezien wordt.

Bijvoorbeeld, een moordenaar over wie het vonnis des doods geveld is, moet niet de middelen verzuimen, om gratie te krijgen. Als hij die echter niet krijgt, moet hij niet morren tegen de rechter omdat hij hem ter dood veroordeelt, omdat hij niet anders doet dan wat de wet voorschrijft. Zo moeten wij ook niet zorgeloos zijn in het gebruik van de middelen tot ons heil, maar moeten God voortdurend smeken om genade. Toch moeten, ja, behoren wij tevreden te zijn met alles wat ons aan genade geweigerd zal worden, omdat wij geen enkele gunst waardig zijn.

- De ziel in de diepte van ootmoed, buigt zich, voor wat God over haar brengen zal. Hij durft niet van God wegvlugten, noch tegen de Heere op te staan, maar hij legt zich stil neer.

- Zoals hij met de aller-hardste behandeling tevreden is, is hij dat ook met de aller-langste tijd. Hij zal naar genade hunkeren, al duurt het nog zo lang: *"Ik zal de Heere verbeiden, (zegt Jesaja) die Zijn aangezicht verbergt voor het huis van Jacob; en Ik zal Hem verwachten,"* Jesaja 8: 17. Zo is het ook met een vernederde zondaar. Hij zegt:

'Hoewel de Heere Zijn vriendelijk aangezicht van mij afwendt, toch zal ik naar de hemel zien, zolang ik ogen heb om te zien en een hand om op te heffen. De Heere bepaalt Zijn eigen tijd, daar behoort ik op te wachten. Ja, het arme verslagen hart neemt zich voor, 'al zou ik al mijn dagen stof moeten likken, ik blijf mijn leven lang om genade roepen. Als mijn laatste woorden maar genade, genade mogen zijn in mijn sterven.'

- Zoals hij graag de aller-langste tijd hunkert, zo is hij ook tevreden met de minste hoeveelheid aan genade. 'Laat mijn toestand (zegt de ziel) nog zo zwaar zijn, doe met mij Heere, wat U wilt. Laat het vuur van Uw toorn mij hier dan verteren, als U mij echter hierna behoudt. Als ik eindelijk maar genade krijg, ben ik tevreden, en al wat U geeft daarvoor zij Uw Naam geprezen'

Hij twist niet omdat hij niet meer genade heeft gekregen, en waarom hij niet naar zijn eigen wens is getroost? Nee, hij wacht op genade en als hij daar slechts een kruimel van genieten mag, is hij altijd getroost en tevreden.

En zoals u kunt bedenken is het hart nu diep vernedert.

Gebruik

1. Wij maken hier uit op, dat zij die de meeste talenten, gaven, rijkdom en eer hebben, meestal het aller moeilijkst tot de Heere Christus gebracht worden. Zij worden het moeilijkst verootmoedigd en laten zich niet gemakkelijk bekeren. Wat is ootmoed anders dan een reiniging van de ziel van alles wat hen opblaast? Het hart moet zich nergens in verheugen, noch ergens op rusten, maar zich alleen aan God overgeven. Nu, deze talenten, deze rijkdom, deze middelen zijn grote steunsels en pilaren voor het hart van een vleeselijk mens om op te rusten en zich daarmee te paaien. Daarom zegt de apostel, *"Niet vele wijzen naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen zijn geroepen,"* 1 Kor.1: 26. Sommigen (God zij gedankt) zijn er, maar niet vele. Weinig mensen die zoveel van zichzelf hebben, worden tot verloochening van zichzelf gebracht. En dat is niet vreemd. Want als een rijk man arm wordt, een edelman zich vernedert en een wijs man tot niets wordt in zichzelf, dat zal hete tranen kosten, en toch moet dit moet plaats vinden in allen die God toebehoren. Niet dat God al deze uiterlijke dingen en gaven wil weg nemen, maar zij moeten hun hart en vertrouwen daar niet op zetten als zij Christus willen volgen.

2. Een ootmoedig hart maakt het hele leven van de mens gerust en verzacht allerlei omstandigheden waar hij zich in bevindt. Het is wel zo dat hij soms heen en weer geslingerd en onrustig gemaakt wordt, toch is hij niet verslagen en wanhopig, omdat hij gerust is. Zoals het met een schip op zee is, als de winden loeien en de golven onstuimig zijn, als het anker diep in de grond vast zit dan ligt het schip veilig.

Zo is het ook met dit werk van verootmoediging: hoe vaster het anker van de ziel zit, hoe geruster het hart is. Toen Job tijdens zijn benauwdheid zijn trotse hart de ruimte gaf, vond hij God Almachtig, zijn vrienden en alles tegen hem op zijn weg. Maar toen

de Heere hem verootmoedigd had, klonk het anders. "*Zie, ik ben te gering, eenmaal heb ik gesproken, of tweemaal, maar zal niet voortvaren,*" Job 39: 37-38.

En deze vernedering geeft de mens rust 1. in de aller-felste verzoeken en 2. in de aller-zwaarste tegenstand.

1. In de aller-felste verzoeken.

Als de satan het hart van een arme zondaar belegerd en de wapens op hem richt, zie dan hoe een ootmoedig hart hem met zijn eigen wapens afweert.

Beeldt u zich in (zegt de satan) dat u barmhartigheid van de Heere zult krijgen, terwijl uw eigen geweten u zo aanklaagt? Ga eens naar de plaats waar u woont en naar de kamer waar u slaapt en denk eens na over uw gruwelijke zonden, God zal zeker geen acht slaan op de gebeden van zulke slechte zondaren.

Het is waar, (zegt de arme ziel) ik heb de Heere dikwijls geweigerd te gehoorzamen toen Hij mij riep en daarom is het rechtvaardig als Hij weigert mijn gebeden te verhoren. Maar toch heeft Hij mij bevolen, dat ik Hem om genade smeken moet. En als de Heere mij verwerpt en mijn gebeden, ben ik daarmee tevreden. Wat dan, satan?

Wat dan? (zegt de satan) Ik had gedacht dat dit u moedeloos zou gemaakt hebben. Maar dit is niet alles, want God zal u aan uzelf en uw lusten en verdorvenheden overgeven en zo zal het laatste erger zijn dan het begin. U kan roepen en schreeuwen en toch zult u verloren gaan. God zal u verlaten en uw verdorvenheden over u laten heersen. En u zult vreselijk vallen, tot kwetsing van uw geweten, tot bedroefing van Gods volk, tot lastering van het Evangelie en tot schade van uw eigen persoon.

Hierop antwoordt een ootmoedige ziel: 'Als de Heere mij wil overgeven aan mijn vuile lusten waarin ik zo'n grote vrijheid genomen heb en als de Heere mij aan mijn zonden wil overgeven, omdat ik Zijn geboden verlaten heb, en als ik op de één of andere dag zal vallen en zo in schande en oneer ondergaan, - laat God ondanks alles geëerd worden en laat God niet de eer van Zijn macht en rechtvaardigheid verliezen. Ik ben daarmee tevreden. Wat dan, satan?'

Wat dan? zegt de duivel. Ik had vast gedacht, dat u nu in wanhoop zou omkomen. Maar het is hier niet mee klaar. Want als God u overgegeven heeft aan uw zonden, dan zal Hij in wraak tegen u uitbarsten en u tot een voorbeeld stellen van Zijn zware wraak in alle toekomstige eeuwen. Daarom is het beter dat u dit ontijdig oordeel voorkomt door een ontijdige dood.

Hierop antwoordt de ziel: 'Wat God allemaal kan of wil doen, weet ik niet. Maar mijn zonden zijn zo groot dat Hij niet kan, of niet zou willen doen naardat ik rechtvaardig verdiend heb. Hij doe met mij naar Zijn wil en ik zal tevreden zijn. Wat meer satan?'

En zó is het dat hij de satan naar adem doet happen.

Het ontbreken van deze ootmoed maakt de mens dikwijls buiten zinnen en brengt hem weleens tot een ontijdige dood. Helaas! Waarom wilt u de toorn des Heeren niet verdragen? Het is waar, uw zonden zijn groot en Gods toorn is zwaar, toch zal het tot uw heil zijn, wees daarom tevreden. In tijd van oorlog als u beschoten wordt door kanonnen, is het enige middel om niet geraakt te worden dat u in een loopgraaf zit en dan zullen de kogels over uw hoofd vliegen. Zo is het ook met alle verzoeken van de satan, blijft in de diepte liggen en geef u over aan Gods besturing en al deze vurige verzoeken zullen u niet kunnen deren.

2. In de aller-zwaarste tegenstand.

Als de satan weg is, dan komen de moeiten en rampspoeden van de wereld, waarin ootmoed de ziel zal gerust stellen. De mens is soms zeeziek, niet om het zware weer,

maar vanwege zijn volle maag. Daarom als zijn maag gelegeerd is, is hij weer fris. Zo is het ook met deze ootmoedigheid van het hart. Al is het hart in een zee van rampen, als hij zijn trotse hart gelegeerd heeft, dan is hij onder de tegenstand van de wereld stil en gerust.

Maak zonder oorzaak een ootmoedig hart te schande en hij geneest door deze ootmoed. Hij heeft een slechter gevoel van zichzelf dan iemand anders van hem hebben kan. En willen zij hem smaad aan doen, dan is hij geringer in zijn eigen ogen dan zij hem konden maken. O, dat ik uw harten daartoe brengen kon om op deze gezegende genade van God verliefd te worden!

Is er iemand die door de verzoeken van satan, de tegenstand van mensen, of door zijn eigen hartstochten geplaagd wordt? En zou u zich zo willen wapenen, dat niets het u onrustig of moeilijk maken kan, maar dat u in alles boven alles staat en u zich in alles verheugd? O, wees dan ootmoedig en sta sterk boven alle duivelen in de hel. Werkelijk, zij zullen u niet zo kunnen ontstellen dat u daardoor misleid of troosteloos zult worden, als u zich maar wilt verootmoedigen.

Wat mankeert er dan nog aan? Als u barmhartigheid en genade van God begeert, wordt u op deze ootmoed geweest. En om u daartoe te bewegen, denk toch aan die goede dingen die God beloofd heeft en die Hij alle oprechte ootmoedigen schenken wil.

Ik zal alles in deze drie volgende weldaden samenvatten:

1. Door ootmoedigheid worden wij bekwaam gemaakt om al die schatten van wijsheid, genade en barmhartigheid in Christus te ontvangen.
2. Door ootmoedigheid ontvangt men troost van al het heil dat men in Christus heeft. Velen hebben kennis aan Christus en zijn op God gericht, en toch ontbreekt hen veel vertroosting omdat zij deze ootmoed enigszins missen. Ware ootmoed is de kortste weg tot ware vertroosting. *"Op deze zal de Heere zien, op de armen en verslagenen van geest en die voor Zijn woord beeft,"* Jes. 66 :2. De Heere zal hem niet alleen kennen (Hij kent de goddeloze ook op een algemene wijze) maar Hij zal hem zo genadig aanzien, dat zijn hart in zijn lichaam van blijdschap opspringen zal. U, arme, verootmoedigde ziel, de Heere zal u een flonkering van Zijn gunst geven, als u vermoeid bent in uw nood. Als u omhoog ziet naar de hemel, zal de Heere omlaag zien op u en zal u met Zijn barmhartigheid verkwikken. God heeft een zoete bete voor Zijn kind bereid: Hij zal de ootmoedige aannemen. O wees verootmoedigd, een ieder van u allen en de Heere Jezus die met genezing komt onder Zijn vleugelen, zal u vertroosten en u zult het heil van onze God aanschouwen.
3. Ootmoed gaat de eer voor. *"Zo wie dan zichzelf zal vernederen gelijk een kindeke, deze zal de meeste in het Koninkrijk der hemelen zijn."* Matth. 18: 4. U zal in de allerhoogste trap van genade hier zijn, en van heerlijkheid hierna. Want zoals uw ootmoedigheid is, zo zal ook uw geloof, en heiligmaking, en gehoorzaamheid, en heerlijkheid zijn.

En nu (lijkt mij) begint uw hart bewogen te raken en te zeggen, heeft de Heere hen hieraan verbonden? *O Heere, maak mij dan ootmoedig!*

Nu, de Heere make mij en u en ons allen ootmoedig, opdat wij deze barmhartigheid mogen ontvangen. Zie, hoe eeuwige gelukzaligheid wacht op iedere ootmoedige ziel. *Kom* (zegt de gelukzaligheid) u bent slecht, gering en verachtelijk geweest in uw eigen ogen. Kom en wees de allergrootste in het Koninkrijk der hemelen.

Broeders, als ik dan uw hart niet kan inwinnen, laat dan toch de gelukzaligheid die voor u neerknielt en u smeekt om genade aan te nemen, u daartoe bewegen. Laat die (zeg ik) u overhalen.

Is er iemand zo achteloos om zijn eigen heil niet te zoeken? Dan heb ik hem iets te zeggen, dat hem zijn hart in het lijf doet beven. Maar och! Wie zou de Heere Jezus niet bij zich willen laten wonen? Wie zou niet willen dat de Heere Christus door de heerlijkheid van Zijn genade, hem eert en verkwikt?

Het lijkt mij dat uw hart er naar zou moeten snakken en zeggen: 'O Heere, verbreek mijn hart en verootmoedig mij, opdat barmhartigheid mijn eeuwig deel mag zijn.'

Ja, ik denk dat iedereen met Paulus zou moeten zeggen: 'Gaf God dat niet alleen ik, maar al mijn kinderen en knechten niet alleen zo waren als ik ben, maar ook (als het Gods wil is) meer verootmoedigd, opdat zij veel meer getroost en verkwikt mochten worden.' Dan zou u met troost op uw sterfbed kunnen zeggen, 'al moet ik scheiden van hier en al laat ik mijn vrouw en kinderen, arm en gering in de wereld achter, toch laat ik hen achter bij Christus.'

Als u overgegaan bent, zal dit voor hen beter zijn, dan al het geslagen goud of de eer van de wereld. Wat kan ik zeggen? Waar de Heere Zichzelf zo vriendelijk aanbiedt? Kus dan de Zoon, wees ootmoedig, buig u onder al de geboden van God, neem de waarheid aan en geef u over aan de besturing van God. Laat al het kwaad dat u bedreigt en al het goede dat u aangeboden wordt op uw gemoed werken en u overwinnen. Of, als de middelen het niet doen, laat dan de Heere u te sterk worden.

Nu, dat de Heere u leeg zou willen maken, opdat Christus u zal vervullen, dat de Heere u zou willen vernederen, opdat u geluk en vrede zou genieten en verhoogd mag worden tot de allerhoogste top van heerlijkheid en daar heersen in der eeuwigheid.

HET VIJFDE HOOFDSTUK.

De roeping aan Gods zijde, waardoor de ziel zich met Christus verenigt en op Hem steunt.

Tot hier toe hebben wij ons hoofddeel behandeld, namelijk, de voorbereiding van de ziel om Christus te ontvangen. Het volgende is, de inenting van de ziel in Christus. En dit bestaat uit twee delen:

- *Ten eerste, de planting van de ziel in Christus.*
- *Ten tweede, het opwassen van de ziel in Christus.*

Zoals een ent eerst in de stam geënt wordt en dan opgroeit met de stam, komen deze twee dingen overeen met de ziel. En als het zover gekomen is, dan wordt een zondaar alle geestelijke weldaden deelachtig.

Het eerste deel is, de inplanting van de ziel in Christus, als de ziel gevoerd wordt uit een wereld van zonde, om te steunen op en gemeenschap krijgt met de Heere Jezus Christus.

En dit zien we in het bijzonder in deze twee delen.

- Het eerste. De roeping aan Gods zijde.
- Het tweede. Het antwoord aan de kant van de mens.

De roeping aan Gods zijde is dit: a. Als de Heere door de roeping van Zijn Evangelie, en b. door de werking van Zijn Geest zo helder de volheid van Zijn barmhartigheid openbaart, dat de ootmoedige ziel daar op antwoord.

Merk hierin op *het middel* en *de oorzaak* waardoor God roept.

1. *Het middel* is alleen de bediening van het Evangelie. De inhoud ervan is dit, dat ons de volheid van barmhartigheid, genade en zaligheid toegebracht is door de Heere Jezus Christus. Hierom noemt de heilige Schrift dit Evangelie of deze barmhartigheid: een schatkamer waar al de schatten van wijsheid en heiligheid zijn, in Christus, Koloss. 2: 3. Niet één schat, maar alle schatten. Niet sommige schatten, maar allerlei schatten. Waar het Evangelie komt, daar is vreugde voor de bedroefden, vrede voor de benauwden, sterkte voor de zwakken, ondersteuning die bekwaam en gepast is voor alle gebreken, noden en ellenden, beide tegenwoordige en toekomstige.

Is 't dan zo dat droefheid u bestormt (als u zover gekomen bent) blijf dan niet op uw zonden staren, en zie niet op uw eigen kunnen, om daar enig heil door te verkrijgen. Het is wel zo dat u uw zonden moet zien en daarover treuren, maar dit is voor een lagere staat. Nu moet u deze les in het oog zien te krijgen, en als u deze les van berouw en ootmoedigheid gekregen hebt, zie dan alléén op Gods barmhartigheid en de rijkdommen van Zijn genade in Christus.

2. Wat *de oorzaak* betreft. De Heere bestuurt niet alleen de middelen, maar door de werking van Zijn Geest brengt Hij al de rijkdommen van Zijn genade in de ziel die waarachtig verootmoedigt is.

Vraagt u hoe?

Eerst door de kracht van het bewijs. De Geest stelt de verslagen zondaar voor ogen het recht van de vrijheid van Gods genade aan de ziel.

Twee, de Geest werkt krachtig de sprake van de genade in de ziel en door Zijn doordringende werking laat Hij enige indrukken van bovennatuurlijke en Geestelijke kracht op het hart zinken.

Nu, het woord van het Evangelie en de werking van de Geest gaan altijd samen. Niet dat God aan enige middelen gebonden is, maar Hij verbindt Zichzelf aan de middelen. Hierom wordt Evangelie genoemd: *"een kracht Gods tot zaligheid,"* omdat de kracht van God Zich daar, doorgaans en op een algemene wijze, in vertoont. De wateren des levens en der zaligheid, lopen alleen door de rivier van het Evangelie. Er zijn goudmijnen van genade, maar die zijn slechts in de omgeving van het Evangelie te vinden.

Ja, merk dit als argument op, waar de verdorvenheid geen kracht heeft om het hart te bewegen tot God te gaan, kan één tekst uit de Schrift bij de mens meer doen boven alle menselijke geleerdheid en uitvindingen, omdat de Geest van God Zich hierin openbaart en nergens anders in.

Nuttigheid 1

Dit kan ons leren dat de waarde van het Evangelie boven alle andere dingen in de wereld uitstijgt. Want het is vergezeld van de Geest en brengt zaligheid met zich mee. Want als de mens alle rijkdom en weelde van de wereld had maar dit miste? Hij is slechts een arme zot. Hoewel iemand de verborgenheden van de natuur diep kan onderzoeken, de loop van de sterren kent, met mensen en engelen tongen kan spreken en toch niet weet wat tot zijn vrede dient, wat heeft het voor zin? Waarom willen wij een mijn, anders dan om het goud dat er in is? Of een kabinet, dan om de parel die er in opgesloten ligt? O, dit is die parel waarvoor wij alles verkopen.

Nuttigheid 2

Zou u willen weten of u vleeselijk of geestelijk bent? Weet dan dat de Geest gewend is altijd te komen met het Evangelie. Dus, zoals de ziel genegen is tot het Evangelie, zo is ze ook genegen tot de Geest. Is het zo (moet iedere ziel zichzelf voorhouden) dat als ik het Woord van God geen ingang in mij wil laten hebben, dan zal ik de Geest moeten missen, dan zal Christus mij niet willen hebben.

O bedenk toch, de tijd zal komen dat zowel u als uw burens zullen moeten sterven en dan zult zeggen: *'Heere Jezus, vergeef mij mijn zonden, Heere Jezus, ontvang mijn geest.'*

Maar Christus zal antwoorden: *'Ga weg van Mij, u behoort Mij niet toe, Ik ken u niet.'* Een ieder, of hij edel is of onedel, hoe hij ook is, als hij de Geest niet heeft, behoort hij Christus niet toe. *"Gij zijt dienstknechten desgenen die gij gehoorzaamt,"* Rom. 6: 16. Nu, u gehoorzaamt de gierigheid en de hoogmoed.

Maar de hoogmoed zal zeggen: Dit hart Heere, komt mij toe, ik heb er heerschappij over gevoerd en ik wil het pijnigen.

De verdorvenheden zullen zeggen, wij hebben ons zijn ziel toegeëigend en wij willen die verdoemen.

U dan, die de spot gedreven hebt met het Woord, door te zeggen: *'Deze wind slaat het koren niet omver; en deze woorden breken geen beenderen.'*

Weet u dat u de Geest van God weerstaan hebt! Wat, weerstaat u de Geest? Ik denk dat dit genoeg is om alle zielen onder de hemel te doen wegzinken.

Concludeer daarom verder bij uzelf: 'Als het slechts een mens is die zó spreekt, dan zou ik hem niet verachten. Maar dit is veel erger: Gods Geest gaat samen met het Woord en zal ik dit verachten? Er is slechts één stap tussen dit en die onvergeeflijke zonde tegen de Heilige Geest. Ik hoef maar boosheid toe te voegen aan mijn razernij, maar dan stel ik mij tegen de Vader, misschien dat de Zoon mijn Voorspraak is. Ik versmaad de Zoon, mogelijk spreekt de Heilige Geest voor mij. Maar ik strijd tegen de Heilige Geest Niemand kan mij helpen.'

HET ZESDE HOOFDSTUK

1.

Het antwoord aan de kant van de mens waardoor de ziel zich met Christus verenigt en op Hem steunt.

Tot hiertoe ging het over de roeping van Gods zijde, nu zijn wij gekomen bij het antwoord aan de kant van de mens.

Zodra het Evangelie en Gods Geest de volheid van Gods barmhartigheid in Christus helder geopenbaard heeft, geeft de gehele ziel antwoord op de roeping van God. Het verstand ontdekt de barmhartigheid, de hoop verwacht de barmhartigheid, de begeerte jaagt de barmhartigheid na, de liefde neemt de barmhartigheid aan en de wil rust op de barmhartigheid.

Barmhartigheid is het juiste voorwerp voor dit alles: voor het verstand om te worden verlicht, voor de hoop en de begeerte om ondersteund te worden en voor de liefde om gekoesterd te worden. Ja, er is een volkomen tevreden stellende vergenoeging van al het goede in Christus, opdat de wil van de mens volkomen op Hem mag vertrouwen en in Hem rusten. Hierom zegt de Heere: "*Komt herwaarts tot Mij allen die vermoeid en belast zijt,*" Matt. 11: 28.

Kom, verstand, hoop, begeerte, liefde, wil en hart!

Zij antwoorden allen: *wij komen*. Het verstand zegt, laat mij deze barmhartigheid boven alles kennen en niets anders begeren te kennen dan Christus en Die gekruisigd. De hoop zegt, laat mij deze barmhartigheid verwachten die mij toebehoort en voor mij zal zijn. Begeerte zegt, laat mij er naar verlangen. O zegt de liefde, laat mij de barmhartigheid omhelzen en verwelkomen. O, zegt het hart, laat mij het handvat van de zaligheid vasthouden. Hier willen wij leven en hier willen wij sterven aan de voetbank van Gods barmhartigheid.

Zo gaan ze allemaal, verstand, hoop, begeerte, liefde, vreugde en wil, en allen grijpen de belofte aan en zeggen: Laat ons een prooi van de belofte maken, laat ons een prooi van de barmhartigheid maken, zoals de wilde beesten op hun prooi jagen. Zo jagen de krachten van de ziel deze barmhartigheid na, houden die vast en vermaken zich daarmee.

2.

Een gezicht van Christus, of van barmhartigheid in Christus.

Maar tot nadere uitleg van deze werkingen in de ziel, zullen wij de zaken in volgorde op zich behandelen.

Eerst, geeft de Heere licht in het verstand. Want wat het oog nooit ziet, dat begeert het niet, dat verwacht geen hoop, dat omhelst de ziel nooit. Als de ziel nu kleinmoedig is en niet durft te geloven dat Christus haar genadig zal zijn, dan laat de Geest licht in het hart komen en geeft haar te kennen dat God genadig met haar handelen wil. Het is met een zondaar zo als met een man die in duisternis zit, hij ziet lichtstralen uit een venster op de straat, maar hijzelf zit noch in het duister en in de kerker. Hij denkt bij zichzelf: Och, dat mij dat licht mocht beschijnen.

Zo ziet menig verslagen zondaar de barmhartigheid van God, hij hoort de heiligen spreken van Gods liefde en Zijn goedheid en ontferming. Ach, denk hij, hoe gelukkig

zijn zij! Hoe zalig zijn zij! Wat zijn zij in een heerlijke staat! Maar ik ben nog in duisternis en ik heb nooit een druppel genade gekregen.

Dan laat de Heere zijn huis met licht bestralen en geeft hem een kaars in zijn eigen hand en doet hem door een persoonlijk bewijs zien, dat hij vergeving en zaligheid zal ontvangen.

De manier waarop de Geest dit werkt, is uit deze drie dingen te kennen.

1. Als de Geest des Heeren een ootmoedige, verslagen, nederige, zichzelf verloochenende zondaar aantreft, (wie hoogmoedig en trots is weet hier niets van) opent Hij zijn ogen. Nu begint de ootmoedige zondaar, zoals de man in het Evangelie, enig licht te zien, een glimp van zijn staat, zodat hij de Geestelijke dingen van God kan opmerken.

2. De Heere laat hem dan ook al de rijkdommen van de schatten, van Zijn genade zien. Zodra hij hem een oog gegeven heeft om te zien legt Hij de kleuren voor hem neer (de onnaspeurlijke rijkdom van Christus) om die liefelijke schatten te aanschouwen en daarop verliefd te worden.

En dan zegt de ziel: O, dat barmhartigheid, genade en vergeving, de mijne waren! O dat mijn zonden vergeven waren!

De Heere zegt: *'Ik zal hen die belast zijn, verkwikken.'*

Dan zegt de ziel: 'Och, dat ik die verkwikking kreeg!'

'Gij zult rust hebben,' zegt God.

'Och, dat ik ook rust kreeg,' zegt de ziel. Nu begint de ziel uit te zien naar de barmhartigheid en de ontferming die haar is getoond.

3. De Geest des Heeren geeft de ziel een grondige en krachtdadige getuigenis of verzekering, dat deze barmhartigheid in Christus haar toebehoort en zonder dit heeft de ziel van een ootmoedige, verslagen zondaar geen grond om tot Christus te gaan. Wat heeft een mens met een hongerige maag eraan dat hij van vele gerechten en delicatessen hoort en die opgedist ziet worden, als hij er zelf geen deel aan heeft? Stel dat er een bedelaar is aan wie duizend pond aan zilver en goud toebedeeld wordt, de waarde van zoveel goud en zilver kan hij wel inschatten, maar wat heb ik aan dit alles, zegt hij, als ik ondertussen van honger sterf?

Het is met een verslagen hart, zoals met de verloren zoon. De verloren zoon heeft zijn middelen doorgebracht, zijn vader zwaar beledigd en nu is er een hongersnood in het land en armoede is hem overkomen. Hij weet wel dat er voedsel en kleding genoeg is in het huis van zijn vader, maar helaas, wat heeft hij van daar anders te verwachten dan de toorn en het ongenoegen van zijn vader? Als iemand tot hem zou zeggen, 'ga naar je vader, hij zal je weer een deel geven', denkt u dat hij dit zou geloven?

'Nee, zou hij zeggen, het is mijn vader die ik vertoornd heb en zou hij mij nu willen aannemen?'

Maar als iemand hem laat weten, dat hij het zijn vader had horen zeggen en hem een door zijn vader ondertekende verklaring zou laten zien, dit zou hem ongetwijfeld hoop geven dat zijn vader hem toegenegen is.

Zo is het met een zondaar als hij al zijn afdwalingen leert inzien. Als iemand tegen zo'n ziel zegt: 'Ga naar God, en Hij zal u een overvloed aan barmhartigheid en ontferming geven', dan kan de ziel dit niet aannemen, maar denkt hij: 'Hoe? Ik barmhartigheid ontvangen? Nee, nee, zalig zijn zij die in alle ootmoed voor God wandelen en hun handel en wandel naar Zijn Woord invullen. Laat hen dit alles

aannemen. Maar wat mij aangaat, het is barmhartigheid die ik tegen gestaan heb, het is genade die ik verworpen heb. Er is voor mij geen barmhartigheid, geen genade.'

Maar als God nu een boodschapper uit de hemel zendt, of dat er onder de bediening van Zijn Geest de boodschap komt, dat Hij hem wil aannemen en alle zonden door de vingers zien, dit geeft de ziel moed en hierop gaat hij naar de Heere.

Maar let hier op! Er is niemand in de hemel, noch op de aarde die ons hiervan verzekering kan geven dan alleen Gods Geest. Als het nacht is kunnen al de kaarsen in de wereld de duisternis niet wegnemen. Zo is het ook met al de middelen van genade en zaligheid, met al het maanlicht van de bediening van het Woord, het zijn allemaal goede hulpmiddelen, maar het nachtelijk duister zal niet wijken, voordat de Zon der Gerechtigheid in onze harten opgaat.

Daarom is het zo'n moeilijke zaak een benauwde ziel te troosten. *'Ik zal vergaan,'* zegt David.

'Ik zal naar de hel gaan,' zegt de ziel. Al roepen alle predikanten onder de hemel, 'laat u troosten, laat u troosten!' Dan antwoordt hij nog steeds: 'Wat, ik barmhartigheid ontvangen? Ik troost? Zal de Heere mij vergeven? Barmhartigheid heb ik versmaad en onder mijn voeten vertreden en zou ik dan barmhartigheid verkrijgen? Nee, nee!'

Dit weten wij leraren uit ondervinding. Sommigen, die naar hun eigen waarnemen aan de afgrond van de hel staan, wij stellen hen redenen, argumenten en beloften voor, maar niets kan hen bewegen. Wat is de oorzaak? O, niemand kan het doen behalve Gods Geest. Hij moet van de hemel komen en zeggen: *'wees getroost, wees getroost, mijn volk,'* of het zal geen nut doen.

Laat mij dan tot u die predikant bent, zeggen: u doet er goed aan dat u arme, benauwde zielen probeert te troosten, maar zeg altijd: 'Troost Heere, o Heere, zeg tegen deze arme ziel, *dat U zijn heil bent.'*

3.

Barmhartigheid geschonken.

Als het verstand zo verlicht is, roept de Heere tot de hartstochten: kom, begeer! kom, heb lief! Maar het eerste roepen is naar de hoop. Hoop is een kracht in de ziel die uitziet naar barmhartigheid en daar op wacht. Zo zegt de apostel in Fil. 1: 20, *"volgens mijn ernstige verwachting en hoop."* Het is als voorbeeld genomen van een mens die op iemand wacht en zichzelf uitrekt zo hoog als hij kan om te zien of hij diegene ziet. Zo is het hier alsof de ziel op zijn post staat, wachtend op de komst van de Heere.

Hij heeft de Heere horen zeggen: er is barmhartigheid voor u, er is barmhartigheid voor u bereidt. Nu, deze hoop wordt voorgedragen om de barmhartigheid van verre te ontmoeten. Het is het uitzien van de ziel: *'O, wanneer zal het zijn, Heere? U zegt dat barmhartigheid is bereid, U zegt dat barmhartigheid komt.'*

De ziel strekt zich zo ver als mogelijk uit: *'O, wanneer zal het komen, Heere!'*

Hier is de stem van de hoop, 'dat mijn zondige ziel door Gods barmhartigheid zou geheiligd mogen worden, dat mijn verontruste, benauwde ziel door Gods goedheid tot vrede gebracht zou mogen worden, dat dit kwaad en deze verdorvenheid die in mij woont en mij gevangen houdt, door Gods barmhartigheid weggenomen zou mogen worden. Maar wanneer zal het zijn?'

Hoe Gods Geest dit werkt, wordt op drie manieren gezien.

1. God ondersteunt lieflijk het hart en doet de ziel volkomen geloven dat de zonden van een mens vergeeflijk zijn en dat al zijn zonden vergeven worden en dat alle goede dingen die ontbreken, hem geschonken kunnen worden. Dit versterkt de ziel in grote

mate. Als een arme zondaar zijn zonden ziet in hun aantal, in hun aard, als hij geen rust ziet in het schepsel noch in zichzelf, als hij ziet dat geen enkel middel, geen hulp, geen mensen en geen engelen ook maar iets kunnen doen om ook maar één van zijn zonden te vergeven, dan verheft de Heere Zijn stem en roept uit de hemel: *'Uw zonden zijn vergeeflijk in de Heere Jezus Christus.'*

2. De Heere doet de ziel van een zondaar lieflijk geloven dat al zijn zonden hem zullen vergeven worden. De Heere doet dit blijken en doet ook het hart geloven dat hij barmhartigheid met hem voorheeft, dat Christus vergeving verworven heeft voor de ziel van een berouw hebbende zondaar in het bijzonder, en dat die hem niet kan ontgaan. Hierdoor krijgt de hoop verzekerdheid en wordt krachtig bewogen om uit te zien, wetende dat de beloften eenmaal volbracht worden.

Het voorgaande heeft alleen het hart ondersteund en het opgewekt om barmhartigheid te verwachten, maar dit troost de ziel dat ze die barmhartigheid zal ontvangen. De Heere Jezus *"is gekomen om te zoeken en zalig te maken dat verloren was."*

Nu zegt de verslagen en ootmoedige zondaar: 'Ik ben verloren. Is Christus gekomen om zondaren zalig te maken? Dan moet Christus in Zijn doel falen, als ik die troost niet ontvang.' God zegt: *"Komt herwaarts tot Mij allen die vermoeid en belast zijt."* 'Nu, ik ben vermoeid en als de Heere niet het goede met mij voor heeft, waarom zou Hij mij dan nodigen en mij gebieden te komen? Het is waar, het is Zijn bedoeling om mij barmhartigheid te bewijzen. Ja, Hij belooft mij te helpen als ik kom, daarom zal Hij mij goedgunstig zijn.'

3. De Heere laat de mens enige smaak, enige reuk van Zijn liefde proeven, zodat de ziel daar een buitengewoon verlangen naar krijgt en daar krachtig toe getrokken wordt, wat niet meer kan gescheiden worden. Het is de schenking van de rijkdom van Zijn liefde, waardoor de verwachting van de ziel een andere weg neemt. Ja, het stuurt alle verlangens van de ziel daarheen.

Gebruik 1. Dit bestraft en verdoemd:

1. Allen die alle hoop wegwerpen.
2. Allen die altijd alleen hopen zonder grond.

1. Als de Heere in het hart van de Zijnen werkt om te hopen op Zijn barmhartigheid, wacht u dan voor die vreselijke zonde van wanhoop. Wanhopen moeten wij aan onszelf, en dat is goed. Maar de wanhoop waar wij hier van spreken is gruwelijk in de ogen van God en schadelijk voor u:

a. Tot nadeel en tekort doen aan Gods eer. U gaat de diepe kerker in van uw verdorvenheid en daar zegt u: 'Deze zonden kunnen mij nooit vergeven worden. Ik ben altijd maar trots en hardnekkig. Deze benauwdheid ziet God niet, God helpt niet, Zijn hand kan zover niet reiken, Zijn barmhartigheid kan mij niet behouden.'

Let nu op wat de profeet tegen zo'n verdwaasde ziel zegt in Jesaja 40:27. *"Waarom zegt gij, mijn weg is voor de Heere verborgen?"* De Heere zegt, 'Waarom zegt u dit? Is er ook iets te zwaar voor de Heere?' O, u doet God zeer te kort, u meent dat het een zaak van ootmoed is, als u zo gering over uzelf oordeelt als u denkt, 'kan God ook de zonden van zo'n zondig schepsel vergeven? Het is waar, Manasse kreeg vergeving, Paulus werd bekeerd, de Heiligen Gods werden in barmhartigheid aangenomen. Maar kunnen mijn zonden nog worden vergeven? Kan mijn ziel verkwikt worden? Nee, nee, mijn zonden zijn groter dan dat ze vergeven kunnen worden.'

Wel arme ziel, de satan is dan sterker om u te verderven, dan God om u te behouden

en hiermee maakt u van God geen God, maar u maakt Hem zwakker dan de zonde, dan de hel, dan de satan.

b. Deze zonde is gevaarlijk voor uw eigen ziel, u haalt de brug op en snijdt alle passen af. Ja, het snijdt de bedoelingen van de mens als bij de wortel af.

Hij zegt: 'Helaas, welk voordeel heeft de mens ervan dat hij bid? Wat baat het hem dat hij leest? Wat heeft hij aan al de genademiddelen? De steen is op mij gewenteld en mijn verdoemenis is in der eeuwigheid verzegeld. Ik hoef naar genade, naar zaligheid, naar Christus nooit meer om te zien, de tijd van de genade is voorbij, de dag is verstreken.'

En zo zinkt de ziel in zichzelf weg. *"Zal dan de Heere in eeuwigheden verstoten? En voortaan niet meer goedgunstig zijn?"* Psalm 77: 8. *"Ik zeide (zegt David/Asaf) dit krenkt mij,"* vers 11. Het woord betekent in de oorspronkelijke taal: *dit is mijn ziekte*; alsof hij zeggen wil: 'Wat? Is barmhartigheid in der eeuwigheid vergaan? Dit zal mijn dood zijn, en dan is het met mijn leven gedaan.'

2. Het bestraft en verdoemt die grote zonde van verwaande overmoedigheid.

Een zonde die meer algemeen is en zo mogelijk nog gevaarlijker. Zoals ze zeiden, *"Saul heeft zijn duizenden verslagen en David zijn tienduizenden!"* Zo heeft ook wanhoop zijn duizenden verslagen, maar verwaande overmoedigheid zijn tienduizenden. Het is de raad van Petrus, *"dat men altijd bereidt zij tot verantwoording aan een iegelijk die u rekenschap afeist van de hoop die in u is,"* 1 Petrus 3: 15.

Laat ons eens zien welke redenen u bewegen tot deze grondeloze dwaze hoop.

U zegt, dat u hoopt zalig te worden en dat u hoopt in de hemel te komen en Gods aangezicht met vreugde te zien. Maar hebt u daar goede grond voor? Anders is het een dwaze hoop, een hoop zonder reden.

Gebruik 2.

Maar arme, neerslachtige zielen, wees getroost, *"Die de Heere verwachten zullen de kracht vernieuwen."* Jes. 40:31.

U zegt, ik kan dit of dat niet doen.

Ik zeg, 'Als u slechts kunt hopen en de barmhartigheid van de Heere verwachten dan bent u een rijk christen. Heeft iemand veel inkomsten tegoed, dan zal men hem niet op zijn tegenwoordige staat oordelen, maar naar de inkomsten die hij krijgt. Misschien dat u nu Gods liefde en verzekering niet voelt?

Wég met dat gevoel, vertrouw daar niet op. U hebt inkomsten van oude jaren, oude barmhartigheden, oude ontfermingen, die van het begin van de wereld bewaard zijn geweest en weet, dat u een schone erfenis hebt.

Gebruik 3.

U zult misschien zeggen: was mijn hoop de juiste hoop maar, dan kon ik mezelf troosten. Maar er is veel valse, flikkerende hoop en hoe moet ik weten dat mijn hoop gezond en goed is? Het antwoord vindt u in het bijzonder in deze stukken:

1. Een gefundeerde hoop heeft een bijzondere zekerheid in zich, het past op een bijzondere wijze de goedheid van God en de rijkdommen van Zijn liefde in Christus Jezus toe op de ziel. Het hangt niet af van: 'als dit zus en dat zo is', maar het zegt: 'het moet zonder twijfel, het moet vast en zeker de mijne zijn.'

En dat is terecht, want deze hoop, heeft één woord waar het zich aan vast houdt. En

wat is dat? *"Ik verwacht de Heere en ik hoop op Zijn Woord,"* Psalm 130: 5. Het is een schriftuurlijke hoop, een hoop uit het Woord. Het Woord zegt: *"De Zoon des mensen is gekomen om zalig te maken dat verloren was,"* Matth. 18: 11. Ik ondervind dat ik verloren ben, zeg de ziel en daarom hoop ik. De Heere zal mij zoeken hoewel ik Hem niet kan zoeken. Ik hoop dat God mij zal vinden, al kan ik mezelf niet vinden. Ik hoop dat de Heere mij zal behouden, al kan ik mijzelf niet behouden. Zó zegt het Woord: *"Om den treurigen Sions te beschikken, dat hen gegeven worde sieraad voor as,"* Jesaja 61: 3. Wilt u een testament van vreugde hebben? Van barmhartigheid en ontferming? Hier is het! De Heere Christus heeft het u nagelaten. Hij heeft dit gesproken en laat het na aan alle verbrijzelde en berouw hebbende zondaren, aan alle ootmoedige, treurige zondaren. Dit is uw testament, pleit daarop aan het hof en u zult het voor altijd hebben.

2. Een gefundeerde hoop is altijd van grote kracht en sterkte voor de ziel om aan de waarheid van de beloften vast te houden. Hierom zegt een arme zondaar, als hij op zijn zwakst is, als het water hem overstroomt, als alle verleidingen, tegenstand en verdorvenheden hem te sterk worden: "Ik zal één der dagen door de hand van Saul omkomen." Dit trotse, dwaze, vuile hart van mij, is vergif voor mij, ik zal nooit kracht, sterkte en genade tegen deze zonden krijgen. Hier is een arme ziel op het laagst gezakt.

Als nu iemand hierop zou antwoorden: 'werp dan alle hoop en vertrouwen maar weg, verwerp de middelen en keer u weer tot uw zonden.' Let dan op hoe de hoop aantreed en zegt: 'Nee, wat ik ook ben of doe, hoe mijn toestand ook is, ik zal de middelen gebruiken. Ik ben verzekerd dat al mijn heil alleen in Christus is, al mijn hoop is op de Heere Jezus. Moet ik verloren gaan, dan zal ik verloren gaan, ik blijf Hem zoeken en Hem verwachten.'

Dit is de hoop en ik verzeker u dat die ziel nooit naar de hel zal gaan, ja, al is het dat Hij Zijn aangezicht voor den huize Jakobs verborgen heeft. Jesaja 8: 17, "Daarom zal ik den HEERE verbeiden, Die Zijn aangezicht verbergt voor het huis Jakobs, en ik zal Hem verwachten."

Gebruik 4.

Het laatste gebruik is tot vermaning.

Ik bid u, ik smeed u (ik wil niet zeggen ik gebiedt u, al is het dat dit gezegd zou kunnen worden) als u enige hoop op de hemel hebt, als u enige schat in Christus hebt, Zorg ervoor deze zielsverlangens boven alles aan te wakkeren. De middelen daartoe zijn deze:

1. Zoek naar de kennis aan de dierbare beloften van God, zodat u ze bij de hand kunt hebben bij alle voorvallen. Dit zijn uw vertroosting en ze zullen uw ziel ondersteunen. Zoals het lichaam zonder troost nergens toe bekwaam is, zo is het ook hiermee. Als de mens geen kennis heeft aan Gods beloften en die niet dagelijks bij de hand houdt zoals ze hem vertoont en toebereid zijn, zal zijn hart hem begeven.

2. Houd in uw hart een diepe en ernstige erkenning van de opperste soevereiniteit van de Heere, om te doen wat Hij wil en hoe Hij wil naar Zijn welbehagen. Helaas, wij proberen al te dikwijls God naar onze hand te zetten. Wij hebben zolang gehoopt en God heeft niet geantwoord, zullen wij nog langer wachten?

Wachten! O wacht, ja zegen God dat u nog wachten mag, en dat u aan Gods voeten mag liggen, uw mond in het stof steken en aan het eind van uw dagen een kruimeltje

barmhartigheid mag ontvangen, dat is genoeg. Daarom, bedwing deze gedachte: *'zal ik noch langer wachten?'* Het is een zeer wonderlijke en vreemde zaak als een arme helwaardige worm zijn trots en eer zou gebruiken en God voorwaarden stelt in het onderhandelen. Als hij niet op God wil wachten, wie dan? Moet God wachten, of de mens?

Het was de vraag van de apostelen: *"Zult Gij in deze tijd aan Israël het Koninkrijk wederoprichten?"* Aan wie onze Heiland antwoordde: *"Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden,"* alsof Hij zeggen wilde, 'handen af! (Vraag niet naar die zaken.) Het komt u toe te wachten en te verlangen naar barmhartigheid, het komt u niet toe te weten.'

Begint u te morren en te zeggen: Hoelang Heere? Wanneer Heere? Waarom nu niet, Heere? Waarom ik niet, Heere?

Bestraf dan uw eigen hart en zeg: 'Het komt mij niet toe te weten, het komt mij toe ootmoedig te zijn, vernederd te zijn en te wachten op barmhartigheid.'

4.

Een begeerte naar Christus.

Wanneer de ziel van iemand verootmoedigd is en het oog geopend is, dan begint de mens als volgt te argumenteren: 'O, wat gelukkig dat ik die barmhartigheid zie, maar ach, hoe ellendig ben ik, als ik dit wel zie maar er nooit deel aan heb — waarom ik niet, Heere? Waarom worden mijn zonden niet vergeven? Waarom worden mijn verdorvenheden niet ten ondergebracht? Mijn ziel dorst naar U als een dorstig land, mijn hart hongert zowel naar ingestorte als naar toegerekende gerechtigheid.'

Deze begeerte wordt zó verkregen:

Als de ziel zover gekomen is, dat ze na een grondige overtuiging van zonde en na een diepe vernedering onder de krachtige hand Gods, op Zijn tijd een openbaring krijgt van de heerlijke verborgenheden van Christus, van Zijn Namen, nodigingen, waarheid, medelijden, etc. van de heerlijke luister en kostelijkheden van die dierbare Parel, - dan is het dat de ziel met de hulp van de Heilige Geest deze begeerte en dit heftig verlangen ontvangt.

En opdat niemand zichzelf zou bedriegen door enig misverstand hierin, (zoals een openbare zondaar, een burgerlijk net mens en de schoonschijnende belijder) zijn deze kentekenen heilzaam:

1. Als ze vermengd is met een hartelijke gewilligheid en een ongeveinsd voornemen om alles te verkopen, van alle zonden te scheiden, alle geliefde pleziertjes voor eeuwig vaarwel te zeggen. Dit is geen gevolg van eigenliefde, ook geen algemene wens door een natuurlijke verlangen zoals bij Biléam in Numeri 23:10, waar degenen die gelukkig willen zijn, onwillig zijn om heilig te leven, die wel graag zalig willen zijn, maar liever niet geheiligd.

Ja, als uw begeerte vurig is, dan zult u er met grote inspanning op aanwerken. Want naar dat uw begeerte is, zo zullen ook uw werkzaamheden zijn

2. Als de begeerte ernstig, vurig, heftig is, geheel naar Christus dorst als het dorre land naar een verfrissende regen, of een opgejaagd hert naar de waterbeken.

Men leest van een Schotse boetvaardige zondaar,²² die kort voor zijn belijdenis, vrijwillig zijn zonde bekende tot schande (zo hij zei) van zichzelf en tot schande van

²² Zie het voorwoord van G. Abbot, D. D. in *The examinations of George Sprot*, p. 23.

de duivel, maar tot eer van God. Hij beled dat ze zo gruwelijk en verschrikkelijk was, dat al had hij duizend levens en al kon hij tienduizend doden sterven, hij echter niet kon voldoen. Niettemin zei hij:

'Heere, U hebt mij deze troost in Uw Woord gelaten, dat U gezegd hebt: *"Komt herwaarts tot Mij allen die vermoeid en belast zijn en Ik zal u rust geven."* Matth. 11: 28. Heere, ik ben vermoeid, Heere, ik ben belast met mijn zonden, die ontelbaar zijn. Ik ben aan het wegzinken, Heere, zelfs tot de hel, tenzij dat U uit barmhartigheid Uw hand uitsteekt en mij wil verlossen. Heere, U hebt uit Uw eigen mond met Uw eigen Woord beloofd dat U de vermoeide ziel zult verkwikken.'

En hierbij zijn hand uitstekende en reikend zo hoog als hij kon naar de hemel, heeft hij met een luide en sterke stem uitgeroepen: *'Ik beroep mij (in oude druk staat: ik arresteer U) op U Heere, door dat Woord en door die belofte die U gedaan hebt, dat U dat aan mij volbrengt en goedmaakt, die om verlichting en genade tot U roep,'* etc.

Wanneer berouw over de zonde de beenderen zó verdroogd heeft en het grimmig aangezicht van God het hart zo doet openscheuren en splijten, dat de arme ziel naar genade begint te hijgen en te snakken, zoals het dorstige land naar de springaders van de waterbeken, dan is het dat de arme zondaar, hoewel stof en as, in heilige ootmoedigheid als volgt tot Christus spreekt:

'O barmhartige Heere God, u bent de Alfa en de Omega, het Begin en het Einde. U spreekt van toekomstige dingen dat ze al geschied zijn. Zo getrouw en waarachtig zijn Uw besluiten en beloften, dat U door Uw eigen Woord met Uw eigen mond beloofd hebt *"de dorstigen te geven uit de fontein van het water des levens voor niet,"* Openb. 21: 6. O Heere, ik dorst, ik versmacht, ik verlang naar een druppel barmhartigheid. *"Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, also schreeuwt mijn ziel naar U, o God!"* en naar de rommelende ingewanden van Uw goedgunstige ontfermingen. Al had ik nu de heerlijkheid, de rijkdom en de plezieren van de hele wereld in mijn bezit, ja, al had ik tienduizend levens, graag zou ik die willen afleggen, opdat mijn gezegende Verlosser mijn sidderende ziel in Zijn bebloede armen ontvangen mag. O God, mijn geest is in mijn lichaam als in tranen van bloed versmolten, mijn hart is van angst verpletterd in een plaats van draken en in de schaduw des doods hef ik tot U mijn droevige gedachten. De gedachten aan mijn vorige ijdelheden en verontreinigingen doen mijn ziel walgen en ze is zwaargewond door de jammerlijke vertoning daarvan. De helse vlammen, Heere, de grimmigheid van Uw rechtvaardige toorn, het knagen van mijn eigen geweten hebben mijn hart zo uitgeput en uitgedroogd, dat mijn dorst onverzadigbaar is, mijn ingewanden van binnen zijn verhit, mijn verlangen naar Jezus Christus, naar vergeving en genade is zo begerig als het graf. Haar kolen zijn vurige kolen die in heftige vlammen uitbarsten. En Heere, in Uw heilig woord roept U uit: *"O alle gij dorstigen, komt tot de wateren!"* En op die grote dag van het feest stond U en riep: *"Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke,"* Joh. 7: 37. En ook dit zijn Uw eigen woorden, *"die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, zullen verzadigd worden,"* Matth. 5: 6. Ik beroep mij op U (ik arresteer U) Heere, in mijn hoogst versmachtende dorst naar Uzelf en het gezegende leven in U, door dat woord en door die belofte die U gedaan hebt, o, dat U dit toch volbrengt en waarmaakt aan mij, die in het stof spartelt en aan Uw voeten lig te sidderen en te beven. Och, open toch die beloofde fontein des levens, want ik moet drinken, of anders sterf ik.'

De middelen om deze vurige begeerte te verkrijgen, zijn drieërlei.

1. Zie, dat u een grondige kennis krijgt van uw eigen noden en gebreken, en daarbij de nietigheid en leegheid die in uzelf is. Een ongegronde overmoedigheid

veroorzaakt een zorgeloosheid. Kijk naar uw eigen nood, belijdt dat deze begeerte naar de Heere Jezus in u ontbreekt.

2. Probeer de voortreffelijkheid van al de schoonheid en uitmuntende heerlijkheid die in de beloften Gods is, ten toon te spreiden. Als u die in werkelijkheid zou kunnen bezien, het zou u op het allerhoogst vermaken en uw begeerten doen ontvlammen.

3. Als u dit alles gedaan hebt, weet dat het niet in uw eigen vermogen ligt om uw hart te brengen tot een verlangen naar Christus. U kunt geen begeerte opwekken door op uw eigen aambeeld te slaan, uw eigen put te graven of uw eigen steenrots uit te hakken, hoe graag u ook wilt. Ja, al was het dat alle engelen in de hemel en alle predikanten op de aarde u aanspoorden, als de hand des Heeren daaraan ontbreekt, zult u uw hart niet kunnen opheffen, noch één stap naar de hemel kunnen verzetten. Ga dan naar Hem die deze begeerten in uw ziel kan werken. Het is de klacht van een christen, o, het geeft hem zo'n verdriet dat er niet één goede begeerte uit zijn eigen ziel opkomt. De één struikelt, een ander zinkt weg, de derde siddert en beeft en ze worden door mismoedigheid verslagen.

'O, wat een ellendig hart heb ik, zegt de één! Ik genade ontvangen? Nee, nee, naar de wereld kan ik begeren, naar het leven van mijn kind kan ik verlangen en ik kan met Rachel zeggen: *"geef mij kinderen of ik sterf."* Maar ik kan niet verlangen naar de onbegrijpelijke rijkdommen van de Heere Jezus Christus. En zou de Heere mij dan enige barmhartigheid tonen?'

Is het met u zo gesteld, bedenk dan dat begeerten niet in uw eigen hof groeien, zij spruiten niet uit de wortel van uw eigen vermogen, van uw eigen gaven. O, smeed dan God en belijdt dit voor Hem: 'Dit is zeker Heere, van U komen al die begeerten, U moet die in ons werken, zoals U ze aan ons beloofd hebt. En daarom, Heere, wilt U mijn ziel verkwikken en verwijd mijn hart, want U alleen bent de God mijns heils.'

Vraag zo om een begeerte van de Heere op de beloften, want daar alleen kunt u ze vinden. *"Het rokende lemmet zal Hij niet uitblussen."* Het lemmet zal niet roken, tenzij er een vonkje bij komt. Dat zal het doen smeulen en roken. Stort zo uw hart voor God uit en zeg: 'Goede Heere, hier is slechts een lemmet, hier is alleen een hardnekkig hart, maar wilt U door Uw belofte een vonkje uit de hemel schenken, opdat ik een vlammeende begeerte mag hebben naar Christus en Zijn genade.'

5.

De liefde van Christus.

Wij hebben nu twee verlangens van het hart behandeld: hoop en begeerte. Het volgende is liefde. Iets wat verkrijgbaar is wekt hoop op, de noodzaak en voortreffelijkheid daarvan bevestigt de begeerte ernaar, en als er van geproefd is ontsteekt de liefde. Zo is de orde van Gods werking. Wordt het goede nog gemist, dan zegt het verstand: *o, het is te wensen dat ik het had!* Dan stuurt het hart de hoop erop uit en die verwacht dat goede en wacht totdat hij het zien kan. En als dat goede niet komen kan, dan heeft de begeerte een ander werk en gaat heen en weer en zoekt en smeekt om Christus.

Daarna, als de Heere het behaagt Zelf te komen in het zicht van het hart dat zó naar Hem verlangt, dan leidt de liefde Hem in de ziel en brengt de wil hem tot kennis en zegt: 'Zie, hier is Jezus Christus de Messias, Die deze grote zaken voor Zijn heiligen en volk ingesteld heeft.'

De beweegreden of grondoorzaak van deze liefde, is Gods Geest in de beloften, Die iets van Gods liefde in de ziel doet neerdalen. Hierop zegt David: *"De Heere zal des daags Zijn goedertierenheid gebieden,"* Psalm 42: 9. Dit is een manier van spreken ontleent aan koningen en prinses en aan grote krijgsoversten, wiens woord wet was. Zo zendt God Zijn goedertierenheid uit en zegt: 'Ga heen Mijn eeuwige liefde en goedertierenheid, volg Mijn bevel op en ga tot die ootmoedige, dorstige en van honger versmachtende zondaar, wees voorspoedig, bevestig Mijn liefde krachtig op hem en hecht Mijn barmhartigheid aan hem. Ik beveel Mijn goedertierenheid dat ze dit doet.' Zo geeft God een bevel in de hand van Zijn goedertierenheid om de arme ziel goed te doen, al is het dat die zich er aan onttrekt. Hij zegt: 'Wat? Ik barmhartigheid ontvangen? Zal de Heere Christus mij aannemen? Nee, nee, daar is geen hoop op barmhartigheid voor mij.'

Ik vraag, is dit uw toestand? Is het zo met u gesteld? Bent u zo verootmoedigd? En hebt u zo verlangd naar de rijkdom van Zijn barmhartigheid in Christus?

Zie dan, de Heere heeft bevel gegeven aan Zijn goedertierenheid: 'Ga naar die arme ziel en breek met geweld de deur open van dat vermoeide en bezwaarde hart, laat alle grendelen afvallen en verscheur het voorhangsel van onwetendheid en van vleeselijk vernuft en alle redeneringen! Ga, zeg Ik, naar die arme ziel, spreek hem moed in, verwarm hem en zeg hem uit Mijn Naam dat zijn zonden vergeven zijn, dat zijn ziel zalig zal worden en dat zijn zuchten en gebeden in de hemel verhoord worden. En Ik beveel u dit werk voor u terugkomt uitgevoerd te hebben.'

Hier is de grondoorzaak van de liefde. Gods liefde tot het hart die zo genegen en daarop gefundeert is, werkt wederliefde tot God. *"Wij hebben Hem lief omdat Hij ons eerst liefgehad heeft,"* 1 Joh.4:19.

Het brandglas moet van de stralen van de zon hitte ontvangen, voordat het iets in brandt steekt. Zo moet er ook een straal van Gods Liefde zijn die op de ziel neerdaalt voordat ze God met wederliefde kan omhelzen. *"Ik trok hen met mensenzelen, met touwen der liefde,* zegt de profeet Hosea, Hos.11:4. God laat de zelen, de touwen van liefde in de ziel komen en de ziel trekt met wederliefde tot God. *"Hij voert mij in het wijnhuis en de liefde is Zijn banier over mij. Ondersteunt gijlieden mij met de flessen, versterkt mij met de appelen, want ik ben krank van liefde,"* Hooglied 2: 4,5 Als de banier van Christus' liefde over de ziel gespreid is, dan wordt de ziel krank van liefde tot Christus.

Nu, deze liefde van God brengt onze liefde voort op drie manieren.

Ten eerste is er een zoetheid en smaak die Gods liefde in de ziel laat komen en daar het hart mee verwarmd. Hierdoor zult u zien hoe het vuur aangestoken wordt. Zoals men een mens als hij flauw wordt wat brandewijn geeft, zo is ook een flauw zondaar koud van hart. En daarom geeft de Heere hem een druppel van Zijn goedertierenheid en dit verwarmt het hart en vervuld de ziel met de gelukzaligheid van Gods barmhartigheden. *"Hij kusse mij met de kussen Zijnsmonds,* zegt de bruid in Hooglied, *want Uw uitnemende liefde is beter dan wijn,* Hoogl. 1: 2. De kussen van Zijn mond zijn de vertroosting van Zijn woord en Geest. De ziel zegt: 'O, laat de Heere mij verkwikken met de kussen van Zijn mond. De Heere spreke troost tot mijn hart want dat is beter dan wijn.'

Ten tweede.

Zoals de zoetheid, het hart verwarmt, zo begint de vrijwilligheid van de liefde van God zich in te laten en bekend te maken. Dit doet de liefde in de ziel ontvonken, zodat

ze die warmte ook uitstraalt. *"God bevestigt Zijn liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren,"* Rom. 5: 8. Dit prijst ons de liefde van God aan. De Heere doet dit de arme en ellendige, zondige, verslagen zondaren ervaren en zegt: prijs Mijn barmhartigheid aan bij dezulken. Zeg tot hen: 'hoewel hij Mijn vijand geweest is, toch ben Ik een Vriend en al heeft hij zich wederspanning tegen Mij gedragen, toch ben Ik een God en Vader.'

Als de arme ziel dit bij zichzelf overdenkt, zegt hij: 'Is de Heere mij zo genadig? Ik, die mijn zonden liefhad en daar in volhardde? Zou het niet eerlijk zijn als ik daar in omgekomen was? En wil de Heere nu niet alleen Zijn vijand sparen maar ook Zijn Zoon voor hem geven? O laat mijn ziel zich altijd verheugen in deze ondoorgrondelijke goedheid van God!'

Al is uw hart nog zo hard, als het hier slechts een gevoel van heeft, kan het niet anders of het moet u tot ootmoed brengen.

Ten derde.

De grootheid van de vrijwilligheid van deze genade die in het hart gewerkt is, ontsteekt de lieflijkheid en verwarmt het hart. Deze vrijwilligheid steekt het vuur aan en als de grootheid van de zoetheit nu naar waarde geschat wordt, zet die het hart in vuur en vlam. De apostel wenste dat de Efeziërs *"in de liefde geworteld en gegrond zijnde, ten volle konden begrijpen, met al de heiligen, welke de breedte en lengte en diepte en hoogte zij, van de liefde Gods in Christus,"* Ef. 3:17,18. Alsof hij gezegd had: de onmetelijkheid van Gods barmhartigheid zal de ziel aanwakkeren en het hart met een wonderlijke wederliefde tot God ontsteken en de ziel doen zeggen: 'Wat? Ik die alles gedaan heb dat ik doen kon tegen deze goede God?'

O, het breekt mijn hart als ik daaraan denk. Er was geen naam onder de hemel die ik zozeer gelasterd en vertreden heb als Zijn Naam, geen gebod onder de hemel dat ik zo veracht heb als het gebod van God en Christus, geen geest die ik zo bedroefd heb als de goede Geest van God. En daarom, al had God mij slechts aangezien of toegesproken, dan was het een oneindige barmhartigheid, maar om Zijn Zoon te zenden om mij zalig te maken, is onvergelijklijk. Ik kan zoveel kwaad tegen Hem niet bedenken, dan Hij mij wel goed gedaan heeft. O, de breedte van die barmhartigheid gaat buiten alle grenzen! O, de lengte van die barmhartigheid buiten alle tijd! De diepte van die barmhartigheid beneden alle ellende van de mensen! O, de hoogte van die barmhartigheid boven de hoogte van mijn verstand! Al waren mijn handen geheel liefde, zodat ik niet anders kon doen dan Hem lief hebben, en al konden mijn ogen niets anders zien dan liefde en mijn verstand aan niets anders denken dan aan liefde en al had ik duizend lichamen, niets is genoeg om die God lief te hebben die mij, slechte, zondige hellehond zo onmetelijk liefgehad heeft.'

"Ik zal U hartelijk liefhebben, Heere, mijn sterkte," zegt David. Psalm 18: 2. 'Is de Heere Jezus mijn Troost, mijn Beukelaar en mijn Schild geworden? Heb ik enig goed, Hij begint het, heb ik enige Troost, Hij zegent het. Daarom zal ik U liefhebben o, Heere, Mijn Sterkte. Ja, hoe kan ik U anders dan lief hebben.'

Gebruik.

Ik hoor een arme ziel zeggen, 'mijn verstand is zo diep niet als dat van een ander, mijn tong zo glad niet in het spreken als bij deze of die, ik kan zo vaardig niet spreken over genadezaken en over zaligheid dan anderen. Ik heb minder gaven en ben niet zo uitvoerig in heilige plichten en diensten, ik kan niet redeneren voor de Heiland, of zulke plichten doen als anderen.'

En toch, o dierbare ziel, kunt u Christus Jezus beminnen en u in Hem verheugen?

'O ja! geloof je de Naam des Heeren, alles wat ik heb, al mijn vrienden, talenten en goederen zijn slechts drek en schuim ten opzichte van Christus. Het zou voor mijn ziel een troost zijn, als ik altijd bij Hem zou zijn.'

Zegt u dat? Ga heen en de God des hemels ga met u. Dit is een werking van God die u nooit zal verlaten, het is een teken van de livrei die de Heere Jezus alleen aan de Zijnen geeft. Nooit heeft een uitwendige belijder van Zijn Naam die gedragen, nooit heeft God dit aan een geveinsde toebedacht dan alleen aan hen die Hij krachtig geroepen heeft en die Hij wil zaligmaken. Daarom, al is het dat u alles ontbreekt, dit hebt u om u in dat ontberen van alles te troosten.

U zult ook zeggen, 'maar ik kan zo weinig voor Christus spreken, mijn tong stamelt, mijn geheugen is zwak, God weet echter dat ik Jezus Christus liefheb'.

Dit is genoeg, David verlangde niet meer dan dat God doet aan Zijn kinderen die Zijn Naam lief hebben. *"Wees mij genadig, zegt David, naar het recht dergenen die Uw Naam beminnen,"* Psalm 119: 132. Ik weet dat U bemint die U beminnen en dat U hen eindelijk zult behouden en zaligmaken. 'Ik verlang niet meer dan dit, dat U mij doet naardat U gewoon bent degenen te doen die Uw Naam beminnen.'

En verlangde David, een koning niet meer? Wel, als u (arme ziel) zoveel hebt als hij had, laat het genoeg zijn. Wees tevreden met een kinderlijk erfdeel. *"De snoeren zijn mij in zeer lieflijke plaatsen gevallen."*

Tegenwerping:

Sommigen zullen misschien zeggen, het is voor mij een probleem hoe ik kan weten of mijn liefde wáár is of vals? Waaraan kan ik herkennen of het het juiste stempel draagt?

Antwoord: Een ieder beproeve zijn liefde en onderzoekt zich of Christus en Zijn genade u aangenaam is en of u die naar waarde weet te schatten?

Als dat zo is, komt het in het bijzonder openbaar in de volgende zaken.

1. Let op de wortel en oorsprong waaruit uw liefde is ontstaan. Kunt u zeggen, *ik bemin de Heere, omdat Hij mij bemint?* Dan is uw liefde van de juiste soort en houdt dit voor altijd vast, dat God Die Zichzelf niet anders kan dan liefhebben, ook niet anders dan behagen kan hebben in die liefde die uit Hemzelf is voortgekomen. Is uw ziel genegen en levend gemaakt in liefde tot God, omdat u de smaak en zoetheid van Zijn genade gevoeld en bewaard hebt? Kunt u zeggen, 'God heeft mij een glimp van Zijn gunst laten toekomen? En de Heere heeft in Zijn waarheid gezegd dat Hij op degene ziet die voor Zijn Woord beeft. De predikant heeft het gezegd en de Geest zegt, dat mijn barmhartigheid in de hemel is opgetekend, - o hoe behoorde ik de Heere te beminnen! Mijn zonden zijn veel die ik beweend heb, mijn zuchten heb ik naar de hemel gezonden en eindelijk heeft God mij een genadig antwoord geschonken. O, hoe behoorde ik de Heere mijn Sterkte hartelijk lief te hebben?'

Als het zó met u gesteld is, is uw liefde oprecht en ze zal u nooit begeven.

2. Als u uw Zaligmaker naar behoren verwelkomt, moet u Hem als een Koning verwelkomen en dat gaat zo: geef alles aan Hem over en geef niemand naast Hem de eer, dan zij die Hem liefhebben, of acht op Hem slaan. Bemin allen in Christus en om Christus' wil, maar geef uw liefde en vreugde boven alles aan Christus. Hij is een Koning en alle anderen zijn slechts ophouders. Hij die iets net zo bemint als Christus, het is zeker dat hij Christus nooit in waarheid beminde. Hij die iemand in dezelfde mate als Christus acht, het is zeker dat hij Hem niet kent. Hij is net als iemand die een slaaf en een koning op dezelfde hoogte brengt, wat hetzelfde is als de koning te

verlagen.

3. De ziel die Christus in waarheid aanneemt en hem in alles probeert te behagen, die is heel voorzichtig en waakzaam dat hij de goede Geest van God niet bedroeft en Hem smart aandoet, zodat Hij van hem weggaat. Zie dit Hoogl. 3: 4, 5. De bruid had haar Bruidegom ijverig gezocht en eindelijk bracht zij Hem thuis en toen zij Hem verwelkomt had, gelaste zij iedereen in huis haar Liefste niet op te wakken noch wakker te maken, totdat het Hem behaagde. Als iemand in het huis van een belangrijk persoon komt, hoe dringend gelast men hem dat hij geen lawaai maakt in de nacht opdat deze of die niet wakker wordt voor zijn tijd? Als een ziel de Geest van de Heere Jezus Christus ontvangen heeft, doet hij ook zo. Hij gelast scherp dat men de wacht houdt en waakt. En hij beveelt de hoop, de begeerte, de liefde, de vreugde, het verstand en alles, dat het de goede Geest van God niet bedroeven zal noch lastig vallen. Laat er niets anders zijn dan om Hem te ontvangen en doe niets dat enigszins onvrede mocht geven.

4. Wie Christus in waarheid aanneemt, die verheugt zich als Christus wat goeds en eer toegebracht wordt. Toen Mefibóseth bij David vals aangeklaagd werd en David, die hem de erfenis ontnomen had, behouden teruggekeerd was, zei David om hem te troosten: 'u en Ziba deelt het land.' *"Nee," zei Mefibóseth, "hij neme het ook gans weg, naardien mijn heer de koning met vrede in zijn huis gekomen is,"* 2 Sam. 19: 29, 30. 'Het is genoeg voor mij dat ik uw tegenwoordigheid geniet, dat is beter dan goederen, leven, of vrijheid.'

Zo is het ook met een vriendelijk, liefhebbend hart, dat niet kan verdragen dat Christus' eer en aanzien onder de voet vertrapt wordt, maar wordt Zijn lof verbreedt, dan is hij blij. 'Heere, ik heb er genoeg aan, zegt de ziel, dat Christus de mijne is en dat Zijn eer en achting vergroot wordt. Het maakt niet uit wat er gebeurt, laat de wereld mij alles ontnemen, als ik Christus maar mag genieten en zien mag dat Hij geprezen en verheerlijkt wordt.'

Laat dit zijn tot een beproeven van ieders geest en probeer uw ziel hiertoe te brengen. Een predikant in zijn plaats, een leraar in zijn plaats en ieder Christen in zijn plaats. Laat het onze intentie zijn dat wij God eren en niet onszelf. En laat dit onze troost zijn, ook als God beter door anderen dan door ons geëerd zou worden.

Dit is onze geestelijke armoede, wij willen wel Christus op onze schouders heffen, zodat wij *onzelf* daardoor zouden verheffen. Maar wij behoorden in het stof te willen liggen, zodat God geprezen mag worden. En als het iemand van Gods volk beter afgaat dan u, laat u dat tot vreugde zijn.

5. Hij die Christus in der waarheid verwelkomt, die verlangt naar een nadere vereniging met Christus. De liefde is een schakel van samenbindende aard en voert de ziel met kracht en ijver aan, om de volkomen bezitting en gemeenschap te genieten met degene die geliefd wordt. Zij kan nooit genoeg van Hem krijgen. Niets dan Christus (zegt de ziel) kan mij voldoen, steeds begeer ik meer en meer van die barmhartigheid, heiligheid, genade en liefde in Christus Jezus. Zoals het met personen gaat die lang samen in een huis gewoond hebben en in het huwelijk naar elkaar zijn toegegroeid, voortdurend met elkaar willen praten om het huwelijk te verdiepen, zo is het ook met de ziel die Christus bemint en een heilige genegenheid voor Hem heeft opgevat en wiens geest met Hem ingenomen is. Als God hem een glimp van Zijn liefde heeft geschonken, dan is hem het uurtje zoet als hij tot de Heere Christus bidt. Hij acht die zondag zoet en aangenaam, waarin God, door de kracht van Zijn heilige

inzettingen, hem iets van Zijn rijke genade en barmhartigheid openbaart. Het is wonderlijk te zien met welk vermaak in het hart hij denkt aan de tijd, plaats en middelen, toen en waar de Heere dit openbaarde. O, dit is goed (zegt de ziel), och dat ik altijd zo verkwikt mocht worden! Of het is zoals een verloofde bruid elke dag voor een jaar rekent voordat ze haar bruidegom mag hebben. Zo is het ook met de ziel die waarlijk verootmoedigd en verlicht werd en nu met Christus Jezus verloofd is. 'Och wanneer zal die dag komen (zegt ze) dat ik altijd bij mijn Jezus mag zijn!' Ieder woord dat ze hoort merkt ze op en iedere belofte die haar iets van Christus openbaart, eigent zij zichzelf toe. Maar ach, wanneer zal die dag toch komen, dat ik altijd met Christus zal wezen en met zijn volheid vervuld zijn?

Gebruik 2.

En nu, laat mij uw hart inwinnen en uw ziel tot deze plicht bewegen. *"Hebt de Heere lief, gij al Zijn gunstgenoten."* Wie wilt u anders liefhebben, als u Hem niet lief hebt? Och arme mensen, hebt de Heere lief, want u hebt gebrek. En rijke mensen, hebt de Heere lief, want u hebt daartoe alle reden. En ook de geringen (als er hier zulken zijn) Hij klopt aan ieders hart en beweegt iedere ziel: *'Hebt de Heere lief.'*

De middelen daarvoor zijn deze:

1. Geef dagelijks gehoor aan de belofte van de genade en aan Christus. Verdrijf alle andere verleiders uit uw ziel en laat er niets tussen de belofte en uw ziel komen. Verbiedt alle andere betrekkingen, dat is, laat de belofte dagelijks tot uw hart spreken en vertel uw eigen ziel dat goede dat in Christus is. Zodat alles tussen de echtgenoten helder is en dat er niets ontbreekt dan onderlinge genegenheid. Het enige middel om elkaar lief te hebben is, dat zij in wijsheid en heiligheid bij elkaar wonen. Laat ook de ziel dagelijks gezelschap houden met de belofte. Dit is het eerste middel.

2. Probeer een grondige kennis te krijgen van de schoonheid en zoetheid van Christus in de belofte.

Nu zijn er in de belofte, *drie dingen* die wij voor ogen moeten houden en begrijpen, zodat onze harten in liefde tot de Heere ontstoken mogen worden.

- (1) De waardigheid van de Persoon in de belofte: Christus is het zo waard!
- (2) De verdienste van de Persoon: het is Christus die het verdient!
- (3) De gewilligheid van de Persoon: het is Christus Zelf die ons heil zoekt!

1. Christus is het waard bij uitnemendheid. Al hadden wij duizend harten om aan Hem te geven, wij zouden Hem niet genoeg kunnen lief hebben, zoals Nehémia zei: *"De Naam des Heeren is verhoogd boven alle lof en prijs."* Wilt u uw liefde en genegenheden met winst inzetten? Hier kunt u die met goede winst inzetten. Wat wilt u liefhebben? Wilt u schoonheid hebben? Uw Heiland is schoon. *"Gij zijt veel schoner dan de mensenkinderen,"* Psalm 45: 3. Wilt u sterkte? Uw Zaligmaker is sterk. *"Gord Uw zwaard aan Uw heup, o Held,"* vers 4. Wilt u rijkdom? Uw Zaligmaker is rijker dan hij sterk is (als dat mogelijk was). *"Hij is een erfgenaam van alles,"* Hebr. 1: 2. Wilt u wijsheid? Uw Zaligmaker is wijs, ja, de wijsheid zelf. *"In Hem zijn al de schatten der wijsheid en der kennis verborgen,"* Koloss. 2: 3. Zou u het eeuwig leven willen? Christus is de Auteur van het leven en de gelukzaligheid voor allen die Hem hebben en deze dingen heeft Hij niet alleen in Zichzelf maar Hij wil ook u daar inzetten, als u alleen maar met Hem wil trouwen.

2. Christus verdient onze liefde vanwege Zijn weldaden aan ons. Al is de mens nog zo waardig in zichzelf, als hij echter iemand tekort doet, of zich als een vijand gedraagt,

dan krijgt men een afkeer van hem. Zo is het niet met de Heere Jezus. Net zoals Hij alle liefde in Zichzelf waardig is, heeft hij ook genadig met u gehandeld. In uw ziekte? Wie heeft u geholpen? In uw nood? Wie heeft u daaruit gered? In benauwdheid van hart? Wie heeft u ondersteund? Het was Jezus Christus! Och, heb Hem dan lief, handel in oprechtheid met Hem zoals Hij verdient. Wees ook altijd met liefde tot Hem vervuld.

3. Christus zoekt onze liefde. Hier is verwondering over de barmhartigheid, dat onze Zaligmaker, Die door zoveel zondige schepselen verworpen werd, hun liefde zoekt. Verwerp Hem niet tot uw schande, maar laat Hem uw liefde hebben voor Hij weggaat. Als de Heere ons had aangenomen toen wij tot Hem kwamen en onszelf verootmoedigden, als Hij ons had verhoord toen wij onze dagen met al onze kracht met bidden en smeken hadden doorgebracht, dan was dat een oneindige barmhartigheid geweest. Maar als de Heere Jezus Christus ons komt opzoeken door Zijn gezonden knechten (dit is alles dat wij te doen hebben, dat wij uw liefde opwekken en in Christus' plaats tot u spreken, als wij voor ons zelf spraken, dan zou onze tong aan het gehemelte moeten blijven kleven) ja, als de Heere Jezus komt en op ons wacht en onze liefde zoekt o, dat is een wonder van barmhartigheden! Denk hieraan, o Gods gunstgenoten. De Heere biedt door ons Zijn liefde, aan allen die vermoeid en behoeftig zijn.

Welk antwoord zal ik Hem geven deze avond? Zal ik zeggen, *Heere, ik heb Uw barmhartigheid voorgesteld en zij werd geweigerd.*

Broeders, het zou mijn hart bedroeven zo'n antwoord te geven. O, laat veel liever iedere ziel onder u zeggen: 'Zou de Heere Jezus mij liefhebben? O Heere, ik heb alleen liefde tot mezelf, ik heb Uw Majesteit te kort gedaan, ik heb de wereld lief gehad, ik heb mijn vuile lusten opgevolgd en kan de Heere dan iemand die zo slecht en walgelijk als ik ben liefhebben?'

Ja, zegt de Heere, "Ik zal hunlieder afkering genezen; Ik zal hen vrijwilliglijk liefhebben," Hoséa 14: 5.

Hij verwacht geen loon, hij wil u en al uw nooddrift aannemen. Ga dan naar huis. En een ieder in zijn slaapkamer handele ter goeder trouw met zijn eigen hart. Sluit op deze manier het huwelijk en zeg: 'Is het mogelijk dat God zo laag wil neerzien? Dat een groot Koning naar een arme keuterboer zou vragen? Dat de Majesteit zo laag zou neerbukken naar de onwaardigheid? De hemel naar de aarde? God naar de mens? Heeft de Heere mij barmhartigheid aangeboden? En eist Hij niet anders van mij dan dat ik hem op mijn beurt liefheb?'

Roep uw hart op, beveel ik u en zeg: 'Heere, al was al het licht van mijn ogen liefde en alle redenen van mijn tong liefde, het zou alles veel te weinig zijn om U lief te hebben. O laat mij u hartelijk lief hebben!'

Wilt u dit niet zeggen, zeg dan dat u mooie aanbiedingen gedaan zijn en dat een arme dienaar van God uw welstand heeft gewenst.

Helaas, wees niet zo mismoedig alsof de Heere wel een beter iemand kan vinden dan u. Val neer en verwonder u over de barmhartigheid van God, dat Hij een hoop dode honden wil aannemen en zeg nu eindelijk met de profeet: *"Heft uw hoofden op, gij poorten en verheft u, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der ere inga,"* Psalm 24: 7, 9.

6.

Een vertrouwen op Christus.

Nu gaan wij het werk bezien van *de wil*, die het grote rad en de bevelhebber van de ziel is. De vorige hartstochten waren slechts als dienstmaagden om Christus en de beloften binnen te roepen. Het gemoed zegt, ik heb Christus gezien. De hoop zegt, ik heb gewacht. De begeerte zegt, ik heb verlangd. De liefde zegt, ik ben ontvlamt. Daarop zegt de wil, *ik wil Christus hebben, het zal zo zijn*. En dit maakt het huwelijk uit. Het zaad is vooraf gegaan, nu is het geloof tot enige volmaaktheid gekomen, nu verlaat de ziel zich op de Heere Jezus.

En dit vertrouwen of dit steunen is te zien in een vijfvoudige daad.

1. Het uitgaan van de ziel tot Christus. Als de ziel ziet dat de Heere Jezus haar Hulp is en dat Hij haar wil verlossen en haar zonden kan vergeven, dan zegt ze: Laat ons tot Christus gaan. De Heere roept ons toe: *Komt herwaarts tot Mij allen die vermoeid en belast zijt*. Nu deze stem tot in het hart daalt en de krachtige zoetheid van dit geroep het hart overweldigt, gaat de ziel uit en werpt zich neer, en geeft zich over aan de rijkdom van Gods genade.

2. De ziel grijpt Christus aan. Als de Heere zegt: *'Sta op, Mijn vriendin, Mijn schone en kom,'* Hoogl. 2: 10, 13. Zegt ze: *'Ik zal nu opstaan.'* En als zij gekomen is, houdt ze Hem vast en zegt: *'Mijn Liefste is mijne en ik ben de Zijne.'* Het geloof houdt de Heere vast en wil de barmhartigheid niet los laten, maar kleeft Hem achteraan, al is het dat ze met de Heere moet worstelen. *'Ziet, zo Hij mij doodde (zegt Job) zou ik niet hopen?'* Het gaat met hen zoals met Benhadad, die van Achab overwonnen was en van zijn knechten deze raad kreeg: *'Wij hebben gehoord (zeggen zij) dat de koningen van het huis van Israël goedertieren koningen zijn, laat ons toch zakken om onze lendenen leggen en koorden om onze hoofden en uitgaan tot de koning van Israël, mogelijk zal hij onze zielen in het leven behouden.'* Zo gaan zij naar hem toe en komende bij Achab doen zij hem de boodschap: uw knecht Benhadad zei, *'laat toch mijn ziel leven.'* En hij zei: *'Leeft hij dan nog? Hij is mijn broeder.'* De mannen nu namen het naarstig waar en vatten het haastelijk of het van hem ware en zeiden, *'Uw broeder Benhadad leeft.'* En zij gingen huns wegs met vreugde." 1 Kon. 20: 31, 32, 33.

Dit is het levendige voorbeeld van een verslagen zondaar, nadat hij tegen de Almachtige de wapenen opgenomen heeft en God hem de rechtvaardigheid heeft laten voelen. En dat hij ziet, (of gezien heeft) dat de toorn Gods op hem rust. Dan redeneert de ziel: *'Ik heb gehoord dat, hoewel ik een afvallige zondaar ben, niemand dan zondaren vergeving ontvangen en dat God een goedertieren God is. En daarom laat mij tot Hem gaan.'*

Hierop valt hij neer voor de voetbank des Heeren en roept uit: *'O, wat zal ik doen? Wat zal ik tot U zeggen, o Mensenhoeder. O, laat mij leven, ik bid U, voor het aangezicht mijns Heeren.'*

Als de ziel zo verootmoedigd is, laat de Heere hem de lieflijke stem van Zijn barmhartigheid horen en Hij zegt: *'U bent Mijn zoon, Mijn beminde en uw zonden worden u vergeven.'* Deze woorden zijn nog niet uitgesproken, of hij overdenkt ze, en zegt: *'Barmhartigheid, Heere? En Uw zoon, Heere? En Uw beminde, Heere? En vergeving, Heere?'* Daar blijft het hart op rusten en wil er niet meer vandaan.

3. De ziel werpt de last van al haar zaken en zwaarigheden, schuld en verdorvenheden op de Heere Jezus Christus. *"Wie in duisternissen wandelt en geen licht heeft, dat hij betrouwe op de Naam des Heeren en steune op zijn God,"* Jes. 50: 10. Dat is: iemand in nood, in ellende zonder hoop en die in verslagen mismoedigheden wandelt, en geen

licht en vertroosting heeft, - dat hij betrouwe op de Naam des Heeren en steune op zijn God. Zoals die mens die zelf niet kan lopen, het hele gewicht van zijn lichaam op een ander legt. Zo gaat de ziel tot Christus en legt al het gewicht op Christus en zegt: 'Ik heb geen troost Heere, al mijn mismoedigheid leg ik op Christus en ik verwacht al mijn hulp van de troost van de Heere.' *'Wie is zij, zegt Salomo, die daar opklimt uit de woestijn en lieflijk leunt op haar Liefste?'* Hoogl. 8: 5. De persoon die daar komt is de kerk, de woestijn zijn de zwaarigheden en benauwdheden die de kerk overkomen en de Liefste is de Heere Jezus Christus. Nu, de kerk leunt geheel op haar Man, zij wandelt met Hem, maar Hij draagt de hele last. *"Werpt al uw bekommernis op Hem (zegt Petrus) want Hij zorgt voor u,"* 1 Petrus 5: 7. God zal er u niet voor bedanken dat u uw zwaarigheden overal met u meedraagt. ij verzoekt dat u ze op Hem werpt, want Hij zorgt voor u.

4. De ziel haalt kracht en macht uit de Heere Christus tot hulp en ondersteuning en hieruit voornamelijk bestaat het leven van het geloof. Het gaat om barmhartigheid, genade en troost in Christus. Hij weet dat het van Hem te krijgen is en daarom haalt hij alles uit Hem. *"Gijlieden zult water scheppen met vreugde uit de fonteinen des heils,"* Jesaja 12: 3. De Fontein des heils is Christus en alle wateren van leven, van genade en van barmhartigheid zijn in Christus Jezus. Nu, het is niet genoeg dat men de emmer in de put laat neerdalen, men moet die ook ophalen. Het is niet genoeg dat men tot Christus komt, maar men moet ook het water der genade uit Christus naar zich toehalen. *"Opdat gij moogt zuigen en verzadigd worden van de borsten harer vertroosting, opdat gij moogt uitzuigen en u verlustigen met de glans harer heerlijkheid,"* Jes. 66: 11. De kerk wordt vergeleken bij een kind en de borsten zijn de beloften van het Evangelie. Nu, de uitverkorenen moeten uitzuigen en zich daarmee verlustigen. De grondtekst geeft aan: de beloften uitpersen en de beloften onder druk zetten, zoals een onderdrukker het aangezicht van een ellendige vermaalt, zo behoort u op een heilige manier van onderdrukking de beloften uit te persen en daaruit al het goede te halen dat u kunt krijgen.

5. Het geloof laat de ziel op de belofte rusten. Ja, ondanks alle uitstel, weigeringen en ontmoedigen van God, moedigt het geloof het hart echter voortdurend aan. Het zal maken dat ze voor de poort ligt en de ziel met de belofte vasthoudt, wat hen ook overkomt. Heerlijk is die onderhandeling in Genesis 32: 26, waar de Heere en Jacob samen worstelden, *"En Hij zeide: Laat Mij gaan, want de dageraad is opgegaan. Maar hij zeide: Ik zal U niet laten gaan, tenzij dat Gij mij zegent."*

Zo gaat het met een gelovige ziel die het van de barmhartigheid, kracht, vergeving en genade van de Heere verwacht. Al is het dat de Heere hem lijkt over te geven aan de knaging en pijniging van zonde en verdorvenheid, toch zegt de ziel, 'al zou mijn ziel in de hel neerdalen, hier wil ik wachten op barmhartigheid, totdat de Heere mij troost, vergeeft en al deze vervloekte verdorvenheden die ik zelf niet kan overmeesteren, ten onder brengt.' Als de ziel eenmaal zó tot Christus gekomen is, zal ze nooit scheiden, maar voortdurend de belofte vasthouden en zich steeds tot God en Christus wenden, wat haar ook overkomt.

Gebruik 1

Arme ziel, bent u nog onder het ongeloof besloten? Doe zoals de gevangenen doen in Newgate. Wat een jammerlijk gekerm laten zij horen aan iedereen die voorbij gaat.

Doet u ook zo! Kijk uit de traliën van de hel en van onder de boeien van het ongeloof en roep en smeeke of God u in genade zou aan willen zien. Zeg: 'Verlos mij Heere, een arm ongelovig mens, geketend met de boeien van ongeloof. Goede Heere, help en verlos mij op Uw tijd.'

David kon zeggen in Psalm 79: 11. *"Laat het gekerm der gevangenen voor Uw aanschijn komen."* Het is wel zo dat dit op een lichamelijke gevangenis zag, maar toch een krachtig argument ten aanzien van het geestelijke. O goede God, laat het gekerm van de gevangenen voor Uw aanschijn komen, laat het gekerm van mismoedige zielen voor Uw Majesteit komen. O, zend hulp uit de hemel en verlos de ziel van Uw knecht uit deze ellendige zielsbenauwdheid. Is er geen oorzaak om zo te bidden? *"Die niet gelooft, zegt onze Heiland, is alrede veroordeeld,"* Johannes 3: 18. Hij wordt door de wet en het Evangelie tussen hemel en aarde heen en weer geslingerd. Er is geen uitkomst voor hem zolang hij in deze toestand blijft. Leg dit onder uw kussen en zeg: 'Hoe kan ik slapen en een veroordeeld mens zijn? Wat zou het zijn als God deze nacht mijn leven wegneemt? Helaas, ik heb nooit geweten wat het is verlicht te zijn. Ik kan wel zonde bedrijven en met de zonde spelen, maar ik heb nooit geweten wat het is om vanwege mijn zonden gewond te zijn. Ik heb nooit geweten wat het is om ijverig te zijn in goede werken. O, ik beken dat ik geen geloof heb.'

Mijn geliefden, als u dit uzelf zou toegeven was er enige hoop dat u uit deze toestand zou raken. Dat u uw gemis zou gaan voelen, tot God in het gebed gaan en een trouwe predikant om raad zou vragen, zijn daartoe de eerste trappen, om een arm en ellendig mens hierin te helpen.

O, Godvruchtigen, ga naar uw huis en bid voor hem.

Broeders, laat ons met preken en met luisteren stoppen en ons allen tot het gebed en zuchten begeben.

Zeker, ik veroordeel mijn eigen ziel omdat ik geen hart heb om hem te beklagen. Wij bestraffen zijn zonde en veroordelen hem vanwege zijn zonde - en dit behoren wij te doen - maar waar zijn onze hartelijke zuchten en smekingen die wij voor zo iemand doen? Waar zijn de tranen die wij storten vanwege de verslagen van ons volk?

U, tere moeders en tere vrouwen, zijn uw kinderen of mannen in deze jammerlijke toestand? Och, beklaag hen! Laat uw harten over hen treuren en zeg: *o, mijn arme kinderen! O, mijn arme man!*

Gebruik 2.

Hebt u geloof ontvangen? Probeer deze genade te koesteren en tot uw heil te gebruiken. Het is een schande dat zij die tot zo'n hoge staat geboren zijn, ik bedoel de arme maar heilige kinderen van God die recht en eigendom hebben aan de genade en aan Christus, zich nog zo gering opstellen. Ik wil dat ze boven de wereld leven, want God misgunt Zijn volk geen vertroosting, maar wil dat ze vrolijk leven, en krachtige vertroosting en geweldige verzekering van Gods liefde hebben. Is er geen oorzaak? Als het geloof oprecht is, zal het het leven van een christen heel gemakkelijk en zeer troostvol maken. Ongelovige zielen zinken in droefheid weg in alle voorvallen. Maar het geloof verlicht de mens in al zijn handelen.

1. Ten eerste, omdat het geloof een moedige regel heeft om alle bekommelingen aan een Ander over te dragen. Wij nemen het kruis op, maar geloof werpt alle zorgen op Christus. Het valt mee onder een last te liggen als een ander het gewicht ervan draagt. Zie hoe het gaat met de zeelieden, de één roeit zijn scheepje heen en weer in de haven en steekt weer af in de diepte, de andere begeeft zich met

zijn scheepje naar zee, haalt zijn zeil op en dan mag hij stilzitten aan het roer en de wind brengt hem daar waar hij wezen moet.

Zo is het ook met een gelovige ziel en met een ongelovige. Al de zorg van een gelovige ziel is, dat hij zich begeeft op de stroom van Gods voorzienigheid en het zeil van het geloof ophaalt, dat hij de wind van Gods barmhartigheid en voorzienigheid opmerkt en zo vaart hij vrolijk verder omdat hij zichzelf niet leidt, maar de Heere Christus doet het. Terwijl iedere ongelovige ziel zwaar aan de zaak tilt en noch gemak, noch geluk vindt. Hij meent door zijn eigen verstand en macht uit te richten wat hij zich heeft voor genomen.

2. Omdat geloof al de andere verdrukkingen zoet maakt, zelfs die zeer moeilijk en heel verdrietig vallen. En hoewel hij alle rampen en moeiten gewaar wordt, merkt hij echter ook de trouw van God op, Die alles tot ons heil bestuurt. En dit is de oorzaak waarom wij al onze moeilijkheden, met troost zonder enige moeite kunnen verdragen. Als een patiënt bittere pillen inneemt, goed gesuikerd, gaan ze er gemakkelijk in en de bitterheid is voor hem niet lastig. Zo is het ook met het geloof. Het neemt de onsmakelijkheid van alle ongemakken weg, die in zichzelf bittere pillen zijn maar door de trouw van God gezoet en gesuikerd worden tot gezondheid van de ziel. Daarom gaat ze vrolijk verder.

U zult wellicht vragen, heeft het geloof zoveel waardevols, hoe kan iemand die het geloof bezit het dan tot zijn troost gebruiken?

Ik antwoord, daar zijn deze 4 regels voor:

1. Probeer een bewijs te krijgen voor uw eigen ziel dat u eigendom aan de belofte hebt. De oorzaak waarom arme christenen zo droevig zijn vanwege hun zonden en met ellende overstort worden, is, omdat ze hun recht op barmhartigheid en hun bewijzen van Gods liefde niet ervaren. *Tot de Wet en de getuigenis*. Neem één bewijs uit het Woord: 't is net zo goed als duizend bewijzen, als u maar één belofte tot uw voordeel hebt. Want dan hebt u de waarheid van alles, al is het dat ze niet allemaal zo volkomen en duidelijk gezien worden.

2. Probeer de beloften van God hoog te waarderen. Een belofte en de zoetheid van Gods barmhartigheid in Christus is beter dan alle eer of rijkdom van de wereld. Schat dit in tot zo'n hoge prijs en u kunt het gemak en de vergenoeging daarin niet ontgaan.

3. Doe al het mogelijke om uw eigen beloften altijd bij de hand te hebben. Wat kan het mij baten als ik iets in huis heb maar ik dat in tijd van nood niet kan gebruiken? Als er iemand flauw valt of in doodsgevaar verkeerd en zegt: ik heb een kostelijk en hartversterkend drankje in huis beter als iemand ter wereld heeft, maar ik weet niet waar het is. Deze zou kunnen sterven voor hij het in handen had. Zo is het ook als de ellende u overkomt en uw hart van droefheid overstelpt wordt. O, hoe zoet is dan een belofte, enige troost om een verflauwde, mismoedige ziel te ondersteunen die moet zeggen: mijn moeiten zijn teveel en ik kan ze niet dragen. Christus en een belofte zouden het gedaan hebben, maar u hebt ze weg geworpen en ze zijn nu niet te vinden.

Laat mij u nu omwille van God vragen om wijs te handelen met uw arme ziel. Vele verflauwende en bange vragen en vertwijfelingen overkomen het hart van een christen dikwijls. Vervolgingen van buiten en droefheden en verdorvenheden van binnen. Houd daarom uw hartversterkende drankjes bij u en let erop dat u ze bij de hand houdt. Neem de ene belofte en haal een andere en verkwik u met een derde en ga zo zingend naar uw graf en naar de hemel in eeuwigheid.

4. Zorg dat u van harte met volle teugen drinkt van de belofte. Gebruik elk uur

de belofte als u merkt dat er vertwijfeling opkomt, dit is de manier om troost te vinden. *"Eet vrienden, drinkt en wordt dronken, o liefsten"*, Hooglied 5:1. De grondtekst is: *in het drinken drinkt*, u kunt niet dronken zijn door de Geest zoals men van wijn dronken kan zijn. Drinkt rijkelijk, daar de delicatessen klaargemaakt zijn.

Als er een hongerig mens komt en met haast een brokje opeet en direct weer vertrekt, die moet zeker met een hongerige maag verder gaan. Denk hier ernstig aan, gelovige gunstgenoten van God. U kan nu en dan komen en heel matig van de beloften nemen, maar dan komen vrees, verzoeking en vervolging en alle rust is weer vergaan. Het is uw eigen schuld, mijn geliefden, u komt dorstig en u gaat dorstig weer weg. U komt mismoedig en u vertrekt mismoedig.

Dit gebeurt ons predikanten ook dikwijls, als wij van vertroosting prediken en als wij bidden en als wij gesprekken voeren, menen wij dat we alle moeite te boven zijn. Maar daarna zijn wij weer vol angst, moeite en droefheden, omdat wij geen volkomen genoegens scheppen in de beloften, wij drinken er niet met volle teugen van.

U moet ook hiervoor waken.

1. Voor kibbelen en ruzie zoeken uit vleeselijke belangen.
2. Voor het luisteren naar de discussies over satans verzoeking. Als wij aan dit gesnater gehoor geven, zal het ons al onze troost doen vergeten.

HET ZEVENDE HOOFDSTUK.

Het opwassen van de ziel met Christus.

Tot hier toe hebben wij het eerste deel van de inenting van de ziel behandeld, namelijk van de inplanting van de ziel in Christus.

Nu zijn wij gekomen bij het **tweede deel**: het opwassen van de ziel met Christus. Deze twee zijn nodig voor de inenting van een zondaar in de stam Jezus Christus. Nu, dit samen opgroeien wordt uitgewerkt op twee manieren.

- Ten eerste, door een vereniging van de ziel met Christus.
- Ten tweede, door de toevoer van sap of zoetheid (alle schatten van genade en heil) die in Christus is, aan de ziel.

Ten eerste: Door de vereniging van de ziel met Christus.

Is een gelovige met Christus samengevoegd en zó samengevoegd en verenigd dat hij één Geest wordt, dan:

1. Is hij samengevoegd als een vriend aan een vriend, als een vader aan een kind, als een man aan een vrouw, als een ent in een boom, als de ziel aan het lichaam. Zo is Christus samengevoegd aan een gelovige: *"ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij."* Hierom wordt het lichaam van de gelovige 'Christus' genoemd, 1 Kor. 12: 12.
2. Is hij zo samengevoegd dat de gelovige één Geest met Christus wordt. Deze verborgenheid is groot en gaat het begrip te boven van het weinige licht dat ik geniet. Ik zal slechts medelen wat ik er van begrijp in de drie volgende punten.

1. Dat de Geest van God (de derde Persoon in de Drie-eenheid) wezenlijk met het gehele Woord samengaat, maar in het bijzonder in de dierbare beloften van het Evangelie.
2. De Geest (Die samengaat met de beloften van genade en heil) werkt daarin en daardoor een bovennatuurlijke macht, een geestelijke en overstortende kracht op de ziel en daardoor voert en brengt hij die tot Christus. Het is niet zozeer iets in de ziel, als wel een geestelijke bijstand en beweging en werking *op* de ziel, en door die kracht wordt de ziel bewogen en gevoerd tot de Heere Jezus Christus.
3. De Geest der genade Die in de beloften zo op het hart werkt, doet het hart samenspannen met de belofte en in de belofte met Hemzelf en dit is het één Geest zijn. Zoals het met de maan is (een filosoof heeft opgemerkt dat eb en vloed door de kracht van de maan werkt). De maan schijnt met haar stralen in de zee maar het is niet mogelijk die terug te halen zoals de zon doet, ze laat die daar blijven en gaat weg en dat trekt ze, en als ze nat worden dan keren ze weer terug. Nu, eb en vloed in de zee heeft hun oorsprong niet uit zichzelf, maar uit kracht van de maan. Zo is ook het hart van een arm schepsel als water, machteloos om zich zelf naar de hemel te bewegen, maar de Geest des Heeren schijnt er Zijn stralen in en laat daardoor een bovennatuurlijke kracht op de ziel achter en daardoor trekt hij ze tot Zich.

Gebruik tot lering

Hieruit kunnen wij dit tot lering trekken. Dat de zonden van de gelovigen de Heilige Geest bedroeven, niet alleen om de barmhartigheden en verbintenis die de gelovigen ontvangen hebben, maar omdat de mens Christus én de Geest zo nabij gekomen is, dat

hij één Geest met Christus is. Een vrouw zal geen hoereerder in huis ontvangen, en hem zeker niet in hetzelfde bed als haar man laten slapen, dat is onverdraaglijk. En zult u aan een hoop vuile lusten vasthouden en dat zelfs voor de ogen van de Heere Jezus Christus? Wat? Een onreine geest onderdak geven naast de reine Geest des Heeren? De Heilige Geest kan dit niet verdragen. *"Geen vuile rede ga uit uw mond,"* Eféze 4: 29.

En als het zo eens zou zijn? zult u misschien zeggen?

Wat? Een Christen en een leugenaar? Een Christen en een vloeker? O, *"bedroeft de Heilige Geest Gods niet, door Welken gij verzegeld zijt tot de dag der verlossing;"* Eféze 4: 30. De goede Geest des Heeren heeft u verzegeld tot verlossing en u aan Hem samengevoegd en wilt u zich van Hem afscheuren en Hem bedroeven? O, bedroef de Heilige Geest niet!

Gebruik tot onderzoek.

Is uw hart daarom vervreemd van hen die oprecht voor God wandelen omdat zij ootmoedig en gelovig zijn? Dat is een slecht teken, daar zij één Geest met Christus zijn. Wilt u met hen van twee ongelijke geesten zijn?

Ik erken dat een gelovig hart nu en dan zijn vlagen heeft en uit het spoor loopt, maar dit is ondertussen vergif. De ziel van een gelovige ziet het en het doet hem verdriet en hij wordt daarmee bezwaard. Hij zegt: 'O vreselijk mens die ik ben. Wat scheelt er aan hem dat ik hem niet liefhebben kan? Is het omdat de goede Geest des Heeren daar is? Zal ik de goede Geest des Heeren weerstaan? En zo zondigen tegen de Heilige Geest? Weg met dat wraakgierig hart! Ik wil hem lief hebben.'

Zo werkt en oefent de ziel naar de volmaaktheid en zou graag die goedheid willen hebben die ze in een ander ziet.

Ten tweede, een Verbondsverenging

Zoals er een vereniging is met Christus, is er ook uit Christus een toevoer van alle geestelijke genade aan al degenen die in Hem geloven. Zou u de werking van dit verbond willen weten en hoe Christus ons deze geestelijke genadegaven toevoegt? Dat openbaart zich in deze stukken.

1. Er is volkomen genoeg in de Heere Christus voor iedere gelovige ziel.
2. Zoals er genoeg is in Christus, zo schenkt Christus ons alles wat nodig is.
3. Zoals de Heere ons alles wat nodig is mededeelt, bewaart Hij ook alles wat Hij schenkt en mededeelt.
4. Zoals de Heere bewaart wat Hij mededeelt, maakt Hij de genade levendig die Hij bewaart.
5. Zoals de Heere levendig maakt wat Hij bewaart, zal Hij nooit verlaten totdat Hij voltooid wat Hij bewaart.
6. Zoals de Heere voltooid wat hij levendig maakt, zo kroont Hij ook uiteindelijk alle genaden die Hij voltooid heeft.

En nu mag ik u uw borgtocht voorlezen, u arme heiligen van God. U leeft hier een gering, ja een bedelaarsleven. Och! Als u een Zaligmaker hebt, bent u voor eeuwig behouden. Dit is wat u niet alleen als Christen, maar als overwinnaar zal onderhouden. Dat wat u ontbreekt heeft Christus, en wat u nodig of nuttig is, zal Christus u schenken. Kunt u het niet bewaren, Hij zal het voor u bewaren. Bent u traag, hij zal het in u aanwakkeren. Hoe? Zou u nog meer willen hebben? Hij zal voltooien wat Hij levendig maakt. En aan het eind bekronen wat Hij voltooid. Hij zal u geven een onsterfelijke kroon van heerlijkheid.

Gebruik.

Hieruit maken wij op waarheen de heiligen van God moeten gaan om hulp en bijstand van die genade die hen ontbreekt. Ja, om vermeerdering en volmaaktheid van hetgeen zij al hebben. Christus is de hunne geworden, alles in alles, haast u dan naar de Heere Jezus. Hij roept en nodigt: *'Ik raad u dat gij uw ogen zalf met ogenzalf.'* Bent u een vervloekt mens? Koop van Christus rechtvaardigmaking. Bent u een onrein schepsel? Koop van Christus heiligmaking. *'Bij U is de fontein des levens,'* zegt David, *'in Uw licht zien wij het licht,'* Psalm 36: 10. Het is niet bij ons, maar bij U, het is niet in onze hoofden of harten of werken, het is alleen in Christus te vinden, alleen bij Christus te halen. Ik wil niet zeggen dat wij geen middelen moeten gebruiken, of geen hulpmiddelen gebruiken, maar in het gebruik van alles geldt, zoek alleen Christus, bij Hem is de fontein des levens. Op weg dan, naar Christus! Wijsheid, rechtvaardigheid, ja alles is in Hem en daar moeten wij het vandaan hebben.

U zult misschien vragen, *wat zijn de middelen waardoor men deze genade van Christus kan krijgen?*

Ik antwoord:

Ten eerste, hou die belofte dagelijks voor ogen.

Ten tweede, geef u over en buig onder de slagen van de belofte en onder de kracht van de Geest. Een voorbeeld: stel dat uw hart bestreden wordt met ijdele gedachten, of met een trotse hoogmoedige geest, of met zondige lusten en persoonlijke begeerten, .. hoe zou u daarvan af willen komen? U hoeft niet te mopperen, twisten en mismoedig te zijn. Nee, maar sla uw oog op de belofte en houd daaraan vast. En zeg: 'Heere, u hebt Uw knechten alle genade beloofd, neem dan dit hart en dit verstand en deze hartstochten. En laat Uw Geest die op de juiste wijze vormen naar Uw eigen goede wil. Door de Geest der wijsheid, Heere, onderwijs mij. Door de Geest der heiligmaking, Heere, reinig mij van al mijn verdorvenheden. Door de Geest der genade, Heere, maak mij levendig en krachtig tot uitvoering van alle heilige plichten.' Gedraag u dan zo en leidt uw ziel door de kracht van de Geest des Heeren en u zult ervaren dat door de kracht daarvan uw hart in alles voor vallen gesterkt en bekrachtigd wordt.

Conclusie

Tot besluit: (om deze lering des te ernstiger op uw hart te drukken) Is iedere gelovige ziel met Christus verenigd, is Christus de uitdeler van alle geestelijke genadegaven? IJver dan boven alles om Christus in alle dingen te verkrijgen. Laat uw hart nooit rusten, laat uw ziel nooit tevreden zijn, voor u Christus verkregen hebt.

Neem als voorbeeld een misdadiger over wie het vonnis des doods geveld is en die nu terecht gesteld zal worden, leg hem uit hoe heerlijk het is rijk te zijn, eer te hebben, vergeving te krijgen, etc. Hij zal u antwoorden, 'rijkdom is goed, eer is niet te versmaden: maar ach, geef mij vergeving of anders is het niets waard.'

Maar hierop zult u antwoorden, *'u moet dan alles verwerpen om vergeving te krijgen.'* Hierop zal hij weer antwoorden: 'neem mij alles af en geef mij slechts vergeving, opdat ik leven mag al is het in armoede, opdat ik leven mag al is het in ellende.' Zo is het ook met een arme gelovige ziel gesteld, een ieder die zonde bedreven heeft, moet om de zonde lijden, zegt de gerechtigheid. Het vonnis is geveld, "die niet gelooft, is alrede veroordeeld," zegt onze Heiland in Joh. 3: 18.

Wat wilt u nu hebben? U zegt vergeving!

Maar wilt u geen rijkdom hebben?

'Helaas, wat heeft het voor zin, zegt de ziel, om rijk te zijn en een verworping te zijn? Geëerd te worden en verdoemd te zijn? Laat mij vergeving ontvangen, al word ik arm, laat mij gerechtvaardigd worden, al word ik veracht, ja, al zou ik nooit een vrolijke dag meer hebben.'

Welaan, arbeid dan om naar Christus te komen, want er is geen andere weg onder de hemel gegeven, verkrijg u een verslagen hart, verkrijg u een gelovig hart. Maar verkrijg bovenal Christus, om u te rechtvaardigen, verkrijg Christus om u te behouden. Al kon ik bidden als een engel, al kon ik een hele preek onthouden, al kon ik spreken zo als nooit iemand gesproken heeft, wat baat het mij, als ik Christus niet heb? Ja, alles wat ik heb of doen kan, ik zou er nog mee naar de hel moeten gaan.

Begrijp mij goed: Christus is niet alleen een Zaligmaker van al de Zijnen, maar Hij is ook de God aller genade. Zoals Hij is de God aller vergeving, is Hij ook de God van alle reiniging en zuivering voor de ziel van iedere gelovige. Nu, genade is goed en godsdienstige plichten zijn goed. Zoek alles wat wij behoren te doen, ijver u om alles te doen, dat is onze schuldige plicht. Maar och, de Christus, de Christus, de Christus, in allen, boven allen, meer dan allen!

Zo heb ik u de weg tot de Heere Jezus aangewezen. Ik heb u ook getoond hoe u in de Heere Christus zou kunnen ingeënt worden.

En nu laat ik u in de handen van de Zaligmaker, in de ingewanden²³ van een Verlosser en ik denk dat ik u nergens beter achterlaten kan.

SOLI DEO GLORIA

---

²³ *Ingewanden* in de Schrift en de godsdienstige lectuur betekent in deze zin de edele organen, als hart, longen, etc. Een beeld van de liefde.

DE MIDDELSTE DINGEN.

DE VOORRECHTEN VAN EEN GELOVIGE ZIEL. EERSTE HOOFDSTUK.

1.

De voorrede, of ingang tot het werk.

U hebt in mijn *eerste dingen* gehoord over de leringen, de geboden en het voorbeeld van een mens in zijn tweede of nieuwe geboorte. Nu rest nog uit te leggen wat hem zijn leven lang wedervaart. En hierin zijn op te merken:

- 1) Zijn voorrechten.
- 2) Zijn plichten.

1) Zijn voorrechten, voor zoveel hij een gelovige in Christus is.

1. Rechtvaardigmaking.
2. Verzoening.
3. Aanneming tot kindschap.
4. Heiligmaking.
5. Verheerlijking.

Hiervan hebben sommigen van onze godgeleerden uitvoerig geschreven. En onder andere de wakkere, zielsopwekkende, zielsdoorzoekende leraar **Th. Shephard**, in '**De gezonde gelovige.**' Ik zal er daarom niet te uitvoerig op ingaan, maar hoofdzakelijk beschrijven wat hij voorgedragen heeft, in de volgende punten.

2.

Het eerste voorrecht, namelijk de Rechtvaardigmaking.

Het eerste voorrecht, dat volgt op onze vereniging met Christus, is rechtvaardigmaking. Die bestaat uit deze bijzondere zaken: de toerekening van Christus rechtvaardigheid en de vergeving van zonde.

Om fouten en misverstanden te voorkomen, die gebeuren door verschillende dingen door elkaar te halen, zo let er op dat van de mens gezegd mag worden gerechtvaardigd te zijn óf uit een voornemen, óf uit kracht, óf in de daad, (intentionally, or, virtually, or actually) ofwel: óf in God óf in Christus, óf in zichzelf.

1. Intentionally is in Gods voornemen en besluit. Dit is van alle eeuwigheid. Maar dit besluit en dit voornemen stelt iemand niet in de stand van een dadelijk bezit dan in de volheid van de tijd.

2. Virtualy is door kracht in Christus. En dit is vanaf de dag van Christus' lijden en door kracht van Zijn voldoening. Dit wijst dus op niets anders dan op de voldoening en op de vergeving die verworven is door het bloed van Christus.

3. Actually, of in de daad zelf is wanneer iemand in het bezit van de rechtvaardigmaking gesteld wordt door de vereniging met Christus. Deze

rechtvaardigmaking wordt bedoeld als een stand van genade, een stand van een verbond met God, waarin de mens bij zijn eerste geloven gesteld wordt. Dit wordt niet nu en dan hervat, net zomin als een vrouw, na de huwelijksbevestiging, dikwijls opnieuw in het huwelijk bevestigd zou worden. Maar de bijzondere daden van vergeving en toerekening van Christus rechtvaardigheid, worden voortdurend door God aan een ieder gelovige meegedeeld.

In dit opzicht heeft deze *dadelijke rechtvaardigmaking* (of deze bijzondere daden van vergeving) hun trappen van voortgang. Het begin of fundament daarvan wordt gelegd in onze eerste vereniging en inlijving in Christus, de voleinding daarvan gebeurt niet eerder dan wanneer de Rechter in de jongste dag het vonnis van de uiteindelijke vrijspraak plechtig heeft uitgesproken en ons in het volle bezit van algehele vergeving heeft gesteld. Tussen deze beide is er één voortgaande werking van rechtvaardigmaking, door de voortdurende werkingen van de Geest in de toe-eigening van het bloed van Christus door de hand van het geloof tot rust en troost van de ziel.

Het eerste noemen we een aanvankelijke, beginnende rechtvaardigmaking, het tweede een voortgaande en het laatste een voltooide.

Het tweede is de vrucht van het eerste en de voortgaande verzekering van het laatste.

Het eerste wordt gewerkt en verzegeld in het eerste sacrament, de Heilige Doop, het tweede in het tweede sacrament, het Heilig Avondmaal. En deze beide tekenen van sacramentele rechtvaardigmaking zijn voor ons de voortgaande verzekering van die voltooide en volkomen rechtvaardigmaking, waarvan de uitspraak een einde maakt aan alle angsten, en ons geloof en hoop verandert in genieten en het volle bezitten.

Sommigen van onze beste godgeleerden hebben wel gezegd dat rechtvaardigmaking volbracht wordt in onze eerste vereniging en inlijving in Christus, wanneer geoordeeld wordt dat vergeving van alle zonden tegelijk aan de gelovige verzegeld wordt.

Maar ik vrees dat het misverstand van dit punt (dat in zichzelf niet onwaar is als het niet verkeerd opgevat en begrepen wordt) het fundament gelegd heeft waarop sommigen dat ongelukkige gebouw getimmerd hebben dat de genade van God in ontuchtigheid veranderd. Wie weet niet dat rechtvaardigmaking, zoals de schrift daar zelf van spreekt, de daad is van een Rechter, Die het vonnis uitspreekt waarin Hij de persoon van de zondaar vrijspreekt van alle zonden en straf die hij om de zonden verdient heeft, en dat alleen om de rechtvaardigheid van de Borg Christus, die hem vrijwillig toegerekend wordt en door het geloof door hem is aangenomen en waarop hij vervolgens vertrouwt. Wij zullen van de waarheid niet afdwalen, als wij zeggen:

1. Dat het voornaamste werk van de rechtvaardigmaking nog voor ons ligt, in de toekomst, namelijk in die grote en laatste dag van het oordeel, wanneer wij de uiteindelijke rust en verlossing ontvangen en God alle tranen van onze ogen zal afwissen.
2. Dat er in onze eerste vereniging met Christus een werk is van rechtvaardigmaking, namelijk, een actuele of dadelijke toerekening van Christus rechtvaardigheid en een dadelijke vergeving van alle zonde, ofwel van die zonde waar de ziel aan schuldig is op dat tijdstip dat ze voor het eerst met Christus werd verenigd.

Ik durf niet te zeggen, dat rechtvaardigmaking voor zover het om de toerekening en vergeving van zonde gaat een niet ophoudende daad is, of dat alle vorige, tegenwoordige en toekomstige zonden, een gelovige ziel in één keer vergeven worden. Maar dit zeg ik, dat in onze eerste vereniging, al onze vorige en tegenwoordige zonden tegelijk vergeven worden. En deze genade is ons tot een

onderpand van verzekering, dat ook in het toekomstige, door onszelf naar Christus te wenden, wij de vergeving van onze dagelijkse zonden mogen en zullen ontvangen en op de jongste dag ontslagen zullen worden van alle beschuldigingen en veroordelingen die tegen ons zijn ingebracht. Zodat onze rechtvaardigmaking (niet alleen die persoonlijke daden van vergeving en toerekening van Christus rechtvaardigheid) te kennen geeft een stand waar de persoon in zijn eerste geloven in gesteld wordt. Namelijk, een stand van genade, van gunst en van verzoening met God, om de toegerekende rechtvaardigheid van Christus, zonder in het geheel of in het einde daarvan af te vallen.

O heerlijke voorrecht! In het bijzonder om deze inzichten:

1. Hierdoor wordt een zondaar rechtvaardig. Een verwondering die de engelen zelf verwonderd maken, dat de mens, zondig en vervloekt in zichzelf, in een ogenblik tijd gezegend en rechtvaardig wordt in een Ander! Onze eigen plichten, werken en verbeteringen kunnen ons op het allerbest slechts minder zondig maken, maar deze rechtvaardigheid maakt een zondaar zondeloos.
2. Hierdoor wordt een zondaar gerechtvaardigd voor de rechterstoel van God. *Het is God die rechtvaardig maakt, wie is het die verdoemd?* Rom. 8: 33, 34. Niet Christus, want Hij is onze Voorspraak, niet de zonde, want Christus werd zonde voor ons gemaakt. Niet de wet, want Christus heeft voor ons de wet vervuld, niet de satan, want God is onze Rechter en als Hij ons vrijgesproken heeft, wat kan de cipier non doen?
3. Hierdoor hebben wij een volmaakte rechtvaardigheid. Wij zijn net zo volmaakt rechtvaardig, als Christus de Rechtvaardige. *"Kinderkens, dat u niemand verleide; die de rechtvaardigheid doet, die is rechtvaardig gelijk Hij rechtvaardig is,"* 1 Joh. 3: 7. Voorwaar, onze eigen rechtvaardigheid, al is ze vrucht van de Geest der genade, is een bevleete, besmette rechtvaardigheid, geheel onvolmaakt en zeer gering, maar hierdoor is het geloof van David, Petrus of Paulus niet kostelijker geweest dan het onze is, omdat wij dezelfde rechtvaardigheid hebben als zij. Welke oprechte ziel houdt niet meer van volmaakte heiligheid als van de hemel zelf? O gedenk, dat wij die (in die zin waarin ik nu spreek) in de Heere Jezus hebben!²⁴
4. Hierdoor hebben wij een durende rechtvaardigheid. Klagen wij, omdat wij nieuwe zonden voelen, of omdat oude, beleden, betreurde, ten ondergebrachte zonden ons opnieuw bestormen en opnieuw uit de grond van onze zielen opborrelen? O, bedenk, dit is geen put, maar een fontein die voor ons geopend is om ons in te wassen. *Gelijk de zonde meerder geworden is, zo is in deze gave van rechtvaardigheid en genade nog veel meer overvloedig.* De Heere heeft wisselklederen voor ons, waarom in des Heeren hart nooit een erge gedachte komen zal om ons te verwerpen, of door een nieuw voorval, of vallen in de zonde zich zo aan ons zal wreken dat Hij ons ten laatste zal verderven.
5. Hierdoor hebben wij een eeuwige rechtvaardigheid, die nooit verloren kan worden. Als de Heere ons zo volmaakt rechtvaardig zou maken als eertijds

---

²⁴ 'We zijn zo gerechtvaardigd als de volmaaktheid van Christus, maar niet door een oude en intrinsieke rechtvaardigheid, maar relatief, niet in kwantiteit, maar in waarheid, want hier wordt een eindige toerekening gemaakt van oneindige rechtvaardigheid. Als het anders was, zouden we zo rechtvaardig zijn als Christus, we zouden Hem gelijk zijn in Goddelijkheid. Maar verre van dat, de rechtvaardigheid van Christus wordt de onze door toerekening. Niet als veroorzaakt door onze godzaligheid, maar uit genade. Christus' gerechtigheid is de verdienste, maar de onze is alleen een geschenk. De gerechtigheid van Christus is onderwerpelijk en is communicatief, alleen met betrekking tot Zijn eigen waardigheid en gift aan ons. Noot van Ambrose

Adam was, of als de engelen in de hemel zijn, dan zouden wij gevaar lopen om die te verliezen. Maar nu heeft God onze rechtvaardigheid in veiliger Handen gesteld, zodat ze nooit verloren zal gaan. Christus heeft een eeuwige verlossing voor ons teweeg gebracht, Hebr. 9: 12. Hij heeft de overtredingen verzoend en een eeuwige gerechtigheid aangebracht, Daniël 9: 24.

6. Hierdoor behagen wij God meer dan als zouden wij een volmaakte gerechtigheid in onszelf hebben. Zeg dus niet: Dit is een arme gerechtheid, die buiten mijzelf in een Ander is. Stel dat ze in onszelf was, zo'n gerechtigheid zou op zijn allerbest maar menselijke gerechtheid zijn, maar deze wordt genoemd de *gerechtigheid Gods*. Nu wat is de gerechtigheid van engelen, bij de gerechtigheid van God? Het is maar als een glimworm naast de zon, als de reuk van Ezau's kleren vergeleken bij het gewaad van deze rechtvaardigheid van Gods Zoon. Deze is van een lieflijker reuk dan de onze kunnen zijn, of ooit zullen worden.
7. Hierdoor verheerlijken wij God grotelijks. *Abraham geloofde, gevende God de eer*, Rom. 4: 20. Zo ook als wij geloven, verheerlijken wij God, wij verheffen Zijn barmhartigheid, vrijwillige genade en daarin triomferen wij.
8. Hierdoor hebben wij vrede in onze gewetens, want die zijn met Christus bloed besprengd en dat verkoelt hun brandende wroegingen. Geen plichten van ons kunnen het geweten bevredigen, dan voor zover ze ons tot deze Gerechtigheid voeren. Als deze Regenboog zich over ons hoofd verheft, dan is het een zeker teken van mooi weer en dat ons nooit geen zondvloed van toorn meer zal bedekken.
9. Hierdoor zullen alle ellenden weggenomen worden. Als onze zonden vergeven zijn, dan is er niets dat ziekte, schaamte en dood gelijk is, want deze zijn niet meer. De inwoners van Sion zullen niet zeggen, ik ben ziek, want het volk dat daarin woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben, Jesaja 33: 24. Het wil zeggen, geen ziekte, geen droefheid, geen druk blijft over, als het vergif, de angel en de vloek van de zonde door vergeving weggenomen is. Dit is de gelukzaligheid van alle gelovigen. *"Welgelukzalig is de mens, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is; welgelukzalig is de mens die de Heere de ongerechtigheid niet toerekent,"* Psalm 32: 1, 2. Hier wordt een gelukzaligheid uitgesproken, wat moeten wij meer doen dan het geloven en ons daarin verheugen?

3.

Het tweede voorrecht, namelijk de verzoening.

Het tweede voorrecht is de verzoening. Dit heb ik genoemd de staat of stand waarin een gelovige in zijn rechtvaardigmaking gesteld wordt. En hier wordt het aangemerkt als een voorrecht, dat in orde van de natuur [in de loop van Gods werk] op de vergeving van de zonde volgt, zoals vergeving van zonde in orde volgt op de toerekening van Christus' rechtvaardigheid. *"Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God,"* Rom. 5:1. Christus' rechtvaardigheid wordt ons toegerekend en onze zonden zijn vergeven en wij hebben vrede bij God. Niet alleen vrede van God in onze gewetens, maar ook vrede bij God in onze verzoening met Hem en in Zijn gunst tot ons. In deze toerekening en vergeving houdt God ons voor rechtvaardig, in onze verzoening houdt God ons voor Zijn vrienden. Inderdaad, onze verzoening is verdiend door Christus' dood. Het is zoals een enige zoon die de gunst

van zijn vader verwerft voor een misdadiger, terwijl die nog in ijzeren boeien ligt en er niets van weet. En dit is vóór een dádelijke vergeving ook zo, of vóór een dadelijk zijn. Maar een dadelijke en krachtige verzoening, waardoor wij tot het genieten en het bezitten ervan raken, is (naar mijn zwak verstand) ná de vergeving van zonde.

Deze verzoening bestaat in twee zaken:

1. In onze vrede bij God waardoor God alle daden van vijandschap tegen ons aflegt.
2. In de liefde en gunst van God. Hij heeft ons nu lief, niet alleen met een liefde van goede genegenheid, zoals in onze verkiezing, maar ook met een liefde van welbehagen en vermaak. O bedenk wat dit voor een zalige staat is!
  1. Dat God met ons bevredigd is, nadat wij Hem vertoornd en door onze zonden getergd hadden. Ja met zo'n toorn die als een vuur duizenden verslonden en tot in de afgrond van de hel verbrand heeft en nu op hen in de hel brandt en eeuwig branden zal.
  2. Dat God geheel en volkomen bevredigd is, dat er geen verterende grimmigheid meer voor ons over is om te voelen. "*Grimmigheid is bij Mij niet,*" zegt God. Het is wel zo dat Hij *distelen en doornen*, dat is, hardnekkige en moedwillige zondaren die Hem in het hart steken met hun onboetvaardigheid, *tezamen verbranden* zal, Jesaja 27: 4. God is buiten Christus een verterend Vuur, maar in Christus is Hij liefde. En al is het dat er vaderlijke strenge blikken, kastijdingen, bestraffingen en roeden zijn, en al is het dat Hij voor een tijd Zijn aangezicht verbergt, onze gebeden niet verhoort, de vervulling van Zijn beloften uitstelt, dit alles is echter voor alles uit liefde tot ons en wij zullen het ten laatste zien en ondervinden dat het zó is.
  3. Dat God in eeuwigheid bevredigd zou zijn, ons nooit meer verstoten zal om enige zonden of ellenden waar wij in vallen. Dit is wonderlijk. Als mensen elkaar lief hebben, en die liefde misbruikt wordt, of als vrienden in nood zijn, dan verlaten ze hen dikwijls. Maar Gods liefde en gunst duurt eeuwig. "*Bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer,*" Jes. 54: 10. Ja wat meer is, de veelheid van onze zonden is nu de oorzaak geworden van de veelheid van Zijn genade, Rom. 5: 20. Zelfs onze gebreken en tekortkomingen zijn eigenlijk de voorwerpen en oorzaken van Zijn rommelende ingewanden en tere barmhartigheden. O, wat een voorrecht is dit! Heeft God ooit aan zondige engelen barmhartigheid bewezen? Heeft niet één zonde hen voor altijd uit Zijn gunst gestoten? En dat nu zoveel duizenden zonden in mijn hart en in het hart van u die dit leest, kunnen uitbarsten tegen de barmhartigheid, liefde en goedertierenheid van onze goede God en dat de Heere toch niet in gramschap ontstoken wordt? En dat God, Die Zijn volle toorn op Zijn eigen Zoon uitgestort heeft voor ons, die nu niet meer kan uitstorten, ja niet één druppel over heeft (al zou Hij het willen) om over ons uit te storten om een van onze zonden? Wees hierover verbaasd, u engelen en het gehele heirleger des hemels.
  4. Dat God op deze wijze met Zijn vijanden verzoend is! Hoe eenvoudig kunnen wij ons met iemand, die ons maar een weinig verstoord heeft, laten verzoenen. Maar hoe kunnen wij vrede maken met een vijand die ons naar het leven staat? (zoals wij door iedere zonde naar het leven van de levende God staan) wat kunnen wij hierop zeggen?

5. Dat Hij Zich op zo'n wonderlijke wijze door het bloed van Jezus Christus heeft laten verzoenen, is zo'n grote liefde dat men denken zou, dat de oneindige wijsheid van de gezegende God niets groters had kunnen bedenken. Het is genoeg om het hart van verwondering en verbazing te doen barsten, als men bedenkt dat deze geërgerde Persoon (die daarom geen reden had om weer vrede te zoeken met ons) zo'n middel tot vrede als dit heeft uitgedacht. Wee de wereld, die deze vrede versmaadt!
6. Dat nu wij verzoend zijn, wij ten allen tijde met vrijmoedigheid voor God mogen verschijnen en vragen wat wij willen. Ik vraag me af wat Hij ons weigeren kan, als Hij ons zó liefheeft. *"Dit is de vrijmoedigheid die wij tot Hem hebben, dat zo wij iets bidden naar Zijn wil, Hij ons verhoort,"* 1 Joh. 5: 14.
7. Dat alle schepselen met ons in vrede zouden zijn. *"Met de stenen des velds zal uw verbond zin en het gedierte des velds zal met u bevredigt zijn."* Job 5: 23. Wanneer een legeroverste tevreden is, mag geen van de soldaten een misdadiger slaan of enige leed aandoen. Zo mag ook geen schepsel ons leed aandoen, ja alle schepselen die onze vijanden lijken te zijn, worden genoodzaakt ons goed te doen. *"Dood, waar is uw prikkel? Hel waar is uw overwinning?"* Al onze bezorgdheden zullen ons des te ijveriger doen bidden, onze verdrukkingen zullen ons temeer vernederen of verootmoedigen, onze verzoeken zullen onze genadegaven meer in het werk stellen, onze geestelijke verlatingen ons doen verlangen naar de hemel om bij Christus te zijn. Niet alleen Paulus en Apollos en de wereld en het leven, maar de dood zelfs is onze, om ons goed te doen. *"Nu mogen wij neerliggen en niemand zal ons verschrikken,"* Job 11: 19. Wij zullen geen kwaad gerucht behoeven te vrezen, onze harten zijn vast, betrouwende op den Heere. Psalm 112: 7.

4

Het derde voorrecht. De aanneming tot kinderen.

Het derde voorrecht is de *aanneming tot kinderen*, dit volgt in orde van de [geestelijke] natuur op de verzoening, waardoor God ons voor Zijn kinderen houdt en ons de Geest en het voorrecht van kinderen geeft. *"Ziet hoe grote liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk dat wij kinderen Gods genaamd zouden worden,"* 1 Joh.3:1. God rekent ons rechtvaardig in onze rechtvaardigmaking, vrienden in onze verzoening, kinderen in onze aanneming.

Nu, deze aanneming wordt óf begonnen hier in dit leven, óf voleindigd in het toekomstige, wanneer wij alle voorrechten van kinderen, niet één uitgezonderd ontvangen. Deze laatste aanneming, namelijk *de verlossing van onze lichamen* verwachten wij.

Maar wij spreken nu over de eerste aanneming, die begonnen wordt in dit leven op de volgende manier:

1. God heeft Christus lief met een onuitsprekelijke liefde, als Zijn enige Zoon en onze oudste Broeder.
2. Hierom heeft Hij ons met dezelfde liefde lief waar Hij Zijn Zoon mee liefheeft, als wij in Christus Zijn Zoon zijn,
3. Hierom houdt God ons voor kinderen. *"Die ons tevoren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus in Zichzelve, naar het welbehagen van Zijn wil,"* Efeze 1: 5. O, de heerlijkheid van dit voorrecht!

Dit openbaart zich hierin:

1. Dat God ons als Zijn kinderen waardeert. Iemand die kinderen heeft, acht ze meer dan al zijn goederen en knechten, zo acht ook God de armste, onwaardigste, gelovige ziel meer dan al Zijn huisraad, meer dan de hemel, de aarde en alle heerlijkheid daarvan, meer dan alle koningen en hooggeplaatste personen in de wereld.
2. Dat God zorg voor ons draagt als voor kinderen. In tijden van schaarste zijn wij genegen te vragen: wat zullen wij eten? of wat zullen wij drinken? of waarmee zullen wij ons kleden? O, bedenk, zijn wij kinderen Gods? dan zal Hij Die de raven spijzigt en de leliën bekleedt ook voor ons zorgen. Of stel dat wij aan tijdelijke dingen alle gebrek hebben, ook daar heeft de Heere ons eeuwige heil mee voor. *"Alle kastijding, als die tegenwoordig is, schijnt geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn, doch daarna geeft zij van zich een vreedzame vrucht der gerechtigheid, degenen die door dezelve geoefend zijn,"* Hebr. 12: 11.
3. Dat God ons als Zijn kinderen liefheeft. Soms menen wij dat God ons niet lief heeft, omdat wij Zijn liefde niet voelen of Zijn liefde niet kennen. Maar hebben wij onze kinderen niet lief, terwijl ze nog jong zijn en zij hun vaders niet kennen, of omdat hun vaders soms uit het oog zijn en hen niet altijd op de arm hebben? *"Sion zegt, de Heere heeft mij verlaten en de Heere heeft mij vergeten. Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon haars buik? Ofschoon dezen vergaten, zo zal Ik uwer toch niet vergeten,"* Jesaja 49: 14, 15. Wij denken al gauw, omdat wij zoveel zonden hebben, of zoveel moeilijkheden, dat God ons daarom niet bemint. Maar oordelen wij juist? Dragen wij onze kinderen geen liefde toe omdat ze ziek zijn en we hen wat minder laten eten? God weet van wat maaksel dat wij zijn en dat wij slechts stof zijn. Hij heeft ons vrijwillig uitverkoren tot Zijn kinderen en daarom (ondanks al onze zonden en ons lijden) heeft Hij ons toch lief. Ziet Hij Efraïm zijn weerspanning zowel als zijn ziekte beklagen, dan roept de Heere uit en kan Zich niet bedwingen: *"Is niet Efraïm Mij een dierbare zoon? Is hij Mij niet een troetelkind? Want sinds dat Ik tegen hem gesproken heb, denk Ik nog ernstiglijk aan hem. Daarom rommelt Mijn ingewand over hem. Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen, spreekt de Heere,"* Jeremia 31: 20.
4. Dat God ons erfgenamen en mede-erfgenamen van Christus wil maken, Rom. 8: 17. Kinderen van nature zijn niet altijd erfgenamen, maar alle kinderen door aanneming zijn kinderen. Wij zijn erfgenamen: a. Van de zichtbare wereld, 1 Cor. 3: 22. b. Van de andere wereld, 1 Petrus 1: 4. c. Van alle beloften, Hebr. 6: 17. En hierin wordt Jehovah Zelf ons tot een Erfenis en Deel in der eeuwigheid.²⁵ O, dat zulke vaten des toorns, stokebranden van de hel van nature, uit genade kinderen Gods en Erfgenamen des hemels zullen worden!
5. Dat God ons de Geest van het kindschap wil geven, *"de Geest der aanneming tot kinderen, door Welken wij roepen, Abba, Vader,"* Rom. 8: 15. *De Geest der verzekering getuigt met onze geest dat wij kinderen Gods zijn.* Hij getuigt niet alleen aan onze geest maar mét onze geest, dat is, met ons vernieuwde geweten, op deze manier: alle gelovigen zijn kinderen. Nu ik dus een gelovige ben, ben ik daarom een kind. Hierin getuigt de Geest met ons in ieder deel, in de beloften en in de conclusies. Alleen is het dat Hij duidelijker, zekerder, troostvoller en

---

²⁵ Quando actus intermittitur, habitus not ammittitur. Wanneer de wet wordt beëindigd, is de gewoonte niet verloren.

lieflijker getuigd, waardoor de ziel met onuitsprekelijke vreugde en vrede vervuld wordt in de conclusie.

Het kan soms gebeuren dat de Geest als ingehouden wordt, of dat wij Hem soms niet horen. Of dat wij Hem wel horen, maar Hem tegenspreken, vanwege het ongeloof dat nog ten dele in ons overblijft. Echter, al is het dat wij de Geest in Zijn getuigenis en vertroosting daarom missen, toch hebben wij Hem in Zijn heiligheid. Hierom wordt Hij genoemd: *"de Heilige Geest Gods, door Welken wij verzegeld zijn tot de dag der verlossing,"* Efeze 4: 30.

5

Het vierde voorrecht. De heiligmaking.

Het vierde voorrecht is de heiligmaking, die in de orde der natuur volgt op de aanneming tot kinderen. Zodra wij kinderen zijn, ontvangen wij het beeld van onze Hemelse Vader in de heiligmaking en wel op deze manier:

1. De Geest werkt in ons een beginsel van geestelijk leven. De Schrift noemt het soms een zaad, soms een springader of fontein, soms het leven van Christus, omdat het ons toegevoerd wordt door de Geest van Christus, door middel van onze onafscheidelijke vereniging met Christus. Welke naam wij het ook geven, wij mogen het niet opvatten als een nieuwe kracht die toegevoegd is aan de krachten die van nature in de mensen zijn, maar als een gebruik van die gaven om op een geestelijke wijze te werken, zoals zij op natuurlijke wijze deden vóór de wedergeboorte.

Hierom wordt van een wedergeboren mens in de Schrift gezegd, te wandelen naar de Geest, Rom. 8: 1, geleid te worden door de Geest, Gal. 5: 18 en te wandelen door de Geest, Gal. 5: 25.

2. Uit deze fontein komen al die hebbelijkheden [habits, beginsels] van geestelijke genade voort die in het bijzonder met die van geloof, hoop, liefde etc. onderscheiden worden, hoewel we eigenlijk slechts moeten spreken van veranderingen van de geestelijk grondslag in ons, onderscheiden door deze namen.

3. Uit deze hebbelijkheden van genade komen doorgaans voort geestelijke bewegingen en werkingen volgens die hoedanigheden.

En zoals het is met natuurlijke hebbelijkheden, zo is het ook met geestelijke, zij worden veel vermeerderd en gesterkt door hun bewegingen en werkingen, dat is, door hun gebruik en oefening. Ik ontken niet dat ondanks dit alles, in ons een ellendige, zondige natuur is, afkerig van en strijdig tegen de heiligheid, die ons gevangen houdt. Rom. 7. Echter is dit ons voorrecht, namelijk heiligmaking ten dele. Zeker, God heeft ons een andere natuur, een nieuwe natuur gegeven. Daar is iets anders in ons dat ons met de zonde doet worstelen en dit zal mettertijd alle zonde overwinnen. *"Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken en het rokende lemmet zal Hij niet uitblussen, totdat Hij het oordeel zal uitbrengen tot overwinning,"* Matth. 12: 20.

De voortreffelijkheid van dit voorrecht blijkt uit deze bijzonderheden.

1. Dit is onze eer en ons sieraad, namelijk een aangevangen heerlijkmaking. Wat is een groter eer dan aan God gelijk te zijn? *"Wij worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid,"* 2 Kor. 3: 18, In iedere trap van genade is heerlijkheid, en de volmaaktheid van de heerlijkheid

- in de hemel bestaat voornamelijk in de volmaaktheid van de genade.
2. Dit zal ons een overvloed van zoete vrede geven. Want waaruit ontstaan zorgen en twijfel aan Gods gunst en liefde? Is het niet door enige breuken of gebreken hierin? Is het niet uit enige vrijpostigheid tot zonde? Is het niet omdat wij enige bekende zonden in het verborgen koesteren en daar met onboetvaardigheid heimelijk in volharden? En het tegenovergestelde, wat was Paulus' verheuging? Hiskia's vrede? De ene riep uit, *dat hij in eenvoud en oprechtheid in de wereld verkeerd had*, 2 Kor. 1:12. De ander zei: *och, Heere, gedenk toch dat ik voor Uw aangezicht in waarheid en met een volkomen hart gewandeld heb*, Jesaja 38: 3. Niet dat dit de grondoorzaak van hun vrede was, want dat is alleen de vrijwillige genade in Christus, maar het was het middel van hun vrede. Een vervloekte vrede is die vrede die op Christus ziet en toch ook eigen wellusten bemint.
  3. Dit zal ons tot gebruik door God bekwaam maken. Een vuil, onrein vat is nergens toe nut, tenzij dat het eerst gereinigd wordt. De mens moet zichzelf eerst reinigen en dan zal hij *"een vat ter ere zijn, geheiligd en bekwaam tot gebruik des Heeren, tot alle goed werk toebereid,"* 2 Tim. 2: 21.
  4. Hierdoor hebben wij een zeer lieflijk en troostvol bewijs van onze rechtvaardigmaking. Dit is niet een steunen op het verbond der werken. Is de heiligmaking (het schrijven van de wet in onze harten) niet een voorrecht van het verbond der genade, net zoals de rechtvaardigmaking? En kan het bewijs van het voorrecht om op een Ander te steunen rusten op het verbond der werken? O, bedenk hoeveel evangelische beloften gedaan zijn aan personen, die deze en die genadegaven bezitten, zoals armoede, treurigheid, zachtmoedigheid etc. En waartoe anders dan dat ieder zijn bescheiden deel zou nemen en daarvan verzekerd zijn van zijn bijzonder aandeel? Werkelijk, niemand wordt gerechtvaardigd of hij wordt ook geheiligd, maar wie niet geheiligd wordt, werd ook niet gerechtvaardigd.

6

Het vijfde voorrecht is de verheerlijking.

Dit vijfde voorrecht is *de heerlijkmaking*, dit is het laatste in de uitvoering van Gods eeuwig voornemen voor al Zijn beminden en uitverkorenen. En hierdoor worden wij die oneindige en onuitsprekelijke vreugden deelachtig, die nooit een oog gezien, geen oor gehoord, noch in 's mensen hart opgekomen zijn.

Maar hierover in het bijzonder gaan enige preken in mijn *'Laatste Dingen'*, genoeg tot verkwikking van die dierbare harten die een recht of eigendom in de Heere Jezus Christus hebben.

Laat ons nu ten tweede richten op de plichten, die deugdzame gemoederen in alle getrouwe en dankbare gehoorzaamheid aan Hem die hen geroepen heeft, genegen zijn bij de hand te nemen.

[Dit gedeelte en een groot deel van de *Laatste Dingen* zijn niet opgenomen in deze digitale versie. Ze vereisen een complete herziening van de Nederlandse tekst in vergelijking met de Engelse uitgave.]

DERDE DEEL DE LAATSTE DINGEN

DE GELUKZALIGHEID VAN DE HEMEL

Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn. Lukas 23:43.

Hij die ons van zonden reinigde, beschikt hier over het paradijs. Op diezelfde tijd dat Hij aan het kruis hing, Zelf de geest gevende, deelt Hij kronen en koninkrijken uit aan een arme, boetvaardige ziel. Zoals een heerlijke zon die door de waterige wolken doorbreekt. Voordat Hij Zich aan ons vertoont, zendt onze Zaligmaker (de Zon der gerechtigheid) de stralen van Zijn Majesteit uit door al Zijn lijden op een neerslachtige zondaar. Twee misdadigers lijden met Hem. De ene scheldt Hem: "*Indien Gij de Christus zijt, verlos Uzelven en ons.*" Maar de ander bidt Hem: "*Heere, gedenk mijner, als Gij in Uw Koninkrijk zult gekomen zijn.*" In het midden van zijn slavernij verkondigt hij Zijn Koninkrijk en Die hij als een gevangene ziet, daarvan gelooft hij een Heere te zijn. "*Heere, gedenk mijner.*"

Is het niet vreemd dat deze stervende dief of moordenaar door zoveel en zulke dikke wolken van ellende, Christus' heerlijkheid zal aanschouwen? Maar waar de genade overvloedig is, wat wonder is dit? De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen Gods, maar de geestelijke, onderscheidt alle dingen.

Zodra deze boetvaardige moordenaar bekeerd was tot een christen, belijdt hij direct, zelfs op de pijnbank, dat hij een zondaar is en Christus zijn Zaligmaker. En hij begeert daarom, dat Hij aan hem gedenkt als Hij in de hemel komt. Zo stortte hij zijn ziel in het gebed uit.

De Bruidegom, zegt Bernardus, werd een harp (Zijn kruis het hout, Hijzelf daarop uitgestrekt, de snaren en Zijn woorden, het geluid). Hoor eens hoe Hij het aller Goddelijkste gezang dat er ooit gezongen werd aan een stervende ziel voorzingt: "*Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.*"

De woorden zijn een blijde boodschap, net zo als de engelen de herders verkondigden in Luk. 2: 10. *Ziet, ik verkondig u een goede boodschap van grote blijdschap.* Hier is een boodschap, een goede boodschap van blijdschap, grote blijdschap. Het allergrootste geluk dat een sterfelijk mens ooit kan wedervaren, wacht nu een misdadiger. Op de tijd dat het recht voltrokken wordt, de dood nadert en de angsten der hel hem omvangen. Toen een woord van vertroosting hem zo zeer van pas kwam als gouden appelen in zilveren gebeelde schalen, toen kwam onze Zaligmaker (als een gezonden bode met een pardonbrief in Zijn hand) en beveelt hem goedsmoeds te zijn, hem nadert geluk.

Wanneer? *Heden.* Welk geluk? *Gij zult met Mij zijn.* Waar? *In het paradijs.* Niet één woord of het spreekt van vertroosting voor de benauwde ziel. Hoe benauwd hij nu ook is, toch zal er een verandering komen. En om die des te meer te verzoeten, is hier de snelheid: *heden*, de zekerheid: *gij zult zijn*, het gezelschap: met Mij, de plaats waar alle vreugde genoten wordt: *in het paradijs.*

Dit zijn de vier hoofdriolen die uit Eden vloeien. God geve een zegen tot bevochtiging, opdat u goede vrucht daarvan zou dragen, totdat u geplant wordt in die hof waarvan gesproken wordt: *Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.*

Wij beginnen met de zekerheid van deze belofte, *Gij zult zijn.*

Gij zult zijn.

Dit was het doel van die verzekering, *Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u.* Het is nog niet genoeg dat Hij het zegt, maar Hij verzekert het ook, *gij zult zijn.* Ik wil en Ik zal behoort bij een koning, en wat is Hij minder die Koninkrijken aan Zijn knechten uitdeelt? Hier is een arme man die slechts begeert dat men aan hem gedenkt. En in plaats van aan hem te gedenken, zegt Hij hem dat hij met Hem zijn zal. Hoe? Als een mede-erfgenaam van Zijn Koninkrijk. O, gezegende moordenaar, die zo'n gave te beurt valt en die zo'n verzekering als dit is gedaan wordt! Het is de belofte van onze Zaligmaker, die om bij hem alle twijfel weg te nemen, hem verzekert dat het zo zijn zal: *gij zult heden met mij zijn in het paradijs.*

Merk hier uit op:

Dat de mens van de zaligheid verzekerd kan worden. Wilt u namelijk het middel weten? (hoewel het wel was bij deze moordenaar) Het is niet door een onmiddellijke ingeving of openbaring. Christus is nu in de hemel en de Heilige Geest werkt niet door inblazingen of dromen. De verzekering van onze zaligheid hangt niet aan de openbaring, maar aan de beloften van het evangelie. Daar moeten wij het dus zoeken en zien, en als onze harten recht gesteld zijn, mogen we het van daar halen. *Vertrouwend met Abraham, die niet twijfelde aan de belofte van God, ten volle verzekerd zijnde dat hetgeen beloofd was, Hij ook machtig was te doen,* Rom. 4: 21. Deze leer wordt door David bevestigd in Psalm 35: 3, *"Zegt tot mijn ziel, Ik ben uw Heil."* Door Petrus in 2 Petr. 1: 10. *"Benaarstig u om uw roeping en verkiezing vast te maken."* Door Paulus in 1 Kor. 9: 26, *"Ik loop dan alzo, niet als op het onzekere."*

Uit dit alles kunnen wij opmaken, dat David nooit zou gebeden hebben om wat niet kon komen, Petrus zou ons geen plicht opleggen, die onmogelijk was te volbrengen. En Paulus zou God niet in het wildeweg dienen, onzeker of hij enig heil zou kunnen verwerven, of enig onheil voorkomen. Nee, maar Hij diende als één die verzekerd was, dat hij hierdoor het eeuwige leven zou ontvangen en dat hij zonder dit de eeuwige dood niet kon ontgaan.

Wij mogen dan de zekerheid hebben, als de voorwaarden juist overeenkomen. En omdat dit een hoofdzaak is, dat wij allen graag willen weten of wij zeker zalig worden, vraag ik de hulp van anderen, de bijstand van God en uw geduld, totdat wij de vensters geopend en u licht gegeven hebben over de legering, waar onze zielen in de middag veilig mogen neerliggen.

Sommige stellen de orde zó voor dat wij, om ons van de hemel te verzekeren, ons van Christus moeten verzekeren. En om ons van Christus te verzekeren, moeten wij ons van het geloof verzekeren. En om ons van het geloof te verzekeren, moeten wij ons van het schuld belijden verzekeren. En om ons van het schuld belijden te verzekeren, moeten wij ons van verbetering van ons leven verzekeren.

Anderen vertellen ons van meer kentekenen en wij zullen die in deze 2 hoofdzaken voorstellen:

De getuigenis van onze geest en de getuigenis van Gods Geest.

Het is niet onze geest alleen, noch Gods Geest alleen die deze verzekering maakt, maar de vereniging van hen beide. En dit zegt ons Paulus in Rom. 8: 16, *"Dezelve Geest getuigt met onze geest dat wij kinderen Gods zijn."*

1. Onze eerste verzekering is dus de getuigenis van onze geest en die getuigt op twee manieren. *Door inwendige tekenen en door uitwendige vruchten.*

Inwendige tekenen zijn zekere bijzondere genadegaven door God ingedrukt in de geest van de mens, zoals Goddelijke droefheid, begeerte naar vergeving, liefde tot gerechtigheid, het geloof in Christus. Want *"die in de Zone Gods gelooft, heeft het getuigenis in zichzelf,"* zegt de apostel, 1 Joh. 5: 10.

Uitwendige vruchten zijn allerlei goede werken, plichten, een nieuwe gehoorzaamheid. *"Hieraan kennen wij dat wij Hem gekend hebben, zo wij Zijn geboden bewaren,"* 1 Joh. 2: 3. Als wij zeggen dat wij van de hemel verzekerd zijn en wij leven een leven dat geschikt is voor de duivelen, wat een dwaas zeggen is dit? Nee, als wij een waarachtige getuigenis hebben, moeten wij een vroom leven leiden. Het is onze heiligheid, gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid die onze beste verzekering is. En zo verzekert ons de apostel in 2 Petr. 1: 10, *"Dat doende zult gij nimmermeer struikelen."* Zie hierover meer in *De Middelste Dingen*, over het zelfonderzoek.

2. Onze tweede en beste verzekering is de getuigenis van Gods Geest, die soms aan een geheiligd geweten komt te getuigen op deze, of die wijze: *'U zult zalig worden, u zult met Mij in het paradijs zijn.'*

Maar hier moet ik aan twee vragen voldoen:

- Eerst, door welk middel de Geest van God deze bijzondere verzekering geeft?
- Ten tweede, hoe men de verzekering van deze Geest onderscheiden kan van de bedriegelijkheid van satan die een leugengeest is.

Op het eerste zeggen wij, het middel is óf door een onmiddellijke openbaring, of door een bijzondere toe-eigening van de beloften in het Evangelie, in de vorm van een ondervindelijk besluit, zoals: *Die in de Zoon van God gelooft, die heeft het eeuwige leven*, Joh. 3: 36. Ik geloof in de Zoon. Dan zal ik het eeuwige leven hebben.

Het eerste voorstel is de Schrift, het tweede wordt bevestigd door ons geloof, waar ik als ik het geloof bezit, mag zeggen dat ik geloof.

Het is waar, vlees en bloed kunnen dit niet zeggen, het is de werking van de Heilige Geest. Maar als de werking gewerkt is en ik dit geloof binnen in mijn ziel gevoel, wat hoef ik dan nog te twijfelen aan de waarheid van dit voorstel, *'ik geloof in de Zoon?'*

Toch hoor ik sommigen klagen, dat zij nóch een gezicht, noch een gevoel van het geloof hebben. En zo is het dikwijls met Gods allerliefste kinderen. De zon die zich in een heldere lucht laat zien, kan soms met wolken bedekt en verduisterd zijn. Een geloof, dat in de stilte van een christelijke levenswandel schijnt en zichzelf duidelijk vertoont aan het geheiligde hart, kan soms in een vlaag van geestelijke verlatenheid, of in de duisternis van verzoeking, verborgen en donker liggen.

Er is dan in de heiligen ten eerste een verzekering van bewijs en ten tweede een verzekering van aankleven.²⁶

(1) De verzekering van bewijs is, dat wat zonder bezwaren of twijfel is en een wonderlijke blijdschap meebrengt. Dit blijkt te meer helder in onze ijverige gebeden, of in onze hemelse overdenkingen, of in een tijd van martelaarschap, of in enige levendmakende oefeningen van buitengewone vernedering, of in het begin van ons geestelijk, of aan het einde van ons natuurlijke leven, in de meest noodzakelijkste tijden. Dan spreekt Gods Geest troostvol tot ons, ingevende onze zielen de

²⁶ Certitudo evidētiaē, en adherētiaē. Zekerheid van het bewijs, in adherētiaē. Ambr.

verzekering van onze gelukzaligheid, dat wij bezitters van Zijn Koninkrijk zullen zijn.

(2) De verzekering van aankleven is dat waarvan ik niet twijfel of de heiligen hebben het in hun grootste nood en benauwdheid. Bijvoorbeeld, menig gelovige ziel, die ernst van de zonde maakt, ligt verslagen op de pijnbank van angsten en verschrikkingen. Hij voelt niet anders als een doods hart en een geestelijke verlating, ondertussen hangt zijn ziel Christus aan, als de allerzekerste Steenrots. Hij roept en verlangt naar Hem en ondanks al zijn angsten en droefheden, wil hij met Job op Hem vertrouwen. *"Zo Hij mij dode, zou ik niet hopen?"* Job 13: 15. Nu dit aanhangen aan Christus kan hem verzekeren van de zaligheid, want (om nauwgezet te spreken) het rechtvaardigende geloof is niet dat men verzekerd is van vergeving, maar dat men geheel op Christus steunt om vergeving. En als hij dit doet, dan mag hij met vrijmoedigheid van geest zeggen, *ik geloof in de Zoon*. Waaruit deze conclusie ontstaat, die de getuigenis is van Gods Geest: daarom zal ik zalig worden.

Op onze tweede vraag, *hoe wij het getuigenis van Gods Geest onderscheiden kunnen van de bedriegelijkheid van de satan?* antwoord ik:

Ten eerste, dat het getuigenis van Gods Geest altijd met het Woord overeen komt. En om onszelf hierin te toetsen, zegt ons de Schrift, 1 Joh. 3: 9. *"Een iegelijk die uit God geboren is, die doet de zonde niet."* Waarmee we niet alleen verstaan moeten de daad van het zondigen, want wie kan zeggen, *ik heb mijn hart gezuiverd?* Maar in deze zin doet hij de zonde niet, dat is, hij maakt zijn werk niet van de zonde, die heerst in hem niet. Als u dus de wellust in uw hart plaats geeft, of als u door gaat in het gewillig uitoefenen van enige bekende zonden en uzelf echter inbeeldt dat u verzekerd bent van de zaligheid, helaas, u bedriegt zichzelf! 'Gij hebt u de leugen tot een toevlucht gesteld en onder de valsheid hebt ge u verborgen'.

Ten tweede, Gods Geest werkt in de ziel een hoogwaardige liefde en onverzadigbaar verlangen naar alle goede middelen die zijn verordend en geheiligd tot ons geestelijk heil. En daarom, het hart dat lieflijk aangedaan is en in liefde ontstoken is tot het woord, het gebed, overdenkingen, gesprekken, geloften, het zingen van psalmen en het gebruik van goede boeken, wij twijfelen er niet aan of het is door de Geest van Gods aangeblazen, terwijl anderen al deze inzetten doen uit gewoonte of uit sleur, of om een ander verkeerd inzicht. Helaas! Hun inbeelding van op de ware weg te zijn, is op het zand gebouwd en daarom als de vloed van de dood komt, valt alles omver en versmoren ze in hun ondergang.

Ten derde, de Geest van God is voortdurend vergezeld met de geest van het gebed. En hierom zegt de apostel: *"Wij weten niet wat wij bidden zullen gelijk het behoort, maar de Geest Zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen,"* Rom. 8: 26. O, de gezegende werking van deze Geest! Die verwarmt zelfs de geest van de mens met een levendmakend geloof om zichzelf voor de Heere zijn God uit te storten, soms met wat vuriger gebeden en soms met flauwere en koelere gebeden, maar altijd aangespoord met oneindige begeerten om veel ijveriger te zijn dan ze waren. Maar daar tegenover, iedere dwalende farizeeër is ten enenmale vreemd van de kracht van het gebed. Ook al zou hij dikwijls bidden (waar ik aan twijfel) toch bidt hij nooit vanuit een gebroken en verslagen hart en dit geeft te kennen dat zijn vertrouwen niet meer is dan onkruid dat vanzelf opkomt en daarom net als Jona's wonderboom, als er verdrukking komt, direct vergaat.

Ten vierde, de getuigenis van Gods Geest wordt dikwijls verzocht en gaat vergezeld met angsten, jaloezieën, twijfel, wantrouwen en velerlei verzoeken, die dikwijls de zielen in deze benauwdheid aansporen om God vurig aan te roepen, om de grond van hun zaken opnieuw te onderzoeken, hun wacht te versterken en om raad te zoeken waar het te verkrijgen is.

Het tegendeel vindt plaats in de grondeloze verwaandheid van een farizeeër, bij hem geen angsten, jaloezieën, twijfel of wantrouwen. Waarom toch? Helaas! de satan is te listig om hem op die manier onrustig te maken. Hij weet dat zijn grond valsheid is, zijn hoop op de hemel niet meer dan een gouden droom. En hierom is het dat hij uit sluwheid zwijgt om hem des te vaster in zijn klauwen te houden.

Ten vijfde, de getuigenis van Gods Geest rust altijd met de meeste verkwikking op de tijd dat wij ons afzonderen om op een plechtige wijze met God te verkeren. Als wij voelen dat wij enige verdorvenheid van de natuur overmeesterd of bijna bedwongen hebben, als wij in de inzetten van God wél geoefend zijn, of als wij lijden door de mensen om een goede oorzaak met een eerlijke geweten. Dan of op dergelijke tijden vinden we de zoetheid van de Geest in onze harten, die met een onuitsprekelijk verlichtende troost verkwikt. Terwijl daar tegenover de bedrogen mens altijd even star staat op zijn vertrouwen. U zult hem nooit vinden zonder een stoutmoedige inbeelding, dat hij net zo goed hoopt zalig te worden als de beste. Hij is net als een mens die in een diepe slaap ligt aan de rand van een steenrots, hij droomt genoeglijk van kronen en koninkrijken en wil daar niet van scheiden. Maar als hij plotseling van vreugde ontwaakt, stort hij in de diepte van de zee en daar verdrinkt hij. Die verzekering die altijd zorgeloos is, is slechts een droom.

Waar de getuigenis van Gods Geest soms met twijfels vermengd is en soms (tot onze onuitsprekelijke troost) met een verborgen, stille, harten treffende stem ons geweten zo aanspreekt: *Gij zult met mij in het paradijs zijn.*

Zo ziet u de getuigenis van Gods Geest, hoe Hij in ons werkt en hoe Hij door ons onderscheiden wordt. Hij werkt in ons door een bijzondere toe-eigening van de beloften in het Evangelie en wordt door ons onderscheiden door het Woord, door onze liefde, onze gebeden, onze angsten, onze vreugden, op sommige tijden als wij bezig zijn met onze plichten. Maar wat dit betreft, zie onze beste bewijsredenen in 'De Middelste Dingen', in het traktaat over het zelfonderzoek, Hst. 4, Deel 8, van de derde editie.

Gebruik

O, de gezegende mens die in zijn ziel dit gezegende getuigenis voelt! Wat is er toch dat daarbij te vergelijken is? Rijkdommen zijn bedrieglijk, plezier een beuzelarij, de wereld een opgeblazen bel, alleen onze verzekering van de hemel is de enige wezenlijke troost die wij op aarde hebben. Wie zou dan niet trachten dit te verzekeren? Als we een erfenis op aarde ontvangen, zoeken we die zo vast mogelijk te maken in de kracht van de wet, of door wat de hersens van een rechtsgeleerde bedenken kunnen. Zullen wij dan niet nauwkeuriger zijn om onze eeuwige erfdeel in het paradijs vast te maken? Men kan nooit te zeker zijn om naar de hemel te gaan.

En daarom laat ons in de vreze Gods, in de getuigenis van onze geest onszelf toetsen aan de inwendige tekenen en aan de uitwendige vruchten. Laat ons de getuigenis van Gods Geest onderzoeken volgens de middelen en het onderscheid. En als wij bevinden dat beide getuigenissen in ons overeen komen, hoe gelukkig zijn wij in dit tranendal! Het is een hemel op aarde, een paradijs in een woestijn. Met één woord, een troost in

alle ellenden, al zijn die nog zo bitter.

Zie hier de moordenaar aan het kruis, een middel van de allerswaarste pijniging. Maar wie kan de vreugde vertellen die in hem kwam nog voordat hij in de hemel kwam? U kunt het raden uit zijn begeerte dat Christus hem wilde gedenken als Hij in Zijn Koninkrijk zou gekomen zijn. Hij bidt niet om zijn leven, noch om vermaak, noch om rijkdom, noch eer. Nee, hij heeft niet één van deze dingen nodig. Geef hem de hemel en hij vraagt nergens naar. Tot dat doel voegt hij zich tot onze gezegende Heiland en hij vraagt, - ja wat?

"Indien Gij de Christus zijt, zo verlos Uzelven," zeiden de Joden spottend.

En indien Gij de Christus zijt, verlos Uzelven en ons, zei de andere moordenaar tot hem. Maar dit was alleen tot behoud van het lichaam.

Hier is een man van een geheel ander gevoelen, laten de joden hem radbraken, verscheuren, al zijn beenderen breken en tot stof vermalen, als onze Zaligmaker hem zoveel zal doen als hij vraagt: "gedenk mijner in Uw Koninkrijk", dan begeert hij niets meer.

O, gezegende Christus, spreek zijn ziel troostvol toe die het zo ernstig van Uw hand smeekt! Maar waarom zou ik dit vragen? De ingewanden van onze Heiland zijn over hem ontroert en Hij wil hem graag verhoren.

Zijner gedenken? Jazeker zal Hij dit doen. Hij zal zijner gedenken en Hij zal met hem zijn. O, troostvolle boodschap! Hoe springt zijn hart op van blijdschap over het horen van deze gezegende woorden? Zijn begeerte wordt toegestaan, de hemel wordt hem verzekerd en de Geest Gods, ja, de God der Geesten getuigt het hem: *"Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn."*

Dit is te zeggen van de zekerheid van zijn zaligheid, *gij zult zijn*. Maar zoals het toestaan van zijn verzoek zoet is, is het nog aangenamer als het gebeurt. En hier is beide de zekerheid en de snelheid, *gij zult zijn*. Wanneer? Vandaag! *Heden met Mij in het paradijs*.

Heden.

Onze Zaligmaker vertraagt Zijn beloften niet, maar zoals Hij met haast hoort en met haast verhoort, zo geeft Hij hem met haast het paradijs en een Koninkrijk. Deze snelle en onverwachte blijdschap maakt alles des te aangenamer. Een verhaal te doen van kronen en koninkrijken die wij zullen bezitten en ons dan met uitstel zoet te houden, vermindert de zoetheid van de belofte. Als mensen bij een rechtszitting om huizen en landerijen pleiten, kan de rechtsgeleerde hen de eerste keer met ijdele hoop voeden, maar als dat van de ene zitting na de andere en van het ene jaar in het andere gebeurt, dan worden zij het rechten en pleiten wel moe.

Het was een geluk voor deze vraagsteller dat hij verhoord werd, maar de hoogste trap van zijn geluk was, dat hem zijn verzoek zó met haast toegestaan werd. Zodra hij zegt, *Heere, gedenk mijner* etc. geeft de Heere hem wat hij verzoekt. *Heden*, voordat de zon onder is, zal het Koninkrijk het uwe zijn. *Gij zult met Mij in het paradijs zijn*.

Maar zult u hier tegenwerpen: was er geen vagevuur om door te gaan? Mocht hij dan op dezelfde dag dat hij stierf naar het paradijs gaan?

Nee, tenzij dat het vagevuur het paradijs zelf zou zijn, maar zo iets is er niet.

Er zijn sommigen, die liever dan niets te zeggen, dit spreken: toen Christus, de Geest gaf, is Zijn ziel ter hel gevaren en op diezelfde dag werd deze moordenaar met de andere patriarchen in het vagevuur, Christus zaligmakend gezicht deelachtig.

Maar hoeveel het paradijs en het vagevuur van elkaar verschillen, zullen wij een ander keer horen. Het is zeker dat Christus geen kerker beloofd heeft in plaats van een

Koninkrijk, het paradijs is een plaats van vermaak, en niet van zo'n ingebeelde melancholieke [zwaarmoedige] aard.

Wij besluiten dan, *Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn*, is dus dit te zeggen: *heden (op uw sterfdag) zult gij met Mij in de hemel zijn en Mij daar in Mijn Koninkrijk genieten.*

Maar u zult misschien nogmaals zeggen, dat Christus op die dag eerder neergedaald is ter hel, dan opgevaren ten hemel. De 12 geloofsartikelen leren immers, dat, nadat Hij gekruisigd, gestorven en begraven was, Hij nedergedaald is ter helle.

Om deze tegenstelling te beantwoorden, gaan sommigen zo te werk, zij zeggen: met naar de hel wordt bedoeld het paradijs, waar de ziel van Christus was zolang Zijn lichaam in het graf lag.

Als dit geen misvatting is, ben ik ervan verzekerd dat het geen letterlijke uitleg is. Het lijkt mij een zeer vreemde, verbloemde manier van spreken om *Christus opvaren naar het paradijs* uit te drukken door *Zijn nederdaling ter helle*.

Anderen zeggen met meer waarschijnlijkheid dat Christus' verblijf in het graf van drie dagen het nederdalen ter helle was. Augustinus, nadat hij de zaak om en om gedraaid heeft, besluit het als volgt:

"Het is een vrij gemakkelijker mening en vrijer van alle dubbelzinnigheid, als wij het zo opvatten dat Christus deze woorden (*Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn*) niet spreekt van Zijn mensheid, maar van Zijn Godheid. Want de mens Christus was die dag naar het vlees in het graf en in de hel naar Zijn ziel, maar dezelfde Christus is zoals Hij God is, altijd overal." Augustinus Epistel 57. Dit zijn de woorden.

Hij vervolgt: "Maar dit kan niet iedereen voldoen en daarom is het dat zij daar als volgt tegen redeneren: Deze woorden (zeggen ze) moeten verstaan worden van Zijn mensheid, niet van Zijn Godheid. En waarom? Deze woorden zijn een antwoord op een vraag en daarop moeten ze aansluiten. De moordenaar nu, (ziende dat Christus de eerste was Die gekruist werd en daarom naar alle waarschijnlijkheid als eerste zou sterven) doet zijn verzoek met kracht: *Heere, Gij zult spoedig in Uw Koninkrijk ingaan, gedenk dan mijner*. Waarop Christus antwoordt, (zoals de woorden meebrengen): *Ik zal heden in het paradijs komen en daar zult gij met Mij zijn*. Maar van de Godheid, die op alle tijden in alle plaatsen is kan eigenlijk niet gezegd worden in te gaan in een plaats en daarom ook niet in het paradijs.

Dus als Christus zegt, *gij zult met Mij in het paradijs zijn*, geeft Hij een gelijkenis tussen de eerste en de tweede Adam te kennen. De eerste Adam zondigde tegen God en werd uit het paradijs geworpen. De tweede Adam, Die voor de zonde voldaan heeft, moet in het paradijs ingaan. Nu is er geen ingaan dan ten aanzien van de ziel of mensheid, en om dit op de Godheid toe te passen, zou dit de gelijkvormigheid tussen de eerste en de tweede Adam vernietigen." Zie W. Perkins over *de 12 Geloofsartikelen*.

Deze reden zijn gewichtig. Maar zouden wij met Augustinus zeggen dat Christus naar Zijn ziel ter helle voer? Dan zal één van onze voortreffelijke Godgeleerden, Clark, ons zeggen dat Christus' ziel, verenigd met Zijn Godheid, dit alles kon verrichten en toch op die dag in het paradijs zijn. God werkt niet langzaam zoals de mens. De satan kon Christus al de koninkrijken van de wereld in een ogenblik vertonen en Gods uitvoering [expedition] gaat de zijne te boven.

Dit stemt ook een ander toe, dat wij geen verzekering hebben uit Gods Woord, dat Christus' ziel zolang als Hij dood was in de hel verbleef, die zou ook in het paradijs geweest kunnen zijn voordat ze ter helle voer. Dat Hij in het paradijs was moet men

aannemen omdat Hij het Zelf zegt. En dat Hij in de afgrond neerdaalde, bevestigt de apostel in Rom. 10: 7. Maar hoe Hij neerdaalde, of wanneer, en daarbij op welke manier Hij roof triomf vandaar gebracht heeft, kan door geen sterfelijk mens bepaald worden.

Tot besluit: ik wil niet ontkennen dat Hij volgens het Geloofsartikel is *nedergevaren ter helle*, maar hoe wij het ook uitleggen, hetzij eigenlijk of oneigenlijk, het strijd niet tegen deze waarheid, dat Zijn ziel na de dood in het paradijs gekomen is.

Nu wij de tegenwerpingen beantwoord hebben, zullen wij gaan letten op de moordenaar die zó door Christus werd getroost. *Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn*. Hoe? Heden? Zonder enige twijfel of uitstel? Hier is een gezegende daad, wij letten ten eerste op de uitgestane ellende, ten tweede op de vreugde die te genieten is.

(1) Ten aanzien van zijn ellenden. Hij was een veroordeelde moordenaar en gekruisigd. Men leest van vier soorten dodingen die onder de joden in gebruik waren: wurgen, stenigen, verbranden en onthoofden. Het kruis was een doding, die vanwege de pijn, de schande, de vloek, ver boven alle andere uitsteeg. Wij kunnen dit zien in het opklimmen bij de apostel in Fil. 2: 8, "*gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja de dood des kruises.*" Wat een pijnigend instrument is dit? Het verlengt de pijn, het vertraagt zijn dood, nog wat en nog wat, totdat het meer is dan iemand dragen kan. Zie zijn handen, doorboord, zijn voeten doornagelt, zijn beenderen gebroken, ieder deel, van het hoofd tot de voeten vol smartelijke pijn. En zo hangt deze moordenaar aan het gewicht van zijn lichaam, waarbij elk ogenblik zijn pijn vermeerderd en zijn eigen gewicht zijn eigen verdriet veroorzaakt. Was in deze toestand een haastige verlichting niet de beste raad? En was de boodschap van de dood niet beter dan verlenging van leven? Zie dan, tot zijn eeuwige troost, gunt Christus, onze Zaligmaker (in hetzelfde oordeel) hem zijn begeerte. Wat wil hij hebben? Een haastig einde aan zijn pijnen? Hij zal het hebben! Heden, zoals Samuëls gedaante tot Saul zei, morgen, zo ook hier: *heden ja, heden zult gij met Mij zijn*.

(2) Maar ten tweede, hier is een grotere troost, zijn ellenden hebben een einde en zijn vreugden zijn ophanden. Terwijl hij hangt te zietogen, wordt hij haastig van de aarde opgevoerd naar de hemel, van zijn kruis naar het paradijs, van een wereld vol ellenden naar het Koninkrijk van gelukzaligheid en eeuwig heil. O, hoe gelukkig is die verwisseling als in het uur van ellende, vreugde een aanvang neemt! Stel dat een arme man in de nacht de weg kwijt raakt, alleen zwerfend op de bergen, ver van enig gezelschap, zonder geld, nat van de regen, verschrikt door de donder, verstijfd van de kou, vermoeid door de inspanning, verhongerd en bijna moedeloos door de menigte van ellenden. Als deze mens onverwachts en in een ogenblik tijd geplaatst werd in een heerlijk, ruim en kostbaar paleis dat voorzien is van heldere, doorzichtige ramen, warme vuren, lieflijke geuren, lekkere spijze, zachte bedden, aangename muziek, kostbare kleding, eerlijk gezelschap en dit alles voor hem toebereid, om hem te dienen, te eren en om hem te zalven en te kronen tot een koning voor eeuwig, - wat zou deze arme man doen? Wat zou hij zeggen?

Zeker, niet anders dan stilletjes van blijdschap wenen. Zó, ja niet te vergelijken gelukkiger was de staat van deze arme kwaaddoener. Hij was als die man die dwaalde op de bergen, vol van zoveel pijnen als het kruis hem veroorzaakte. Maar hij en onze Zaligmaker naast hem gekruisigd, komen spoedig samen in Zijn Koninkrijk.

En nu, Heere, wat een vreugde komt er in hem, als hij in de hemel komt! Op Calvarië had hij niets bij zich dan de joden aan zijn voeten en de nagels in zijn handen en het

kruis op zijn rug. In plaats daarvan wordt hij zodra hij in het paradijs is, omhelsd door de engelen, de aartsengelen, cherubijnen en serafijnen. Denkt u eens in, hoe verbaasd en ontzet hij geweest moet zijn over deze plotselinge verandering en overgrote eer die hem aangedaan wordt! Denkt u eens in wat een vreugde het was, dat hij onze Zaligmaker in Zijn heerlijkheid zag, Die hij diezelfde dag nog had zien geslagen worden met vuisten, gezeseld met roeden, gekroond met doornen en met plumpe nagels aan het kruis vastgemaakt heeft zien worden. Gezegende dag, die ooit zo'n verandering kon voortbrengen!

Mijn geliefden, ik weet niet hoe ik het uitdrukken moet, maar laat uw zielen in gedachten eens opstijgen van Calvarië naar de hemel. 's Morgens hadden Christus en de moordenaar aan de twee kruizen gehangen, hun lichamen uitgerekt, hun aders geopend, hun handen en voeten overvloedig bloedend, de één verzoekende de Ander om hem te gedenken en de Ander klagend dat Hij van Zijn Vader verlaten werd. In deze droevige staat hebben beide de wereld verlaten, en voor de nacht aankomt ontmoeten zij elkaar opnieuw. En nu, o hoe omhelzen, hoe kussen zij elkaar!

Toen Josef Jacob ontmoette, viel hij hem aan zijn hals (zegt Mozes) en weende lang aan zijn hals. Maar nooit was een ontmoeting op aarde zoals deze in de hemel. Hier hebben wij een Josef die verheven wordt uit de kerker tot de troon. En zodra hij daar gekomen is, volbrengt onze Heiland Zijn belofte aan hem om hem te ontmoeten in het paradijs. Bij welke ontmoeting de engelen zingen, de heiligen zich verheugen, alle harpen een lieflijk geluid geven, alle handen van blijdschap klappen en alle tongen van vreugde juichen en de arme ziel van deze boetvaardige moordenaar ingenomen wordt met vermaak, wat doet ze? Of wat kan ze anders doen dan van blijdschap wenen (als er al geweent in de hemel zou zijn) ziende op zo'n plotselinge, grote verandering als deze?

Gebruik

En is het zo met hem gesteld. Wie zal niet met Bileam zeggen, *"mijn ziel sterve de dood der oprechten, en mijn uiterste zij gelijk het zijne?"* O, laat ons (bid ik u) onze zielen voorstellen hoe deze zalige toekomstige staat zal zijn en dit zal kracht geven om ons tot alle goede plichten aan te sporen en te vertroosten in allerlei voorvallen. Wat zou een mens doen met kruis en schade en verachting in de wereld, als hem een hemels koninkrijk wacht? Wat doet het de mens of hij op zijn reis mishandeld wordt, als hij weet dat hij thuis een koning is?

Wij zijn allen (in deze tijd van ons afwezig zijn van God) slechts als vreemdelingen en bijwoners op aarde. Hier moeten wij hoon en smaad lijden, hier is het echter onze troost dat wij een betere toekomst hebben. En ondertussen dient dit alles nergens anders toe dan om ons voor te bereiden op dat hemelse Koninkrijk. Net zoals Davids tijd tussen zijn zalving en huldiging hem tot een voorbereiding diende, om zichzelf te leren kennen en zich bekwaam te maken om goed te regeren.

Zo zijn wij ook gezalfde koningen. Zodra wij geloven, hebben wij dezelfde gezegende zalving die op ons hoofd uitgegoten wordt en rondom ons neerdaalt. Maar wij moeten verootmoedigd en bekwaam gemaakt worden, voor wij gehuldigd kunnen worden. Een weinig tijds (echt maar een weinig) hebben wij hier te leven. En laat dit onze troost zijn, (hoe het ons hier ook vergaat) wij zullen weldra in onze bezitting gesteld worden. *"Het lijden dezes tegenwoordigen tijds is niet te waarden tegen de heerlijkheid die aan ons zal geopenbaard worden,"* Rom. 8: 18. En hierom kon Ignatius in brandende ijver uitroepen: 'Vuur, rad, wilde dieren, het kneuzen van mijn beenderen, het radbraken van mijn leden, het verpletteren van mijn lichaam, al de tormenten van de duivelen, laat ze mij alle overkomen, als ik slechts deze schat in de

hemel mag bezitten.'

En terecht mocht hij dit zeggen die wel wist welke verandering er die dag komen zou. Want nooit was een koele schaduw in een hete zomer zo aangenaam, nooit een gemakkelijk bed na zwaar werk zo zoet en vermakelijk, als deze hemelse rust zijn zal voor een bedrukte ziel, komende uit dit tranendal.

O, hoe behoorden wij dan te ijveren? Welke pijnen behoorden wij te lijden om aan deze rust te komen? Al was het dat men door vuur en water moest lopen, al was het dat men (zoals Augustinus zei) alle dagen gepijnigd werd, ja, de tormenten van de hel lijden moest, toch behoorde men deze te willen lijden. En hoeveel te meer dan als wij die zonder hulp of geld kunnen kopen. Wij hoeven daar niets anders voor te laten dan de zonde. Deze moordenaar (nu een zalige heilige in heerlijkheid) werd om één dag lijden, om een halve dag berouw in de hemel verwelkomt.²⁷ Laat ons hem navolgen in zijn berouw, niet in zijn uitstel. Hij kreeg wel barmhartigheid in het laatst van zijn leven, maar het voorrecht van één mens is geen algemene wet voor allen. Die ene vindt barmhartigheid op het laatste, zodat er niemand zou wanhopen. En maar die ene zodat niemand zich zou verharden. Al waren dan uw zonden als scharlaken, u hoeft niet te wanhopen, als u zich maar wilt bekeren. En opdat uw bekering niet te laat zou zijn, laat deze dag de dag van uw bekering zijn. Verfoei nu uw vorige zonden, smee om vergeving, roep Christus aan met deze moordenaar aan het kruis: *Heere, gedenk mijner, gedenk mijner, nu Gij in Uw Koninkrijk zijt.* Als wij dit doen, hoe zalig zouden wij sterven, dan zou ons geweten ons in de aanvechting van de dood troosten en Christus in onze laatste dag tot ons zeggen: "*Heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn.*"

Gebruik 2.

Laat ons onszelf verwonderen over deze vrijwillige gave van Christus. Het is waar, al kon ik u bewegen tot het doen, lijden, geloof en berouw, begrijp mij goed, de voorwaarden van het evangelie maken de gave niet minder vrijwillig. Als een ter dood veroordeelde persoon het leven aangeboden werd, op voorwaarde dat hij dat eerst verzoekt en wacht tot hij zijn vergeving krijgt en degene die hem verlost heeft, als zijn heer aanneemt, dit alles voldoet de gerechtigheid van de wet niet. In het bijzonder zoals de voorwaarde gegeven is door Christus aan al Zijn uitverkorenen.

O Christenen! verwonder u hierover! Het is zeker dat wij ons hierover zullen verwonderen, als wij ervan in het bezit komen. Mij dunkt dat ik deze zalige moordenaar als volgt in de hemel hoor spreken: "O Jezus, wat zag U in mij dat U mij tot zo'n staat als deze bekwaam wilde oordelen? Dat ik die een dief, die een moordenaar was, met het schijnsel van deze heerlijkheid bekleed zou worden? Dat ik die onlangs slechts kreunde, weende, stierf, nu zo vol van vreugde zou zijn als mijn hart kan houden? Helaas! Wat was toch mijn gebed, mijn tranen, mijn berouw, in verhouding tot zo'n beloning als deze? O, als een zelfverfoeiende, zelfbeschuldigende, ootmoedige ziel, die zichzelf de grond onwaardig achtte waar hij over liep, de lucht die hij inademde, die onwaardig is te eten, te drinken of te leven, opgenomen zal worden in deze heerlijkheid. Hij die nauwelijks durfde komen onder, of spreken tot de onvolkomen heiligen op aarde, omdat hij onwaardig was, dat deze ziel zichzelf in de hemel bevindt, opgetrokken en door de armen van Christus omhelsd wordt en dat zelfs in een ogenblik tijd."

Overdenk maar bij uzelf hoe de vervoerende, verbaasdmakende verwondering van zo'n ziel zijn zal? Nu, als er zulke verwonderingen zijn in de hemel, verwonder u nu,

²⁷ Ik spreek van lijden en berouw als middelen, niet als oorzaak, Ambr.

begin u nu te verwonderen over deze vrijwillige genade, vrijwillige gave van Christus, die ronduit, op die dag tot u zeggen zal: *Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.*

Met Mij.

En is hij in het gezelschap van Jezus? Ja. Maar wat een edele plaats is dit, waar de heiligen zingen, de engelen dienen, aartsengelen heersen, vorstendommen zegepralen, machten zich verheugen, heerschappijen voorgijschap voeren, krachten blinken, tronen glinsteren, cherubijnen licht geven, serafijnen in liefde branden en al dat hemels gezelschap altijd alle lof en eer aan God hun Schepper toeschrijft?

Hier is werkelijk een gezelschap (niet van Babylon, maar van Jeruzalem) waar Jezus onze Heiland al Zijn dienaren laat komen en tot welk gezelschap deze moordenaar aan het kruis genodigd en verwelkomd werd: *gij zult met Mij zijn in het paradijs.*

Want als er staat "met Mij," dan ook met allen die met Mij zijn. En zo komt dit gezegend gezelschap in de hemel.

Wij kunnen daar slechts een blik op werpen en uit enige voorbeelden van ons verduisterde verstand gissen naar de gelukzaligheid van de hemel.

Met Mij. En daarom met Mijn heiligen. Gezegend de mens, die uit een bende dieven, (door een uur berouw) geworden is een metgezel van de heiligen! En nu is hij één van de heiligen onder hen. Welke vreugde is het die hij met hen geniet? O mijn ziel, kon u zo door berouw om de zonde de hemel gewinnen, (het zou droefheid zijn als u nu de zonde niet wil vergeten voor zo'n vreugde). Wat zou u daar zien? Wat? Al die miljoenen heiligen die ooit op de aarde leefden en nu in de hemel zijn. Daar zijn de heilige patriarchen, Adam, Noach, Abraham en de rest, nu niet omzwerwend in hun pelgrimage op aarde, maar voortdurend rustend op de berg Sion, de stad des levenden Gods. Daar zijn die vrome profeten, Jesaja, Jeremia, Ezechiël en anderen. Nu zijn ze de pijnigingen van hun wrede vijanden niet meer onderworpen, maar dragen de palmtakken en kronen en alle andere heerlijke tekenen van hun overwinning en zegepraal. Daar leven die heerlijke apostelen, Petrus, Andreas, Jacobus, Joannes, en anderen. Nu niet in gevaar van vervolging of dood, maar gekleed met lange klederen, gewassen en wit gemaakt in het bloed des Lams, Openb. 7: 14. Daar leven de heilige vrouwen, Maria, Martha en de moeder van Jezus, nu niet wenende over de dood van onze Zaligmaker, maar voor Hem zingende hemelse en onophoudelijke lofgezangen. Daar zijn die tere kindertjes (144.000 duizend in getal, Openb. 14: 1)²⁸ nu niet door het mes van Herodes ter dood toe bloedende, maar ze spelen op hun citers en volgen het Lam waar Het ook heengaat. Daar leeft dat edele heir van martelaren (degenen die gedood zijn op de aarde, Openb. 8: 24.) Nu niet onder de onbarmhartige handen van wrede tirannen, maar ze zingen en roepen hun Hallelujah's uit. *"De zaligheid en de heerlijkheid en de eer en de kracht, zij de Heere onze God,"* Openb. 19: 1. Daar wonen al de heiligen en dienstknechten van God, beide klein en groot, Openb. 19: 5. Nu niet zuchtend in dit tranendal, maar ze zingen lieflijke gezangen, die door de hemelen een weergalm geven, als een stem van vele wateren en als een stem van sterke donderslagen, zeggende, Hallelujah, *want de Heere de Almachtige heeft als Koning geheerst,* Openb. 19: 6. En is hier niet een godzalige schare, een zoet gezelschap, een gezegend gezelschap en gemeenschap der heiligen?

O mijn ziel, hoe gelukkig zou u zijn, als u bij hen was! Wat een gelukkige dag zal dat voor u zijn, als u al de patriarchen, profeten, apostelen, discipelen, martelaren, heiligen en dienstknechten van de Koning des hemels zult ontmoeten?

---

²⁸ Persoonlijke visie van Ambrosius

Wel, zo gelukkig en zalig is deze boetvaardige moordenaar. Zodra hij binnen de poorten van de hemel was, kwam het gehele koor van de hemel hem tegemoet met gezang en rei, en o Heere, wat een vreugde is er in zijn ziel opgegaan, toen zijn ziel in de vreugde zijns Heeren inging? Zeg mij (kon ik met u spreken die in de hemel woont) wat was dat voor een dag, toen u het kruis verliet en geleid werd naar het paradijs en daar boven door al het heerlijk gezelschap ontvangen werd? Daar hebben de patriarchen u ontmoet en de martelaren op hun citers gespeeld om u tot de tabernakel des hemels te verwelkomen. Zodanige eer hebben alle heiligen, die tot het gezelschap van de heiligen in de heerlijkheid komen.

Maar er is nog meer. "Gij zult met Mij zijn" en daarom met Mijn engelen. Zie hier, voorwaar een zalig gezelschap, dit zijn de hemelse koorzangers, die Jehovah's lof zingen. De serafijnen roepen luid uit, *"Heilig, Heilig, Heilig is de Heere der Heirscharen,"* Jesaja 6: 3. Een heirleger antwoordt op het gezang: *ere zij God in de hoogste hemelen.* Het hele hemelheir lofzingt: *"Gij, Heere, zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid en de eer en de kracht. Want Gij hebt alle dingen geschapen en door Uw wil zijn zij en zijn zij geschapen,"* Openb. 4: 11. O hemels akkoord bestaande uit tienduizendmaal tienduizend verschillende soorten zangstemmen! *"Ik hoorde (zegt Johannes) een stem veler engelen rondom de troon en hun getal was tienduizendmaal tienduizenden en duizendmaal duizenden,"* Openb. 5: 11.

Dit zijn de heilige, blinkende en zingende sterren, waarvan God tot Zijn knecht Job zei, *"de morgensterren zongen tesamen vrolijk en al de kinderen Gods juichten,"* Job 38: 7. Dit zijn de gevleugelde koorzangers in de hemel die Johannes hun gezangen van Hallelujah en Hosannah hoorde zingen. *"Ik hoorde (zegt hij) als een stem ener grote schare, als een stem veler wateren,"* Openb. 19: 6. De stem van vele engelen, zingende en zeggende Hallelujah. En nogmaals, Hallelujah. Dit zijn de vlugge zendboden van de hemel, die Jacob de ladder op en neer zag vliegen, dit zijn de beschermers van de godzaligen, van wie God hulp aan de Israëlieten beloofde: *"Zie, Ik zend een engel voor uw aangezicht om u te behoeden op dezen weg en om u te brengen tot de plaats die Ik bereid heb,"* Exod. 23: 20. Dit zijn de lijfwachten van Gods kinderen, van wie onze Zaligmaker tot Zijn discipelen zei, *"hun engelen in de hemel zien altijd het aangezicht Mijns Vaders,"* Matth. 18: 10. Dit is het heirleger Gods, wat Jacob op zijn reis ontmoette, waarvan hij zei: *"Dit is een heirleger Gods."* Dit zijn de geesten en de dienaren van God, die David beschrijft naar de zuiverheid van hun wezen, vaardigheid en hun gehoorzaamheid. *"Hij maakt Zijn Engelen Geesten, Zijn dienaars tot een vlammend vuur,"* Psalm 104: 4. Zij zijn blinkende en zingende sterren, gevleugelde koorzangers, snelle zendboden van de hemel, beschermers van de godzaligen, lijfwachten van de kinderen, het leger van de Almachtige, de geesten en dienaars van de grote Jehovah.

Wat een zalig gezelschap is dit dat wij in de hemel zullen genieten? Daar is niets in hen of het is aangenaam en bevallig, niets in hen of het is wonderlijk. O, dat dit, ons leem, bij die onlichamelijke geesten zal komen te wonen?! En ziehier, zo'n mens, een moordenaar (een aller-slechtste van de mensen) is nu door zijn belijdenis en berouw en geloof in Christus, een metgezel geworden van de engelen.

Dit is nog niet alles. *Gij zult met Mij zijn.* Niet alleen met Mijn heiligen en engelen, maar ook met Mij (met Mijn ziel) in het paradijs. Zijn ziel was daar hoewel Zijn lichaam op die tijd in het graf was. Is het de ziel die ons mensen maakt, wat een overgrote vreugde is het, als mensen staande onder de engelen, hun Heere aanschouwen, de Heere des hemels, Die niet is een engel maar een mens! Hierin is de

troost van de heiligen, dat zij zien en zeggen: wie is Hij, Die daar op de troon des hemels heerst? Wie is Hij, Die zit aan de rechterhand van God de Vader?

En zij zullen zichzelf antwoorden, 'het is Hij Die voor ons mens geworden is. Het is Hij die om het behoud van onze zielen een lichaam en ziel aangenomen heeft. En denk nu bij uzelf, wie u ook bent die dit leest, als u slechts uw weinige kwade dagen besteden wilt in Zijn vreze en zo sterven in Zijn gunst, wat een troost zal het voor u zijn dat Lam te zien zitten op Zijn troon van eer? Als de wijzen uit het Oosten van zo ver kwamen en zich zo verheugden toen zij Hem in de kribbe zagen, wat een vreugde zal het dan voor u zijn als u Hem ziet zitten en glinsteren in Zijn heerlijkheid? Sprong Johannes de Doper op in zijn moeders buik bij Zijn tegenwoordigheid, wat zal Zijn tegenwoordigheid doen in Zijn Koninkrijk en eeuwig Vorstendom? Het gaat alle heerlijkheden (zegt Augustinus) te boven, toegelaten te worden tot het onwaardeerbaar gezicht van Christus' aanschijn en van het schijnsel van Zijn Majesteit de stralen van heerlijkheid te ontvangen. Ja, al was het dat wij alle dagen gepijnigd werden, of zelfs de pijnen der hel voor een tijd ondervonden, om daardoor het zien van Christus en Zijn heiligen te gewinnen, dit is daarbij vergeleken, niets. Het is dan ook geen wonder dat Paulus begeerte had om ontbonden te worden en met Christus te zijn. Helaas! Wie zou dit niet willen?

"O aller-zoetste Heiland (zegt een godvruchtig iemand) wanneer zal toch deze vrolijke dag komen? O, wanneer zal ik voor Uw aangezicht verschijnen? Wanneer zal ik met Uw heerlijke schoonheid vervuld worden? Wanneer zal ik Uw aanschijn aanschouwen wat de engelen zelf zo zeer begeren te zien?"

Een gelukzalige tijd zal het zeker zijn voor iedere gelovige ziel. En zo gelukkig was deze man. Hij ging bedroefd heen met onze Zaligmaker naar het kruis, maar hij ontmoette Hem met blijdschap in Zijn Koninkrijk. Die zoete zielen die beide op een tijd de wereld verlieten, - zodra de poorten van de hemel werden geopend, hebben zij elkaar op een onuitsprekelijke wijze met onderlinge kussen omhelsd!

En nog was dit niet alles. *Gij zult met Mij zijn.* Niet alleen met Mijn ziel, maar ook met Mijn Godheid. Dit was inderdaad het hoogste van de gelukzaligheid, eigenlijk de ziel van de ware vreugde in de hemel. Stel dit terzijde en kroon de mens met macht over de gehele aarde, de luister van de hemel, de koninklijke hoedanigheden van een verheerlijkte ziel, het aller-zoetste gezelschap van heiligen en engelen, toch zou zijn ziel nog geheel leeg zijn en in het aller-veiligste heiligdom toch nog missend zijn. Laat het aangezicht van God hem slechts eenmaal geschonken worden en dan vanaf dat moment en nooit anders, eindigt zijn oneindige begeerte aan het hart van zijn Schepper.

Ik ontken niet dat de andere vreugden in de hemel uitmuntend heerlijk zijn, maar zij zijn alle slechts als druppels in de oceaan en flikkeringen bij deze Zon.

Vraagt u hoe onze zielen deze Godheid kunnen genieten?

Ik antwoord: op twee manieren.

- *Ten eerste, door het verstand.*
- *Ten tweede, door de wil.*

(1) Het verstand wordt gevuld door een helder, heerlijk gezicht van God, genoemd het zaligmakende gezicht. "*Wij zullen Hem zien van aangezicht tot aangezicht,*" zegt de apostel. 1 Kor. 13: 12. "*Wij zullen Hem zien gelijk Hij is,*" zegt Johannes, 1 Joh. 3: 2. Want zoals de zon door haar stralen en helderheid het oog en de lucht verlicht, zodat wij niet alleen alle andere dingen zien, maar ook zijn eigen schoonheid, zo is het ook

dat God, gezegend in der eeuwigheid, (in Wiens tegenwoordigheid tienduizenden van onze zonnen in het niet zouden vallen als een donker stofje) door het licht van Zijn Majesteit, de gemoederen van alle zaligen zo bestraalt, dat zij in Hem niet alleen de schoonheid van al Zijn schepselen, maar van Hemzelf beschouwen. En zo zullen wij zien en kennen die heerlijke verborgenheid van de Drie-eenheid, de goedheid van de Vader, de wijsheid van de Zoon, de liefde en het troostvolle gezelschap van de Geest. Niets is te kennen, of wij zullen het in Hem kennen, op de meest uitgebreide wijze.

Maar als het gezicht genomen wordt van het gevoel, dan is de vraag, wat zullen onze lichamelijke ogen zien in de hemel?

Ik antwoord:

1. De heerlijke openbaringen van de tegenwoordigheid van God, bijvoorbeeld zoals op de berg, waar gedacht wordt aan een luchtige wolk en dat Christus' klederen wit werden en Zijn aangezicht blonk zoals het licht van de zon. Of, toen God verscheen in de tempel van Salomo, waar de heerlijkheid des Heeren het huis had vervuld, zodat de priesters niet konden staan om te dienen. Nu dit was een zichtbare heerlijkheid en er zal zeker een veel heerlijker openbaring komen in de hemel zelf voor de ogen van de heiligen.
2. De verheerlijkte lichamen van de gezegende heiligen vol heerlijkheid en helderheid. Er wordt gezegd dat op de oordeelsdag aan de rechterhand van Christus een schare van heerlijke schepselen zal staan, maar aan de linkerhand een lelijk gezelschap waarvan velen mismaakt zijn. Want als wij Durando geloven, zullen hun zonden niet weggenomen zijn, en zullen zij de vruchten van de zonde nog met zich dragen, zoals lamheid, blindheid, kreupelheid, enz. Maar in de hemel zal alle sierlijkheid en heerlijkheid te zien zijn in de heiligen, want zij zullen als versierde juwelen zijn. Nu, een juweel moet gesneden en geslepen zijn, het moet glans hebben en gezet worden in goud voordat het vertoond wordt. Zo moeten de heiligen zijn en zo zullen zij elkaar aanschouwen.
3. Het verheerlijkte lichaam van onze gezegende Heiland. Wij zullen Hem zien die ons liever en waardiger is dan al onze vrienden. Die om onze zonden gestorven is, niet meer aanschouwd in Zijn nederigheid, maar in het schijnsel van Zijn heerlijkheid.

(2) Ten tweede. De wil wordt voortdurend met een volkomen, inwendige en eeuwige gemeenschap met God Zelf vergenoegd. Christus die God en mens is, verenigd ons door Zijn aangenomen mensheid met God en door Zijn Godheid verenigt Hij God met ons. Zodat wij door deze verborgen en heilige gemeenschap, deelgenoten (en als bezitters) van God Zelf worden. O, grondeloze diepte en zeer aangename toevloëing van eeuwigdurende vreugden en heerlijkheid. Hier is de volmaaktheid van alle goede dingen, de kroon der heerlijkheid, het eigenlijke leven van het eeuwigdurende leven. En dat wel terecht, want wat kan de ziel nog begeren, dat God hem niet wil geven? Hij is het Die in Zichzelf uitnemend heerlijk is in onze ogen, muziek voor onze oren, honing in onze mond, een lieflijke reuk in onze neusgaten, licht voor ons verstand, vermaak voor onze wil, een eeuwigheid voor ons geheugen. In Hem zullen wij genieten alle veranderingen van de tijden, alle schoonheid van de schepselen, alle heerlijkheid van het paradijs.

Gezegende moordenaar, wat was dit een heerlijkheid om tot het gezelschap van Christus in Zijn Godheid toegelaten te worden! 'Gij zult met Mij zijn', hoe kan hij dan anders als gelukkig zijn? Waar kon het kwaad hem treffen? Waar kon hij zijn zonder

Hem? zegt Augustinus. *"Verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht, lieflijkheden zijn in Uw rechterhand, eeuwiglijk,"* Psalm 16: 11. Vreugde en verzadiging van vreugde, lieflijkheden, ja eeuwige lieflijkheden! *"Welgelukzalig zijn zij die in Uw huis wonen, o Heere; zij prijzen U gestadiglijk,"* Psalm 84: 4.

Maar om dit wat breder te behandelen, het zijn met de Godheid, geeft zeven dingen te kennen.

1. *De tegenwoordigheid van God.*
2. *Het gelukzalige zien van God.*
3. *De gelukkige vereniging met God.*
4. *De heerlijke gemeenschap met God,*
5. *De genieting van God.*
6. *De rust die de heiligen hebben in God.*
7. *De verlustiging in God.*

1. Met God te zijn, geeft te kennen de tegenwoordigheid van God. De hemel zelf is geen hemel zonder de tegenwoordigheid van God. Het is de tegenwoordigheid van God die de hemel maakt waar ze ook mag zijn. David zou geen kwaad vrezen, al ging hij ook in een dal der schaduw des doods, als God maar met hem was, Psalm 23: 4. Luther wilde liever in de hel zijn met God, dan in de hemel zonder Hem. (Luther over Genesis) En als de tegenwoordigheid van God de schrik van de schaduw van het dal des doods wegneemt en maakt dat men de hel meer zou begeren dan de hemel - hoe gelukzalig zijn dan de heiligen met Gods tegenwoordigheid in de hemel? God deed rijke beloften aan Mozes, maar toch kon hij zonder Gods tegenwoordigheid niet vergenoegd zijn. *"Indien Uw aangezicht niet medegaan zal, doe ons vanhier niet optrekken."* En als de apostel de ellende van de verdoemden wil ten toon stellen, zegt hij: *"zij zullen tot straf lijden het eeuwig verderf, van het aangezicht des Heeren,"* 2 Thess. 1: 9. Nu, het aangezicht van God moet dus de gelukzaligheid van de heiligen zijn.

1. Omdat dit onweerstaanbaar al hun genadegaven moet openbaren met al de lieflijke reuk daarvan. *"Terwijl de Koning aan Zijn ronde tafel is, geeft mijn nardus zijn reuk,"* Hoogl. 1: 12.
2. De tegenwoordigheid van God maakt al de vertroosting van de heiligen levend en houdt ze altijd fris en actief. Zoals de zon de dingen die als dood schijnen verkwikt en tot leven brengt, zo heeft de tegenwoordigheid van God een verkwikkende kracht, zij houdt de vertroosting van Gods volk groen en levendig. Wanneer zij onstraffelijk zullen gesteld worden voor Zijn heerlijkheid, zal dat een overmatige vreugde veroorzaken.
3. De tegenwoordigheid van God vervult de zielen en lichamen van de heiligen met heerlijkheid. Want zoals zij de hemel vervult met heerlijkheid, veelmeer moet ze een onsterflijke ziel vervullen met heerlijkheid, omdat de ziel de heerlijkheid nergens meer kan bevatten dan in de hemel. Zoals de zon haar heerlijkheid kan geven op de donkere schepselen hier beneden, hoeveel te meer kan de tegenwoordigheid van God de verheerlijkte lichamen en zielen van de heiligen met heerlijkheid omgeven.

2. Te zijn met God geeft te kennen, het zaligmakende zien van God. De heiligen zullen zijn waar Hij is en zij zullen Zijn aangezicht zien, Openb. 22: 4. *"Nu zijn wij kinderen Gods en het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen. Maar wij weten, dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen; want wij zullen Hem zien*

gelijk Hij is," 1 Joh. 3: 2. De heerlijkheid hiervan blijkt in het bijzonder uit deze stukken.

1. God, te zien als het eerste Wezen van alles, of het Voornaamste van alle heil, dat is een zeer gezegende zaak. Om Adam, de eerste vader, of Eva de eerste moeder van het menselijk geslacht te zien, of als een kind zijn vader en moeder ziet, - uit wiens lenden en ingewand hij ontstaan is, die hij enkele jaren niet gezien heeft, - dat is een vreugde en troost. Maar om de Schepper te zien, het eerste Begin van alle dingen, dat moet wel een eindeloos genoeg zijn. Om Hem te zien Die al het goede in de wereld gedaan heeft. *"Toon ons de Vader en het is ons genoeg."*

2. God te zien in Zijn eenheid. Waar wij nu slechts een begrip hebben van Zijn bijzondere eigenschappen, zoals de openbaring van het oneindige, eenvoudige Wezen. Zijn Wezen noemen wij de ene keer macht, de andere keer barmhartigheid en milddadigheid, dan weer rechtvaardigheid en zo beschouwen wij God naar de bijzondere eigenschappen die God in Zichzelf geopenbaard heeft. Er zijn niet veel dingen in God, maar al de bijzondere eigenschappen die wij onderscheiden beschouwen, is maar één heerlijkheid in God. Zoals een straal van de zon die door een rood glas schijnt, een rode weerschijn veroorzaakt en diezelfde zon door een blauw glas, een blauwe weerschijn veroorzaakt. Zo is het ook met dezelfde heerlijkheid van God, als het schijnt op de ene wijze noemen wij het bij deze naam, en als dezelfde heerlijkheid van God op een ander wijze werkt, noemen wij het bij een andere naam en toch is alles één en hetzelfde in God. En al kunnen wij het nu niet begrijpen, echter hierna zullen wij God zien in Zijn eenheid.

3. God te zien in de Drie-eenheid, want hoewel er één God is, toch zijn er verschillende Personen. Om te zien hoe de Vader de Zoon gewon en hoe de Geest uit de Vader en de Zoon voortkwam en het onderscheid tussen het voortkomen van de Geest en het gewinnen van de Zoon. Het zien van God in de verborgenheid van de Drie-eenheid is een aller-uitnemendst heerlijke zaak.

4. God te zien in Zijn heerlijkheid. Er is een belofte dat zij God, de Koning zullen zien in Zijn schoonheid, of in Zijn heerlijkheid, Jesaja 33: 17. Er is een groot verschil of men de koning ziet op een gewone tijd, of dat men hem ziet in zijn gewaad, met zijn kroon op zijn hoofd en zijn scepter in zijn hand en gezeten op zijn troon, met al zijn edelen rondom hem, in al zijn heerlijkheid. Zo openbaart Zich God nu een weinig, maar dit is niet alles dat Hij voorheeft. Hij zal Zichzelf openbaren in Zijn heerlijkheid. O, wat een gelukzaligheid is dit!

5. God te zien in Zijn uitnemendheid. De heiligen zullen zien hoe de heerlijkheden die in de schepselen zijn, op een uitnemende wijze inbegrepen zijn in de volkomen volmaaktheid van de Goddelijke natuur. Al het goede dat er in de werking is, is in de oorzaken. En het goede van die oorzaken ligt in hun oorzaak en zo komen ze uiteindelijk tot hun eerste begin. Zo is het ook met al het goede dat wij zien kunnen. In alle voorwerpen die vergenoeging geven, mogen wij alles op een uitnemende wijze zien in God, en God zien in alles.

6. God te zien gelijk Hij is. Nu hier ligt het grote doel, God te zien gelijk Hij is, 1 Joh. 3: 2. En tot verklaring daarvan kijken we naar deze drie punten.

1. Hem niet te zien zoals alleen bij wijze van ontkenning, want dat is niet *Hem te zien gelijk Hij is*. Het meeste dat wij nu van God zien is bij wijze van

ontkenning, veel meer dan door enig positief of voorstellend gezicht. Als men van God zegt, Hij is onbegrijpelijk, dat is, Hij is een God die niet begrepen kan worden, dan is dat een ontkenning. Als men zegt, God is oneindig, dat is, Hij is een God die geen begrenzingen van Zijn Wezen heeft, dan is dat óók een ontkenning, namelijk het zeggen wat God niet is.

Maar in de hemel zullen wij God zien, niet alleen bij wijze van ontkenning, maar wij zullen de voorstelling of heerlijkheid van Gods Wezen zien. Wij zullen Hem zien gelijk Hij is.

2. Hem niet alleen te zien in Zijn werkingen in het schepsel. Het grootste deel dat wij nu van God zien is in Zijn werkingen en niet gelijk Hij in Zichzelf is. Wij zien het aangezicht van God niet, maar Zijn achterste delen. Wij beschouwen de zon en daar zien wij iets van de macht van God, maar het is de werking van Gods macht en niet Gods macht zelf. Maar dan zullen wij Hem zien gelijk Hij is.
3. Hem niet te zien, onderscheiden van de schepselen. Hier zien wij nu bijna niets van God in onderscheid van geschapen dingen. Zeg wat u wilt van God, dat Hij een Geest is, dat is een geschapen zaak. Dat hij wijs is, of heilig, of rechtvaardig, of barmhartig, - er is iets van dit alles in het schepsel. Dit alleen is bij wijze van ontkenning, dat Hij oneindig boven allen is.
Maar wij zien Hem niet in die heerlijkheid van Zijn Wezen, die Hem van alle geschapen dingen onderscheidt. In de hemel alleen zullen wij Hem zo zien. Wij zullen Hem zien gelijk Hij is.

7. God te zien door een transformerend gezicht. Het licht dat van God komen zal op het verstand, zal het verstand voltooien en het vormen naar dezelfde gelijkenis met God. 1 Kor. 3. Het zal niet alleen een verstandelijk herkenbaar gezicht van God zijn, zoals wanneer men veel van God mag spreken en een herkenbaar gezicht van God hebben. Maar er is een groot onderscheid tussen het kennelijk [of denkbeeldig] gezicht van God en het Gode gelijkvormige gezicht. Het is niet alleen zaligmakend, maar Gode gelijkvormig makend. Want het hervormt de mens in de gelijkenis van God. Een mismaakt mens kan wel een sierlijk voorwerp zien, maar dat zien zal hem niet gelijk maken aan dat sierlijke voorwerp. Maar het zien van God zal de ziel heerlijk maken zoals God heerlijk is. Wij zullen Hem gelijk zijn, 1 Joh. 3: 2.

8. God zó te zien dat wij hem nooit verliezen. Dit doet veel toe tot vermeerdering van de gelukzaligheid van de heiligen. Om zelfs maar een glimp te hebben van Gods aangezicht, al is het dat het dadelijk weer weg is, is een grote gelukzaligheid boven alles wat de wereld geven kan. Maar God zal niet alleen voorbijgaan, maar stil staan, zodat de ziel het gezicht van God nooit zal verliezen, maar het zal behouden in alle eeuwigheid. De ogen van de ziel zullen eeuwig openstaan om God te zien. Als de mens een vermakelijk voorwerp ziet wil hij er zijn oog niet vanaf wenden. O, zo zult u uw oog nooit van God afwenden.

9. God te zien in onszelf. Het is een gelukzaligheid God te zien in het schepsel, maar veelmeer om God te zien in onszelf. De voornaamste heerlijkheid van God, naast dat wat in Jezus Christus als God-Mens te zien is, zal zich in de heiligen openbaren. En de voornaamste heerlijkheid van God die de heiligen zullen zien, zal in zichzelf zijn. Zij zullen meer van de heerlijkheid van God in zichzelf zien, dan in alle hemelen.

3. Met God te zijn, geeft te kennen de gelukzalige vereniging met God. Het zien is hoger dan de tegenwoordigheid en vereniging is hoger dan het zien. En zo bidt Christus Zijn Vader, *dat zij in Ons één zijn, gelijkerwijs Gij in Mij en Ik in U.*

Dat er nu zo'n wonderlijk heerlijke vereniging in de hemel tussen God en de ziel is blijkt uit de volgende zaken.

1. Er kan nóg zo'n verre afstand zijn tussen God en de ziel, of er kan vereniging met God zijn. Men zou namelijk denken, hoe is het mogelijk dat God zo verenigd kan worden met de ziel, terwijl er zo'n oneindige afstand is tussen God en de ziel?

Maar er is niet zo'n afstand, dat er geen heerlijke vereniging tussen hen zou kunnen zijn. Daar is veel gelijkheid tussen God en de ziel.

- In de geestelijkheid, God is een Geest en de ziel is een geest.
- In de onsterfelijkheid, God is onsterfelijk en de ziel is onsterfelijk.
- In de hoge heerlijkheid van God, het verstand en de wil. De ziel is begaafd met verstand en wil.

2. God zal niets dan Zichzelf zien in de zielen van de heiligen. Nu, dingen die van gelijke aard zijn, die verenigen. Breng een verbrand stuk hout in het vuur en het verenigd direct, omdat het vuur iets van zichzelf daarin vindt. Is er wat vocht in het hout, dan kan het zo direct niet verenigen. Hier kunnen wij geen volkomen vereniging met God hebben, omdat, hoewel God iets van Zichzelf in ons bespeurd, er toch veel in ons is dat niet van God is. Maar als wij geheel van zonden ontslagen zijn en God niets dan Zichzelf in ons zal zien, dan moet dat toch een grondslag zijn van een allerheerlijkste vereniging.

3. Daar zal een oneindig ontvonkte liefde zijn tussen God en Zijn heiligen. Het is wél zo, dat hier een vereniging van liefde is, maar in de hemel zal er een hoger trap van liefde zijn. En als de liefde ontstoken is, dan moet er toch een verheerlijkte vereniging zijn.

4. De band van het samenknopen van God en de ziel vereist namelijk de tussenspraak van Christus. O, deze vereniging met God is genoeg om de zielen van Gods volk zo vergenoegd te maken, dat ze zeggen: hoewel mij alle dingen ontnomen worden, het is genoeg: Ik heb hier iets van Gods tegenwoordigheid. Maar hierna zal ik genieten van de heerlijke tegenwoordigheid en het zien van God en de vereniging met God. En hoewel mijn ogen hier op aarde nooit goede dagen zouden zien, noch ooit een troostvol voorwerp zouden zien in deze wereld, dit is genoeg: Ik zal God zien en volkomen vereniging met God genieten. Hoewel God ook dit schepsel of dat schepsel, mijn liefste man of liefste vrouw, of liefste troost in de wereld van mij af zou nemen, toch is dit mij genoeg dat God en mijn ziel hier enigszins verenigd zijn en dat God en mijn ziel hierna een glorieuze vereniging zullen hebben.

4. Met God te zijn, geeft te kennen de heerlijke gemeenschap met God. Vereniging is de grond van gemeenschap. In dit leven is er een gemeenschap waar de Schrift van spreekt, *"Onze gemeenschap is met de Vader en Zijn Zoon Jezus Christus,"* 1 Joh. 1: 3. *"En de gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u,"* zegt de apostel in 2 Kor. 13: 13. Maar dit is zeker, het zal een andere manier van gemeenschap zijn die de heiligen met God hebben in de toekomstige wereld.

Nu, deze gemeenschap is er of ten aanzien van de werking van God op en tot Zijn heiligen, of de werking van de heiligen op en tot God. Want gemeenschap komt van

beide zijden. En dat in deze vier zaken:

1. Gemeenschap bestaat in het vermaak dat zij in elkaar hebben. Daar is een volkomen, dadelijk, onderling, eeuwig vermaak tussen God en de heiligen in de hemel.
2. In gemeenschap is er een onderlinge wens en wil tot elkaars heil. Nu God zal de heiligen alle goeds toewensen en zij alle goeds Gode. Maar wat voor goeds kunnen zij God toewensen of willen? Het is waar, er kan niets toegevoegd worden aan de goedheid van Gods Wezen, maar zij kunnen willen dat deze goedheid geëerd en geprezen wordt.
3. In gemeenschap is er een meedelen van hetgeen de één heeft aan de ander. Zo deelt God Zichzelf mee aan Zijn heiligen, onmiddellijk, volkomen, vrijwillig, eeuwig. En zo delen de heiligen aan God mee op dezelfde wijze als God aan hen meedeelt. Zij horen God altijd onmiddellijk, niet door verordeningen. Zij delen altijd zichzelf en alles wat zij zijn of hebben aan God mee, volkomen en vrijwillig.
4. In gemeenzaamheid met God is er een gemeenzame omgang tussen God en de heiligen. En hierin zijn deze twee bijzonderheden:

1. God openbaart Zichzelf op een gepaste wijze naar de stand van Zijn volk, Zich zó voegende naar hun stand, dat hoewel Zijn Majesteit oneindig is, Hij hen toch niet tot een schrik is. De Schrift spreekt van de gemeenzame omgang die God hier met Zijn volk heeft, dat zij vrienden genoemd worden. Abraham werd Gods vriend genoemd. En de discipelen werden vrienden genoemd. Maar hierna zal de vriendschap volmaakter en zoeter wezen.

2. God maakt Zichzelf aan Zijn heiligen bekend. Meermalen wordt er gezegd dat God Zichzelf aan Zijn volk bekend maakt, in Psalm 25, Spr. 3, 1 Cor. 2: 16 en Hoogl. 1: 4. Zij werden in Zijn binnenkamers gebracht, dat is, Hij openbaart hen Zijn verborgenheden. De verborgenheden van het Koninkrijk worden de heiligen hier geopenbaard, hoe veel te meer zal dan God in de hemel alle verborgenheden daar openbaren. Zij zullen niet alleen Zijn aangezicht zien, maar Gods hart zien.

5. Met God te zijn, geeft te kennen de genieting van God. Nu, deze genieting van God bestaat in deze dingen:

1. In de genieting is er een terugwerkende (reflex) daad van de ziel, waardoor ze komt te weten wat ze heeft. Zij heeft een God en zij weet het door een reflex. En hierom is het dat van geen schepsel, behalve van het redelijk schepsel, gezegd kan worden iets eigenlijk (persoonlijk?) te genieten. En dit zal de gelukzaligheid van Gods volk vermeerderen, aangezien dat naar zij vervuld worden met gelukzaligheid, met heerlijkheid en met God, zij ook allen hun gelukzaligheid zullen kennen.
2. In de genieting heeft men het gebruik van alles. Al is een mens nog zo rijk en al heeft hij nog zo veel bezittingen, als hij het dadelijk gebruik ervan niet heeft, kan er niet gezegd worden dat hij het kan genieten. De mens kan recht op een zaak hebben en er toch het tegenwoordig gebruik niet van hebben. Maar als Gods volk, God zullen hebben tot hun Deel, zullen zij God volkomen genieten, om al de eigenschappen van God en alles wat in God is, te gebruiken naar hun behagen. En dit is een oneindig heil en gelukzaligheid voor Gods volk, dat zij Gods oneindige wijsheid, oneindige kracht, oneindige barmhartigheid zoveel mogen gebruiken als zij willen. En zij kunnen het hebben zodra zij willen, zo

gemakkelijk mogen ze het genieten. Wij genieten de weldaad van een vriendschap, als de ene vriend tot de andere zegt, gebruik alles wat ik heb, als het uwe en zoals u wilt. Zo zal God tot Zijn volk komen en hen het gebruik opleggen van al Zijn rijkdom en heerlijkheid, enz. zoveel als zij willen.

3. In de genieting is de zoetheid en troost van alles wat wij gebruiken, of anders genieten wij niet van wat wij hebben. Als iemand het gebruik heeft van middelen zoals spijze en drank maar dat hij daar geen zoetheid en troost van heeft, kan er niet gezegd worden dat hij ervan geniet. Maar als de troost opgemerkt wordt, dat de ziel die voelt, dan kan er gezegd worden dat hij die geniet. En hierom wordt van God gezegd, dat Hij *"ons alle dingen rijkelijk verleent om te genieten,"* 1 Timoth. 6: 17. Hij geeft de zaak en met de zaak geeft Hij troost en zo wordt de mens gezegd die te genieten.

6. Met God te zijn, geeft te kennen de rust die de ziel in God heeft. Het doel van alle beweging is rust, alles dat zich beweegt, beweegt zich opdat het rust mag krijgen. Mijn ziel, keer weder tot uw rust. God is de rust van de zielen van de heiligen. Hierom zegt de oudvader Augustinus, *'O Heere, Gij hebt ons voor U geschapen en onze harten zijn onrustig, totdat zij U komen te genieten.'*

7. Met God te zijn, geeft te kennen de bezitting van de heiligen in God. Zoals zij God bezitten en God in henzelf is, zo zullen zij zichzelf in God bezitten, voortdurend levend in God. *"Uw leven is met Christus verborgen in God,"* Koloss. 3: 3. Het leven van de heiligen hier is een verborgen leven en het is verborgen in God, maar dan zal het een geopenbaard leven zijn en geopenbaard in God en genoten in God. Vandaar die manier van spreken, *"ga in, in de vreugde uws Heeren."* Deze vreugde gaat niet in u in, maar u moet in die vreugde ingaan. Het is de vreugde uws Heeren, niet alleen de vreugde die uw Heere geeft, maar dezelfde vreugde die uw Heere bezit, daarin zult u ingaan en daarin leven. Er wordt van Johannes gezegd, *"dat hij op de dag des Heeren in de Geest was,"* Openb. 1: 10. Daar wordt niet gezegd dat de Geest in hem was, maar dat hij in de Geest was. Dat was als een beginsel van de heerlijke stand van de heiligen Gods, dat zij in de Geest Gods zullen zijn. Niet alleen God in hen, maar zij in God, zoals een druppel water in de zee verslonden wordt.

Er zijn drie trappen van liefde tot God: God lief te hebben om onszelf, God lief te hebben om Hemzelf en onszelf lief te hebben om God. Het ene is maar een natuurlijke liefde, het tweede is een genadige liefde, het derde is de liefde van de verheerlijkte heiligen. En in deze manier van God lief te hebben en onszelf in Hem te genieten, zal de ziel met God ingenomen zijn alsof hij eeuwig opgetrokken is.

Hier kunt u zien dat de meeste mensen in de wereld zich in de hemel vergissen. Zij beschouwen God en de hemel op een vleselijke wijze. Waar zijn zij die de hemel in deze Geestelijke heerlijkheden beschouwen, als het gaat om de genieting van God, of om met God te zijn op bovengenoemde wijze? Zoals de Joden uitzagen naar een vleselijke Messias, Wiens Koninkrijk op de aarde zou zijn en Wiens heerlijkheid uitwendig zou wezen, niet denkend aan het Geestelijk Rijk van Christus. Zo is het dat de meeste mensen in de wereld maar een vleselijke hemel zien. Het is een goed bewijs van oprechte genade, als u naar de hemel kunt zien met een oprecht oog, op een juiste wijze, als u het Geestelijke deel en de Geestelijke heerlijkheid in de hemel ziet.

Gebruik 1.

Tot besluit. U ziet nu het gezelschap in de hemel, het zijn heiligen, engelen, Christus

en God gezegend in der eeuwigheid.

Wie zou dan vader en moeder, het allerliefste gezelschap in deze wereld niet willen verlaten om met Christus in Zijn koninkrijk te zijn? U die elkaar op het allerhoogste liefhebt, die uit deze wereld niet kunt scheiden dan met droefheid en pijn in het hart. Zeg mij wat een vrolijke dag dat zal zijn, als u niet alleen weer vergadert zult zijn, om nooit meer te scheiden, maar als Christus onze Zaligmaker u allen blijmoedig verwelkomen zal, een ieder van u, in Zijn gezelschap: *gij zult met Mij zijn*. En laat mij spreken tot vreugde van ons allen, ik bedoel van alle verbrijzelde en verslagen Christenen (wat u betreft die goddeloos bent, u hebt hier uw deel, sta daarom aan de kant en laat de kinderen komen tot hun bescheiden deel). Er zal (dat hoop ik in de Heere) een dag komen, dat ik u en u mij in het Koninkrijk des Hemels ontmoeten zult. Daar zal een dag komen (daarop vertrouw ik vast in de Heere) waarin u en ik aangenomen zullen worden in het gezelschap van God en van Christus en van Zijn heiligen en van de engelen. Er zal een dag komen, dat wij met deze ogen onze Verlosser zullen zien met die moordenaar die met Hem gekruisigd werd. Er zal een dag komen, dat wij met alle heiligen die ons zijn voorgegaan, samen vergaderen zullen. En is dit geen troost? Wat zullen wij zeggen, als wij onze Zaligmaker op Zijn troon zien, vergezeld met Maria Zijn moeder en Magdalena en Martha en Lazarus en Paulus en Petrus en al de apostelen en discipelen van onze Heere en Heiland? Ja, als deze moordenaar ons zal vertoond worden met de wonden in zijn handen en zijn voeten blinkende als sterren en parels en robijnen, zijn hele lichaam glinsterend in heerlijkheid en zijn ziel de Heere voortdurend grootmakend voor zijn bekering en zaligheid?

Gebruik 2

Maar gaan wij nu niet te ver? Wij hoeven deze dingen niet te verwachten, als wij nu niet in het verbond der genade zijn. De hemel is zowel gelukkig als heilig en als wij de hemel willen genieten, dan moeten wij ons schikken naar die staat waartoe God ons bewaard heeft. Daarom zegt de apostel, *"Onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook de Zaligmaker verwachten,"* Fil. 3: 20. Hij was van de hemel verzekerd en daarom leefde hij als een hemelburger voordat hij daar kwam. Zoveel mogelijk gedroeg hij zich (voor zover de aarde het toeliet) zoals degenen die in de hemel leven. En zo moeten wij (als wij ooit ten hemel varen) hen gelijk worden die in die plaats zijn. *"Dwaalt niet, noch hoereerders, noch overspelers, noch gierigaards, enz. zullen het Koninkrijk Gods beërven,"* 1 Kor 6: 10. En denk niet dat u die in deze zonden leeft zonder enig berouw of wroeging, ooit in de hemel zult komen. Is het mogelijk dat iemand uit een moddergoot ooit in het paradijs zal komen? Nee, nee, *"gaat weg van Mij gij vervloekten; Ik ken u niet,"* zegt onze Zaligmaker, Matth. 25: 12, 41. Niemand koestere enige vermetele gedachten van een hemels Koninkrijk, tenzij hij zich ontdoet van alle zonden tegen het geweten. Wat dan?

Wij zullen hier zo moeten leven als het Zijn dienstknechten betaamt. En als wij zo scheiden, is het slechts om beter gezelschap te verkrijgen. Wij verliezen enige vrienden, maar wij zullen Hem vinden Die al de Zijnen verwelkomt met deze hemelse eenstemmigheid, *gij zult zijn*. Met wie? *Met Mij in het paradijs*.

Tot zover van het gezelschap.

De laatste zaak die wij opmerken is de plaats waar zijn ziel kwam.

Daarover hierna, als de Heere mij de kracht zal geven. God geve ons allen genade om hier zo te leven, dat, hoewel wij de één na de ander van hier scheiden, wij uiteindelijk allemaal mogen vergaderd worden bij onze Heere en Zaligmaker in Zijn hemels

paradijs.

In het paradijs.

En waar is dat? Onze tegenpartij zegt in het vagevuur en toch, (om hen het hunne te geven) Bellarminus²⁹ bedoelt niet dat het vagevuur het paradijs is, maar dat deze moordenaar in het vagevuur zijn paradijs had, te namelijk, 'het zien van God. Het zien van God (zegt Bellarminus) is het ware paradijs, niet plaatselijk, maar geestelijk'. Maar met Bellarminus' verlot, wij vinden zo'n uitleg van het paradijs in niet één gedeelte van de Heilige Schrift.

In het Oude Testament leest men van een aards paradijs, waar Adam in leefde. In het Nieuwe Testament leest men van een hemels paradijs, waar Paulus in opgetrokken werd. Maar deze beide waren plaatselijk. Want het ene (zegt Mozes) was de hof in Eden, tegen het oosten, Genesis 2: 8. En het ander (zegt Paulus) was in de hemel, wat hij noemt de derde hemel, 2 Kor. 12: 2, 4.

En dat met het paradijs in mijn tekst de hemel bedoelt wordt, bevestigt deze gelijkenis: de eerste Adam zondigde tegen God en werd uit dat paradijs op aarde verdreven, de tweede Adam heeft voor de zonde voldaan en moest zo dit hemels paradijs ingaan. Vanwege de zonde van de eerste Adam, werden beide hij en al zijn nakomelingen uit Eden verstoten, vanwege het lijden van de tweede Adam, zullen beide hij, wij, deze moordenaar en alle gelovigen in de hemel komen. Zo dan, wat is dit paradijs waar Christus ingegaan is en deze moordenaar met Hem, anders dan wat Paulus noemt, de derde hemel? Of, zoals de moordenaar het zelf in zijn gebed aan onze Zaligmaker noemt, *gedenk mijner*. Waar? In Uw Koninkrijk.

En als het dit is wat wij het paradijs noemen, wat kunnen wij daarvan zeggen? 'Het betaamt ons niet (zegt Bernardus) in deze aardse lichamen op te stijgen in de wolken, deze volheid van het licht te doorzoeken, deze grondeloze diepte van heerlijkheid te doorgronden. Dit wordt bewaard tegen de jongste dag, wanneer Christus ons aan Zijn Vader heerlijk en zuiver zal voorstellen, zonder vlek of rimpel.' Bernardus, Super Cant serm. 38.

Omdat God ons hier echter in Zijn Woord een voorsmaak van de hemel geeft, door die te vergelijken bij de aller-kostelijkste dingen die op aarde zijn, laat ons Hem volgen voor zover Hij het geopenbaard heeft en niet verder.

"In het midden van het paradijs is de Boom des levens," Openb. 2: 7. En deze Boom brengt twaalf vruchten voort, Openb. 22: 2. Wat is aangenamer dan het leven? En waar is het leven beter dan waar vele soorten van vermaak zijn? Hier is de Boom des levens en het leven van die Boom. De Boom des levens, die van de eters het leven vernieuwt en het leven van die Boom, die elke maand vrucht draagt. En zoveel vruchten als maanden. Zo onderscheiden zijn de vreugden van de hemel, waar de jeugd bloeit die nooit veroudert, waar ook verandering van vermaak en keus een ingang hebben maar nooit een einde hebben.

Maar laat ons eens verder zien, Johannes, die deze plaats een paradijs noemt, Openbaring 2, noemt dit paradijs een stad, Openb. 21. En hiervan geeft hij ons de grootte en hoedanigheid. Maar alles in een metafoor.

---

²⁹ Geb. 4 oktober 1542 Rome, 17 september 1621, een Italiaanse Jezuiet, theoloog en kardinaal

1. Wat de grootte daarvan betreft, een engel met een gouden rietstok meet de stad en laat zien dat de lengte en breedte en de hoogte ervan even gelijk zijn.

2. Wat de hoedanigheid of schoonheid aangaat, haar muur was Jaspis en de fundamenten van de muur van de stad waren met allerlei kostelijke gesteenten versierd. De twaalf poorten zijn twaalf parels. *En de straat was zuiver goud. De stad behoeft de zon noch de maan niet, want de heerlijkheid Gods verlicht ze en het Lam (Jezus Christus) is hun Kaars.* Ziehier de heerlijkheid van deze stad.

Openbaring 21:13-15 Sommigen verklaren dit als een glorieuze staat van de kerk op aarde, die na de ondergang van de hoer, het beest en de draak en alle heimelijke en openbare vijanden zijn zal. Deze nieuwe staat zal blijven tot de eeuwige heerlijkheid komt. Hun voornaamste argumenten zijn genomen uit vers 24. Ik zal niet veel inbrengen van de commentaren van anderen, omdat ik er niet helemaal van overtuigd ben. (Noot pag. 164 Engelse editie).³⁰

Om hier nu een korte verklaring over te doen zullen wij eerst met de grootte van die stad beginnen.

(1) De engel stelt de maat daarvan op 12000 stadiën. Maar omdat wij dit exacte getal niet kunnen weten wordt het slechts figuurlijk genomen. U kunt de onmetelijke grootte van deze stad afmeten aan de vele woningen waar Christus van spreekt, Joh. 14: 2. *In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen.* Hoeveel? Zoveel (zegt Rolloch over Johannes 14) infinitus mundis, dat ze voor ontelbare werelden genoeg zouden zijn. Hoewel alle mensen in deze wereld er niet zullen komen, is dat niet uit gebrek aan ruimte, maar door het niet willen. Zij geloven niet in Hem Die voor hen deze plaatsen bereid heeft.

En dit kunt u afleiden uit die ongelooflijke afstand tussen de hemel en de aarde. Sommige astronauten (sterrenkundigen) redeneren, in het bijzonder Casman, (in Uranografi) dat alleen tussen ons en de sterrenhemel niet minder zijn dan 74 miljoenen en 73000180 mijlen. En doordat de empirische hemel (zoals velen zeggen) twee of drie kringen beslaan boven de sterrenhemel, hoeveel mijlen meer is ze dan daar voorbij? En hoe verder het gelegen is (zoals wij allen wel weten) daar de hemelen rond zijn en de één de ander omvat, zo moet de aller-verste of allerhoogste toch de allergrootste zijn. Hierom is het dat de Schrift de hoogte van de hemel (en die volgens de menigte) vergelijkt bij de onnaspeurlijke volkomenheid van God. *Zult gij de onderzoeking Gods vinden? Zijn die als de hoogten der hemelen, wat kunt gij doen?* Job 11: 7, 8.

(2) Als de grootte al zodanig is, wat denkt u hoe haar schoonheid is?

- Het is een zeer heerlijke stad, waarvan de muren Jaspis zijn, het gebouw goud, de poorten paarlen, de fundamenten allerlei kostelijke gesteenten. En als de poorten en straten zodanig zijn, wat zijn dan de binnenkamers, de zalen en andere vertrekken? O, hoe onuitsprekelijk is de heerlijkheid van deze stad! De koningen zullen hun kronen daarvoor neerwerpen en al hun pracht en heerlijkheid in vergelijking met de stad slechts als stof achten. En dat wel terecht. Want wat is een koninkrijk vergeleken bij dit hemels paradijs? Waar vrolijkheid is zonder treurigheid, gezondheid zonder droefheid, leven zonder

³⁰ O.i. bedoelt de auteur, dat hij er niet helemaal van overtuigd is, dat de heerlijke kerkstaat in dit vers 24 voorzegt wordt. Wat niet inhoudt dat hij de heerlijke kerkstaat verwerpt, gezien zijn overtuiging dat de antichristelijke machten op aarde verbroken worden. Red. Gihonbron.

arbeid, licht zonder duisternis, waar iedere heilige een koning is, versierd met het licht als met een kleed en bekleed met het rijkste gewaad dat God aan een schepsel geeft.

- Maar wat nog meer in het bijzonder de schoonheid van deze stad doet zien, is haar luister en glans. Zij behoeft (zegt Johannes) de zon, noch de maan, zij is geheel licht. Niet zoals de sterrenhemel, die hier en daar met glinsterende sterren bekleed is. Zij is geheel als één grote, één heerlijke zon, uit ieder stipje stort ze overvloedig uit gehele rivieren van het aller-zuiverste licht. Dus, wat een licht is dit!
- Maar dit is nog niet alles. Want de heerlijkheid van God verlicht haar en het Lam is haar Kaars, behalve de natuurlijke schoonheid is er de heerlijkheid van God, de heerlijkheid van alle heerlijkheden. Dit is het waar Mozes om bad: *O Heere, toon mij nu Uw heerlijkheid.* Waarop God antwoordde: *"Gij zoudt Mijn aangezicht niet kunnen zien en leven, maar Ik zal u in een kloof der steenrots zetten. En Ik zal u met Mijn hand overdekken, totdat Ik zal voorbij gegaan zijn. En wanneer Ik Mijn hand zal weggenomen hebben, zo zult gij Mijn achterste delen zien, maar Mijn aangezicht zal niet gezien worden,"* Exod. 33: 18, etc. En als dan het aangezicht van Mozes zo glinsterde van het zien van Gods achterste delen, zodat de Israëlieten vreesden tot hem toe te treden - en hij genoodzaakt werd een deksel op zijn aangezicht te leggen, terwijl hij tot hen sprak, - hoe glinstert dan het paradijs, niet alleen verlicht met de achterste delen van God, maar met Zijn eigen Goddelijke heerlijkheid. Uit de majesteit van God, (zegt een hedendaags schrijver) gaat een geschapen licht uit, dat de gehele stad doet glinsteren en waar dit de heiligen meegedeeld is, maakt God dat zij Hem daardoor volmaakt zien van aangezicht tot aangezicht.
- Nogmaals, de heerlijkheid van God en het Lam Gods geven beide Hun lichten. Het Lam Dat van het begin der wereld geslacht werd, Wiens lichaam eenmaal gekruisigd werd, glinstert nu meer dan tienduizend zonnen. O, hoe oneindig heerlijk maakt Hij dit paradijs, deze stad Gods? *"Zijn aangezicht is gelijk de zon schijnt in haar kracht,"* zegt Johannes, Openb. 1: 16. Maar wat zijn dat voor sterren in Zijn handen en voeten? Waar de nagels doorboorden, daar glinstert het nu, waar de speer doorstak, daar is nu een heerlijke glans. Als wij Hem in Zijn geheel bezien: Zijn hoofd en haar is wit als sneeuw, Zijn ogen als een vlam vuurs, Zijn voeten als blinkende koper gelijk en gloeiend als in een oven. Het is dan ook geen wonder dat van deze Zon (de Zon der Gerechtheid) zulke stralen afschijnen, dat de hele hemel, van het ene einde tot het andere, daarvan blinkt. Zanchius De Coelo Beatorum cap. 4.
- En nogmaals, het Lam en de heiligen geven allen Hun lichten. *"Want, wij weten dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen,"* 1 Joh. 3: 2. Hoe gelijk? Wel, *"Hij zal ons vernederde lichaam veranderen, opdat hetzelfde gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam,"* Fil. 3: 21. Waarin gelijkvormig? Zelfs hierin. *Want, de leraars zullen blinken.* Hoe blinken? Als de glans des uitspansels, ja, nog meer, gelijk de sterren, zegt Daniël, in hoofdstuk 12: 3. Ja, wat meer is, *gelijk de zon,* zegt onze Zaligmaker in Matt. 13: 43.

Als de rechtvaardigen in de hemel (zegt Chrysostomus over Mattheüs Hom. 6) vergeleken worden bij de zon, dan is dat niet omdat zij de helderheid van de zon niet overtreffen. Maar waar de zon die schijnt het aller glinsterendste voorwerp is in de wereld, zo neemt hij die als voorbeeld om daardoor hun heerlijkheid enigermate uit te drukken.

Nu dan, wat zal er een groot licht in het paradijs ontstaan, waar zoveel miljoenen zonnen allemaal tegelijk verschijnen? Als één zon de morgenstond al zo heerlijk maakt, wat een helder schijnsel en heerlijke dag moet daar wezen, waar iemand is als een zon? Het is vast en zeker, daar zal geen nacht zijn, geen kaars, geen zon, noch maan, noch sterren hebben ze nodig, Openb. 21: 23. O, dat dit ons leem zo'n heerlijkheid deelachtig zal worden!

Wat ben ik, o Heere, daar ik een worm op aarde ben, dat U mij een heilige in de hemel wilt maken? Dit lichaam van aarde en stof zal in de hemel blinken zoals die heerlijke sterren aan de hemel. Dit lichaam dat tot stof verrotten en vergaan zal en walgelijker zijn dan een kreng, zal in heerlijkheid opstaan en blinken als het verheerlijkte lichaam van onze Heiland op de berg Thabor.

Om tot mijn tekst te komen.

Ziehier een heilige moordenaar, heerlijk blinkende. Hij, die met onze Zaligmaker werd gekruisigd, voor Wiens dood de zon zijn aangezicht bedekte, heerst nu in heerlijkheid zonder dat hij de zon nodig heeft. Want hijzelf is een zon, meer helder schijnend dan de zon op de middag. Hij die eertijds aan het kruis genageld werd, wandelt nu vrij en onbelemmerd in de straten van het paradijs en alle vreugden, alle rijkdommen en alle mogelijke heerlijkheid worden over hem uitgegoten. Hoe kan het anders? Hij is in het paradijs en wat is het paradijs anders dan een plaats van vermaak, waar droefheid nooit gevoeld, klachten nooit gehoord, oorzaak van droefheid nooit gezien, ongeluk nooit gevreesd wordt. Maar waarin is alle heil zonder enig onheil, leven dat nooit eindigt, schoonheid die nooit vergaat, liefde die nooit verkoeld, gezondheid die nooit afneemt, blijdschap die nooit ophoud. Wat kon deze zondeberouwende man meer wensen dan Hem te horen spreken Die het paradijs beloofde en Zijn belofte volbracht? *Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.*

En zo heb ik u het paradijs uitgestalt. Vanwege de veelheid groot, de hoedanigheid heerlijk. Hierna zult u het beter leren kennen, als u door de straten zult wandelen, de Troon zal zien, de volkomen heerlijkheid zal aanschouwen. En om dit te kunnen en mogen doen, nog een woord tot lering voor ik eindig.

1^e gebruik

Bedenk dan in welk zoet vermaak iedere oprechte dienaar van God van tevoren, zelfs in dit tranendal, zich mag baden! Dachten wij maar meer aan deze heerlijke plaatsen, waar die hemelse woningen voor ons toebereid zijn, lieten wij onze gedachten daar maar over gaan, zodat wij voortdurend daarnaar zuchtten en zochten, totdat wij in het bezit ervan kwamen. Och, hoe zouden onze zielen met deze hemelse overdenkingen ingenomen zijn, alsof de hemel bij ons inging, voor wij de hemel ingingen. Laat ons hieraan denken in welke toestand wij ook zijn, hetzij dat wij geplaagd, verongelijkt, verdrukt, of vervolgd worden om de Naam van Christus. Er is niets zo bitter dan dat één gedachte aan de hemel dit niet zal verzoeten. Echter zeg ik niet dat wij daar alleen aan moeten denken, maar laat ons meteen arbeiden om binnen te komen in deze gouden stad, waar de straten, muren, poorten en alles goud en parels zijn.

Ja, het geluk is zo groot, het is onmogelijk de overgang van die metaforische beschrijvingen te geven. Want het oor heeft het niet gehoord, het oog heeft het niet gezien en het is in geen hart opgekomen. Ongetwijfeld zal het een zuiver en rationeel geluk zijn. Helemaal Gode waardig om het te geven, en toegepast op het vermogen van degenen die erin worden toegelaten.

2^e gebruik

Anderzijds, bedenk bij uzelf wat een dwazen het zijn, die zichzelf allemaal moedwillig van deze oneindige heerlijkheid uitsluiten, die zichzelf om wat vleselijke pleziertjes beroven van een kamer in deze stad van parelen? Wat een doldrieste en menselijke beesten zijn zij, die zichzelf buiten het paradijs sluiten, om wat vergankelijke drek? Wat een dwaze en verstandeloze mensen zijn het, die zich allemaal moedwillig zelf uit dit paleis verstoten, om het kort genot van wereldse beuzelingen?

Ik heb geen evenredige vergelijking, al het bezit is niets waard, en geluk is zeker niet te bereiken door al onze inspanningen. En hoe spoedig kunnen we al onze voordelen verliezen door duizenden ongelukken? Welke dwaze mensen zijn het die geen pijn willen lijden voor zo'n oneindige heerlijkheid? Wat, is de hemel het niet waard om naar te zoeken? Is het onverschilligheid of uw zielen zalig worden of in een eindeloze ellende vallen? Bent u zo dwaas dat u liever afval hebt dan juwelen, de aarde dan de hemel, de tijd dan de eeuwigheid?

Wat u aangaat, van wie ik betere dingen verwacht, laat mij u om de liefde van God, om de liefde van Christus, om de liefde die u uw eigen zielen toedraagt, erop wijzen dat u die dingen bedenkt die boven zijn, niet die op de aarde zijn. Dan zult u in die dag de vertroosting daarvan gewaar worden, wanneer u deze wereld verlaat, dat de Geest van Christus uw zielen zal inblazen deze gelukkige tijding: "*Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.*"

Dat is het einde. Nu zal ik in het kort de hoofdsom van alles voorstellen.

Iedere zondaar die oprecht berouw heeft en gelooft, zal zalig worden. U heeft geen ander voorbeeld nodig dan deze moordenaar aan het kruis. Op één hartelijke traan, één boetvaardig gebed, *Heere, gedenk Mijner in Uw Koninkrijk*, - geeft de Heere hem zijn begeerte.

Ziehier de waarheid: *gij zult zijn*, de korthed: *heden*, zijn toelating: *met Mij*, de plaats waar hij ingevoerd wordt: *het paradijs*. Daar is het dat hij God voortdurend en zonder ophouden mag dienen.

O Heere, geef ons diezelfde genade, dat wij op diezelfde wijze berouw mochten hebben en mogen geloven, opdat, als wij van hier scheiden, wij die dag met U in het paradijs mogen zijn. Amen.

EINDE.

Soli Deo Gloria

UIT GOD GEBOREN

Gedachten over de wedergeboorte³¹

Voor een aantal eenvoudige mensen is het niet gemakkelijk te begrijpen dat theologen spreken over trappen in de wedergeboorte, omdat het begin toch in één punt des tijds is.

Ambrosius wist dit. Daarom beschrijft hij het begin ervan en vervolgt dan met de verdere werking en voltooiing van de wedergeboorte. Het is een proces.

De titel van de Engelse uitgave luidt: *the doctrine of regeneration. The new Birth. The beginning of a Godly life. Ofwel:*

De leer van de regeneratie. De nieuwe geboorte. Het begin van een godzalig leven.

Hij besluit de zevende trap van de wedergeboorte: "*Zo is er slechts één trap meer over en dan is hij wedergeboren.* De allerlaatste en allerhoogste trap is, een algemene gehoorzaamheid aan Christus, enz."

In de beschrijving van Ambrosius over de 8 trappen van de wedergeboorte blijkt dat hij deze vergelijkt met de natuurlijke geboorte *vanaf de ontvangenis (generatie) tot aan de geboorte.*

Dat is de wedergeboorte *in een ruimere zin*, zoals de theologen dit noemen. Zo spreken ook de Belijdenisgeschriften en praktisch alle oude theologen in binnen en buitenland.

De Catechismus bemoedigt de diep verloren zondaar, dat er geen verlossing van onze verdorvenheid mogelijk is, *tenzij wij door de Geest Gods wederomgeboren worden.* Zondag 3.

Dan is de nieuwe mens geboren door de Geest en draagt daarvan de bewustheid met zich mee, dat hij rechtvaardig is voor God door het geloof en in de geestelijke voorrechten deelt, en de zekerheid ervan krijgt *voor zover hij deze weldaden met een gelovig hart aanneemt.* Catechismus Zondag 7 en 23.

"Wij geloven dat dit waarachtig geloof in de mens gewrocht zijnde door het gehoor van het Woord van God en de werkingen van de Heilige Geest, hem *wederbaart* en maakt tot een nieuwe mens, en doet hem leven in een nieuw leven en maakt hem vrij van de slavernij der zonde." Artikel 24, Ned. Gel. Bel.

En zo gelooft de herboren mens *de vergeving van zonden*, volgens de 12 Geloofsartikelen.

Brakel omschrijft de wedergeboorte in de Redelijke Godsdienst. Deel 1, hoofdstuk 31 over de Wedergeboorte: 'Wedergeboorte is een woord, ontleend aan de geboorte des

---

³¹ Deze toelichting wordt gegeven omdat vooral jonge mensen meestal geen verschil weten tussen de wedergeboorte in engere zin en in ruimere zin. Ze vragen: zijn er twee wedergeboorten? Wij zouden m.i. beter doen om te spreken over het BEGIN van de wedergeboorte en de voltooiing. Als we het woord in engere zin weglaten, dan zou volgen dat éerst de wedergeboorte plaatsvindt en daarna de barensweeën. Deze theorie wil niemand.

Er is nog een ander beeld, wat vooral de laatste eeuw gangbaar is. Het zaligmakend werk van God wordt vergeleken bij 'een pasgeboren kind wat hongert en dorst naar de Heere, gevoed wordt door Gods Woord, opgroeit in de kennis van de Heere en tot wasdom komt, naar de mate van Christus.' Dit beeld is niet te veronachtzamen, want God en Zijn werk is nooit onder één beeld of beschrijving in te passen. Christus is de schoonste Diamant met duizenden geslepen kanten, die nooit in Zijn veelzijdigheid kan beschreven worden door geen duizend theologen.

mensen; verstaande daardoor *niet alleen het baren, maar insluitend ál de werkingen: de ontvangenis, de groei en het geboren worden*'.

Soms wordt de *aanvang* van de wedergeboorte, te beginnen met de zaligmakende overtuigingen, óók *wedergeboorte in een engere zin* genoemd. Hoewel dit in een theologische zin gebruikt wordt om het grote verschil tussen het geesteloze of wereldse leven en het leven in de overtuigingsweg en bekering te markeren, is deze benaming wedergeboorte *op dit tijdstip* niet volgens de natuurlijke geboorte, noch volgens de Heilige Schrift. Want in ons menselijk leven word *ontvangenis* nooit *geboorte* genoemd.

We moeten dit niet zo opvatten alsof men dan de wet als tuchtmeester tot Christus niet nodig zou achten. Integendeel, min of meer wordt in een rechtzinnige opvatting de ontdekkende werking van de Geest benadrukt.

De Schrift spreekt over de wedergeboorte in Johannes 1:12,13. "*Die niet uit den bloede* (Grieks meervoud) *noch uit de wil des vleses*, (enkelvoud) *noch uit de wil des mans* (enkelvoud) *maar uit God geboren zijn.*"

Johannes vergelijkt de wedergeboorte bij 2 of 3 fasen. Hij begint bij de voltooide geboorte en gaat terug naar de ontvangenis: niet uit *den bloede* noch uit *de wil des vleses* (sommigen verklaren de wil des vleses als de wil van de moeder) noch uit de ontvangenis, de wil en daad van de man.

Jezus verklaart de wedergeboorte (dus in ruimere zin) nog verder in Johannes 3: 5 namelijk, *geboren worden uit water en Geest*.

Het Griekse werkwoord voor geboren worden is gennaoo. Vertaald in het Nederlands betekent het allereerst verwekken, genereren, gewinnen, voortbrengen, en zelden geboren worden. Zie Lukas 1:13. Grieks 'anoother' is opnieuw of wederom.

Het Griekse werkwoord voor *baren* is tiktoo. Wat niet gebruikt wordt in de teksten die spreken van de wedergeboorte.

Wedergeboren worden zijn in het Grieks twee woorden. Het eerste betekent *nieuw* zoals de titel van het Engelse boek - en het andere *genereren*. Nicodémus vatte het woord van Jezus zó op, dat de man opnieuw bij de moeder moest ingaan opdat also een mens opnieuw geboren zal worden. 'Hoe is dat mogelijk?' vraagt hij.

Jezus verklaart hem dat de nieuwe geboorte waarvan Hij spreekt niet is uit het zaad van de man, noch de buik van de vrouw, maar een geboorte uit *water en Geest*. Deze zijn nodig om *uit God geboren* te worden. 1 Joh. 4: 6, 7. Petrus noemt hen: '*nieuwgeboren kinderkens*.' 1 Petrus 2:2.

De *Geest* maakt levend, en het *water* ziet op het sacrament van de Heilige Doop tot vergeving van zonden. Deze doop vond plaats nadat degenen die geloofden, gedoopt werden door Johannes de Doper of door de discipelen van Jezus.

Christus' geboorte, een afspiegeling van de wedergeboorte

Geboren uit de *Geest* wijst ons er onder meer op *dat de wedergeboorte van mensen een afspiegeling is van de geboorte van Jezus*. Want Jezus en de gelovigen zijn een eenheid, beiden door *de Heilige Geest* voortgebracht.

Het eeuwig Woord dat bij God is werd Mens. Van Wie Johannes zegt in hoofdstuk 1: 5: "*het Licht schijnt in de duisternis.*" En in vers 14: "*het Woord is vlees geworden.*"

De Vader is Zijn Verwekker, naar Zijn eigen eeuwige wil. *Uit het zaad van David heeft God, de Zaligmaker Jezus verwekt, nadat tevoren Johannes de doop der bekering gepreekt had.* Hand. 13: 22, 23. Zie ook Hand. 3: 22.

Deze daad van de Vader was een afspiegeling van de eeuwigblijvende daad van de Vader in het verwekken van Zijn Zoon, van eeuwigheid tot eeuwigheid inblijvend in het Goddelijk Wezen. Spreuken 8: 22-31.

Na Christus' lijden verwekte de Vader Zijn Zoon, als de *Eerstgeborene uit de dood*. Hand. 3: 32.

De Geest formeerde een levendmakend zaad in Maria. Zoals de engel had beloofd: *"de Heilige Geest zal over u komen en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen."* Die Goddelijke daad van de Vader en de Geest schiep een levend Beginsel, een Embryo in de moedermaagd, waarmee de tweede Persoon in de heilige Drie-eenheid Zich verenigde. Hij nam de menselijke natuur aan en werd een Godmens. Het *zaad van Maria* (dus niet de heilige bevruchting) was geen nieuwe schepping, zij was een zondige maagd. Nochtans door de overschaduwing van de Heilige Geest, *'zal het Heilige dat uit u geboren wordt, Gods Zoon genaamd worden.'* Zie art. 18, 19, Nederlandse Geloofsbelijdenis.

Zoals het Hoofd van de nieuwe schepping door de Vader en de Geest als Mens geboren werd, zo worden ook de uitverkoren leden herboren. Jakobus 1: 18. *"Naar Zijn wil – d.i. de Vader der lichten, vers 17 - heeft Hij ons gebaard door het woord der waarheid."*

Zie in de wedergeboorte, vanuit de Vader der lichten, de overeenkomst met de geboorte van Christus, Die het Licht werd, schijnend in de duisternis, Johannes 1: 5.

Het is ook heel opmerkelijk dat de *wedergeboorte van de mens*, door Johannes wordt beschreven tussen *de menswording van Christus* in, zoals die beschreven wordt in Johannes 1: 5 en nog nader in vers 14. Helderder kan de overeenkomst in geboorte door de Geest tussen Hoofd en leden, niet geschetst worden.

Christus als Middelaar en de gelovigen zijn allen uit één Vader. *"Geloofd zij de God en Vader, Die ons heeft wedergeboren door de opstanding van Jezus Christus uit de doden."* 1 Petrus 1: 3. En vers 23: *"die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk, maar onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwig blijvende woord van God."*

Ook hier zien wij dat de Vader de Verwekker is van de gelovigen door Christus Jezus, de Eerstgeborene én door de kracht van de Heilige Geest. Hij maakt het woord Gods als een *zaad* levend in de ziel van een mens, waardoor het nieuwe schepsel zijn voltooiing krijgt in de nieuwe geboorte.

Het woord van God is een zaad van levendmaking en ook melk voor de pasgeboren gelovigen, 1 Petrus 1: 2.

Al deze teksten met hun samenhang spreken duidelijk uit dat wedergeboorte altijd vergezeld gaat of uitmondt in het geloof in Christus.

Zo spreekt Paulus in Titus 3: 5: *"Hij heeft ons zalig gemaakt door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes, opdat wij gerechtvaardigd zijnde, erfgenamen worden naar de hope des eeuwigen levens."*

Deze dierbare tekst zijn we in onze theologie bijna vergeten.

Sommigen vragen hoe het kan dat theologen zeggen, dat er nooit een tussenstaat ligt tussen dood en leven?

De ontvangenis in het natuurlijk leven vindt plaats in één punt des tijds. Er ontstaat een nieuw menselijk leven in de moeder.

Dit leven wordt gevoed en groeit tot aan de geboorte en in één punt des tijds krijgt het kind de levensadem. In het menselijk leven is dit een proces van negen maanden.

In het geestelijk leven is dit proces niet aan tijd gebonden. Het is ook niet gemakkelijk om de tijd van het begin van dit geestelijk leven en de voltooiing van de wedergeboorte per datum vast te stellen. Brakel zegt in het hoofdstuk over de wedergeboorte, *indien wij het vaststellen kunnen we te vroeg óf te laat zijn.*

Conclusie.

Wedergeboorte is een heilgeheim, waarover we met eerbied moeten spreken. *"De wind blaast waarheen hij wil en gij hoort zijn geluid maar gij weet niet vanwaar hij komt en waar hij heengaat; alzo is een iegelijk die uit de Geest geboren is,"* Johannes 3: 8.

Wij schrijven hier enkele eenvoudige begrippen over Gods werk, maar laten het geheim rusten in het hart van God en de vrijmachtige werking van de Heilige Geest, zonder andere inzichten te veroordelen.

De beelden in Gods Woord zijn zó rijk, dat ze niet door één mens beschreven kunnen worden. Wij zien maar één kant van de medaille, er is ook een andere kant. Bovendien zijn er opschriften op de rand. *"Gelijk gij niet weet welke de weg des winds zij, (ook niet de wind van de Geest) of hoedanig de beenderen zijn in de buik van een zwangere vrouw, (ook niet in de Wedergeboorte) alzo weet gij het werk Gods niet, Die het alles maakt,"* zegt de Prediker. Wij mogen in de verborgen raad van God niet rationeel inblikken om ons niet schuldig te maken aan diefstal uit de raadskamer van het Koninklijk Paleis.

Dit overdenkend viel voor de hertaler de harmonie open in het werk van de Drie-enige God in zover het *geopenbaard* is.

- De eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus bemint met onuitsprekelijke liefde Zijn uitverkoren kinderen. Hij aanschouwt ze in Zijn beminde Zoon als smetteloos heilig en volmaakt. Van eeuwigheid de val van allen voorziende, belooft Hij hen te geven als een Bruidsschat aan Zijn beminde Zoon, als Hij hen heilig wil terugbrengen aan het hart van de Vader.
- Christus voltooit de borgstelling als God-Mens, betaalt de losprijs en komt terug bij Zijn Vader en vertegenwoordigt Zijn bruid in de hemel en op aarde.
- De Heilige Geest maakt de vuile juwelen zo helder als Christus, wat goddeloos is maakt Hij smetteloos en Hij rust niet voordat Hij de hele Kerk als Persoon bewoont als een tempel. De Geest begint Zijn werk met de wedergeboorte en voltooit het op de grote dag van Christus en de zalige Opstanding van de Rechtvaardigen.

Het beginnend werk van de Heilige Geest noemt Ambrosius op grond van de Schrift *een nieuwe geboorte*. Waarvoor de Drie-enige Verbondsgod eeuwig zal verheerlijkt worden.

Middelburg, 20 mei 2017

Willem Westerbeke

CHRISTUS IS DE ALFA EN DE OMEGA